fondată în 1895
bpt
serie nouă

ba jin

nopți reci

biblioteca
bpt
pentru toţi

Ilustrația copertei : *Luminița Tudor Frățilă*

ba jin

nopți reci

ROMAN

ıRADUCERE DE ADRIANA CERTEJAN ȘI IULIÀN NEACȘU

PREFAȚĂ ȘI TABEL CRONOLOGIC DE PAUL MARIȘ

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1985

EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

BA JIN : HANYE
Editura pentru Literatură
şi Artă
(Shanghai wenyi chubanshe)
Shanghai, 1980

PREFAȚĂ

Ba Jin și Noua Literatură

Ba Jin se numără printre cei cîțiva giganți ai prozei chineze contemporane, numele său situîndu-se alături de cele ale lui Lu Xun, Lao She, Mao Dun, Ding Ling sau Bing Xin, pentru a cita doar pe cei într-adevăr importanți. În deceniile trei și patru, romanele sale constituiau lectura favorită a oricărui tînăr din China, ceea ce — este adevărat — nu spune totul.

Operele poeților din epoca Tang, ca și povestirile fantastice din aceeași perioadă, sau un roman ca *Visul din pavilionul roșu* sînt creații literare intrate de mult în circuitul universal. De altfel, literatura clasică chineză a exercitat o fascinație deosebită și continuă să atragă interesul pe toate meridianele, constituindu-se în același timp într-o generoasă temă de cercetare pentru specialiști. În schimb, literatura chineză contemporană este mult mai puțin cunoscută și mai puțin cercetată în toată complexitatea ei.

Creația literară dintre anii 1919—1949, reprezintă însă un fenomen extrem de important nu numai pentru literatura modernă, ci și pentru o înțelegere nouă a întregii literaturi chineze, mai ales datorită faptului că fenomenul literar din aceste decenii trebuie considerat în primul rînd ca o puternică dezicere de canoanele esteticii clasice.

Desigur că anul 1919 nu este decît un simplu reper cronologic convențional. Rădăcinile imediate ale mișcării pentru o nouă literatură sînt puse în lumină de apariția la Shanghai, în anul 1915, a primului număr al revistei *Tineretul nou*, revistă al cărei prim editor a fost Chen Duxiu. Obiectivele de început ale acestei publicații erau, în principal, popularizarea gîndirii europene și a literaturilor occidentale, văzute ca cele mai bune mijloace de luptă împotriva ideologiei chineze tradiționale. Ulterior, Chen Duxiu este chemat la Beijing de către rectorul Universității de aici, acea persoană de mare erudiție pusă în slujba progresului care a fost Cai Yuanpei. Grupului tinerilor intelectuali, profesori universitari și studenți, i se alătură mai tîrziu și Hu Shi, autorul unui program în opt puncte *(ba bu zhuyi)* de respingere și negare totală a valorilor și metodelor de creație ale literaturii clasice. Cerințele noii literaturi au fost sintetizate apoi și expuse în trei puncte de către Chen Duxiu. Coordonatele fundamentale ale programului vizau atît conținutul, cît și forma literaturii. Se cerea cu vehemență abolirea literaturii aristocratice, înlăturarea unei literaturi a lamentațiilor dulcege ale funcționarilor și politicienilor ratați, dar, mai ales, se cerea eliminarea din literatură a limbii clasice *(wenyan)*, devenită o limbă moartă, ininteligibilă pentru marea masă și accesibilă numai intelectualilor. În viziunea autorilor programului, noua literatură trebuia să fie populară, ușor de înțeles pentru oricine, o literatură robustă și plină de prospețime. Ea era chemată să se adreseze maselor largi și trebuia scrisă în limba vorbită *(baihua)*. Revista *Tineretul nou* a constituit ea însăși, prin cele publicate în paginile ei, un model de urmat, numerele din 1918 fiind în întregime redactate în *baihua*. Reacția intelectualității conservatoare și retrograde a fost violentă și dă, într-un fel, măsura caracterului revoluționar al revendicărilor formulate de tinerii scriitori. Ele veneau atît de puternic în contradicție cu spiritul de respect față de tradiție, erau atît de profunde, încît zguduiau din temelii întregul fundament estetic al culturii chineze, astfel încît această revoluție literară a fost frecvent comparată în implicațiile ei cu Renașterea europeană. Ruptura cu tradiția nu se petrecea doar pe plan estetic, ea era poate și mai șocantă la nivel ideologic, întrucît

era atacată însăşi esenţa tradiţiei chineze — confucianismul. Acesta era făcut responsabil de starea de înapoiere în care se găsea China şi nu e deci de mirare că Lu Xun, în al său *Jurnalul unui nebun* compara sistemul familial chinez, subînţeles fiind întregul sistem al moralei confucianiste, cu fenomenul de canibalism.

Să revenim însă la anul 1919. La 4 mai au loc la Beijing demonstraţii puternice exprimînd nemulţumirea faţă de hotărîrile Tratatului de pace de la Versailles, care acorda drepturi speciale Japoniei în peninsula Shandong. Iniţiatorii mişcării, ca şi marea masă a demonstranţilor erau tocmai studenţii şi elevii cărora li se adresau revistele de tipul *Tineretului nou*. Aceste manifestări de protest au avut, deci, caracter naţional, dar şi democratic, îndreptîndu-se împotriva guvernului de la Beijing, incapabil să facă faţă complicatelor probleme ale Chinei. Demonstraţia de la Beijing este cunoscută sub denumirea de Mişcarea de la 4 Mai, dar prin amplul ecou pe care l-a avut în întreaga Chină, această mişcare a devenit emblema literaturii, a culturii în general, în deceniile trei şi patru. Se vorbeşte, prin urmare, de generaţia de la 4 Mai şi de literatura de la 4 Mai. Apar tot mai multe reviste în care autori tineri şi chiar foarte tineri publică creaţii originale, dar şi un imens număr de traduceri. Atît creaţia proprie, cît şi traducerile nu aparţin în exclusivitate domeniului literar, ci îmbrăţişează o problematică foarte variată, de la teoria evoluţiei la economia politică şi de la diferitele orientări filosofice europene la chestiuni de politică şi istorie. În acest context cultural şi politic, literaturii îi revine însă rolul principal, acela de a crea şi modela conştiinţa politică a cititorilor, fie că era vorba de trezirea unei conştiinţe naţionale moderne, fie că era vorba de modelarea gustului estetic pentru a putea percepe valori din afara sferei tradiţionale a culturii chineze.

Situarea literaturii în prim-planul vieţii politice nu era un fenomen în esenţă nou pentru cultura chineză. În mod paradoxal, postura de avangardă este tocmai un rezultat al locului special pe care l-a ocupat literatura în mod tradiţional în istoria civilizaţiei chineze.

Raportul politică-literatură este, în China, de un tip foarte deosebit, datorită suportului comun celor două domenii : dregă-

torul și omul de litere sînt reuniți în una și aceeași persoană. Examenele de stat pentru selectarea funcționarilor, de la cel mai mic nivel și pînă la examenele imperiale, aveau drept unul din cele mai importante criterii forma de redactare a lucrărilor scrise. Candidații trebuiau să posede o cultură clasică vastă, iar talentul artistic pus în valoare de cîte o lucrare de la examen era uneori hotăritor în alegerea candidaților pentru treptele superioare de examinare. Orice dregător era, prin forța lucrurilor, mai mult sau mai puțin familiarizat cu valorile literaturii clasice și nu de puține ori personalitatea sa era dublată de un autentic talent artistic.

Relația între literatură și conducerea treburilor publice își lasă amprenta pînă în contemporaneitate. Dacă în Occident oamenii politici care sînt și artiști în același timp sînt destul de rari, în China aceasta este regula. Sigur că secolul nostru va aduce și aici o mai mare specializare a îndeletnicirilor, dar nu trebuie uitat că Mao Zedong a fost și un apreciat poet.

Poziția cheie a literaturii și culturii în general a fost încă o dată scoasă în evidență cu claritate de situația complexă de confruntare a Chinei cu valorile occidentale, în perioada considerată ca începînd cu mijlocul secolului al XIX-lea. Cîteva conflicte militare, de mai mare sau mai mică întindere, s-au încheiat cu înfrîngeri categorice ale Chinei de către diferitele puteri coloniale și au fost urmate de încheierea unor tratate de pace care încălcau flagrant suveranitatea statului chinez. Aceste tratate, cunoscute în istoriografia chineză sub numele de *tratate inegale*, au avut urmări adînci în politica chineză, dar și în evoluția gîndirii chineze. Și nu neapărat ca urmare a contactului direct cu purtătorii unor civilizații străine (contact care, de altfel, debutase cu cîteva secole mai devreme, prin prezența misionarilor creștini la curtea împăraților din dinastia Qing), ci mai ales datorită unui fel de silogism : organizarea politică chineză este rezultatul unei îndelungate tradiții, în esență confucianistă, eșecul militar și politic în fața puterilor coloniale înseamnă și eșecul acestui sistem de organizare politică — trebuie în consecință cunoscute și studiate gîndirea și organizarea politică a țărilor occidentale.

Rezultatul a fost traducerea unui mare număr de cărți cu tematică foarte variată, de la filosofie și economie politică, pînă la literatură clasică greacă sau poezie modernă americană. În felul acesta, i s-a deschis spiritualității chineze un orizont nou, larg. unde se aflau confirmate anumite concepții proprii, sau unde i se relevau idei, pe care nu le întîlnise în cultura clasică a patriei. Se impunea cu necesitate schimbarea din rădăcini a societății, aflată practic încă în sfera de gravitație a feudalismului, dar se impunea, mai ales, schimbarea mentalității poporului, transformare ce putea fi înlesnită de literatură. Faptul că literatura este concepută ca cel mai eficient mijloc de educare a maselor este excelent ilustrat de prefața la volumul *Chemarea la arme* a lui Lu Xun, unde acesta povestește cum a luat decizia de a deveni scriitor, considerînd că numai astfel are posibilitatea să-și dedice întreaga energie intelectuală propășirii țării sale. La fel ca și Lu Xun, Guo Moruo dorește să devină medic, pentru a se dedica apoi carierei de scriitor, considerînd că în felul acesta va fi mult mai util în procesul de modernizare al patriei sale.

Nu este deci de mirare că deceniile care au urmat au cunoscut o deosebită febră a creației, dublată de o foarte bogată literatură de traduceri din cele mai diverse zone ale lumii. Au luat ființă numeroase societăți literare, devenite celebre împreună cu publicațiile editate de ele. Încă din 1919, a fost fondată la Beijing „Societatea pentru studiul literaturii“ *(Wenxue yanjiuhui)*, condusă de Zheng Zhenduo, cu o publicație lunară *(Xiaoshuo yuebao)*. I-a urmat, în 1922, „Creația“. al cărei suflet a fost Guo Moruo. După o scurtă perioadă estetistă, programul societății s-a situat sub semnul materialismului dialectic. Alături de acestea, și de altele mai mult sau mai puțin cunoscute, „Liga scriitorilor liberi“ îmbogățește și ea peisajul complex al orientărilor estetice, printr-un program care acorda libertate deplină scriitorului în creația sa. Acestei societăți i s-au alăturat, printre alții, Lu Xun, Yu Dafu, Tian Han și Ba Jin.

După anul 1932, încep să se estompeze granițele dintre diferitele grupări literare, fapt ce se datorează polarizării tot mai ac-

centuate a scenei politice. Teroarea răspîndită de politica anticomunistă și antiprogresistă a Guomindang-ului îi va determina pe scriitori să resimtă și mai acut necesitatea angajării artistului în evenimentele vremii, tendință care va dobîndi un program clar prin Conferința asupra literaturii de la Yan'an din 1942. Majoritatea scriitorilor patrioți și progresiști vor recunoaște că tabăra partidului comunist este locul unde își pot urmări idealurile sociale și estetice, literatura lor situîndu-se de acum încolo sub semnul ideologiei comuniste.

Ba Jin se numără printre prozatorii marcanți ai literaturii de la 4 Mai, fără ca el să fi făcut însă parte dintre inițiatorii mișcării. Faptul că era originar din orașul Chengdu, capitala provinciei Sichuan, situată la mare distanță de centrele politice Beijing și Shanghai, ar putea apărea la prima vedere ca o piedică în stabilirea contactului cu mișcarea pentru Noua Literatură. Nu trebuie uitat însă că această zonă extrem de bogată și cu un rol important în economia chineză de-a lungul întregii istorii chineze. funcționa ca un adevărat barometru al mișcărilor sociale din China — adesea ele se înfiripau aici, și tot aici se stingeau cel mai greu. Ba Jin are astfel ocazia să asiste nemijlocit, foarte de tînăr, la frămîntările sociale ale epocii.

Pe de altă parte, judecînd după prima sa operă importantă — romanul *Familia* —, tînărul Ba Jin a fost impresionat în primul rînd de nedreptățile din interiorul entității fundamentale a societății chineze care era familia feudală. Scriitorul provine dintr-o familie foarte numeroasă, cu peste cincizeci de membri, aparținînd mai multor generații, preponderentă fiind însă generația tînără. Bărbații mai vîrstnici erau magistrați, tatăl lui Ba Jin nefăcînd nici el excepție, dar grosul venitului era obținut din arendarea moșiilor și din comerț. Tinerețea scriitorului nu a fost umbrită de nici un fel de griji materiale, ceea ce nu l-a împiedicat însă să sesizeze din fragedă copilărie deosebirile flagrante dintre nivelul de viață al rudelor sale și cel al servitorilor, destul de numeroși în casa părinților și a bunicului său. De asemenea,

trebuie spus că, atît timp cît au trăit părinţii, copilăria sa a fost fericită, micul Feigan — Li Feigan fiind adevăratul nume al scriitorului — simţindu-se înconjurat cu multă dragoste, mai ales că părea să fi fost copilul preferat al părinţilor. Dar după moartea lor — a mamei în 1914, iar a tatălui în 1917 —, copilul va rămîne în grija bunicului său, care după tradiţie este, cît timp trăieşte, capul familiei. Ulterior, scriitorul va mărturisi că, de atunci, familia însemnase un regat despotic pentru el. Mai tîrziu, va înţelege cu atît mai mult atacurile împotriva sistemului familial tradiţional confucianist.

Descrierea acestei experienţe, prezentarea familiei sale, a relaţiilor dintre membrii ei, precum şi a tiraniei exercitate asupra tinerilor se va realiza în triologia *Torentul*. Primul volum, *Familia*, a fost terminat în 1931 şi i-a adus celebritatea tînărului Ba Jin. Romanul, deşi are un puternic caracter autobiografic, nu este totuşi o simplă cronică de familie. În linii mari însă, majoritatea personajelor au corespondent în viaţa reală. Volumul al doilea, *Primăvara* (1938), îşi concentrează acţiunea în jurul vieţii a două verişoare, *alter*-ego literar al scriitorului, personalitatea tinerelor fete fiind în societatea chineză neglijată şi nesocotită într-o măsură mult mai mare decît a băieţilor. Prin contrast, depravarea generaţiei mai vîrstnice face obiectul romanului *Toamna* (1940), ultimul din trilogie. Deşi porneşte de la fapte reale, mai toate trăite de autor în propria familie, vehemenţa cu care este criticată instituţia fundamentală a Chinei vechi nu se justifică decît avînd în vedere contextul general, social şi ideologic, despre care vorbeam mai sus.

Perioada adolescenţei şi maturizării scriitorului este una de mari tulburări sociale şi de lupte aproape permanente între diverse grupări politice. Chiar dacă unele amintiri sînt probabil fapte povestite lui Ba Jin de către adulţi, ele stăruie foarte viu în memoria sa. Astfel, dincolo de faptul că reprezintă abolirea monarhiei, anul 1911 are o semnificaţie deosebită în istoria oraşului Chengdu şi a provinciei Sichuan, prin grevele organizate în capitala provinciei şi în alte oraşe. Perioada petrecută la Nanjing (1923—1925) îl va aduce pe tînărul Li Feigan în contact direct cu

numeroşi tineri nutrind aceleaşi aspiraţii ca şi el. Visul său era să ajungă la Beijing, pentru a studia la Universitate şi, bineînţeles, pentru a pătrunde în centrul vieţii culturale, dar îmbolnăvindu-se va pleca la Shanghai, mult mai aproape de locurile sale natale. Aici va fi martorul unor frămîntări politice neîntrerupte, se va familiariza cu mişcarea sindicală şi va resimţi cu mare acuitate amestecul brutal al puterilor străine în afacerile Chinei. Toate aceste realităţi apar, transpuse artistic, în opera sa.

Nu există nici o îndoială că personalitatea tînărului în formare a recepţionat în substanţa lor autentică prefacerile acelor vremi. Trebuie subliniat însă în mod expres şi faptul că un rol cel puţin tot atît de important în crearea viziunii sale despre lume l-a avut contactul cu lumea cărţilor. Ba Jin fusese educat în bună tradiţie chineză ; luase contact de timpuriu cu operele cele mai de seamă ale literaturii şi gîndirii clasice, chiar dacă nu întotdeauna înţelegea cele citite sau învăţate pe de rost, conform tradiţiei. Mama sa îi recita adesea versuri din autori clasici, iar bunicul, ca şi alţi membri ai familiei, scriau şi ei versuri. Întreaga familie participa frecvent la spectacole de teatru clasic, iar tatăl său chiar scrisese special o piesă pentru a fi interpretată de copiii familiei. Într-un cuvînt, literatura, teatrul făceau parte integrantă din viaţa familiei Li, fapt ce a contribuit desigur la atracţia ce o va exercita arta cuvîntului asupra lui.

Şi tot prin intermediul cărţilor, îşi va forma şi convingerile politice. Este probabil ca sensibilitatea sa nativă şi simpatia faţă de cei oprimaţi — pe care îi cunoscuse în postura servitorilor din casa bunicului sau în aceea a celor condamnaţi de tatăl său în anii de magistratură — să se fi regăsit în spiritul de profund umanitarism descoperit în scrierile unor autori nonconformişti. Găsise, aşa cum va declara mai tîrziu, cuvintele pe care voia să le spună dar pe care nu ştia cum să le rostească. Experienţa sa socială era acum dublată de o viziune teoretică, viziune care, prin semnificaţia dată ideii de dreptate, îi permitea să concilieze sentimentul de simpatie faţă de cei umili insuflat de mama sa, cu cel de ură împotriva nedreptăţii. Ba Jin devine astfel, pentru o perioadă, anarhist, fără să cadă însă în dogmatism, iar odată cu

constituirea noului stat socialist, în 1949, își va modifica viziunea despre lume, aderînd la ideologia comunistă.

Pînă atunci însă, evoluția sa va mai fi marcată de unele evenimente din viața sa personală, sau din societatea în care trăia. Anii 1927—1928 și-i petrece la Paris, unde pleacă pentru studii. Aici va începe să scrie primele sale povestiri, *Distrugerea* și *Soarele care apune*. Personajele principale sînt tineri revoluționari, care oscilează între datoria față de cauza revoluționară și sentimentul de dragoste. În acești doi ani petrecuți la Paris este, de asemenea, profund marcat de procesul lui Niccola Sacco și Bartholomeo Vanzetti. Cei doi muncitori, militanți sindicaliști, fuseseră acuzați, printr-o înscenare, de crimă și jaf și condamnați la moarte. Acest proces din Statele Unite declanșase un val de proteste în întreaga lume. Tînărul Ba Jin aflat în Franța în anul executării celor doi, 1927, i-a scris două scrisori lui Vanzetti în închisoare, la care acesta i-a răspuns cu căldură. Între 1927 și 1931, traduce în chineză biografia lui Vanzetti și evocă procesul într-o serie de articole.

Întors în țară, va călători foarte mult de-a lungul și de-a latul Chinei. Avea douăzeci și patru de ani și cei doi ani petrecuți în străinătate îi îmbogățiseră foarte mult experiența și cunoștințele. După începutul făcut la Paris, vor urma acum ani de intensă creație, scrisul devenind pentru el sensul vieții. Vorbind, de pildă, despre anul 1931, spune că scria fără întrerupere, fără a se gîndi la sănătate sau oboseală. Încheie în acest an lucrul la *Familia* și scrie printre altele și romanul *Ceața*, prima parte a trilogiei *Dragostea*. Evenimentele politice îl vor împiedica însă în permanență să lucreze în liniște. Guvernul Guomindang-ului își intensifică represaliile împotriva comuniștilor și a tuturor elementelor de stînga. Ba Jin nu se mai simte în siguranță și preferă să părăsească pentru o vreme China, fapt petrecut în octombrie 1934. Va petrece opt luni în Japonia, timp utilizat pentru a învăța limba japoneză și pentru numeroase lecturi. Nu pierde însă nici o clipă contactul cu țara, participînd la întrunirile studenților chinezi de la Tokio, scriind articole despre situația din China și colaborînd la diferite

reviste chineze. Reîntors în țară, se dedică pentru o perioadă mai mult muncii de editor — de carte, reviste și traduceri.

Opera sa cea mai importantă din perioada războiului antijaponez (1937—1949) este desigur trilogia *Dragostea*, cuprinzînd romanele *Ceața*, *Ploaia* și *Fulgerul*, la care se adaugă *Tunetul*, conceput ca tranziție între primele două și cel de al treilea. Majoritatea personajelor au ca model persoane reale, pe care Ba Jin le-a cunoscut începînd din 1927. Tematica este foarte bogată, concentrîndu-se asupra vieții și idealurilor intelectualității revoluționare tinere, în perioada dominației guomindang-iste de dinaintea războiului antijaponez. Problemelor cu care erau confruntați tinerii din aceste romane li se vor adăuga însă foarte curînd și cele legate de invazia japoneză și se va impune în mod firesc crearea unui front comun de rezistență, indiferent de nuanțele convingerilor politice individuale. De altfel, pe plan politic, această tendință va fi evidențiată de repetatele propuneri de reconciliere națională făcute de Partidul Comunist Chinez.

În timpul războiului, Ba Jin va locui la Shanghai, Canton, apoi la Guilin și Kunming. Își va continua munca de editor și va continua să lucreze și la romanele sale. Convingerile sale anarhiste vor fi uitate atunci cînd este vorba de cotropirea Chinei de către japonezi, patriotismul primînd asupra lor. Opera sa continuă să fie citită cu același interes de un public foarte numeros. Rezistența împotriva invaziei japoneze își va găsi locul în romanul *Focul*. Volumul întîi descrie cucerirea orașului Shanghai, în 1937, iar cel de al doilea prezintă activitatea unui grup de tineri propagandiști, care colaborează cu armata chineză în zona centrală a Chinei. Ei caută să întărească spiritul de rezistență împotriva cotropitorilor, activitate care va fi încununată de succes.

După încheierea războiului și retragerea japonezilor, pînă în 1949, scriitorul este mai puțin productiv. Încheie însă lucrul la unul din cele mai bune romane ale sale, *Nopți reci*, pe care îl începuse în 1944 la Guilin. Scrie, de asemenea, o povestire care prezintă condițiile din spitale în timpul războiului, *Rezerva 4*. Reia

în acelaşi timp şi tema familiei, dar privită altfel, din alt unghi decît o făcut în *Torentul*, povestirea numindu-se *Grădina liniştii*.

La proclamarea Republicii Populare Chineze — 1 octombrie 1949 — majoritatea scriitorilor progresişti rămîn pe teritoriul noului stat şi prea puţini sînt cei care se retrag împreună cu trupele Guomindang-ului în Taiwan. Ba Jin se va număra printre cei rămaşi în China populară, va îndeplini diferite funcţii politice şi va continua să publice.

În ultimii ani, este mereu prezent, prin interviuri sau articole, în ciuda vîrstei sale înaintate şi a privaţiunilor din perioada revoluţiei culturale.

Aşa cum arătam, Ba Jin a devenit celebru datorită romanului *Familia*. Popularitatea romanului, ca şi a celorlalte opere ale sale, se explică prin talentul şi capacitatea scriitorului de a fi sesizat frămîntările tinerei generaţii şi de a le fi redat artistic în creaţiile sale. În acest sens, Ba Jin poate fi socotit un autor care scrie pentru şi despre tineri — emblemă ce se potriveşte majorităţii creaţiilor sale. Sinceritatea transpunerii propriilor sale frămîntări a făcut să fie deosebit de îndrăgit de cititori. Aceştia se regăsesc în personajele de roman, personaje dintre care unele au puterea să rupă cu tradiţia, altele însă se resemnează şi devin victime sigure ale obedienţei promovate de filosofia confucianistă. Simpatia scriitorului se îndreaptă către prima categorie, fără a-i ignora însă pe cei înfrînţi.

Într-un fel, *Nopţi reci* este tot un roman despre tineri. E adevărat, personajele nu mai au vîrsta celor din *Familia*, dar aspiraţiile lor sînt cele ale unor oameni încă neînfrînţi de viaţă. Cartea pare să ocupe un loc special în creaţia lui Ba Jin, lucru recunoscut de autorul însuşi, dar remarcat şi de critică. În primul rînd, face parte dintre puţinele romane ale scriitorului neincluse în vreun ciclu, avînd şi dimensiuni relativ reduse. De altfel, cele circa trei sute de pagini reunesc un număr extrem de redus de personaje, spre deosebire de scrierile anterioare. Iar aceste cîteva personaje apar prezentate printr-o tehnică cu totul specială. Consistenţa lor, individualizarea depind de gradul de apropiere faţă

de personajul principal, Wang Wenxuan. Cu cît relația dintre acesta și diferitele personaje este mai puțin strînsă, cu atît personajul respectiv are contururi mai estompate, de parcă radiația emanată de figura centrală nu ar avea forță suficientă să pună în lumină construcția lor internă. Intimitatea diferitelor personaje cu Wang Wenxuan nu depinde de factori la care ne-am aștepta, cum ar fi de pildă gradul de rudenie — fiul lui Wenxuan este un personaj absolut schematic, lucru aproape la fel de valabil și în cazul mamei lui. Proiecția prezenței băiatului este prea slabă în conștiința lui, pentru a căpăta consistența și dimensiunile pe care le-am presupune. Iar mama nu apare pe tot parcursul romanului decît în două ipostaze : aceea a unei ființe lovite de viață, care suferă alături de fiul ei bolnav, și a soacrei nemulțumite de independența nurorii, care nu-i arată respectul cuvenit conform tradiției. Mult mai nuanțată este prezența colegului de serviciu, situație care se explică, probabil, prin simpatia reciprocă dintre cei doi și apropierea creată de destinul lor comun. La fel se întîmplă și cu fostul coleg de școală al lui Wenxuan, Boqing. Decăderea acestuia pare să-l amenințe ca o imagine în oglindă.

În construcția romanului, locul central îl ocupă, desigur, soția lui Wang, Shusheng. Complexitatea personajului se justifică prin oscilația ei între sentimentul datoriei față de familie și voința de a avea o viață mai bună. Ea aspiră, în același timp, către două moduri de viață diferite și este limpede, chiar înainte de finalul romanului, că indiferent de decizia pe care o va lua, ea va fi tot nefericită. Este, credem, aici și cauza pentru care cititorul nu poate să nu-i acorde o doză de simpatie. Frustrată, atunci cînd nu cedează insistențelor directorului Chen, nu-și va găsi mulțumirea în postura de soție resemnată a unui om bolnav.

Dar mult mai importantă decît descrierea resorturilor intime ale modului de a acționa al lui Shusheng ni se pare, din nou, proiecția prezenței ei în sufletul soțului ei. Comportamentul, deciziile ei nu stau sub puterea de judecată a autorului sau a cititorului, fiindcă unicul mod de a o judeca în toate ipostazele îi aparține lui Wenxuan. Culpa de a-și fi părăsit familia este mult atenuată

în gîndurile ce-l frămîntă pe acesta și în care recunoaște că nu-i poate oferi nimic femeii iubite, determinîndu-l să scuze el însuși plecarea ei. Multiplele nuanțe prin care soțul simte în permanență prezența reală sau imaginară a lui Shusheng fac din *Nopți reci* și un frumos și trist roman de dragoste.

Shusheng este, de fapt, o obsesie permanentă. Speranța de a o revedea, dorința lui ca viața ei să fie lipsită de griji materiale îl ajută, pentru un timp, pe Wenxuan să-și înfrîngă suferința. Dorința lui de viață, rezistența în fața bolii se nutresc din puținele semne pe care le primește de la Shusheng. Ea reprezintă opțiunea pentru viață a lui Wang Wenxuan.

Dar pe măsură ce boala progresează, apariția femeii iubite este mai rară și tot mai puțin vie. Suferința fizică proliferează treptat și ocupă tot spațiul psihologic al personajului. Chiar dacă ușor sentimentalist, *Nopți reci* se constituie și ca autentic roman al bolii, al suferinței fizice, al durerii dezumanizante.

Tuberculoza era în China acelei vremi o boală de temut, care făcea un mare număr de victime. De altfel, și Lu Xun, figura cea mai proeminentă printre scriitorii de la 4 Mai, a murit tot de tuberculoză și poate că Ba Jin aduce în roman și ceva din durerea încercată la moartea mai vîrstnicului său prieten. Sensibilitatea exacerbată a personajului masculin din *Nopți reci* ar putea fi interpretată și ca o manifestare patologică, o hiperexcitabilitate a ftizicului Wang Wenxuan.

Lipsa de voință, resemnarea personajului, care se traduce operînd o simplificare și ca resemnare pe plan social, a fost atacată în cîteva rînduri, mai ales între 1953—1957, așa cum fusese atacat și în timpul războiului de către scriitori stîngiști. I s-a mai reproșat, relativ la *Nopți reci* o viziune pesimistă asupra Chinei chiar în momentul capitulării Japoniei. Li se părea unora ciudat acest roman, care venea de la un scriitor ale cărui personaje erau de obicei angajate neobosit în lupta pentru progres. Uitau însă că Ba Jin recunoscuse de mult limitele democrației burgheze și era convins că sfîrșitul războiului nu aducea cu el și rezolvarea problemelor pe care le dezbătuse în romanele sale. În același timp, e

necesar să fie menționată în acest context și o anumită înclinație către romantism a scriitorului, care a răbufnit mai puternic în acest roman de maturitate. De altfel, credem că o interpretare unilaterală, fie ca roman psihologic de dragoste, fie ca roman al suferinței, n-ar duce decît la o apreciere incompletă a complexității acestei opere a lui Ba Jin.

Cu *Nopți reci* se încheie o etapă și probabil cea mai importantă a creației lui Ba Jin. Crezul politic al scriitorului se regăsește bogat nuanțat într-o vastă operă de traducător și eseist, dar mai ales în numeroasele romane și povestiri.

Arătam că Ba Jin nu făcuse parte din grupul care inițiase mișcarea pentru Noua Literatură, dar el va fi unul din reprezentanții cei mai importanți ai mișcării. În primul rînd, prin calitatea sa de prozator. Poziția dominantă a liricii caracterizase literatura chineză multe secole de-a rîndul. Odată cu literatura de la 4 Mai, situația se schimbă radical, locul poeziei fiind luat de epic, gen mai puțin contemplativ și bine ancorat în realitatea imediată. În al doilea rînd, prin ușurința cu care folosește limba vorbită, *baihua*, în toate scrierile sale, *baihua* fiind în concepția scriitorului singurul mijloc de expresie adecvat romanului. Dar poate cel mai important de subliniat, ni se pare legătura pe care o stabilește opera sa cu literatura clasică. Opera de romancier a lui Ba Jin trebuie înțeleasă, ca o continuare a tradiției epicii clasice și ca o pagină nouă totodată deschisă în Noua Literatură a Chinei. Un roman precum *Familia* este, fără îndoială, replica plină de talent a lui Ba Jin la *Visul din pavilionul roșu*, așa cum unui roman ca *Nopți reci* nu i se pot tăgădui modernitatea și originalitatea.

Creația lui Ba Jin dă un răspuns magistral problemei raportului dintre tradiție și inovație, care îi preocupase în mod deosebit pe scriitorii generației de la 4 Mai.

PAUL MARIȘ

TABEL CRONOLOGIC

1904 La 25 noiembrie, se naşte, la Chengdu, capitala provinciei Sichuan, Li Feigan, Ba Jin fiind pseudonimul literar al aceluia care se va impune ca unul dintre cei mai mari scriitori contemporani ai Chinei. Familia Li era o familie tipică pentru societatea chineză a vremii şi aparţinea claselor superioare.

1909 Între 1909—1911, tatăl său îndeplineşte funcţia de magistrat al districtului Guangyuan. Amintirile scriitorului din această perioadă se vor îndrepta către viaţa plăcută şi patriarhală de la reşedinţa familiei, dar reţin şi fapte care dovedesc sensibilitatea deosebită a copilului, cum ar fi bătaia aplicată ca măsură punitivă de tatăl său infractorilor.

1911 Este abolită monarhia şi, după peste trei milenii de conducere autocratică, China începe să meargă pe drumul democraţiei. Provincia Sichuan se declară independentă de guvernul de la Beijing şi va deveni un centru al mişcărilor sindicale.

1914 O pierde pe mama sa cînd avea doar opt ani, iar peste trei ani va rămîne orfan și de tată.

1915 Apare, la Shanghai, primul număr al revistei *Tineretul nou*, publicație care va deveni farul mișcării pentru Noua Literatură.

1919 Au loc la Beijing demonstrațiile de protest împotriva rezoluțiilor Tratatului de pace de la Versailles. Demonstrațiile acestea sînt cunoscute sub numele de Mișcarea de la 4 Mai.

1923 Ba Jin pleacă, împreună cu fratele său mai mare, la Nanjing, pentru studii. Vor petrece aici doi ani, iar apoi Ba Jin va pleca la Shanghai.

1927 În ianuarie, se îmbarcă pentru Franța, unde va sta doi ani. Legăturile sale la Paris sînt mai ales în rîndurile chinezilor și străinilor, mai puțin din rîndurile studenților francezi.
Începe să scrie povestiri și se gîndește la elaborarea unui roman.

1929 Apare în revista *Xiaoshuo yuebao (Revista lunară pentru nuvelă)* prima sa povestire, *Distrugerea*, care va cunoaște un succes imediat.

1931 Publică romanul *Familia*, care va deveni opera favorită a tineretului chinez din acei ani. Lucrează la povestirea *Viața nouă* și la romanul *Ceața*.

Japonia ocupă mai întîi orașul Mukden, iar apoi întreaga Manciurie.

1933 După cîteva povestiri, elaborează *Ploaia*, iar în mai pleacă la Beijing, unde lucrează la *Fulgerul*, ultima parte a trilogiei *Dragostea*. Întors la Shanghai, con-

stată că anumite nuvele ale sale erau interzise şi apelează, pentru a putea publica, la mai multe pseudonime.

1934 Simţindu-se ameninţat, pleacă, în octombrie, pentru o perioadă de opt luni, în Japonia.

1935 Devine editorul seriei *Wenhua Shenghuo (Cultură şi viaţă)*, scoasă de editura cu acelaşi nume.

1937 Lucrează în condiţii grele la elaborarea părţii a doua a trilogiei *Torentul*, romanul *Primăvara*.
Japonia declanşează războiul împotriva Chinei (războiul chino-japonez : 7 iulie 1937—2 septembrie 1945).
Lupta dusă pentru apărarea Shanghaiului va constitui subiectul romanului său *Focul*.

1939 Termină lucrul la romanul Toamna, ultima parte a trilogiei *Torentul*, roman pe care îl va publica în 1940.

1941 Se mută la Guilin, unde va rămîne în următorii trei ani, trăind, alături de populaţie, teama permanentă faţă de pericolul înaintării japoneze.
Scrie al doilea volum al romanului *Focul* şi cîteva povestiri alegorice, încercîndu-şi talentul şi în poezie.

1944 La 8 mai se căsătoreşte,la Guiyang, cu Chen Yunzhen. Continuă să scrie, în ciuda condiţiilor vitrege de război. Traduce numeroase articole. Cele mai importante creaţii din această epocă sînt *Rezerva 4* şi *Grădina liniştii*.

1945—1948 Este o perioadă în care scrie mai puţin. Termină de redactat *Nopţi reci*, roman început la

Guilin în 1944, şi publică două volume de eseuri şi schiţe scrise în timpul războiului.

1949 La 1 octombrie este proclamată Republica Populară Chineză.

1950 Îndeplineşte funcţia de preşedinte al Comitetului Naţional al Uniunii cercurilor de literatură şi artă din întreaga China, fiind în acelaşi timp şi deputat în parlamentul chinez.

1952 Petrece şapte luni în Coreea, în timpul războiului, ca membru al unei delegaţii de scriitori chinezi, perioadă descrisă în două culegeri de povestiri, publicate ulterior.

1953 Este ales preşedinte al Uniunii Scriitorilor din întreaga China.

1961—1963 Locuieşte la Shanghai, împreună cu soţia şi cei doi copii ai săi.
Călătoreşte în Vietnam, Polonia şi Japonia, ca reprezentant al scriitorilor chinezi.
Încheie publicarea unei serii de 14 volume de *Opere*, consacrînd valoarea scriitorului în ansamblul literaturii chineze.

În prezent, este preşedintele Uniunii Scriitorilor din China şi se manifestă activ, acordînd interviuri, publicînd în diferite reviste ş.a.

P. M.

CAPITOLUL 1

De cînd s-a dat alarma a trecut aproape o jumătate de oră. În aer încă răsună confuz huruitul avioanelor, pe străzi e liniște, nu se zărește nici măcar un fir de lumină. Se sculă de pe treptele de piatră din fața porții de fier a băncii, păși pe trotuar, își înălță capul și privi cerul. Cerul era de culoare cenușie, ca o pînză neagră ieșită la spălat, iar în afară de umbra clădirii înalte și drepte de vis-à-vis nu mai văzu nimic altceva. Își ridică absent capul pentru o clipă, fără intenția să asculte și nici să vadă ceva anume. Parcă ar fi vrut doar să-și omoare timpul. Timpul însă i se opunea dinadins, trecea foarte încet, și nu numai atît, părea chiar să se fi oprit. Aerul rece al nopții pătrunse puțin cîte puțin prin mantia vărgată și subțire și, dintr-o dată, trupul începu să-i tremure ușor. Abia atunci și-a lăsat iar capul în jos. Oftă cu amărăciune și își spuse cu glas scăzut :„Nu mai pot !".

În aceeași clipă, o voce îi întoarse întrebarea lîngă ureche : „Dar cum ai vrea ? Ai curaj ? Tu, acest om inofensiv !" Tresări, întoarse capul, aruncă o privire în stînga și-n dreapta și-și dădu seama că vorbise el, cu el insuși. Adăugă mînios : „De ce să n-am curaj ! Oare întotdeauna sînt inofensiv ?".

Fără să vrea, privi în toate părţile, nu era însă nimeni în preajmă, n-avea cine să-l contrazică. O dîră de lumină albă de la o lanternă începu să sclipească departe, asemeni clipirii ochilor unui prieten. Simţi un strop de căldură în suflet. Dar raza dispăru repede. În jurul lui era acelaşi întuneric, nu prea dens. Aerul rece îi înţepa spatele. Îl străbătu un fior rece. Frecîndu-şi mîinile, făcu doi paşi pe trotuar, apoi mai merse cîţiva. O umbră neagră trecu pe lîngă el. Întoarse prudent capul şi privi, dar nu văzu mare lucru. Nici el nu ştia ce căuta cu privirea. Lanterna apăru din nou, de data asta destul de aproape de el, clipind de cîteva ori la rînd. Omul cu lanterna se apropia din ce în ce mai mult şi, în cele din urmă, trecu pe lîngă el şi nu se mai văzu. Purta un palton cenuşiu, era înalt de statură, un om obişnuit, din cei pe care-i poţi zări oricînd pe stradă. N-a putut fi atent la chipul lui, cu atît mai mult cu cît nici nu se vedea clar. Totuşi, mai privea încă în direcţia în care dispăruse omul acela. La ce se uita ? El însuşi nu ştia. Deodată, se opri în loc.

Huruitul avioanelor, nu se ştia cînd, se stinsese. Abia în acest moment îşi aminti că-l auzise. Ascultă cu atenţie. Apoi se gîndi că, probabil, în astă seară n-a răsunat deloc huruitul avioanelor. „Poate visez", îşi zise în gînd, şi nu doar în gînd, ci şi cu voce tare. „Aşadar, acum pot să mă întorc acasă". În timp ce se gîndea aşa, picioarele i se şi puseră în mişcare pe drumul de întoarcere spre casă. Pe nesimţite ieşi din stradă. Îşi continuă drumul încet. Gîndurile i se învăluiau într-o plasă confuză. De după colţ se auzi un glas răguşit : „Am vîndut cinci pachete de biscuiţi şi două brioşe. Atît am făcut". Se uită într-o parte şi văzu cîteva umbre negre, stînd pe vine.

„Astă seară n-am făcut nimic. Azi nu mai e ca înainte, ni s-au închis o mulţime de porţi. Altădată pe care poartă nu intram ?" continuă o voce mai tînără. Primul părea că nu înţelesese spusele celuilalt şi zise încet, pentru sine, ca şi cum ar fi vorbit căzut pe gînduri : „Nu ştiu unde bom-

bardează în seara asta. Nu-i așa că dacă bombardează din nou la Chengdu, nu mai încetează alarma ?" „Ieri a-ncetat abia la miezul nopții, dar mă tem că astă seară o să țină mai mult," urmă cealaltă voce.

Era o discuție lipsită de importanță, între doi vînzători ambulanți. Totuși, tresări. Ieri seară... La miezul nopții... De ce-a trebuit să vină necunoscuții ăștia, să-i aducă aminte ? Ieri seară, la miezul nopții... La urma urmelor ce se întîmplase ? După ce a încetat alarma, el, urmînd mulțimea, a părăsit adăpostul și a plecat acasă.

Ieri seară, la vremea aceea, nu era singur. Soția lui, în vîrstă de treizeci și patru de ani, băiatul, de treisprezece ani, mama lui, de cincizeci și trei erau cu el împreună. Mergeau spre casă, vorbind și rîzînd și, aparent cel puțin, aveau ce-și spune, aveau de ce rîde.

Și pe urmă ? se întrebă.

Pe urmă au ajuns acasă ; fiul abia se culcase, iar ei stăteau de vorbă ; cineva îi adusese ei o scrisoare în timp ce cinau, și el a întrebat-o de scrisoare, fără să-și închipuie că asta o va scoate din sărite. Cearta a început-o ea. El s-a enervat, gura nu-l mai asculta, vorbele erau din ce în ce mai stupide. În sinea lui dorea mult să cedeze, dar, gîndindu-se că maică-sa dormea chiar în camera alăturată, nu putea să nu-și salveze obrazul. Se certau într-o cameră destul de mare, iar maică-sa cu fiul lui dormeau într-o altă cameră, mai mică. În tot acest timp, ușa de la camera mamei era închisă și, de la început pînă la sfîrșit, de acolo nu s-a auzit nici un zgomot. De fapt, s-au certat puțin, cel mult zece minute, pînă cînd soția lui a ieșit vijelios din casă. A crezut că se va întoarce. La început, din ambiție, s-a prefăcut indiferent, apoi a alergat pe scări în jos, s-o caute, a ieșit chiar afară, a mai străbătut și vreo două-trei străzi, fără să zărească însă nici măcar umbră de femeie ; cît despre ea, nici vorbă. Deși erau în centrul capitalei, [1] pe timp de război și la această oră pe stradă

[1] Orașul Chongqing.

mai erau doar cîţiva trecători, iar magazinele de pe ambele părţi ale străzii aveau trase storurile, totuşi în două-trei birturi becurile luminau foarte puternic. În ce loc s-o caute ? De-ar umbla o seară întreagă prin oraşul ăsta de munte atît de mare şi tot nu l-ar cuprinde !

Ar fi putut fi, sau nu, pe oricare dintre străzi.

Chiar aşa, la urma urmei unde-ar putea s-o găsească ? — se întreba ieri seară. Dar şi în seara asta la fel se întreba. De ce o mai fi trebuind să se întrebe ? Nu trimisese ea azi un om să aducă o scrisoare ? În scrisoare erau numai cîteva propoziţii scurte, reci, prin care îi comunica doar că locuieşte acum la o familie de prieteni, rugîndu-l să-i trimită lucrurile prin cel care i-a adus scrisoarea. A făcut întocmai. Şi i-a răspuns printr-o scrisoare şi mai scurtă, şi mai rece. N-a pomenit nimic despre faptul că a ieşit în fugă după ea, nici n-a rugat-o să se întoarcă acasă. Maică-sa stătea lîngă el, în picioare, şi l-a văzut scriind, dar n-a scos nici un cuvînt. Despre „fuga" nevesti-si (căci în gîndurile lui folosea acest cuvînt, „fugă"), l-a întrebat, cîteva cuvinte rostite cu milă, la micul dejun, apoi n-a mai spus nimic, clătina numai din cap, încruntîndu-şi sprîncenele. Femeia asta de cincizeci şi trei de ani, de obicei foarte tristă, nu stă prea bine cu sănătatea şi are deja părul cărunt. Îşi iubeşte fiul, îşi iubeşte nepotul, dar n-o place pe noră-sa. De aceea, deşi îi părea rău pentru fiul ei, în ascuns se bucura totuşi de fuga nurorii. Fiul nu ştia asta, şi aştepta ca ea să-i dea un sfat ; era de ajuns să-i spună doar un cuvînt, ca să-i scrie o altă scrisoare, călduroasă, să-i ceară sincer soţiei sale să se reîntoarcă. Deşi dorea foarte mult să-i ceară să se-ntoarcă acasă, nu a făcut-o. Scrisoarea şi valiza au fost duse de omul acela, sporindu-le înstrăinarea. Iar dacă nu-i va scrie altă scrisoare şi nu se va duce unde era ea angajată (iar el nu voia deloc să meargă acolo), atunci va fi şi mai greu să se împace. Iată de ce îşi punea el, pînă în acest moment, acea întrebare, şi încă nu putea găsi un răspuns mulţumitor.

„Nu știu sigur dacă Xiaoxuan mă poate ajuta", gîndi el deodată, simțind o ușurare, dar numai pentru un minut. Apoi își spuse din nou : „N-are rost, ea nu-i duce deloc grija lui Xiaoxuan, nici Xiaoxuan nu se preocupă de ea. Se pare că nu prea îi leagă multe sentimente". Într-adevăr, dis-de-dimineață Xiaoxuan s-a întors la școală. Copilul nici chiar înainte de plecare n-a întrebat de maică-sa, de parcă ar fi știut ce s-a întîmplat ieri seară. Oricum, cînd și-a luat la revedere de la tatăl său, ar fi trebuit să întrebe un cuvînt despre maică-sa. Dar Xiaoxuan n-a întrebat !

Dezamăgit, nu s-a putut stăpîni să nu exclame cu nemulțumire și indignare : „Ce fel de familie am eu ! Nimeni nu se interesează cu adevărat de nimeni ! Fiecare are grijă doar de sine. Nici unul nu vrea să cedeze !" Erau doar strigătele inimii lui. Și singur el le auzea. Nu-și dădea seama însă pe deplin nici el însuși de asta și crezu că a vorbit altcineva, întoarse capul și se uită în jur. Peste tot întuneric, liniște deplină, pe cei doi negustori îi pierduse de mult în urmă.

„Dar ce fac eu aici ?" rosti, de data asta tare. Toate gîndurile i se concentraseră asupra lui însuși, de aceea putuse să întrebe așa. Întrebarea îl trezi imediat. Continuă, răspunzîndu-și, în minte : „Nu mă adăposteam de alarmă? — Da, mă adăposteam de alarmă. — Mi-e frig, mă plimb. — Tocmai mă gîndeam la cearta cu Shusheng. — Vreau s-o găsesc, să se întoarcă". Și îndată întrebă din nou (tot în gînd) : „Oare se va întoarce acasă ? Nici măcar nu ne vedem, și-atunci, cum pot s-o fac să se-ntoarcă ?"

N-avea cine să-i răspundă. Și își răspunse iar, în gînd, el însuși : „Mama zice că o să se-ntoarcă singură. Zice că se va întoarce cu siguranță". Apoi : „Mama pare foarte liniștită, de parcă nici nu i-ar păsa de ea. Cum de știe mama că o să se întoarcă sigur ? De ce nu mă sfătuiește să mă duc s-o caut ?" Apoi : „Unde-i mama acum ? Nu cumva, profitînd de plecarea mea, mama s-a dus la ea ?

Poate că acum stau împreună în adăpost. Dacă-i aşa, totul s-a rezolvat. Cînd se va termina alarma, mă voi întoarce încetişor acasă şi am să le văd cum mă aşteaptă vorbind şi rîzînd. — Ce-am să-i spun mai întîi ?“ Ezită. „Am să-i spun cîteva cuvinte la-ntîmplare, iar dacă mă va asculta cu plăcere, îi voi spune mai multe“.

La gîndul ăsta, pe faţă îi flutură un zîmbet. Simţi cum apăsarea din inimă dispare dintr-o dată, uşurîndu-l. Grăbi puţin pasul. Merse pînă în capul străzii şi se întoarse din nou. „Uite, două baloane roşii. Alarma va înceta în curînd.“ Nu era vocea lui, cel care vorbea era unul din cei doi negustori ambulanţi ; discuţia lor continuase fără întrerupere, însă el de mult nu le mai dăduse atenţie, deşi trecuse de cîteva ori pe lîngă ei. Îşi înălţă capul şi privi înspre sirena de pe acoperişul clădirii băncii de peste drum, unde două lampioane agăţate de o prăjină împrăştiau o lumină roşie. Calmul din jurul lui fu tulburat de o rafală de voci.

„Trebuie să mă întorc acasă înaintea lor, trebuie să le întîmpin la poartă !“ îşi zise deodată tulburat. Mai aruncă o privire spre prăjină. „Chiar acum plec, alarma va înceta-n curînd“. Şi o porni cu hotărîre pe drumul spre casă.

Strada începuse să-şi revină, pînă şi privirea lui absentă îi înregistra acum activitatea. Plasa nopţii negre ca tuşul acoperea încă totul, dar lumina lanternelor o străpungea ici-colo. La un colţ de stradă, cineva aprinsese o lampă cu carbid, era un stand unde se vindea pui à la Jiading — un vînzător aranja în grabă faţa de masă, un altul aprindea focul, la masă se strînseseră cîţiva oameni, de parcă cu toţii ar fi fost atraşi de lumina lămpii. Întoarse capul, privind puţin într-acolo, el însuşi nu ştia pentru ce privea spre locul acela. Apoi îşi continuă drumul.

Merse cale de aproape o jumătate de stradă. Deodată, i se lumină în faţa ochilor, becurile de pe ambele părţi se aprinseseră din nou. Cîţiva copii bătură din palme, strigînd veseli. Simţi în inima lui un fior de bucurie. „Un vis

rău ! A fost un vis ! Acum a trecut !" gîndi el liniștit. Grăbi pasul.

Nu după mult timp, ajunse acasă. Poarta era deschisă. Becul rotund de la intrare răspîndea raze de un roșu închis. Fang, directorul unui magazin, care locuia la etajul întîi, stătea în fața ușii și discuta cu soția lui, care era însărcinată. Bucătari și servitoare treceau continuu prin ușa batantă, intrau și ieșeau. Directorul Fang îl salută și i se adresă din politețe : „Astă seară din nou au bombardat la Chengdu". Îi răspunse ceva, fără tragere de inimă, apoi intră în grabă, străbătu coridorul lung și îngust, urcă scările și, într-un suflet, ajunse la etajul doi. În lumina gălbuie a becului de pe coridor, văzu că ușa încăperii lui era tot încuiată. „E încă devreme !" se gîndi. Pe coridorul de la etajul doi era numai el. „Nu s-au întors." Se opri o clipă în fața ușii. Cineva urca scările. Era domnul Zhang, funcționarul, vecinul lui, care ducea în brațe un băiat de doi ani. Copilul adormise. Omul îi zîmbi cu căldură și-l întrebă : „Mama dumneavoastră nu s-a întors încă ?" Nu avea de gînd să-i dea amănunte, așa că zise doar : „M-am întors eu înainte". Omul nu-l mai întrebă altceva și se apropie de ușa lui. Apoi urcă și doamna Zhang. Paltonul acela de stofă neagră spălăcită pe care-l purta avea o croială învechită, iar stofa căpătase luciu. Avea, ca întotdeauna, aceeași față slabă și sfioasă, palidă, fruntea brăzdată de cîteva riduri, buzele uscate și albe. Femeia asta de douăzeci și șase-douăzeci și șapte de ani, cu trăsături foarte regulate, nu arăta deloc urîtă. Tot drumul gîfîise, iar cînd l-a văzut stînd în picioare acolo, l-a salutat și s-a dus lîngă soțul ei. Se aplecă să descuie, și-i vorbi în șoaptă soțului. Ușa s-a deschis, iar cei doi au intrat, aproape lipiți unul de celălalt. Îi conduse cu privirea. Îi privea cu invidie.

Apoi și-a întors privirea spre ușa propriei locuințe și iarăși spre scări. Nu se vedea însă nimeni venind. „Cum de nu se-ntorc încă ?" gîndi și prinse a se neliniști. De fapt, uitase că de obicei mama lui, cînd fugeau la adăpost,

se întorcea întotdeauna mai tîrziu decît alții, nu era prea sănătoasă și mergea încet (cînd ieșea se grăbea, cînd se întorcea pășea agale), iar ajunsă acasă, de regulă trebuia să se așeze pe șezlongul de trestie indiană din camera lui, să se odihnească vreo zece minute. Soția lui venea uneori împreună cu maică-sa. Uneori, venea cu el. Acum însă...

Hotărî să coboare, s-o întîmpine afară pe maică-sa, dorea s-o zărească mai repede, ba nu, spera să se întoarcă și soția lui împreună cu ea.

Se răsuci și coborî în fugă. Alergă direct la intrare. Privi înspre cele două capete ale străzii. Nu vedea limpede dacă maică-sa se afla sau nu printre trecători. Două femei veneau de departe, de fapt nu prea de departe, ci din fața bufetului. Cea înaltă semăna cu soția lui și purta tot un palton de stofă neagră ; cea scundă, care semăna cu maică-sa, era îmbrăcată cu o pufoaică neagră. Ele sînt, cu siguranță ! Zîmbi și porni înspre ele. Inima îi bătea foarte tare.

Dar abia ce s-a apropiat și a observat că erau un bărbat și o femeie, cea pe care o confundase cu maică-sa era un bătrîn. Cum de putuse să-l ia drept o femeie în vîrstă pe bărbatul ăla, ochii lui au putut greși atît de ridicol !

Se opri să-și facă, dezamăgit, reproșuri : „N-ar fi trebuit să văd greșit. Nu e nici pic de asemănare, poate că sînt prea emoționat, asta nu-i bine, s-ar putea ca atunci cînd le voi vedea, mai tîrziu, să vorbesc ce nu trebuie. Nu, mă tem că nu voi fi în stare să rostesc nici un cuvînt. Nu, probabil că nu voi merge atît de departe, încît să nu pot vorbi în fața ei. Nu i-am greșit cu nimic. Nu, mă tem că voi înnebuni de bucurie. Dar de ce să înnebunesc ? Sînt chiar un om de nimic ?"

Își vorbi așa o mulțime. Purtă dispute cu sine însuși, dar tot nu reuși să tragă o concluzie. S-a întors din nou la intrare. Auzi cum îl strigă cineva pe nume : „Xuan !" Își înălță capul. Mama se afla chiar în fața lui.

„Mamă !“ strigă fără să vrea, plăcut surprins. Dar bucuria îi dispăru pe dată. Întrebă : „Cum, tu, singură...“ Următoarele cuvinte le înghiţi.

„Tot mai crezi că se va întoarce ?“ îi răspunse mama cu voce stinsă, clătinînd din cap şi privindu-l cu un fel de milă.

„Aşadar nu s-a întors ?“ întrebă uimit şi tulburat.

„Să se întoarcă ? Mai bine ar fi, cred, să nu se întoarcă !“ îi răspunse ea cu puţin dispreţ, abia aruncîndu-i o privire. „De ce nu te duci s-o cauţi ?“ Abia rosti cuvintele astea de reproş şi, privindu-i cu atenţie expresia de amărăciune de pe faţă, inima i se înmuie şi schimbă tonul, spunînd : „Nu te frămînta atîta, se întoarce ea. Certurile dintre soţi nu sînt grave. Să mergem totuşi în casă !“

Intră, în urma ei. Plecaseră amîndoi capul în tăcere. O lăsă să ducă ea sacoşa aceea grea pînă la scări şi abia atunci i-o luă din mînă.

Deschiseră, intrară în casă, în seara asta camera părea mai mare ca altădată şi mai dezordonată. Becul răspîndea o lumină mai gălbuie decît de obicei. Aerul rece, amestecat cu miros de cărbune şi alte mirosuri grele, îl izbi drept în faţă. Neputîndu-se abţine, tuşi iritat de două-trei ori. Puse sacoşa pe o măsuţă pătrată. Mama intră în camera ei. Rămase singur în faţa mesei, privind peretele văruit în alb, fără însă să vadă ceva, fără să ştie ce să facă, gîndurile lui pluteau pretutindeni în jur ca nişte scame. Mama îl chemă să-i spună ceva, dar el n-a auzit-o. Imediat ea a ieşit.

„Cum, încă nu te odihneşti ? îl întrebă ea surprinsă. Te-ai obosit destul azi.“ Şi veni lîngă el.

„Oh... nu sînt obosit,“ zise el ca trezit din vis. O privi absent.

„Nu te culci ? Mîine dis-de-dimineaţă trebuie să te duci la servici“, zise ea grijulie.

„Aşa-i, trebuie să merg la servici“, zise el încet, indiferent.

„Atunci, trebuie să te culci", zise ea din nou.

„Culcă-te tu întîi, mamă. Mă culc și eu imediat", spuse el. Își încruntă sprîncenele.

Mama rămăsese în același loc. O clipă, îl privi în tăcere, vru să spună ceva, mișcă buzele, dar nu scoase nici un cuvînt. Stătea încremenit. Mai rămase și ea cîteva minute, pînă cînd, deodată, oftă încet și se duse în camera ei.

Stătea tot în fața mesei. Părea să nu știe că maică-sa plecase. Se gîndea, se gîndea. Gîndurile îi alergau repede, în toate părțile, aiurea. Apoi toate se adunară ghem, într-un singur loc, fără să le mai poată descîlci ; cu cît se străduia, cu atît nu reușea să le descîlcească. Își simțea capul, de parcă cineva i-ar fi îndesat o piatră în el. Nu se mai putu ține drept, merse spre pat, clătinîndu-se și, sleit, se întinse. Nu stinse lumina, nici nu se acoperi ; căzu într-un somn adînc.

Nu era un somn adînc. Era un somn letargic.

CAPITOLUL 2

Visă întruna. Firește, el nu știa că visează.

Locuia cu soția într-un orășel liniștit, nu trăiau prea bine și, pe deasupra, se certau adesea pentru tot felul de nimicuri. Sentimentele lor, de soț și soție, nu erau deloc rele, însă nu izbuteau să se cunoască unul pe celălalt. Atît ea, cît și el își ieșeau ușor din fire. Și acum, tocmai se certau, și tot pentru un fleac. Își amintea că era din pricina maică-si. Soția lui era foarte agitată. Tocmai mîncau cînd, pe neașteptate, ea împinse masa, o răsturnă și toată vesela se sparse. Maică-sa nu era acasă, copilul, ascuns într-un colț, plîngea. De mînie, nu putea scoate nici un cuvînt, doar se blestema și se lovea cu putere peste cap.

Exact în acest moment, auzi deodată un zgomot teribil, ca un trăsnet. Nu știa de unde venise zgomotul, dar odaia lor se clătină o clipă, zguduită puternic.

„Ce este ?" zise el, șocat. Avea mintea destul de limpede. Soția stătea tăcută în ușă. Copilul se opri din plîns. „Ies să văd", mai zise și porni imediat spre ușă, gîndindu-se să coboare la parter.

„Nu te du, iar dacă tot te duci, barem să mergem împreună. Orice-ar fi, e mai bine să fim împreună" ; soția

lui nu mai era supărată, ba își schimbă total atitudinea și, îngrijorată, îl oprea să iasă.

O ascultă și rămase pe coridor. Însă fără să-i răspundă. Privi cu ușor regret cioburile de pe podea și o așteptă să vorbească.

Ea nu scoase nici o vorbă. El tot mai aștepta. Deodată, auzi o bubuitură de tun (se gîndi că asta trebuie să fie o bubuitură de tun), o dată, de două ori. Apoi totul se liniști. Copilul începu din nou să plîngă. Soția scoase un țipăt ascuțit.

„Au năvălit dușmanii !" își zise îngrozit. Apoi strigă : „Mamă !" Și imediat, o luă la fugă de-a lungul coridorului, spre casa scărilor.

„Xuan ! îl strigă soția din urmă, unde te duci ?"

„Mă duc s-o caut pe mama !" răspunse el fără să întoarcă măcar capul. Și coborî într-un suflet.

Coborî și ea în fugă, trăgîndu-l după ea pe copil. „Nu poți merge singur, nu te poți despărți de noi, de soția ta și de fiul tău. Chiar de-am muri, tot vrem să te urmăm," țipa soția lui plîngînd.

„Vreau s-o caut pe mama. Nu putem s-o lăsăm. Dacă se întîmplă ceva, ce se face ea singură !" Și spunînd acestea, deschise poarta.

Afară era hărmălaie. Strada era plină de oameni — se vedea doar o mulțime de capete adunate laolaltă —, care alergau. Alergau toți, nebunește, afară din oraș. Unii cu copii în brațe, alții cu boccele în mînă sau sprijinindu-i pe bătrîni. Copiii plîngeau, femeile îi chemau pe cei din familie, bărbații își zoreau prietenii.

Cerul se acoperise, spre sud, de un fum gros. Trîmbele de fum se rostogoleau în sus, una după alta. Bubuiturile exploziilor răsunau una după alta — una mai puternică decît alta, una mai înspăimîntătoare decît alta. Știa că pericolul era în față. Primul lui gînd a fost : „mama !" Imediat, coborî în fugă scările de piatră și vru să treacă

peste peluza din fața intrării, ca să ajungă la șosea. Voia să meargă în oraș, să o caute pe maică-sa.

„Unde vrei să te duci ? Nu te poți despărți de noi !" Soția lui plîngea, trăgîndu-l de mînă. „Dacă vrei să te adăpostești, n-o poți face de unul singur, fără să-ți pese dacă noi, mamă și fiu, murim sau trăim !"

„Nu fug ! Mă duc s-o aduc pe mama, e în oraș, și mă întorc", se explică el, oprindu-se în loc.

„Tot mai crezi că poți s-o găsești în oraș !" spuse soția, zîmbindu-i rece. De parcă n-ar avea picioare, n-ar avea ochi, și singură n-ar putea umbla."

„Du-te repede înăuntru și strînge lucrurile. Așteaptă s-o aduc pe mama și mergem împreună." Se smulse grăbit din mîna ei : „Chiar dacă ne refugiem și tot trebuie să luăm cu noi ceva lucruri."

„Maică-ta nu-i acolo ?" întrebă nevastă-sa, arătînd cu degetul un pîlc de zorele de lîngă șanț. Privi în direcția degetului ei. Maică-sa stătea în picioare, chiar sub zorele (zorelele se cățăraseră pe un copac bătrîn și uscat), avea părul răvășit, fața palidă, iar pe frunte i se vedeau parcă și urme de sînge. Privea cu ochii larg deschiși în toate părțile. Era limpede, îl căuta. Își ridică repede capul și o chemă cu voce tare : „Mamă !" Îi făcu semn cu mîna. Zadarnic însă. Se gîndi să traverseze în fugă. Trebuia să treacă strada care era atît de aglomerată, încît nici măcar o picătură de apă n-ar fi putut s-o traverseze. Fugi la marginea drumului. Oamenii nu-i lăsau nici un loc de trecere. Deși se înghesuia în ei cu putere, îl împingeau mereu. Parcă auzi strigătul mamei. Strigă și el. Însă cineva îl prinse de brațul stîng. Era soția lui, care ducea în mînă un geamantan mic de piele ; copilul era în urma ei.

„Să mergem, las-o !" îi spuse grăbită.

„Nu se poate, trebuie să răzbesc, s-o iau pe mama", răspunse el supărat.

„Într-o asemenea situație mai trebuie s-o iei ? Văd că ți-ai pierdut capul, te întreb, mai ai nevoie de viață, sau

nu ? Eu nu pot să aştept !" zise soţia pe un ton aspru, încruntată.

„Lasă-mă să mă duc. Vreau neapărat s-o iau, e chiar în faţa mea, nu pot s-o părăsesc şi să mă îngrijesc doar de viaţa mea", spuse, eliberîndu-şi braţul stîng.

„Bine, du-te şi ia-ţi comoara ta de mamă, eu merg cu Xiaoxuan pe drumul meu. După aceea să nu-mi faci mie reproşuri !" îi strigă cu mînie. Lui i se păru că îl privea fix, cu ochii atît de larg deschişi, cum nu mai văzuse la nimeni. Nu-şi putu stăpîni un fior.

Şi într-adevăr, se întoarse şi plecă trăgînd copilul după ea. N-a lăsat să se vadă nici un pic de amărăciune, nu, şi încă îl sfida cu ochii aceia mari.

Credea totuşi că se va întoarce, că va veni lîngă el ; sau că o va ajunge el din urmă. De cum întoarse însă privirea nu-i mai zări nici umbra. I se părea că oamenii se îngrămădeau spre el din toate părţile şi că nenumărate mîini îl împing, simţea cum trupul îi era dus încoace şi-ncolo, ca şi cînd s-ar fi aflat pe o corabie izbită de valuri înalte. Capul îi ardea, era năuc. Îi împingea cu putere pe alţii, se înghesuia cît putea.

Apoi se trezi, iar cînd se trezi, mîinile încă îi mai zvîcneau.

Fusese doar un vis — în seara asta însă mai avusese cîteva asemenea vise absurde.

CAPITOLUL 3

Cînd deschise ochii, cerul deja se luminase. În odaie era linişte. Uşa de la maică-sa era deschisă. Sta întins în pat, liniştit, iar inima îi bătea tic-tac, tic-tac. În faţa ochilor îi apăreau indistinct umbrele acelea îngrozitoare. Îl apăsa o senzaţie de oboseală, de ameţeală. Nu se mişca şi nici nu gîndea. Îşi mişca privirea încetişor, străduindu-se să-şi deschidă larg ochii. Nu vedea bine. Încă nu ştia ce era vis şi ce era realitate. Nu ştia nici în ce situaţie se afla el însuşi acum. Simţea doar că totuşi ceva nu era în regulă. Îl durea capul. Nu prea tare, dar îl durea. Lupta, dar nu-i era clar cu ce se lupta. Petrecu astfel, confuz, o clipă de descumpănire.

Deodată ceva îi împunse creierul. Dintr-o săritură fu jos din pat. Stătea în mijlocul odăii (socotea că era în mijlocul ei, pentru că nu se afla în apropierea vreunei mobile) şi privea stupefiat jur-împrejur. Se scărpină cu putere în cap şi-şi spuse cu disperare : „Ce mă fac ?“ Îşi reaminti cele petrecute ieri, cele petrecute alaltăieri.

„E greşeala mea. Ieri ar fi trebuit să mă duc, să-i explic şi să-i cer scuze. Eu am stîrnit toată treaba asta, nici nu-i de mirare că s-a supărat“, îşi zise.

„De ce a trebuit să-i scriu scrisoarea aia ? De ce nu i-am vorbit cinstit ? De ce nu m-am dus eu însumi s-o caut ? De ce ?..." Gîndind așa, hotărî : „Mă duc chiar acum".

Maică-sa se întorcea, ducea în mînă coșul cu zarzavat. Văzîndu-l acolo, în mijlocul camerei, îl întrebă uimită : „E nouă și jumătate, cum de n-ai plecat încă la lucru ?"

Nouă și jumătate ! Trebuia să fie la servici ! Numai că uitase. Întîrziase deja mai mult de o jumătate de oră. Ce era de făcut ?

„Nu te-ai spălat încă pe față ? N-ai o culoare prea frumoasă. Te supără ceva ? Ar fi bine să ceri o zi de concediu. Scrie un bilețel și ți-l duc eu", continuă mama îngrijorată.

Tresări și-i răspunse tulburat : „Mi-e bine. Plec imediat".

Nu vroia s-o mai asculte. Luă ligheanul și se duse să scoată apă rece din butoiul de pe coridor. Intră în odaie, ținînd în mîini ligheanul, și, abia ce-l așeză pe masă, maică-sa îi și spuse din nou : „Te speli cu apă rece ? Cum se poate ? Du-te repede și schimb-o cu apă caldă. În oală ți-a mai rămas apă caldă. Mă duc eu să-ți torn". Spunînd asta, întinse mîna să-i ia ligheanul.

„Mamă, m-am spălat deja" — de cum și-a udat fața cu apă rece, mintea i s-a limpezit. A stors prosopul, l-a pus pe spătarul scaunului și a ieșit grăbit din casă, fără să mai răstoarne apa din lighean. Nu se spălase pe dinți și uitase să-și pună șapca cea veche de stofă. Plecase atît de grăbit, pentru că nu vroia să mai vorbească cu maică-sa.

„Nu ești bun de nimic. De cînd te-ai certat cu nevasta, parcă ți-ai pierdut sufletul" — așa îl certa ea, în casă, el însă nu o mai putea auzi.

Coborî. Pe stradă era atîta vînzoleală și atît de mult praf ! Era o zi nici rece, nici caldă, cum puține sînt așa în acest oraș de munte.

„Unde să mă duc mai întîi ?" se întrebă, țintuit locului pe trotuar. „Întîi s-o caut !" Acesta fu primul răspuns. Se supuse ideii și porni spre instituția unde lucra ea. Făcu cîțiva pași. Se opri, se gîndi. Din nou înaintă cîțiva pași.

„Nu-i bine, mai întîi trebuie să mă duc la birou ; chiar și numai pentru două ore de învoire la noi ți se scade din salariu", se hotărî el în cele din urmă. Și din nou se întoarse.

Curînd ajunse. Era sediul administrației generale a unei întreprinderi editoriale și de rechizite, jumătate de stat, jumătate particulară. Condica de la parter fusese ridicată. În trei ani și jumătate, întîrzia pentru prima dată. Urcă tăcut. Din biroul lui, un anume Zhou, redactor-șef și locțiitorul directorului, ridică brusc capul și privi afară, îl zări, dar nu spuse nimic, dînd la iveală un semn de dispreț. Nu-l luă în seamă, gîndurile lui erau în întregime îndreptate asupra unui singur om. Asupra ei, mereu asupra ei !

Se apucă de lucru. Era aceeași muncă, monotonă și deprimantă. Maldărul de șpalturi de pe masa lui (de cum intrase îl văzuse zăcînd acolo) nu era cu nimic mai înalt decît cel de ieri. Scrisul acela, cînd clar, cînd ilizibil, scrisul acela care mai poartă încă miros de cerneală, nu-i mai plictisitor astăzi decît de obicei. Își mișca privirea, mîna, stiloul — mecanic, scrise o mulțime de cuvinte pe șpalturi... ținînd capul în permanență aplecat. În biroul lor era o pendulă veche. Auzi bătînd ora zece... unsprezece... douăsprezece. Din șpalt nu reținuse nici un cuvînt. Bătaia pendulei însă a auzit-o foarte clar. Îndeosebi cele douăsprezece bătăi ferme. Le înțelese sensul. Lucrul se terminase !

S-a ridicat automat, pur și simplu se poate spune că s-a ridicat fără să vrea. Alții însă au fost mai iuți ca el, părăsiseră deja masa de lucru. Îndoi șpalturile și manuscrisele necitite și le puse deoparte. Stătea în picioare în fața mesei și privea alene ferestrele care dădeau în stradă. Erau închise, iar pe geamuri se adunase o mul-

ţime de praf. Nu privea ceva anume. Se gîndea. Nu, nu se poate spune că se gîndea. Gîndurile lui se opriseră asupra unui punct, se opriseră asupra unui singur cuvînt : ea !

Soneria suna de mult, el însă nu auzea. Şi nici nu se gîndi că la vremea asta trebuia să coboare să ia masa. Ceilalţi uitaseră parcă de existenţa lui, nu urcă nimeni să-l cheme. Nimeni nu se gîndi că el mai era sus.

În cele din urmă, mintea lui începu să lucreze. Se trezi, ieşi din birou şi coborî.

În cantină, la mesele cu farfurii în dezordine pe ele, erau încă oameni care mîncau.

„Cum se poate ! Erai încă sus ? !" zise mirat un coleg, privindu-l cu milă.

Răspunse ceva confuz, se gîndi puţin, nu se aşeză să mănînce, apoi ieşi din cantină şi o luă spre poartă.

I se părea că aude rîsul zeflemitor al colegilor.

„Precis că ei îmi cunosc necazul", se gîndi şi simţi că obrajii îi ardeau.

Nu-i era foame şi nici nu se gîndea la ceea ce înseamnă a-ţi fi foame sau a fi sătul. Avea o singură idee : s-o caute !

Nu făcu însă nici zece paşi, cînd deodată se gîndi : şi dacă ei vin în urma mea ? „Ei" însemnînd colegii lui. Îşi încetini paşii, ezită. Dar nu se opri şi nici nu se întoarse. Încercă să-şi imagineze scena întîlnirii cu ea ; cu ce expresie a feţei şi cu ce cuvinte o să-l întîmpine.

„Mă va ierta", îşi spuse de două ori. Zîmbi blînd. Avu impresia că zîmbeşte în faţa ei. Curajul îi crescu din nou.

Şi, pe nesimţite, ajunse acolo unde lucra ea.

CAPITOLUL 4

Era funcționară la o bancă comercială. Banca Dachuan se afla la jumătatea unei străzi din apropiere. Abia ajunse la colțul străzii, cînd o văzu ieșind. Nu era singură, o însoțea un tînăr de vreo treizeci de ani. Veneau chiar spre el. Era ea, într-adevăr. Purta paltonul acela de stofă albastru închis. Neobișnuit era părul, pe care și-l ondulase, își făcuse în față o pieptănătură foarte înaltă. Bărbatul părea să fie un coleg de la bancă, avea o figură care nu se socotea urîtă, nu purta barbă, iar părul îi era neted și lucios. Era mai înalt decît ea cu o jumătate de cap. Purta un pardesiu nou și de la prima vedere îți dădeai seama că fusese adus de curînd de la Calcuta.

Bărbatul discuta volubil, zîmbind, în timp ce ea îl asculta cu atenție. Nici nu l-a observat. Simți că-l ia cu frig în suflet. Nu îndrăznea să meargă în întîmpinarea lor. Tocmai cînd se gîndea să se ascundă, observă că ei coboară de pe trotuar și traversează pe partea cealaltă. Își schimbă intenția și traversă după ei. Pășeau încet și foarte aproape unul de celălalt. Observă cum bărbatul își ținea brațul aproape de trupul femeii, iar femeia, cu intenție sau fără, se ferea. La început n-a îndrăznit să se apropie mai mult de cei doi, se temea să nu-l simtă ea, pe urmă însă îi veni

deodată curajul și se apropie pînă în spatele lor. Bărbatul spuse ceva, iar ea rîse cristalin și melodios. Acest rîs cunoscut i-a străpuns inima. S-a schimbat la față. Picioarele i-au înghețat pe loc. Privea absent în urma lor, cum se îndepărtau. Trupul ei împlinit părea mai atrăgător ca de obicei, iar asta îl durea și mai tare. În timp ce se uita, siluetele altora îi treceau prin față, acoperindu-i. Deodată porni iar. Era aprins la față, inima îi bătea cu putere, vru să întindă mîna spre ea, s-o apuce sau s-o strige. Dar nu făcu nimic, iar ea, împreună cu bărbatul acela, intră într-o frumoasă cafenea deschisă de curînd.

Rămăsese în fața intrării și nu știa ce ar trebui să facă. Se gîndi — să intre s-o caute și să stea de vorbă ? Nu era bine. N-ar putea spune că astfel ar da lucrurilor o altă întorsătură. Atunci, să se ducă înapoi la editură, să aștepte o altă ocazie, s-o caute și să stea de vorbă cu ea. Nu era bine, nu se putea liniști. Trebuia să cîștige timp și să se împace cu ea. Ori să stea la ușă și să aștepte pînă cînd iese. Nu-i bine. Ar putea s-o facă de rîs. Și dacă nu-l bagă de seamă ? Dacă celălalt o ajută să-l înfrunte ? Și dacă încep să se certe? — el n-are nici un drept s-o constrîngă, pentru că nu sînt căsătoriți oficial. El s-a opus la început să facă nuntă, iar acum regretă că a pierdut atît de ușor unica armă pe care ar fi putut s-o folosească. Ea a avut întotdeauna libertate deplină. Și gîndind astfel, nu-i rămase decît să pornească descurajat spre servici.

Pe drum, vedea tot timpul imaginea soției discutînd intim cu tînărul, cînd și cînd mai auzea și rîsul ei, și nu lipsi mult să-l răstoarne o ricșă.

Cînd intră în instituție, doi colegi citeau ziarul, stînd la biroul de la parter.

„Cum o duci, Laowang ? Azi n-ai o mină bună, nici n-ai mîncat. Ai ceva pe suflet ?“ îl întrebă ironic unul din ei, cel tînăr, pe nume Pan. Iar el se gîndi că ăsta aflase cu siguranță despre necazurile lui.

„N-am nimic, mă cam supără stomacul", zîmbi el, ticluind o minciună în ultima clipă.

„Dacă nu te simţi bine cu stomacul, ia ceva medicamente. Azi după-amiază, nu mai sta la servici. Frate Wang, ia-ţi o jumătate de zi liberă", spuse celălalt coleg, pe nume Zhong. Avea vreo cincizeci de ani, era îndesat la trup, complet chel în creştet, obrajii îi atîrnau grei, făcîndu-i o faţă pătrată. Nasul îi era deosebit de mare, roşu în vîrf. Un om interesant, cu faţa întotdeauna zîmbitoare ; cu colegii se împăca foarte bine. Îi plăcea să bea şi să vorbească. Nu avea nici familie, nici rude. Colegii toţi îl strigau „domnul Zhong" şi-l preţuiau pentru că ştia să trăiască bine, ştia să se distreze, ştia să-şi rînduiască viaţa.

„Nu-i nimic serios, starea mea de spirit este foarte bună", răspunse formal Wang (acum trebuie să-i scriu numele întreg : Wang Wenxuan), şi urcă scările.

„Laowang, aşează-te o clipă, încă nu e ora începerii lucrului. De ce te duci sus ?" insistă rîzînd Pan.

„În ultima vreme ai slăbit, ar trebui să te odihneşti mai mult. Nu merită să-ţi dai sufletul pentru salariul ăsta", îl sfătui domnul Zhong, privindu-l cu compasiune.

Se aşeză pe un scaun liber şi, nemaiputîndu-se stăpîni, oftă.

„Ce ai ? Ce ai ? îl întrebă speriat domnul Zhong, şi-l bătu pe umăr. Voi, tinerii, ar trebui să vedeţi altfel lucrurile. Nu trebuie să fiţi prea zeloşi ! În vremurile astea, cine mai este cu adevărat fericit ! Important este să-ţi îngrijeşti sănătatea."

„Cu banii ăştia puţini nu-ţi poţi ţine nici măcar nevasta. Ce să mai vorbim despre sănătate !" răspunse el mîhnit.

„Am înţeles. Iar te-ai certat cu doamna", spuse domnul Zhong, intuind adevărul.

„Nu, nu", se apără el pe dată, scuturînd din cap. Dacă însă îi vedeai culoarea feței, îți dădeai seama că se preface.

„Frate Wang, nu trebuie să negi, îi spuse zîmbind domnul Zhong. Certurile dintre soți sînt ceva obișnuit. Dar dacă tot vă certați, fii mai îngăduitor cu ea, și atunci doamna dumitale te va îngriji cu toată bunăvoința. Nu trebuie să pui la inimă."

Nu-i răspunse, era cufundat în gînduri, involuntar însă încuviință dînd din cap.

„Eu nu sînt de acord cu domnul Zhong. Un singur pas dacă cedezi, nu-nseamnă oare că ești sub papuc ?" spuse Xiaopan zîmbind. Cînd doi soți se ceartă, bărbatul nu trebuie să cedeze. Femeile nu sînt în stare să facă altceva decît să plîngă și să ocărască. Cum o să fie ele mai tari decît noi ?"

„Ce vorbești ! Cine nu știe că ți-e frică de nevastă-ta ! spuse domnul Zhong rîzînd și dînd din mînă disprețuitor. Lasă, că nu-i nimeni străin de față."

Xiaopan se înroși tot și întoarse capul, fără să-i mai răspundă. Wang Wenxuan ridică ochii o clipă spre Xiaopan, mișcă buzele, de parcă ar fi vrut să-i spună ceva, dar le strînse din nou.

„Frate Wang, pe-aici este o vorbă : dacă asculți sfatul cuiva, cîștigi jumătate. Azi o duc greu toți, de ce să te mai și cerți ! Femeile nu pot îndura ca noi, bărbații, de-aia uneori nu se pot stăpîni ; văicăreala face și ea parte din cele omenești. Las-o să vorbească, n-o băga în seamă, nu te agita pentru orice fleac. Cea mai bună armă în fața soției este tăcerea."

„Domnule Zhong, vorbiți din experiență !" zise Xiaopan rîzînd. Wang Wenxuan tresări. Parcă înțelegea vorbele lor sau parcă nici nu le auzise. Se ridică brusc și își zise : „Mă duc încă o dată s-o caut", și o luă spre ieșire.

„Unde te duci, Laowang ?“ îl întrebă din urmă Xiaopan.

„Mă întorc imediat“, răspunse el în grabă şi ieşi fără să întoarcă măcar capul.

„Unde se duce ?“ întrebă Xiaopan.

Domnul Zhong clătină din cap în tăcere, şi abia după cîteva clipe oftă uşor.

CAPITOLUL 5

Ajunse la banca Dachuan. Încă nu era ora începerii lucrului, așa că poarta principală era deschisă — iar el n-avea curaj să intre prin poarta laterală. Dacă nu s-a întors ? Dacă refuză să-l vadă sau dacă, atunci cînd îl vede, nu se arată bucuroasă, zîmbitoare și nu-i răspunde cu o vorbă caldă — ce se face ? Oare va reuși limba lui neiscusită să-i deslușească sentimentele ce-i poartă ? Va reuși s-o facă să-i cunoască necazurile, să-nțeleagă ce are el în suflet ? Va reuși s-o convingă, s-o impresioneze, s-o determine să-l urmeze, mulțumită, înapoi acasă ?... Tot gîndindu-se așa, hotărîrea lui se clătină, curajul i se stinse. Ezita, nu știa dacă să-și îndrepte pașii înainte sau înapoi. Rămase așa, în fața porții laterale, vreo două-trei minute, și în cele din urmă plecă abătut.

Mersese deja vreo zece pași, cînd țăcănitul unor tocuri înalte îl făcu să-și ridice capul și s-o vadă, era chiar în fața lui, îmbrăcată la fel ca mai înainte. Venea din față și cînd l-a recunoscut, s-a oprit. L-a privit cu uimire, și-a mișcat buzele de parcă ar fi vrut să-i vorbească, brusc însă întoarse capul și trecu, fără să scoată o vorbă.

„Shusheng !" o strigă, făcîndu-și curaj și simțindu-și inima bătînd mai tare. Așteptă un semn de la ea.

Ea a întors capul și l-a privit surprinsă, în tăcere. El a mai strigat-o o dată, cu vocea tremurată. Ea a venit către el.

„Ce este ?" îl întrebă cu răceală. Chiar și privirea ei era rece și severă.

„Poți sau nu să-mi acorzi un sfert de oră ? Am ceva de vorbit cu tine," spuse el, plecînd capul. Vocea îi mai tremura puțin.

„Trebuie să mă duc la servici", răspunse ea simplu.

„Am ceva important de discutat cu tine." Vorbise ca un copil, după ce a fost certat, înroșindu-se.

Ea s-a înmuiat, s-a oprit cîteva clipe și i-a spus cu glas scăzut : „Atunci caută-mă la bancă, la ora cinci."

„Bine", îi zise emoționat, gata să-i dea lacrimile.

Ea îl mai privi o dată. O urmări cu privirea pînă ce dispăru prin ușa laterală a băncii.

S-au despărțit abia de o zi și ceva, cum de părea oare atît de înstrăinată ? Aștepta parcă să vină cineva, să-i dea un răspuns. Aștepta. Capul i se lăsă în jos, de parcă înăuntrul lui ar fi avut ceva greu. Se ciocni de umărul cuiva, trupul i se clătină de două ori și puțin lipsi să nu se prăbușească pe trotuar. Se trezi parcă dintr-un vis. „Ah !" făcu el ușor și se opri. Oamenii treceau încolo și-ncoace, mașinile și ricșele goneau, stîrnind praful. Își zise: „Și eu trebuie să mă duc la servici". Și mări pasul.

Pe drum se gîndi tot la întrebarea aceea. Ajuns la poarta întreprinderii își zise deodată : „Toate se-ntîmplă din pricină că nu sînt eu cum trebuie. Va trebui să-i cer iertare după masă".

Se duse la biroul lui de la etaj. Directorul Zhou nu era acolo. Alți doi funcționari superiori, secretarul Li și șeful secției corectură, bîrfeau trăgînd din țigări. Rîdeau înfundat, se uitau la el cu coada ochiului. Precis vorbeau despre problema lui cu nevastă-sa, conchise el. Simți că-i arde fața și își îngropă capul în șpalturi, fără să mai îndrăznească să le arunce vreo privire.

Colaționa manuscrisul unei traduceri dintr-un scriitor cunoscut. Era o biografie, dar traducerea părea un text buddhist, în care apăreau o mulțime de ideograme rar întîlnite, nu putu găsi nici o propoziție inteligibilă, colaționa doar mecanic, cuvînt cu cuvînt. Rîsetele colegilor răsunau din ce în ce mai tare, în timp ce capul lui se îngropa din ce în ce mai adînc în hîrtii ; mirosul tușului îi înțepa cu putere nasul — azi mirosul ăsta îi făcea greață. Nu-i rămînea decît să aibă răbdare.

Sosi directorul Zhou. Nu se știe din ce pricină nu era vesel deloc. De abia se așeză, că se și apucă să-l înjure pe omul de serviciu. Un funcționar veni la el să discute despre mărirea salariului său și-i spuse : „Astăzi un salariu atît de mic nu ajunge nici măcar să-ți ții familia, mai cu seamă micii funcționari o duc foarte greu".

Directorul, supărat, îi răspunse pe un ton ridicat : „N-avem ce face, statul hotărăște asta. Chiar dacă nu muncesc aici, la mine, tot trebuie să mănînce".

„Atunci n-ar fi mai bine să nu le dai nici un ban ? ripostă în sinea lui Wang Wenxuan. La sfîrșitul anului, cînd se distribuie dividendele, ție îți revin 20—30 de mii, cum o să te intereseze cum trăim noi ! Dacă n-ai fi atît de nemilos, s-ar mai fi certat oare Shusheng cu mine ?" În realitate, își ținu cu putere chiar respirația, fără să îndrăznească să scoată nici un sunet, căci se temea că directorul Zhou i-ar fi putut observa freamătul interior.

Răbdă cu greu pînă la ora cinci. Nu îndrăzni să plece mai devreme. Abia după ce auzi clopoțelul se ridică, încuie șpalții în sertar și coborî scările în mare grabă. Domnul Zhong îl strigă din urmă, voia să-i vorbească, dar nu-l auzi.

Ajunse la banca Dachuan, poarta mare era închisă, cea laterală însă era deschisă încă. Abia intră pe poarta laterală, cînd o zări venind pe alee. Cînd l-a zărit, umbra unui zîmbet îi apăru pe chip și dădu din cap abia perceptibil. Lui îi spori curajul, în preajmă se făcu deodată lumină,

de parcă venise primăvara. Cu fața toată numai zîmbet, se îndreptă către ea.

„Să mergem la Internațional, să stăm un pic“, îi propuse ea în șoaptă.

„Bine, răspunse emoționat, fără să se gîndească că Internațional era chiar cafeneaua în care, cu cîteva ore în urmă, intrase ea cu un alt bărbat. Își simțea sufletul ușor, de parcă cineva luase piatra care-i apăsase inima în aceste două zile.

Ea mergea în stînga lui, nu prea aproape de el. Tot drumul nu deschise gura, doar tuși ușor de trei ori.

„Nu te simți bine ?“ N-a mai putut răbda și a întrebat-o grijuliu. A privit-o cu atenție, însă n-arăta bolnavă.

„N-am nimic“, dădu ea încetișor din cap, răspunzînd scurt. Și buzele i se strînseră din nou.

Atunci i se stinse tot curajul cu care îi pusese întrebarea. Căzu în tăcere. Intrară în sala de la Internațional.

Intra în cafeneaua Internațional pentru prima oară. I se păru foarte frumoasă. Mai cu seamă perdeaua azurie îi inunda ochii cu lumina ei blîndă. Mobila era complet nouă, iar în sala lungă și îngustă, deși plină de lume, nu era nici pic de gălăgie. Era liberă o singură masă, din mijloc, orientată spre stradă. O urmă într-acolo și se așezară.

„Vin pentru prima oară aici.“ Spuse doar atît, altceva nu fu în stare.

Pe fața ei apăru o expresie de milă, cînd îi spuse încet: „Cu salariul tău atît de mic cum să poți merge des la cafenea ?“

Simți cum îl înțeapă un ac în inimă, își plecă apoi capul și spuse ca pentru sine : „Înainte mergeam și eu la cafenea !“

„Asta era acum opt, nouă ani. Înainte toți trăiau altfel. În ultimii doi ani însă, toate s-au schimbat“, spuse și ea,

tot ca pentru sine. Şi din nou oftă uşor, probabil mai avea ceva de spus, dar veni chelnerul şi o întrerupse. I-a comandat două cafele.

„Şi nu se ştie cît de greu va mai fi şi în viitor. Înainte, pe cînd eram la Shanghai, nici în vis nu mă gîndeam că am putea duce o viaţă ca asta. Atunci, eram plini de idealuri, ne gîndeam la educaţia noastră, la şcolarizarea satului, a familiei." Surîse ca prin vis, dar îşi încruntă din nou sprîncenele şi continuă : „Ciudat este că nu numai viaţa, că pînă şi sufletele noastre s-au schimbat parcă, nu pot spune cum, dar s-au schimbat şi ele", rosti el pe un ton de uşoară nemulţumire şi indignare.

Chelnerul aduse cele două ceşti cu cafea, deschise zaharniţa de sticlă şi puse zahăr cu linguriţa în ceaşca ei, iar ea îi aruncă o privire caldă.

„Trecutul seamănă cu un vis. Aveam şi noi idealuri, şi aveam curaj să muncim pentru idealuri. Acum... De fapt, de ce nu ne mai putem duce zilele ca odinioară ?" zise ea, lungind cuvintele, cuvinte, evident, scoase din adîncul sufletului. Fu mişcat şi simţi că distanţa dintre ei se micşorează. Dintr-o dată, curajul lui crescu din nou puternic. Zise, dar cu vocea tremurată :

„Atunci, întoarce-te acasă."

Ea nu-i răspunse, doar îl privea, în ochi avea o uşoară expresie de uimire şi un pic de bucurie. Şi văzu cum ochii ei îl luminau, dar după puţin timp lumina se stinse din nou. Întoarse capul şi privi pe fereastră, doar un minut, apoi suspină : „Tu nu te-ai săturat încă de viaţa asta ?" Ochii ei se înroşiră.

„N-am fost cum trebuia să fiu, lăsă el capul în jos, cu vinovăţie parcă. Nu ştiu de ce mi-am schimbat firea aşa de..."

„Nu-i vina ta, nu se putu ea abţine, întrerupîndu-l. Cine mai e astăzi bun la fire ? Nu, nu-i doar vina ta. Nici eu nu am o fire mai bună."

„Eu cred că mai tîrziu vom trăi ceva mai binişor", zise el, dîndu-şi curaj.

„Mai tîrziu va fi şi mai nesigur. Am senzaţia că n-are nici un sens viaţa. La drept vorbind, nici nu vreau să rămîn mai departe la Dachuan. Dar şi dacă nu lucrez, cum să trăiesc ? E destul de trist că o femeie cu educaţie ca mine este o mică funcţionară la bancă, privită de unii cu atîta aroganţă." Cînd spunea astea, ochii i se înroşiră şi lăsă încetişor capul în jos.

„Dar eu, cum să-ţi spun, eu colaţionez textele alea, pe care ba le înţeleg, ba nu le înţeleg. Shusheng, n-ar fi trebuit să vorbeşti aşa. Iartă-mă de data asta şi întoarce-te, azi, cu mine, acasă, şi n-o să mă mai cert cu tine niciodată", o imploră, pierzîndu-şi puterea de stăpînire.

„Mai încet, se uită oamenii la noi !" se aplecă Shusheng spre el, admonestîndu-l cu voce scăzută. Pe urmă ridică ceaşca, o duse la buze şi sorbi încetişor din cafea.

I se păru că cineva îi turnase în creştet apă rece, şi îndată i se făcu frig şi-n inimă. Luă şi el ceaşca şi bău, cafeaua de azi era foarte amară. „Foarte bine, cu cît e mai amară, cu atît mai bine", îşi spuse. Şi o bău pînă la fund.

„Nu fi trist. Nu că n-aş putea să mă întorc cu tine. Dar, gîndeşte-te, dacă mă-ntorc ce va fi iar. Maică-ta e atît de încăpăţînată, n-are ochi să vadă o noră ca mine, şi nici nu-i bucuroasă ca şi altcineva să ia din dragostea fiului ei. Cît despre mine, nu-i pot răbda felul de a fi. Vom trăi certîndu-ne, la fel ca înainte, numai că ţie îţi va fi şi mai greu. Mai mult, viaţa e atît de scumpă, că dacă vin şi eu, creşte povara ta. Gîndeşte-te bine, despărţiţi putem fi buni prieteni...", zise ea cu linişte în suflet, dar tonul dezvăluia un fel de amărăciune greu stăpînită.

„Dar Xiaoxuan..."

El rosti cu tristeţe aceste cîteva cuvinte.

„Xiaoxuan se împacă cu bunica lui. Bunica îl iubește, tatăl îl ocrotește. Oricum, el n-a stat mult timp împreună cu mine, iar acum nici nu mai e mic, nu mai are nevoie de o mamă ca mine“, rosti ea distinct fiecare cuvînt.

„Dar eu am nevoie de tine...“ insistă el.

„Maică-ta are și mai mare nevoie de tine. Nu pot s-o alung. Iar dacă ea este acolo, cum pot eu să mă mai întorc acasă ?“ zise ea cu fermitate.

„Atunci, eu ce mă fac ? Mai bine să mor !“ zise el cu durere, prinzîndu-și capul în mîini.

„Să mergem totuși, trebuie să te duci și tu acasă, să mănînci“, oftă ea scurt. Ridică apoi glasul și chemă chelnerul, să ia banii, și în același timp puse pe masă bacnotele. Se ridică, împinse scaunul și făcu un pas. Trebui să se ridice și el, în liniște, și să o urmeze.

Cînd au ieșit din cafenea, afară era noapte. Aerul rece le biciuia fețele, iar pe el îl scutură un fior înghețat.

„Ei, la revedere“, zise ea cu blîndețe și se răsuci pe călcîie.

„Nu !“ protestă el, nestăpînit. Văzînd-o gata să plece, nu se putu abține și în cele din urmă dădu drumul întrebării care i se zbătuse toată ziua în minte : „Te rog să-mi spui deschis, nu-i așa că există un al treilea ? Nu mă refer la maică-mea“.

Culoarea feței ei și atitudinea nu se schimbară. Întrebarea lui n-a uimit-o, dimpotrivă, i-a trezit doar mila. Înțelese ce voia să spună și rîse cu tristețe.

„Al treilea se poate spune că este, se poate spune că nu este. Dar, te rog, liniștește-te, am treizeci și patru de ani și știu să-mi port singură de grijă.“ Dădu din cap și, lăsîndu-l, o luă în cealaltă direcție.

El rămase, privind în urma ei. De fapt, nu vedea nimic, n-avea decît o singură imagine în fața ochilor : ea, împreună cu tînărul acela în palton frumos, mergînd amîndoi în fața lui, mergînd și iar mergînd în fața lui.

„Am pierdut. Am vorbit mult, dar fără nici un rezultat. Chiar că nu pricep ce-i la urma urmei în sufletul ei. Cum ar fi trebuit să procedez ?" I se păru că peste ochi i se lăsase un petic negru. „Hai acasă", își auzi propria voce în urechi.

Se răsuci și o porni apatic.

„Acasă ! Ce fel de casă mai am și eu !" Tot drumul fără-n-ntrerupere rosti cuvintele astea.

CAPITOLUL 6

Ajunse acasă. Holul intrării principale semăna cu o văgăună neagră ; azi era din nou rîndul cartierului lor să se întrerupă curentul și nici un om cumsecade nu se găsise să pună un opaiț la ușă. Străbătu pe bîjbîite culoarul întunecos și urcă scările. Ajunse la etajul întîi, apoi la al doilea.

Ușa locuinței era întredeschisă și lăsă să iasă puțină lumină. O împinse și intră. Maică-sa stătea la masă și mînca, dar cînd auzi ușa, își ridică fruntea și-i spuse bucuroasă : „Te-ai întors !" El încuviință din cap. „Vino repede să mănînci. Te-am așteptat pînă acum, dar am crezut că nu te mai întorci la masă", zise ea tărăgănat.

„Am avut ceva treabă, de aceea mă-ntorc cu oarecare întîrziere", zise el fără vlagă. Veni lîngă masă și se așeză pe un scaun, în fața ei. Maică-sa se ridică, îi umplu un castron cu mîncare și i-l puse înainte.

„Ia și mănîncă repede, cît e caldă". Pe urmă se așeză privindu-l și spuse rîzînd : „După masă am făcut rost de o jumătate de kilogram de carne de la directorul Fang de la etajul unu, și am făcut un castronaș de carne de porc

înăbuşită[1] cum îţi place ţie, am păstrat-o în oală, abia am scos-o, e încă fierbinte. Gustă, este mîncarea ta preferată". Şi vorbind, din cîteva înghiţituri, maică-sa îşi termină mîncarea din bol.

Ascultă în linişte vorbele ei afectuoase, privirile lui zăboviră puţin pe mîncare, văzu cîteva boabe de orez răzleţe lipite pe marginea bolului şi simţi un fior de mîhnire — nu vroia altceva decît să se trîntească în pat şi să plîngă în hohote. Îşi lăsă totuşi capul în jos şi, docil, făcu faţă îndemnurilor mamei, înghiţi cîte ceva, beţişoarele apucau pe rînd din carnea înăbuşită, chiar dacă nu avea nici o poftă. Era încă un copil ascultător.

Atentă la tăcerea lui stăpînită, mama se nelinişti şi îl întrebă, cu grijă : „Azi nu prea te simţi bine, nu-i aşa ?"

„Nu, răspunse el, clătinînd din cap şi adăugă : mă simt foarte bine." Şi lăsă din nou capul în jos, fără să mai scoată o vorbă.

Mama îl privea neliniştită, aşteptînd şi sperînd ca el să-i spună ceva mai mult. El nu-i arunca nici măcar o privire. Atunci, nu se putu stăpîni şi-i vorbi din nou : „Nu s-a răcit mîncarea ?"

„Nu", răspunse el mecanic, fără să ridice capul.

Se simţi dezamăgită : l-a aşteptat toată ziua şi, iată, s-a întors, dar se poartă cu ea atît de rece ! A înţeles. Sigur, femeia aceea i-a făcut necazuri. Îl privi insistent, dar el puse jos bolul şi beţişoarele şi se ridică în tăcere.

„Te-ai săturat ?" Îşi reprimă furia, căci spumega, şi-l întrebă cu blîndeţe reţinută.

„Da", răspunse el. Se apucă să strîngă masa.

„Abia-abia ai mîncat", zise ea din nou.

„Adineauri am băut o cafea, cu Shusheng", mărturisi el fără să-şi dea seama.

---

[1] *Hong shao you :* carne înăbuşită în ulei cu puţin zahăr, la care se adaugă sos de soia şi alte ingrediente. Cînd este gata, capătă o culoare neagră roşietică.

Şi focul izbucni îndată. Din nou femeia aceea ! Ea îi face mîncare, îl aşteaptă să mănînce împreună, şi el s-a dus cu femeia aceea să bea cafea. Cît de bine ştiu ei să petreacă. Fiul ăsta al ei n-are pic de viitor. A alergat s-o caute, să-şi plece capul în faţa neruşinatei aceleia. Asta-i prea de tot, asta n-o mai înghite.

„Cum de poţi s-o mai cauţi ?... Mai are obraz, să se vadă cu tine ?" strigă ea.

„I-am cerut să se-ntoarcă acasă", răspunse el cu glas scăzut.

„Hm ! Să aibă ea atîta neobrăzare să se-ntoarcă !" rîse mama cu răceală.

„Deşi nu vrea să se-ntoarcă, după cîteva zile cred că îşi va schimba intenţiile", zise el timid.

„Să se-ntoarcă ? Visezi ! Dacă aş fi în locul tău, aş intenta divorţul, oricum, apa cu care-ai stropit o dată nu se mai adună la un loc, zise ea vînătă de supărare. Acum treizeci şi ceva de ani, cînd aveam optsprezece ani, m-am măritat şi am intrat în casa Wang. Cînd m-am văzut noră, nici prin gînd nu mi-a trecut să mă port aşa ! N-am mai văzut asemenea femeie !" Era mînioasă foc. Ştia că fiul ei n-o va asculta, şi mai ştia că el tot n-o poate uita pe femeia aceea ; iată că nici de data asta nu a putut să-i ia locul. Shusheng ! Numele suna încă foarte cald pe buzele lui.

„Are şi ea necazuri, deşi nu vrea să spună", zise fiul, de parcă nici n-ar fi auzit spusele mamei ; se gîndea doar la ale lui, şi cînd vorbea, o făcea ca el numai însuşi să se audă ; nu termină însă ce avea de spus decît pe jumătate, căci fu întrerupt.

„N-are nici un rost să o mai aperi ! Şi-a găsit sub nasul tău un prieten, şi-i scrie scrisori de dragoste ; despre ce amărăciuni mai poate fi atunci vorba !" Mama se ridicase şi îndreptase spre el arătătorul mîinii drepte.

„Nu era neapărat o scrisoare de dragoste", explică el.

„Dacă nu era, atunci de ce nu ţi-a dat-o s-o citeşti ? Şi de ce să fugă într-ascuns, dacă nu cu iubitul ?“ Nu putu să mai continue ; stătea în picioare, în faţa lui, cu ochii larg deschişi.

„Mamă !“ strigă el implorînd, şi ochii i se umplură de lacrimi. Dar se înecă.

„Spune“, zise mama, domol, după un timp. Lacrimile lui i-au înmuiat inima, ura i s-a stins. Îl privea acum cu dragoste, de parcă ar fi fost tot copilul de odinioară, care după ce a suferit o nedreptate, s-a întors acasă, să i se plîngă mamei...

„Mamă, n-o cunoşti deloc pe Shusheng, ea nu a fugit cu altul, s-a dus într-o familie de prieteni, să stea cîteva zile. Se va întoarce“, zise cu amărăciune.

„Hm. N-o cunosc eu ? rîse ea cu răceală. Să-ţi spun cinstit, o cunosc mai bine decît tine. Ea nu poate să ducă la nesfîrşit o viaţă grea, alături de tine. Nu-i ea femeia aceea, mi-am dat seama de mult. Trebuia să fi priceput şi tu. Numai mama ta nu te va părăsi, pentru mama ta, că trăieşti în belşug sau în sărăcie, oricum — e bine. Ai spus că nu o cunosc. Nu cumva sînt vorbele ei ?“

Privind-o, se mîhni din nou, nu vru să-i răspundă, dădu numai din cap : „Nu, n-a spus“.

Mama îi aruncă o privire furioasă şi abia după un timp oftă lung : „Du-te şi te odihneşte, strîng eu şi fac ordine. Eşti destul de obosit după o zi întreagă“.

„Nu-i nimic, nu sînt obosit“, răspunse el apatic. Era foarte obosit. Totuşi o ajută, cu greu, să spele vasele şi să le aşeze în dulap.

Mama puse un sfeşnic pe masa din mijlocul camerei şi-i spuse : „Mai cos cîte ceva aici. Tu n-ai treabă, întinde-te puţin“. Aduse din cămăruţa de alături un palton de copil, apoi se aşeză la masă, la lumina lumînării, şi începu să cîrpească. Îşi ţinea capul mult aplecat. Îşi pusese şi ochelarii. Flacăra lumînării tremura îngrozitor şi nu

după multă vreme slăbi din nou, iar capul mamei se plecă parcă și mai adînc.

Se gîndi să doarmă puțin. S-a așezat însă doar pe marginea patului, pentru puțin timp, ca apoi să se ridice din nou și să se reîntoarcă la masă. Rămase în picioare, tăcut. Privirea i se opri pe capul mamei. Pe creștetul ei fusese parcă presărată o grămadă de sare. Nici nu băgase de seamă că, pe neașteptate, a îmbătrînit atîta, că părul ei și-a schimbat complet culoarea. Deodată, ea și-a luat jos ochelarii și și-a frecat cu putere ochii, apoi și i-a pus din nou continuînd să lucreze. „Și Xiaoxuan, sărmanul de el. A purtat paltonul ăsta trei ierni. Chiar dacă nu-i rupt, la anul tot nu-l mai încape. În mod normal, i-ar trebui unul nou, dar taică-su o duce atît de greu, nici măcar să-l țină la școală nu-i este ușor... Deh, lumînările sînt din ce în ce mai proaste, cele de treizeci de yuani la fel, nu luminează deloc și strică ochii. La urma urmelor, am îmbătrînit, nu mai sînt de nici un folos. Și cîrpitul ăsta, mi-a răpit atîta amar de timp din viață. Maică-sa habar n-are. Nici el n-are noroc, de asta s-a născut în familia noastră..." Vorbea în sinea ei, fără-ncetare, parcă nici nu sesiza că el stă în picioare alături și o privește.

„Mamă, nu mai coase seara, în ultima vreme ochii ți s-au stricat și mai mult, trebuie să te-ngrijești", spuse el, emoționat, cu amărăciune.

Ea ridică ochii, îl privi și răspunse : „Termin imediat, mai am doar cîteva împunsături. Dacă n-o fac seara, atunci cînd ? Ziua trebuie să cumpăr legume, să fac mîncare, de unde timp să cos ! Și apoi, ochii ăștia ai mei nu mai au alt rost, la ce să-i mai îngrijesc ?" Mîna ei dreaptă ținînd acul cu ață, se mișca, tremurînd, deasupra paltonului cel vechi. „Nu mă pot compara cu maică-sa, ea e ca o floare, nu poate asta, nu poate aia. Are grijă doar să se gătească, nici măcar de copil nu vede. Zice că-i absolventă de facultate, că a primit educație aleasă, că la

bancă face treburi importante, dar bani n-am văzut-o să aducă în casă".

„Mamă, să nu mai vorbim de cine aduce bani în casă ; numai pentru taxele și cheltuielile de întreținere ale lui Xiaoxuan a plătit o mulțime. Semestrul ăsta a cheltuit peste douăzeci de mii, aproape treizeci de mii !" o întrerupse el.

„Asta-i numai din pricina ei, ea a ținut să-l dea la școala aceea aristocratică. Colegii lui sînt toți fii și frați de oameni bogați, el singur e copil din familie săracă, nu se poate compara cu ceilalți în nici o privință. Și oricum, nu vrea să-i dea prea mulți bani de cheltuială. Xiaoxuan se plînge adesea", spuse ea.

De fapt, nu o mai asculta. Deși era foarte obosit și grozav de enervat, nu putea dormi sau măcar să facă o treabă , liniștit, nu putea nici chiar s-o privească liniștit pe maică-sa lucrînd. În cameră era frig și întuneric. Sufletul lui parcă plutea, nu găsea un loc unde să se oprească, se părea că suferința și amărăciunea nu erau destul, simțea nevoia să scoată un strigăt, să izbucnească în plîns, să-l cutremure o durere, să primească o bătaie zdravănă. Nu putea să stea liniștit lîngă maică-sa.

Se îndreptă cu pași mari spre ușă. Deschise și ieși. „Xuan ! Xuan !" o auzi pe maică-sa, strigîndu-l. Nu-i răspunse, coborî în grabă scările. În beznă se lovi la arcada dreaptă, dar nu simți nici o durere. Avea un singur gînd : „Sînt vinovat față de toți. Trebuie să-mi primesc pedeapsa".

CAPITOLUL 7

Merse pînă la poartă. Pe trotuarul de vizavi, cele cîteva opaițuri de lîngă taraba cu fructe și de cea unde se vindea fidea licăreau ca niște licurici. I se făcu puțin cam frig și-și zgribuli umerii. „Încotro ?“ se întrebă. Nu găsi răspuns. Coborî cu pași mari în mijlocul străzii.

Străbătu fără nici un țel trei străzi și puțin lipsi să nu-l răstoarne o ricșă ce cobora în goană. Ricșarul îi aruncă două înjurături, dar lui nu-i ajunseră la ureche ; parcă-l despărțea o mare distanță de tot ceea ce era în jurul lui. Avea un mare gol în suflet.

Străbătu încă o stradă, și tot nu știa încotro trebuia să se ducă. Pe strada din față străluceau luminile, erau becuri nenumărate. Două străzi — două lumi ! Merse așadar spre luminile acelea.

Abia ajunse la colț, cînd o voce îl strigă pe nume : „Wenxuan !“ Răsuci mirat capul și aruncă o privire. Văzu că se afla chiar în fața unui birt. La o masă, lîngă ușă, un om de vîrstă mijlocie, îmbrăcat în haine europene, se ridică și-l salută.

„Ai picat tocmai bine, așază-te și bea un pahar“, îi spuse acel om. Recunoscu în el un coleg de liceu. Nu se văzuseră doar de vreo șase luni, dar omul părea mult îm-

bătrînit. În împrejurări obişnuite, ar fi rostit cel mult două-trei cuvinte şi ar fi plecat. Acum însă se apropiase tăcut de masă, trase scaunul de lemn şi se aşeză în faţa celuilalt.

Colegul se întoarse spre tejghea şi spuse tare : „Un pahar de rachiu roşu !"

De la tejghea răspunse cineva, şi drept urmare aduse un pahar din băutura tare şi parfumată.

Colegul, rumen la faţă, strigă bătînd în masă, după ce goli dintr-o sorbitură crunta băutură din pahar : „Mai adu-mi un pahar !"

„Boqing, tu nu beai niciodată, cînd te-ai învăţat ?" vorbi el.

„N-am învăţat, n-am învăţat. Vreau să beau, nu pot să nu beau, zise colegul cu voce tare, clătinînd din cap. Goleşte-ţi mai întîi paharul."

Îşi privi colegul şi nu răspunse. După cîteva clipe, ridică paharul şi sorbi pe tăcute o gură zdravănă. Pe urmă îl puse jos şi oftă prelung. Un val de aer cald îi urcă în gîtlej, nu-l putu opri şi scoase un rîgîit.

Colegul, făcînd semn cu degetul, îl tot silea să bea: „Bea tot, bea tot ! Nu se poate să nu-l goleşti !"

„Beau tot, tot", zise, întărîtat, şi dintr-o singură înghiţitură bău ce mai rămăsese. Simţea cum inima îi bătea cu putere, iar faţa începu să-i ardă.

„Încă unul", strigă colegul bătînd în masă, luînd în acelaşi timp din farfuriile de lut din mijlocul mesei o bucată de brînză din soia ; mai apucă şi cîteva alune, i le puse în faţă şi spuse : „Mănîncă !"

„Nu mai pot să beau", dădu el imediat din mînă, ca să-l împiedice.

„Frate, de ce te temi ! Ce importanţă are dacă te îmbeţi ! Eu cred că beat e oricum mai bine decît treaz", zise colegul. Băutura era deja în faţa lui.

„Numai că omul nu poate fi beat o viaţă întreagă, are şi momente de trezie", rîse Xuan potolit, cu amărăciune. Privindu-i chipul, observă că omul acesta de treizeci de

ani îmbătrînise într-o jumătate de an cu cel puțin zece ani, pe frunte îi apăruseră cîteva riduri, obrajii îi erau scobiți, sprîncenele i se împreunaseră, ochii își pierduseră strălucirea, iar cele două pupile îl țintuiau fără vioiciune. Simți un fior amar în suflet și adăugă : „Oare cînd mă trezesc nu-i și mai greu ?"

Colegul nu mai scoase nici o vorbă, plecă doar capul și sorbi din pahar, își ridică din nou fața și-i aruncă o privire, apoi mai bău o înghițitură. Zise ca pentru sine, clătinînd din cap : „Mi-e tare greu în suflet".

„Dacă ți-e greu, de ce mai vii aici să bei ? N-ar fi mai bine să te-ntorci devreme acasă ? Te conduc", zise el grijuliu.

„Și ce să fac dacă nu beau ? Dacă bei mult, în cel mai rău caz te îmbolnăvești, mori. Nu mă tem. E bine dacă mor, zise omul acela cu o expresie de durere. Am terminat cu tot, cu absolut tot."

„Nu înțelegi că situația ta este totuși mai bună decît a mea ? Eu pot să îndur totul, tu cum de nu poți ?" zise Xuan cu compasiune. Privind fața slabă a celuilalt simți că fusese atinsă propria lui rană, inima-i fu străfulgerată de durere și puțin lipsi să nu-i dea lacrimile. „Doamna ta e bine ? Tot la țară locuiește ?" schimbă el vorba. Își aminti de femeia cu chip de copil ; cei doi se căsătoriseră acum un an la restaurantul Bailing, iar el și Shusheng au fost la nunta lor. După aceea s-a dus chiar și în vizită la ei la țară. Ce dulce era tînăra doamnă cînd rîdea ; Shusheng o plăcea și ea. Se gîndi la amărăciunea lui, la Shusheng, apoi la doamna aceea. „S-a dus", zise colegul încet, cu fața întoarsă într-o parte, fără să-l privească.

„Nu mai este ? Ce boală a avut ?" întrebă, uluit, cît pe-aci să sară de pe scaun.

„N-a fost bolnavă", răspunse colegul cu răceală, clătinînd întunecat din cap.

Îi venea greu să ghicească ce însemnau vorbele lui. „Atunci, ea..." Rostind cuvîntul *ea* închise imediat gura,

pentru că lui însuşi îi era teamă să asculte continuarea: oare s-a sinucis ? A avut o moarte tragică ? Parcă un cui îi sfredelea inima.

Colegul tăcea, el de asemeni. Tăcerea asta era din cale afară de greu de suportat. Clienţii de pe la celelalte mese păreau cu toţii supăraţi, unii îşi mărturiseau amarul în cuvinte fără şir, alţii îşi disputau tot felul de lucruri cu partenerii lor. La masa din colţ, un client de vîrstă mijlocie stătea cu capul plecat şi bea, trist, de unul singur ; deodată se ridică, plăti şi plecă. După ce ieşi, chelnerul îi spuse unui client alb la faţă că e un client vechi, seară de seară nelipsit, căruia nu-i place să vorbească şi nici să bea peste măsură ; însoţea băutura cu două bucăţi de brînză de soia. Venea şi pleca la ore fixe. Nimeni nu ştia ce fel de om este, ce meserie are.

Wang Wenxuan îl ascultă, îşi înălţă capul, oftă prelung şi zise cu amărăciune : „Necazuri sînt peste tot“.

Colegul îl privi uimit, lacrimile îi curgeau. „Azi s-au împlinit şapte zile“ — se opri o clipă, apoi urmă : „Acum zece zile se simţea foarte bine, nu era deloc bolnavă. Era însărcinată şi se împlinise termenul, dar cînd am dus-o la spital, la control, doctorul a spus că luna nu s-a încheiat, cel mai devreme peste o jumătate de lună, şi n-a internat-o. Nu mai putea rămîne în sat o jumătate de lună, nu mă înţelegeam cu şeful de servici, mă şicana şi nici nu mi-a aprobat concediu. Am venit în oraş. După trei zile, au început durerile naşterii. Durerile au ţinut mult, mult timp, n-a avut cine s-o îngrijească, abia cînd a aflat o femeie care locuia în aceeaşi curte au dus-o la dispensar. La control, i se spusese că naşterea va fi normală, că nu erau probleme. La dispensar copilul nu se năştea şi pace. Doctorul a tot răsucit-o, pînă la miezul nopţii, cînd a scos copilul, dar era deja mort. Nici ea nu era bine. Mi-a strigat numele, o seară întreagă l-a tot strigat, de vreo sută de ori, apoi a murit. Spun oamenii că striga cu disperare, vroia doar ca înainte să moară să se vadă cu mine, să-i fac

dreptate. Eu însă eram la oraş, de unde să fi ştiut? De cum am primit telefon, m-am dus în goană, dar ea era deja rece, pîntecele ei te speria cît era de mare, aproape că nici nu încăpea în sicriu. Aşa că acum sînt ca înainte de a mă căsători. Singur. Mi-am îngropat soţia, iar cînd am venit la oraş, primul lucru a fost să cer concediu. O zi n-am putut să fac nimic, îi auzeam doar vocea, strigîndu-mi numele. Acasă sau pe stradă, auzeam mereu vocea ei. Ascultă cum strigă : Boqing ! Boqing ! zise şi-şi ciocăni cu două degete tîmpla dreaptă. Da, într-adevăr, e vocea ei. Cu cîtă suferinţă strigă !... De aceea vreau doar să beau, vreau doar să mă-mbăt, e mai bine să fiu atît de beat, încît să nu mai ştiu de nimic. Abia atunci nu-i mai aud vocea. Să trăieşti, să trăieşti nu-i uşor deloc ! Ce alt prieten mai am eu de-acum în afară de băutură ?" Omul îşi acoperi faţa cu mîna dreaptă, suspină uşor de cîteva ori, apoi se linişti, de parcă ar fi adormit.

Auzind povestea acestui om, lui Wang Wenxuan i se păru că simte cum o mînă mare îi strînge inima cu putere. Simţi şi un gust amar, greu de îndurat. Pe şira spinării îl treceau valuri de fiori reci. În curînd forţa lui de autostăpînire se va destrăma. „Aşa cum faci nu merge." Rosti vorbele astea numai ca să se împotrivească acelei apăsări din ce în ce mai grele. Se simţea şi mai rău. Spuse din nou : „Ai obţinut titlul de maestru[1] în literatură. Mai ţii minte planurile tale de creaţie literară ? De ce nu pui mîna pe condei ?"

„Mi-am vîndut toate cărţile. Trebuie să trăiesc. Creaţia literară nu e de noi !" Colegul îşi luă brusc mîna de pe faţă. Mai avea încă urme de lacrimi, dar în ochi îi strălucea o lumină tăioasă. „Cum zici tu că ar trebui să fac ? Nu-i aşa că ar fi bine să mă recăsătoresc, să cresc copii,

[1] *Wenxue shuoshi* : titlu obţinut de absolvenţii de facultate în urma unor examene de specialitate susţinute în timpul stagiului de 1—2 ani.

să distrug pe cineva din nou ? Nu fac așa ceva. Prefer să mă distrug pe mine însumi. Lumea asta nu e pentru oameni ca noi. Noi ne supunem legilor, în timp ce alții cîștigă putere și adună bani..."

„Tocmai de aceea trebuie să bem din răsputeri !" continuă Wang Wenxuan cu voce tare. Era complet dărîmat. Nu mai era nevoie să-și reprime sentimentele. O spărtură în dig și apa curge într-o singură direcție. Tristețea și mînia atinseseră punctul culminant, simțea nevoia să uite totul. Beția era desigur unica scăpare. „Adu de băut ! Adu de băut !" Bău. Chelnerul aduse din nou un pahar. Se gîndi, uitîndu-se la lichidul parfumat din pahar : „Ce lume mai e și asta !" Ținînd paharul în mîini trase o înghițitură zdravănă strîngînd din dinți și, îndată, o trîmbă de aer cald, pe care n-o putu stăpîni, răbufni în sus, făcîndu-l să scoată un rîgîit. „Nu mai beau". zise, scuzîndu-se. Se gîndi : „Nu-s bun de nimic. Nici măcar nu știu să beau, așa că trebuie să rabd în veci să mă trateze toți de sus". Revoltat, termină din cîteva înghițituri băutura rămasă.

„Te-ai înroșit la față ca Guan Gong[1]. Te-ai îmbătat ?" îl întrebă colegul cu înțelegere.

„Nu, nu", răspunse el tare. Își simțea capul greu și străin, îl durea cînd făcea efortul să vobească. Fața îi ardea cumplit, trupul parcă-i plutea. Vru să se ridice, dar nu se putu ține pe picioare și se așeză din nou, deprimat.

„Ce e ? Fii atent !" îl îndemnă colegul.

„Nu m-am îmbătat deloc." Îi veni să rîdă, dar nici să rîdă nu mai știa. Voia doar să plîngă. I se părea că tot ce era jalnic i-a năpădit inima. Nici el nu distingea ce. Capul îi era năuc, iar sufletul îndurerat. Nu mai îndura. I se păru că ochii colegului se înmulțiseră și se roteau dinaintea lui. Privi încordat și văzu una și aceeași față

[1] Personaj din romanul clasic *San guo yan yi (General din statul Shu).*

slabă și melancolică. După o clipă însă văzu din nou o mulțime de perechi de ochi. Se rotea chiar și lumina becurilor. Pînă la urmă, se ridică sprijinindu-se de masă. „M-am îmbătat", recunoscu învins. Înclină capul o dată spre coleg, apoi ieși din birt, bălăbănindu-se.

Parcurse mai mult de o stradă, mergînd clătinat cînd, deodată, își aminti de casă. Se dezmetici puțin, ca și cum l-ar fi atins o rază de lumină. „Cum de-am putut face una ca asta", se gîndi necăjit. Se răsuci și o porni spre casă. Abia făcu doi pași și o umbră neagră, mare, îl lovi din față, atît de tare, încît văzu numai scîntei, o jumătate a feței il durea cumplit și-l ardea ; se clătină de două ori, gata-gata să se răstoarne.

Omul îi trăsese și vreo două înjurături groaznice, fără însă să-i fi ajuns și lui la ureche, mergea mai departe, tot pieziș. Ar fi vrut să meargă mai repede, însă simțea în el o greutate, parcă totul din stomac năvălea în sus. Încercă să se stăpînească, dar în cele din urmă căscă gura și precum o fîntînă, aruncă din el tot ce mîncase acasă, la cină.

Vărsă destul și o porni mai departe, fără să se șteargă la gură. Băutura aceea puțea încît era el însuși dezgustat. Să se întoarcă acasă, să doarmă un somn liniștit, atît vroia. Era nerăbdător, din doi pași ar fi vrut să ajungă acasă. Cu cît era mai grăbit, cu atît picioarele i se mișcau mai încet. Parcursese o bună bucată de drum, cînd începu să verse din nou. De data asta vărsă cu efort, de parcă mîncarea i se adunase în gît. Stomacul îl ardea. Icni cu putere și abia reuși să verse o înghițitură. Mergea și vărsa. Cîțiva trecători îl priviră curioși. Dar privirile lor nu-l supărau deloc. Tot ce era în jur nu avea cu el nici o legătură. Dacă ar muri un om alături de el, acum, și tot n-ar putea întoarce capul să-i arunce măcar o privire.

Două femei ieșiră discutînd din restaurantul „Xiajrang" luminat orbitor. Cînd privirea lui întîlni fără să vrea obrajii lor fardați, tresări și întoarse imediat capul.

Mișcările însă îi erau foarte greoaie. Cea mai în vîrstă îl văzu clar. „Xuan !", îl strigă ea.

Nu-i răspunse, se îndreptă spre un loc întunecos. N-a ajuns însă departe, pentru că deja nimic nu mai depindea de el. S-a oprit pe marginea trotuarului, s-a îndoit de șale și a-nceput să verse iar. Vărsa cu zgomot, mult, dar stomacul îl chinuia tare, gura îi era plină toată de un gust amar. Se îndreptă ușor și, sprijinindu-se de un stîlp, respiră cu greutate.

„Xuan." Auzind glasul blînd chemîndu-l, întoarse instinctiv capul, iar lacrimile îi împăienjeniră ochii.

Deși îi aruncă grăbit doar o privire, deslușindu-i numai conturul — stătea cu spatele la lumină — o recunoscu totuși pe Shusheng. „Ce-i cu tine ?" îl întrebă ea, tresărind.

Gîfîia privind-o, simțea că are foarte multe să-i spună, dar nu știa cum să-nceapă și de fapt nici nu putea să scoată o vorbă.

„Ești bolnav?"

Dădu din cap și, deși se simțea ceva mai bine, începură din nou să-i curgă lacrimile, la-nceput lacrimile îl năpădiseră din pricina efortului, cînd vărsase, acum însă erau lacrimi de emoție și durere.

„De ce nu te duci acasă ? Uite ce rău îți e", zise ea din nou.

„M-am îmbătat", răspunse el cu regret amar.

„Cum asta ! Înainte tu nici nu puteai bea. Du-te repede acasă și culcă-te, altfel te-mbolnăvești cu adevărat", zise îngrijorată.

„Acasă nu mă înțelege nici mama. Eram foarte tulburat, am ieșit pe stradă să fac cîțiva pași și am întîlnit un coleg, care m-a tras la băut, și atunci m-am îmbătat, îi explică, parcă scuzîndu-se. Îți mulțumesc, la revedere." Se simțea ceva mai bine și abandonă stîlpul, mergînd spre mijlocul străzii. Tot se mai clătina încolo și-ncoace.

„Fii atent, vezi să nu cazi !" îl povățui ea din urmă. Imediat însă veni alături de el și-i spuse : „Te con-

duc acasă". Și apucîndu-l strîns de brațul stîng, porniră înainte.

„Chiar mă însoțești acasă ?" întrebă el cu glas tremurat. O privi timid.

„Nu te însoțesc, mi-e frică numai să nu fugi să bei din nou", zise ea rîzînd.

Simți o boare caldă, care-i făcu mult bine în suflet.

„N-am să mai beau", zise el ca un copil și, sprijinindu-se de ea, merse către casă.

CAPITOLUL 8

Au ajuns la intrare. Văzînd văgăuna aceea negară, el își încruntă sprîncenele și, ezitînd, se opri.

Nu l-a părăsit, dimpotrivă, s-a lipit și mai strîns de el și i-a spus cu grijă, sprijinindu-i brațul ferm : „Nu se vede bine, fii atent, mergi încet !"

„Tu ? Tu nu intri ? întrebă timid.

„Te duc pînă sus", îi șopti ea la ureche.

„Ești tare bună cu mine," zise el emoționat. Vroia chiar s-o strîngă în brațe, să plîngă de bucurie. A privit-o însă doar o clipă, apoi, fără să scoată o vorbă, și-a lăsat capul în jos. Porni, intră pe poartă, păși pe scările atît de familiare. „Fii atent", repeta ea neîncetat, alături. Îl sprijinea din toate puterile. Așa însă nu făcea decît să-i încetinească mersul.

„Urcă", îl îndemnă din nou. Iar el îi răspunse ceva, bucurîndu-se.

În cele din urmă, au ajuns la etajul al doilea. Tocmai cînd urcaseră și ultima treaptă au văzut-o pe soția vecinului ieșind din casă cu o lumînare.

„Te-ai întors, doamnă Wang !" Femeia cu obrazul palid o salută zîmbind. Pe față i se ivi o ușoară expresie de mirare, se vedea însă că era din bunătate.

Ea înclină capul și-i zîmbi femeii aceleia, apoi spuse curtenitor : „Doamnă Zhang, coborîți ?“

Privindu-l surprinsă, doamna Zhang întrebă îngrijorată : „Domnul Wang nu se simte bine ?“

Rămăsese alături de soție, cu capul atîrnîndu-i. Nu putea vorbi. Răspunse ea în locul lui : „Nu-i nimic, a băut“.

„Și domnul Zhang al nostru s-a-mbătat. Mă duc să-i cumpăr cîteva portocale. Doamnă Wang, du-l repede înăuntru pe domnul Wang, să se culce puțin, apoi totul va fi bine“. Femeia zîmbi cordial, zîmbetul ei nu era deloc prefăcut, însă chiar și atunci cînd zîmbea, cele cîteva cute nesigure de pe fruntea ei se adînceau, iar sprîncenele nu i se destindeau complet. De cîte ori o vedea, doamnei Wang îi era milă : „Viața a apăsat-o prea greu pe femeia asta firavă !“ Micuța femeie coborî cu pași înceți. Cei doi soți ajunseră la ușa locuinței lor luminați de lumînarea ei.

Ușa nu era încuiată și, de cum o împinse, se deschise larg. Camera era la fel de slab luminată, lumînarea tot pe masă, mama tot acolo, cu ochelarii pe nas, cîrpind. Părea mult îmbătrînită, spatele îi era cocoșat tare și nu scotea nici o vorbă. Fitilul făcuse mucuri mici, dar ea nu le tăiase. Dădea impresia că nici nu s-a clintit din loc.

„Unde ai fost, Xuan ? Și nici nu vii să vorbim. Nu cumva iar ai fost după femeia aceea ? Și tu ești... Te povățuiesc să nu-ți mai faci iluzii. Cum să fie în stare o femeie de modă nouă să ducă vreme îndelungată viața asta aspră alături de tine !“ Maică-sa vorbea și mișca acul deopotrivă, fără să ridice capul. Credea că fiul ei s-a întors singur. „Xuan, să nu fii abătut, nu-i nimic dacă femeia aceea a plecat. După ce vom învinge în războiul ăsta, o să te îmbogățești într-o bună zi. Te temi că nu găsești femei !“ Neauzindu-și fiul răspunzînd, își ridică surprinsă capul, dar în fața ochilor văzu doar pete de lumină, nu

distingea nimic, ochii o supărau groaznic. Lăsă acul, își dădu jos ochelarii și-și frecă de cîteva ori ochii cu mîna.

Cînd maică-sa a rostit „femeia aceea", el și-a încruntat sprîncenele cu amărăciune și în același timp a-ntins brațul și a strîns-o cu putere de mînă pe Shusheng, se temea ca ea să nu înceapă din nou să se certe cu maică-sa. Ea n-a scos însă nici un cuvînt. Atunci, el nu mai putu suporta și strigă : „mamă !" În strigătul lui era atît implorare, cît și tristețe.

„Ce este ?" întrebă maică-sa alarmată, luîndu-și mîna de la ochi. Și abia acum o văzu alături de el, în picioare, pe femeia aceea.

„L-am adus pînă acasă", spuse Shusheng, afișînd anume un aer liniștit.

„Bravo, ești tare isteț. Ai mers pînă acolo, încît ai rugat-o să se întoarcă acasă." Surîse înghețat, apoi își plecă din nou capul și începu să coase.

Shusheng îi aruncă o privire, zîmbind, apoi zise : „Nu m-a rugat să mă-ntorc. A băut, undeva, vărsa pe stradă, pe unde apuca, l-am văzut și l-am adus acasă. Se-mpleticea rău". Folosea intenționat asemenea cuvinte, ca s-o enerveze.

„Xuan, cum de te-ai furișat, fără să-mi spui un cuvînt, și-ai fugit să bei ?" sări maică-sa speriată. Puse haina și acul pe masă și se duse în fața fiului ei, măsurîndu-l din cap în picioare. „Tu nu ești băutor, cum de-ai fugit deodată să bei ? Nu ții minte că taică-tău a murit beat ? Eu nu te-am lăsat să te atingi de băutură de mic. De ce te-ai dus să bei ?!" strigă ea îndurerată.

„Nu se simte bine, lasă-l să se culce", interveni Shusheng.

„N-am vorbit cu tine !" o înfruntă mama, întorcînd capul cu mînie.

Shusheng rîse cu răceală și tăcu, supărată.

„Xuan, spune-mi cum de te-ai îmbătat ?" zise maică-sa cu glas dulce, de parcă ar fi vorbit unui copil răzgîiat.

Obosit, el își lăsă capul în jos și nu răspunse.

„Spune ! Ce ai pe suflet, spune ! îl îndemnă maică-sa. Nici dacă ai să-mi vorbești deschis eu tot n-am să te cert."

Silit astfel, se pierdu și răspunse cinstit : „Mă doare sufletul, cred că beat e ceva mai bine".

„Cînd ai întîlnit-o ?" întrebă maică-sa, neînduplecată; celălalt sentiment o făcuse să uite de durerea fiului ei.

Nemaiputînd suporta, Shusheng o întrerupse din nou: „Lasă-l să se culce !"

Maică-sa însă nu-i dădu nici o atenție, așteptînd răspunsul.

„Eu... eu..." scoase el cu efort numai aceste două cuvinte. Ceva dădu năvală din stomac și el vru să-l oprească. Dar cînd să reușească, își pierdu controlul, căscă gura și începu să verse. Împroșcă pe el însuși și pe maică-sa tot ce mai avea în stomac.

„Așează-te repede", zise maică-sa, pierzîndu-și capul.

El însă sta acolo, îndoit de spate și vărsa. Soția îl bătu ușurel pe spate, maică-sa îi aduse un scaun. Nu vărsă mult, dar îl podidiră și lacrimile, și mucii. Sta pe scaun și gîfîia, apăsîndu-și cu amîndouă mîinile genunchii.

„Ce rost au toate astea", zise soția cu milă, stînd în spatele lui.

„Spune ! Ce ai pe suflet, spune ! îl îndemnă maică-sa, în cele din urmă, înmuindu-se. Eu aduc puțină cenușă s-o presar și apoi să mătur".

După ce mama ieși, ea îl sprijini pînă la pat și îi scoase tăcută încălțămintea, ciorapii și haina. De mulți ani nu mai avusese el parte de asemenea fericire. I se supunea ca un copil. Pînă la urmă, s-a urcat în pat, iar ea l-a acoperit. Cînd să plece, el a scos brațul de sub plapumă și a prins-o de mîna dreaptă, apucînd-o strîns.

„Dormi", îl liniști ea.

„Să nu pleci... Eu pentru tine am..." o imploră cu ochii larg deschiși.

Nu i-a răspuns. Se gîndea. A rămas un timp în picioare, lîngă el. Lacrimile i se rostogoleau încet din colțurile ochilor. El a adormit curînd. Mîna lui însă nu și-a slăbit strînsoarea.

În seara aceea n-a plecat. El însă nu știu că o problemă atît de dificilă s-a rezlovat atît de simplu.

Noaptea a dormit neîntors, s-a trezit abia cînd s-a luminat bine. Soția lui stătea la biroul din fața ferestrei și se farda.

„Shusheng !" strigă, plăcut surprins. Ea întoarse capul și-l privi, zîmbindu-i larg. Îl întrebă cu blîndețe : „Ți-e bine ? Vrei să te ridici ?"

El dădu din cap, se întinse și răspunse mulțumit : „Mi-e bine. Mă scol îndată".

Ea a întors din nou capul, continuînd să se fardeze. Părul ei ondulat la ceafă era proaspăt, frumos. Ea tuși ușor.

S-a întors. Nu era un vis. Era aievea.

CAPITOLUL 9

Au dus, cîteva zile, o viață liniștită. Mergeau, la timp la servici, se-ntorceau la timp acasă. Soția n-a mai pomenit nimic despre despărțire și chiar și-a adus geamantanul de la prieteni. Și chiar în seara în care ea și-a adus geamantanul, a luat-o să vadă un film la sala „Guotai", apoi s-au mai dus la unul, dar au văzut numai două treimi din el, pentru că s-a dat alarma și filmul s-a întrerupt.

Mama se ascundea în cămăruța ei. Părea că-și evită inadins nora, cînd însă se-ntîlneau nu se încrunta și nici nu-i spunea răutăți. Doar că vorbea puțin.

Duminică dimineața Xiaoxuan a venit acasă, iar după amiază s-a întors la școală cu ultimul autobuz. Bunica s-a bucurat grozav, sărutîndu-și nepotul. I-a dat lui Xiaoxuan paltonul, pe care îl cîrpise cu mîna ei. Pentru truda ei, nora i-a spus, zîmbind, cîteva cuvinte de mulțumire.

Cerul era tot timpul închis, cîteodată ploua mărunt. Drumul nu se usca niciodată. Uneori era plin de noroi, alunecos, și oamenilor le era greu să se țină pe picioare. Și trotuarul era noroios. Trecuseră cincisprezece zile. Într-o dimineață, Wang Wenxuan mergea la servici. Abia ajunse la răscruce, cînd căzu și se juli la genunchi. Răbdă

durerea și merse mai departe, clătinîndu-se. Nu se făcuse încă ora începerii lucrului. Domnul Zhong stătea la birou și privea trecătorii de pe stradă. Cînd îl văzu intrînd, îl întrebă : „Ce-i cu tine, ai căzut ? !“ Dădu din cap fără să răspundă, semnă și o luă spre scări.

„Ia-ți zi liberă, să nu pici de tot de oboseală !“ îl sfătui îngrijorat domnul Zhong.

Se opri în fața scărilor, întoarse capul și, pentru că n-avea altă soluție, zîmbi și-i răspunse încetișor : „Știi ce leafă am, din ce să-mi mai și rețină !

„În asemenea situații, nu te mai interesează reținerile ! Vrei să-ți riști viața pentru instituție ? Știi tu cîte zile o să ne mai hrănească instituția asta pe noi ?“ îl mustră domnul Zhong, ușor enervat.

„N-ai ce-i face ! Aici sîntem angajați“, răspunse. Vru să rîdă, dar nu fu în stare.

„Angajați ?! Locul nostru nu-i bătut în cuie,“ surîse rece domnul Zhong.

Tresări, se apropie repede de biroul domnului Zhong și întrebă în șoaptă : „Ai ceva noutăți ?“

„Japonezii au luat Guilin, Linzhou, și acum se dezlănțuie fără nici o stavilă. Am auzit că directorul are indicații că dacă dușmanul intră în Guizhou, să ne mute la Lanzhou, și că deja a dat telegramă la Lanzhou să caute o clădire. Și dacă chiar ne mutăm la Lanzhou, totul s-a sfîrșit. Atunci, cei ca noi n-au decît să-și ia tălpășița“, se văicări domnul Zhong.

Tot ce era posibil ! Rămase cu privirea în gol, peste ochi i se lăsase o pată de-ntuneric. Zise, clătinînd obosit din cap : „Nu se poate, nu se poate !“

„Cine știe. Numai că oamenii de soiul lui o scot oricum la capăt. Uite, la noi : unii stau degeaba și iau leafă mare ; cei ca tine, care fac de dimineață pînă seara tot ce le stă în putință iau numai cîțiva bani, și sînt tare puțini“. Domnul Zhong încă nu terminase de vorbit, dar, cînd l-a văzut pe directorul Zhou intrînd, se opri și-i

şopti : „Cum de-a venit atît de devreme azi !... Du-te sus şi lucrează".

Urcă fără tragere de inimă. Cînd trecu prin fața biroului şefului de secție Wu, acesta ridică deodată capul şi îl măsură o vreme, neliniştindu-l. Speriat, se duse şi se aşeză la locul său, scoase manuscrisul, traducerile astea care nu se mai terminau în veci de colaționat, şi-şi afundă capul în grămada de semne negre. „Nu-s bun de nimic ! Aştia scriu articole atît de proaste şi tot mie să-mi fie frică de ei !" Îşi reproşa toate astea, însă munca şi-o făcea la fel de atent.

Piciorul îl durea întruna şi nu se putea concentra, nu-şi dădea seama cu ce fusese atît de ocupat toată dimineața. Se gîndea acasă, se gîndea la munca lui de-aici, se gîndea la ceea ce tocmai îi spusese domnul Zhong. Nu citise ziarul de mai multe zile. Necazurile personale constituiseră unica lui preocupare, ce se întîmpla dincolo de el nu-i mai atrăgea atenția. Înainte, cînd a izbucnit războiul din Xiangbei [1], ocuparea oraşului Changsha, luptele grele de la Hengyang, căderea oraşului Quanzhou nu i-au sporit supărările. Acum viața îl apăsa din greu, de cîțiva ani n-a mai avut o clipă de uşurare. Şi ce legătură au toate cele din jur cu el ? I se spune că lumea merge spre bine cu fiecare zi ce trece, dar viața lui este din ce în ce mai rea.

Clopoțelul care anunța ora mesei îl trezi şi-l salvă din încîlceala asta de gînduri. Îşi ridică fruntea şi răsuflă uşurat. Un coleg veni şi, întinzînd pe masă o coală scrisă, îi spuse : „Semnează". O privi uimit, dar înțelese imediat că inițiaseră chetă pentru sărbătorirea zilei de naştere a directorului Zhou, punînd în dreptul numelui fiecăruia o contribuție de o mie de yuani. O mie de yuani nu era deloc o sumă mică, ezită puțin, dar colegul acela, în picioare, alături, tuşi uşor. Speriat, luă imediat condeiul şi semnă. Colegul plecă rîzînd. Se ridică ; îl durea nu nu-

[1] Nordul provinciei Hunan de azi.

mai genunchiul stîng, ci toate oasele. Abia sprijinindu-se, coborî să mănînce.

Pe la mese, colegii comentau emoționați căderea orașelor Guilin, Linzhou și direcția de înaintare a inamicului. El însă mînca tăcut, cu capul plecat, fără să-i asculte. Își simțea tot corpul rece și îi încolți bănuiala că a făcut malaria. Lăsă jos castronul și părăsi masa. Domnul Zhong îl văzu și-l întrebă : „Nu te simți bine ? Arăți rău, nu mai lucra după masă. Ar fi bine să mergi acasă și să te culci".

Încuviință din cap și-i răspunse : „Cere, te rog, pentru mine o jumătate de zi liberă ; eu însumi simt că nu prea mai am putere". O ricșă tocmai trăgea în fața ușii, iar ricșarul îl privi întîmplător. Domnul Zhong îl sfătui din ușă : „Du-te acasă cu ricșa".

„Lasă, e foarte aproape, merg încet", răspunse el întorcînd capul. Apoi, făcîndu-și curaj, trecu pe trotuarul celălalt.

Mergea într-adevăr încet, clătinîndu-se ; capul i se îngreunase foarte tare, i se părea că nu și-l mai poate ține ridicat. Pe drum, rana de la genunchiul stîng îl duru și mai tare, era silit să strîngă din dinți, dar, deși mergea cu capul plecat, oprindu-se tot la trei pași, parcuse în cele din urmă o bună parte din drum. În față era chiar „Internaționalul". Deodată, auzi o voce cunoscută de femeie. Da, soția lui era cea care vorbea. Uimit, își ridică privirea. Chiar așa, ea și tînărul acela, îmbrăcat în palton frumos, stăteau și se uitau la vitrină. Apoi urmîndu-l pe tînăr, ea intră în cafenea. Nu-l observase și nici nu-și putea închipui că între ei erau doar trei-patru pași.

O urmări cu privirea, azi trupul ei plinuț, tînăr și plin de vigoare părea mai atrăgător. Deși erau de aceeași vîrstă, totuși, cînd se uita la el însuși, cît de sărăcuț și slab la trup era, cum mergea șontîc-șontîc și cît de obosit era sufletește, i se părea că oricum se deosebeau în mult prea multe privințe. Nu arătau deloc să fie de aceeași vîrstă.

Tot gîndindu-se așa, simți o vie amărăciune. Tînărul înalt și solid îl făcea să sufere. Păreau să se fi apropiat și mai mult unul de celălalt ; alături, amîndoi, inspirau un sentiment de armonie. Se neliniști. Trecuse de cafenea. dar se reîntoarse și se opri în fața vitrinei, privind obiectele expuse. Torturi, cafea americană, gumă de mestecat, ciocolată, fel de fel. La ce oare s-or fi uitat ? Pe frișca de deasupra unui tort, între flori roșii și frunze verzi, apăreau, scrise cu roșu, două cuvinte englezești : „Happy birthday". Își aminti deodată că mai sînt două săptămîni pînă la ziua ei de naștere. Nu-i așa că adineauri se uitau la tortul pentru atunci ? Tînărul se pregătea să i-l dea în dar de ziua ei ! El însă, el ce dar o să-i facă ? Vîrî, fără să vrea, mîna în buzunarul hainei. Scoase cîteva bancnote. Cu capul plecat, numără o mie o sută și ceva de yuani ! Asta era toată averea lui. Mîine seară mai trebuie să scoată 1000 de yuani pentru banchetul în cinstea directorului. Privi încă o dată spre tort și zări alături un bilețel alb, pe care scria : „Tort cu frișcă patru livre [1], 1600 xuani fabi[2]". Scoase un oftat. N-ar reuși să cumpere nici măcar o livră ! Ce rușine ! Întoarse capul, de parcă ar fi vrut să se ferească. Și abia se răsuci să plece, cînd îi veni în minte: „Sigur, el îl poate cumpăra". „El" era tînărul dinăuntru. Gîndul îl răni. Trecuse deja de cafenea, dar se întoarse iar, intră și se opri la galantarul de sticlă, prefăcîndu-se că se uită la dulciuri, în timp ce, pe furiș, se uita jur-împrejur. Shusheng tocmai își ducea ceașca la buze, sorbind din ea mărunt, cu fața toată numai zîmbet. Gelozia îl făcu să se simtă mizerabil. Se temea să nu-l zărească ea. Nu îndrăzni să mai rămînă și ieși în grabă.

Tot drumul își simți inima bătîndu-i cu putere, capul arzînd. Se temea că ar putea să cadă iar pe drumul ăsta noroios și plin de gropi. Cu greu ajunse în cele din urmă acasă.

---

[1] Aprox. 1800 gr.

[2] Monedă de hîrtie emisă de Guomindang după 1935.

Maică-sa în picioare, la masă, cu șorțul în față și mînecile suflecate, spăla rufe. Cînd îl văzu, își înălță capul și-l întrebă, surprinsă : „Ai mîncat ?"

„Da", răspunse el obosit. Rămase cîteva clipe, fără chef, lîngă ea.

„Cum de te-ai întors așa devreme ? Și iar arăți rău! Nu ți-e bine ?" Își scoase mirată mîinile din lighean și le șterse de șorț. „Du-te repede și culcă-te ! Du-te !" Îl tîrî pînă la pat, ba sprijinindu-l, ba împingîndu-l.

„Nu-s bolnav", protestă el, dar, odată lîngă pat, nu se mai putu ține pe picioare și se trînti, fără să-și mai scoată pantofii.

„Descalță-te, așa-ți va fi mai bine", spuse maică-sa, stînd dreaptă în fața patului.

Se chinui să se ridice, dar căzu din nou, scoțînd un geamăt plin de amărăciune.

„Lasă, culcă-te, te descalț eu", și spunînd acestea, se aplecă să-i dezlege șireturile. Zăcea întins pe pat, cu ochii închiși. Maică-sa îi scoase pantofii și îl privi îngrijorată. „Te-nvelesc cu pledul", mai zise, apoi desfăcu pătura îndoită de la picioare și-l acoperi.

El deschise ochii, se uită la ea și-i spuse fără vlagă: „Mă tem că am malarie". Era alb la față ca hîrtia, buzele erau și ele palide.

„Culcă-te, ai grijă să dormi, și pe urmă îți dau chinină", zise maică-sa, mîngîindu-l. Ridurile păreau să i se fi înmulțit, iar în păr parcă nu mai avea nici un fir negru. Cînd reveniseră în Sichuan, nu arăta deloc așa. Acum făcea singură mîncare, singură spăla, în toți anii ăștia îndurase destule. Iar greul el i-l pricinuia întotdeauna. Ea însă l-a îngrijit, nu l-a părăsit. „O mamă cu adevărat bună", recunoștea în sinea lui.

Îi aduse trei pastile de chinină, pe care i le dădu să le-nghită, după care puse pe masă paharul cu apă fiartă, golit pe jumătate.

„Mamă", strigă el emoționat, cu ochii podidiți de lacrimi și, privind-o, mult timp nu putu vorbi.

Maică-sa se apropie din nou de pat și-l întrebă, aplecîndu-se : „Ce-i ?"

„Ești bună... ești prea bună cu mine..." spuse cu greu, poticnindu-se.

„Dormi, vorbim noi despre asta cînd te vei simți mai bine", îl liniști ea cu blîndețe.

„N-am nimic serios", șopti el stins, clătinînd dn cap. Și, văzînd că maică-sa nu-i deloc atentă la vorbele lui, continuă : „Mi-am luat liber doar o jumătate de zi. Mîine îl sărbătorim pe directorul Zhou. Și trebuie să fiu și eu acolo".

„Cum, numai jumătate de zi ?! se supără maică-sa. De fapt, ai putea să te odihnești mai mult, fără să-ți pese dacă ți se reține sau nu din leafă."

„Trebuie să merg neapărat mîine, dacă nu, mă vor disprețui, vor spune că sînt prea zgîrcit, că vreau să-mi retrag partea mea de bani", țipă el, iar fața i se roși toată.

„Zgîrcit sau nu, treaba ta, ce are a face cu ei ? Cît despre directorul Zhou, ăsta nici nu-i un om nemaipomenit !" zise maică-sa indignată. Și deodată întrebă : „Ai văzut-o pe Shusheng ?"

„Am văzut-o adineauri", răspunse el fără ezitare.

„Și nu te-a însoțit acasă ? Ar fi putut foarte bine să-și ia liber și să vadă de tine. Ele sînt pentru decor, nu se tem că li se reține din leafă." Gelozia și ura ei fuseseră stîrnite din nou de cuvintele lui și era atît de orbită să-și dea drumul furiei, încît nici nu-i trecu prin minte că astfel îl rănește.

O privi stins și abia după un timp dădu la iveală un zîmbet (ce zîmbet trist!), șoptind încet, ca pentru sine :

„Ea, ea e un înger. Nu sînt eu demn de o asemenea soție !"

Mama auzi bine doar ultima propoziție și reluă, jignită :

„Și de ce nu ? Ea nu-i demnă de tine ! Zice că lucrează la bancă, dar toată ziua se boiește, să fie cît mai seducătoare ; și doar nu-i animatoare. Cine știe ce-o fi făcînd ?"

Nu-i răspunse, scoase numai un oftat amar.

CAPITOLUL 10

O după-amiază întreagă zăcu într-un somn adînc. Se trezi abia către ora şapte. Întins pe pat, fără nici un strop de putere în el, cu maioul leoarcă şi rece ca gheaţa, lipit de piele. Ştia că asudase mult, aşa că se foi puţin, să-şi dezlipească maioul ud, apoi vru să se dea jos din pat, să caute altul uscat, ca să se schimbe. Dar numai ce se clinti, că şi simţi cum îl doare tot corpul, de parcă oasele toate îi fuseseră smulse. Fără să vrea scoase un geamăt.

Mama veni lîngă pat şi-l întrebă: „Te-ai trezit? Nu ţi-e bine?"

În seara asta nu se oprise curentul, lumina galbenă a becului îi cădea pe chip, făcîndu-l să pară bolnav. Arăta atît de singur şi atît de slab!

„Merge", răspunse. Deschise larg ochii obosiţi şi căută în toate părţile. „Ea nu e?" întrebă deznădăjduit.

„Ea? Adică Shusheng? zise maică-sa dispreţuitor. A plecat de dimineaţă şi pînă acum încă nu s-a întors."

„Trebuie să se-ntoarcă", suspină el după un timp.

„Da, în care zi n-ar trebui să se-ntoarcă şi ea mai devreme?" continuă maică-sa, furioasă. Observă că el nu spune nimic şi atunci schimbă vorba: „Mănînci ceva?"

„Nu, nu mi-e foame", zise el.

„Puțin terci de orez, da ? Ți-am fiert. Mai avem și pidan [1], să mănînci cu terci de orez", zise mama.

„Am să mănînc un castron", zise el îndatoritor și rîse silit.

Mulțumită, mama se duse la dulapul de vase, luă un castron și-l umplu cu terci din vasul de ceramică de pe cuptor.

Își zise : „Pînă la urmă tot mama e cea mai bună". Nu mai simțea golul acela în suflet, ca mai înainte. Cînd vru să-și facă curaj ca să se dea jos din pat, mama veni cu terciul de orez și cu ouăle. Zise : „Nu te scula, stai în pat și mănîncă. Țin eu farfuria". Așteptă să se ridice, îi dădu castronul și bețișoarele, și, ținînd farfuria, îl veghea cum mănîncă.

Nu-i era foame deloc, dar de dragul ei mîncă în silă un castron. După ce termină, maică-sa îi aduse un prosop să-și șteargă fața și-i spuse : „Culcă-te, azi să nu te mai scoli".

Se supuse și se întinse din nou. Nu-și scoase însă hainele, vroia să rămînă treaz și s-o aștepte pe Shusheng.

După vreo zece minute, bătu cineva la ușă. Mama deschise. Văzu intrînd doar umbra unui bărbat și auzi o voce groasă, întrebînd : „Domnul Wang e acasă ? Are o scrisoare de la domnișoara Zeng". Tresări. O auzi pe maică-sa : „De la cine ?" N-avea însă cine să-i răspundă, pentru că aducătorul scrisorii plecase.

Cînd o văzu pe maică-sa încremenită, cu scrisoarea în mînă, în mijlocul camerei, și părînd să nu știe ce trebuie să facă, nu se putu stăpîni și o strigă : „Mamă". Ea veni imediat și-i spuse pe un ton voit indiferent : „A trimis o scrisoare, nu știu ce treburi are ea din nou". Nu-i dădu scrisoarea, ci bodogăni mai departe : „Domnișoara Zeng !

---

[1] Ouă de rață sau de găină, pregătite după metoda tradițională ; fiecare ou îmbrăcat într-un înveliș obținut dintr-un amestec de var, argilă, sare, pleavă și apă și păstrat astfel mai mult timp, capătă gust și altă culoare.

Băiatul are treisprezece ani și ea are neobrăzarea să se numească domnișoară ! Ce nerușinare !"

„Dă-mi să văd ce scrie", îi ceru, întinzînd mîna după scrisoare, iar maică-sa fu nevoită să i-o dea.

O desfăcu, tremurînd. Era scrisul lui Shusheng :

„Xuan,

Prietenii m-au invitat astă seară la bal, la Sala Victoria, mă voi întoarce foarte tîrziu. Te rog, nu mă aștepta și nu încuia ușa. Nu-i nevoie să-i spui mamei că mă duc să dansez, asta ca să nu am mîine iar o discuție fără rost cu ea.

Astăzi, seara,
Soția"

Citi scrisoarea, fără să scoată nici o exclamație și, ținînd-o în mînă, privi în plafon, de parcă s-ar fi gîndit la ceva.

„Ce-ți scrie ?" întrebă maică-sa, nemaiputînd răbda.

„Mănîncă la un coleg acasă, spune că are treabă și că se întoarce puțin mai tîrziu", răspunse el cît se poate de liniștit.

„Ce treabă ? Poate doar la teatru, la pocker sau la dans ! Crezi că una ca ea poate avea treburi serioase ! Cînd eram eu noră, nici n-aș fi îndrăznit să fac așa. Mîine-poimîine, fiul ei va fi flăcău, iar ea se preface că e domnișoară, se distrează, degeaba are facultate și a primit educație !" se plînse maică-sa.

„Adevărul e că ea nu joacă". Nu știa exact în ce dispoziție se afla maică-sa în acel moment și vroia doar să-și apere soția, fără să se gîndească că pledoaria lui ar putea spori resentimentele mamei față de Shusheng.

„Nu joacă ? Nu joacă ea cărți după moda străinilor ? Ești bolnav, ea însă nu s-a grăbit să vină acasă, să vadă despre ce-i vorba. N-are obiceiuri de doamnă !", zise maică-sa din nou.

„Nu știe. Dac-ar ști, cu siguranță s-ar fi întors. De fapt, nici nu pot fi considerat bolnav", continuă el să-și

apere soția. În fața ochilor lui se mai mișca încă chipul ei zîmbitor.

„Ești prea slab, îi ții partea. E atît de rea cu tine, și tu tot îi ții partea. Tu ai obișnuit-o să fie așa. În locul tău, dacă aș fi, aș învăța-o eu minte cînd se-ntoarce acasă", zise maică-sa enervată, arătîndu-l acuzator cu degetul.

„Între soți nu sînt bune nici prea multe certuri. Adesea, din niște fleacuri se pot isca probleme serioase", zise el pe un ton coborît.

„De ce te temi, doar nu-i greșeala ta. E limpede, ea e cea vinovată, ea nu respectă morala unei femei cinstite, are un prieten."

Nu mai putu suporta și scoase un geamăt. Maică-sa tresări și-și înghiți imediat cuvintele ce-ar mai fi urmat. Se aplecă și-l privi, întrebîndu-l cu grijă : „Ce-i cu tine ?"

Dădu din cap, și abia după mult timp reuși să spună vlăguit : „Mamă, cu siguranță că nu-i deloc o femeie rea".

Auzind acest răspuns neașteptat, maică-sa nu-i prea înțelesese la început sensul, însă se lămuri repede. Zise furioasă : „Dacă ea nu-i rea, sînt eu atunci".

„Mamă, n-ai înțeles ce-am spus, o imploră el în grabă, n-o părtinesc."

„Cine a spus că-i ții partea !" Pe fața mamei apăru umbra unui zîmbet, iar mînia i se stinse treptat. „Văd că te-a vrăjit."

„Nu-i adevărat, îi explică el cu seriozitate, voi toți sînteți buni ; numai eu nu sînt cum trebuie, eu sînt incapabil, eu vă fac greutăți. N-am crezut că vom duce o asemenea viață, că tu, singură, vei face de mîncare... vei spăla rufe..."

Simți înțepături în ochi și numaidecît îl podidiră lacrimile. Suspina, nu mai putu să continuie.

„Nu mai vorbi, mai bine dormi ! Tu n-ai nici o vină. Să nu fi fost războiul, nu ajungeam atît de săraci !" zise maică-sa cu căldură, brusc abătută. Nici nu îndrăzni să-l mai privească ; arăta foarte prost, obrajii îi erau foarte

supţi. Cînd au venit aici, nu arăta deloc aşa. Da, da, îşi aminteşte foarte bine : obrajii lui erau plini şi aveau culoare. „Am auzit că la anul încheiem victorioşi războiul. În acest caz, o să fie bine, dacă nu, toţi..." Rosti cuvintele la-ntîmplare, ca să-l încurajeze, el însă nu aşteptă să termine :

„Spui victorie, mamă ? Duşmanii vor ajunge aici, nu ştiu exact cînd, dar va trebui să ne refugiem curînd..." Spunînd acestea, se ridică, brusc neliniştit.

„Pe cine ai auzit tu spunînd asta ?" întrebă mama surprinsă, însă fără să se teamă. „Nici nu-i atît de grav ! Ei zic că japonezii au luat Hunan [1], Guangxi [2], numai ca să le jefuiască şi, nefiind în stare să le apere, singuri se vor retrage."

„Atunci e bine", răspunse, obosit. Cuvintele ei îl liniştiseră din nou. N-avea deloc păreri proprii, sigure. Vorbele mamei îi făcuseră chiar plăcere. Zise : „Nici mie nu mi-e prea clar, dar la slujbă unii vorbesc că situaţia nu-i bună, cît despre instituţie există posibilitatea mutării ei la Lanzhou [3]".

„Lanzhou ! Atît de departe ! Doar nu-i exil. Cine să accepte să se ducă ! Cei cu bani, care trăiesc bine şi se gîndesc să se mute, au curajul mai mic chiar decît un şoarece. În aceşti doi ani, japonezii n-au îndrăznit nici să vină să bombardeze capitala, de unde s-o mai şi atace", bodogănea mama, căutînd o altă cale pentru a lăsa să răbufnească nemulţumirea faţă de noră (din cauza fiului ei, pusese această nemulţumire la inimă).

„Aşa gîndesc şi eu, dar e greu să vorbeşti despre treburile astea", răspunse el, odihnindu-şi privirea pe faţa mamei, ca şi cînd, în singurătatea şi incertitudinea lui, găsise un sprijin. Zise emoţionat : „Mamă, odihneşte-te puţin. Prea eşti obosită".

---

[1], [2] Provincii în sudul Chinei.

[3] Capitala provinciei Gansu din nord-vestul Chinei.

Mama, cu glasul din nou schimbat îi răspunse blînd : „Nu sînt", şi se aşeză pe marginea patului. „Te simţi mai bine acum ?" îl întrebă.

„Mult mai bine", răspunse el. Deşi se simţea foarte obosit ; nu avea somn.

„Aceşti cîţiva ani de lipsuri au trecut, nu ştiu ce viaţă vom duce după asta. Shusheng mă îngrijorează pe mine..." Gîndea cu voce tare, lăsînd capul în jos, rosti însă numele nurorii atît de încet, încît, în afară de ea însăşi, nimeni nu l-ar fi putut auzi. El însă a auzit limpede numele ei : „Shusheng". Multă vreme nu deschise gura, apoi deodată oftă încet.

Mama stătu puţin pe marginea patului, apoi se ridică. Îl privi un minut, două, şi văzînd că a închis ochii şi nu mai vorbeşte, crezu că a adormit. Ieşi tiptil pe uşă. Nu după mult, intră din nou, închise uşa, dar nu trase zăvorul, luă doar un scaun şi o sprijini, stinse lumina, apoi se întoarse în cămăruţa ei.

De fapt, nu adormise. Închisese doar ochii, ca s-o facă pe maică-sa să se ducă liniştită în cămăruţa ei, să se odihnească. Nu putea să adoarmă. Gîndurile îi alergau, multe imagini din viitor şi din trecut, în centrul cărora se mişca. încoace şi-ncolo, figura aceleiaşi femei. Uneori ea rîdea, alteori plîngea, uneori se enerva, alteori era îngrijorată. Era foarte obosit, începu să-l doară capul, transpira. Aştepta tot timpul să audă paşii ei.

În cameră era întuneric, dar nu beznă, căci din camera mamei răzbătea un fir de lumină. Ochii lui distingeau scaunul din uşă. De ce nu se-ntorcea „ea" ? Maică-sa tuşi, încă nu dormea ! Era prea obosită. Trebuie să se fi făcut tîrziu.

Chiar aşa şi era. Undeva bătea ora zece. Va veni curînd ! Asculta cu atenţie uşa de la intrare. Se auzi un zgomot. Un şoarece fugea pe coridor. Şi în cameră era un şoarece. Se pare că venise pînă la piciorul patului şi se oprise acolo. Ce-o fi făcînd ? Îi roade pantofii de piele ?

Perechea aceea pe care a purtat-o mai bine de cinci luni — de două ori i-a ros bombeul, încît acum arată ca niște castroane sparte. Dacă șoarecele îi mai roade o dată, nici nu-i va mai putea încălța pe stradă. În fiecare seară, înainte de culcare, pune pantofii sub pat, într-un geamantan vechi. Azi a uitat și acum nu poate sta liniștit în pat. Se ridică, întinse mîna și luă pantofii. Șoarecele dispăru într-o clipă. Nu știa dacă, la urma urmei, apucase să-i roadă pantofii, dar îi puse în geamantan cu atenție.

Se culcă din nou. Își zise : trebuie să dorm. De-abia închise ochii, cînd i se păru că aude țăcănitul tocurilor ei înalte la parter. Deschise ochii și ascultă. Nimic. De ce nu vine „ea" ?

În cele din urmă, ațipi vreo zece minute, apoi se trezi. Nu se auzeau pași de femeie. Adormi, dar nu după mult timp, se trezi din nou. Avusese un vis trist. S-a trezit deodată plîngînd încet și apoi n-a mai putut adormi. În camera mamei lumina era stinsă. nu mai avea cum să-și dea seama dacă era devreme sau tîrziu. Pe stradă era liniște. Un bătrîn își striga marfa în dorul lelii : „orez dulce !"[1] Se obișnuise cu vocea lui. Adesea bătrînul striga așa o noapte întreagă, indiferent cît era de frig. De data asta însă îl zgudui un fior, de parcă vocea bătrînului îi adusese vîntul rece în așternut.

Auzi țăcănitul cunoscut al tocurilor pe drum. Pînă la urmă, ea s-a întors.

Deschise ușor ușa, intră în cameră fredonînd o melodie străină și aprinse lumina.

La această oră, lumina era foarte puternică. O simți ca pe o împunsătură dureroasă în ochi. dar îi întredeschise totuși ca s-o privească pe furiș. Pe fața ei stăruia un zîmbet de bucurie. Buzele îi erau tot roșii, sprîncenele tot atît de subțiri, iar fața la fel de albă și de proaspătă. Se oprise o clipă în mijlocul camerei, se gîndea la ceva, apoi se

[1] *Chaomita gkaishui*, orez prăjit, îndulcit, peste care se toarnă apă fiartă.

întoarse și îl privi. Închise repede ochii, prefăcîndu-se că doarme.

Atunci veni încet pînă la patul lui. Simți un val de parfum de pudră. Ea aplecă capul, îl privi și apoi îl acoperi bine. Observă că nu-și scosese hainele de stradă și atunci îl strigă ușurel. El deschise ochii, alcătuindu-și o figură de om care se scoală din somn.

„Ai adormit fără să te dezbraci. Mă așteptai ?" îl întrebă zîmbindu-i cu afecțiune.

Nu știu cum ar fi trebuit să-i răspundă și atunci dădu doar din cap, fără să vorbească.

„De ce m-ai mai așteptat, cînd ți-am spus să nu mă aștepți ?" zise ea, dezvăluind o sclipire de recunoștință.

„Am dormit ceva", îi răspunse cu stîngăcie. Avea să-i spună o mulțime de lucruri, însă îi lipsea curajul.

„Nu i-ai dat mamei să citească scrisoarea ?" întrebă ea din nou, vorbind și mai încet.

„Nu", răspunse el, dînd din cap.

„N-a zis nimic ?"

„Nu știe." Apoi o întrebă : „Ai dansat, ești fericită în seara asta ?"

„Foarte fericită, zise ea, mulțumită. N-am mai dansat de mult, și tare-mi doream. Mi-am schimbat hainele la prietenii mei, nu mai aveam cînd să vin pînă acasă." Ridică puțin capul și se învîrti de cîteva ori, dansînd.

„Cu cîți ai dansat ?" o întrebă, silindu-se să zîmbească.

„Cu cîțiva, dar cel mai mult am dansat cu directorul Chen", zise ea veselă, fără însă să-i spună cine este directorul Chen.

„Aha !" făcu el și se gîndi, privindu-i cu amărăciune trupul plin de vigoare : directorul Chen era probabil tînărul acela cu care a intrat în cafeneaua „Internațional".

„Dezbracă-te și culcă-te ! Ești atît de bun cu mine", îl liniști ea, zîmbindu-i blînd și dulce. Se aplecă și-i sărută ușor buzele și o clipă își lipi strîns obrazul fraged de obra-

zul lui, apoi se aşeză la măsuţă, în faţa oglinzii, şi îşi aranjă părul.

El îşi pipăi uşor obrazul, inspiră cu putere parfumul lăsat de ea şi, ieşit din minţi, privi părul ei atît de negru. După puţin timp, se gîndi : „Nu s-a schimbat deloc faţă de mine. N-a greşit. Are doar nevoie de distracţii. În toţi anii ăştia a trăit mult prea greu alături de mine".

Se întoarse cu faţa la perete, lăsînd să-i cadă cîteva lacrimi de regret.

CAPITOLUL 11

A doua zi dimineață s-a sculat înaintea soției lui. Maică-sa i-a cerut să mai stea o zi în pat. N-a vrut. A spus că se simte bine și că trebuie să ia parte la sărbătorirea directorului Zhou. Dacă nu se duce, colegii vor crede despre el că e sărac sau zgîrcit și-l vor disprețui. Atunci, mama a renunțat la ideea ei. A mîncat terciul de orez rămas de seară și a ieșit odată cu maică-sa, care s-a dus să cumpere zarzavat, în timp ce Shusheng, așezată la măsuță, se farda.

Cînd au ieșit pe poartă, mama îl privi cu atenție. N-avea de unde să știe ce gînduri îi treceau ei prin minte. Merseră împreună o bucată de drum, iar cînd erau gata să se despartă, ea i se adresă cu glas tremurat : „Xuan, așa nu mai poți continua !... Tu te sacrifici pentru familie".

Își încruntă sprîncenele și-i răspunse încet, după un minut, două : „Dacă nu așa, atunci cum ? Oricum ar fi, tot greu am trăi".

„Dar ea ? Ea trăiește fericită. Cînd merge la servici se împodobește, de parcă s-ar duce la nuntă", izbucni maică-sa, nemaiputîndu-se stăpîni.

Plecă fruntea și nu spuse nimic.

„Xuan, ascultă ce-ți spun, noi doi mergem pe același drum, ea însă, mai devreme sau mai tîrziu, va păși pe drumul ei."

Tăcu cîtva timp și, într-un tîrziu, îi răspunse : „E căsătorită cu mine deja de paisprezece ani."

„Ce fel de căsătorie o mai fi și căsătoria asta a voastră ?" zise mama cu dispreț.

Cuvintele ei i se părură foarte supărătoare, nu-l bucurau deloc — își strînse buzele și nu mai scoase nici o vorbă.

Nici mama nu mai zise nimic. Se despărțiră.

Ajunse la instituție. Zhong fu primul care îl salută cu o față zîmbitoare. „De ce nu te-ai mai odihnit o zi ? Și azi ai venit atît de devreme !" zise domnul Zhong, mîngîindu-și cu palma sa mare și grasă chelia din creștetul capului.

„Nu-s bolnav, mă simt bine", îi răspunse rîzînd. Văzu milă în privirea și în atitudinea domnului Zhong ; bătrînul îl compătimește, dar nu se simțise defel insultat. Spuse și el vreo două vorbe de complezență, apoi urcă scările.

Munca lui monotonă începu din nou. Veșnic aceleași texte, care ba se potriveau, ba nu, aceleași cuvinte și expresii ciudate. N-avea voie să îndrepte nimic, era numai nevoit să citească, confruntînd cuvînt cu cuvînt. După nici o oră, simți că-l ia frigul pe spinare, capul îi ardea. Nu luă în seamă. Cînd și cînd își zicea, cu o mare amărăciune în suflet : „Și cînd te gîndești că fac asta doar pentru cîțiva bănuți !" Se chinui așa pînă la douăsprezece.

Nu voia să mănînce, dar își spuse : „Trebuie să mănînc, doar nu sînt bolnav !" Coborî îndată, se așeză la masă și, într-adevăr, mîncă. Orezul, deși nu era de calitate, nu i se părea deloc greu de mîncat în zilele obișnuite, astăzi însă nu-i prea venea să-l înghită. Puse jos castronul, apoi, stînd în ușă, privi strada, dar numai scurtă vreme,

nu-i trezea nici un interes, și reveni la masa de lucru de la etaj.

Stînd la locul său, răsfoi la întîmplare materialele și puse în ordine șpalturile citite. Omul de servici aduse o scrisoare. Citind cuvintele de pe plic, înțelese că era trimisă de Xiaoxuan de la școală. Răsuflă ușurat, ca în fața unei vești liniștitoare. Deschise scrisoarea :

„Dl [illegible] spune că prețurile au urcat tare, taxele care s-au strîns în trimestrul ăsta pentru cheltuielile de școlarizare și de cazare sînt insuficiente. Fiecare trebuie să completeze 3 200 de yuani, iar cînd ei vor spune că sînt prea mulți, abia atunci vor putea fi returnați. Foarte mulți colegi au plătit. Eu știu că tata trăiește greu, că n-are bani mulți, nu îndrăzneam să-i cer. Dar domnul a revenit și ne-a repetat din nou, foarte aprig, spunînd că, dacă nu plătim banii anul acesta, nu ni se mai permite să dăm examenele semestriale. Așa că nu mi-a mai rămas decît să cer tatei și mamei bani. Vă rog, tată și mamă, în trei zile să-mi trimiteți la școală acești bani..."

A dispărut și stropul de liniște. Privirea lui s-a oprit pe literele copilăroase și crude. „Am plătit mai bine de 20 000 și tot mai trebuie. De unde să iau ?" se văicări el încet. Nu era însă nimeni care să-i dea atenție.

„Școala nu-i magazin, cum de e posibil să știe doar să ceară bani ! Pe astfel de oameni se bizuie China ca să facă educație, de aceea și avem asemenea rezultate !" zise încet, cu mînie. Scrisoarea zăcea rece în fața lui, fără să-i dea vreo soluție.

„S-o caut pe Shusheng, să mă sfătuiesc cu ea, să văd dacă are ea o soluție." Se gîndi : „Atunci să mă duc chiar acum". „Acum nu-i bine. Mai bine deseară", se răzgîndi. „Probabil că nu mai e la bancă, iar eu sînt obosit, n-aș vrea să alerg atîta."

În cele din urmă, împături hîrtia, o puse din nou în plic, apoi băgă solemn plicul în buzunarul de la haină. Începu a doua jumătate a zilei de lucru.

Aceleași traduceri nenorocite. Nu știa din ce lume veneau cuvintele acelea. Semănau cu o grămadă de funii din cînepă încîlcite în capul lui. Era foarte obosit. Totuși nu le putea abandona. Simți că i se face rău. Ar fi dorit să închidă ochii, să uite toate astea, să doarmă cu capul pe masă. Dar privirile severe ale șefului de secție Wu se tot opreau asupra lui (cel puțin așa i se părea), împiedicîndu-l să îndrăznească să tragă chiulul. Pe urmă nu mai îndrăzni să-și ridice nici măcar capul.

„Cerule ! Cum de-am putut ajunge un asemenea om ! Îndur orice ! Mă poate intimida oricine ! Oare trebuie să-mi pierd toată viața între traducerile astea încîlcite ? Pentru atît de puțini bani am decăzut atît de mult !" protestă în sinea lui.

Mai protestase deja de mii și sute de ori, și tot inutil. Nimeni nu-l auzea, nimeni nu știa de indignarea asta a lui. În juru-i totul era în regulă, tuturor le plăcea să-l numească „omul inofensiv", el însuși poza în „om inofensiv". Și încă de mult.

„Starea asta a apărut în ultimii ani. Nu eram așa înainte. Înainte, eu, Shusheng, mama și cu Xiaoxuan nu trăiam deloc așa. S-a terminat. Războiul, viața, marile cuvinte fățarnice, proclamațiile lipite pretutindeni, pe străzi, mi-au luat toată fericirea." Privirea îi alerga neîntrerupt pe șpalturi, dar gîndurile îi erau în altă parte.

„Ce idei și astea ! Cum de-am ajuns așa ! Urăsc viața, mi-e frică de moarte și nu mă preocupă decît propria mea persoană", se mustră el. Nu trecu mult și, nestăpînite, gîndurile îi reveniră : „Dacă victoria va veni mai devreme, va trebui să găsesc ceva, care să ne schimbe viața... Dar japonezii au intrat în Guanxi... Și mai spun unii că vor ataca și vor ocupa Guizhou."

Nu îndrăzni să meargă mai departe. De fapt, nici nu-și mai putea continua gîndurile. Îl durea îngrozitor capul. Își apăsă fruntea cu mîna stîngă. Avea totuși febră. N-are importanță. De cîțiva ani, spre seară adesea are febră. S-a

obişnuit. Oricum, nu se poate să moară atît de curînd. Ba mai mult, nici n-a avut răgazul şi puterea să se gîndească la moarte şi la viaţă. Cei doi ochi severi îl priveau întruna atît de crunt. „De ce vreţi să mă intimidaţi ? Cel mult nu-mi mai cîştig existenţa aici, la voi, atîta tot. Întrucît sînt eu mai prejos decît voi ?"

Aşa gîndea odinioară. Dar dacă ar părăsi acest loc, unde-şi cîştiga totuşi existenţa, unde s-ar mai duce ? În oraşul ăsta de munte nu are nici o rudă sau prieten cu o poziţie suspusă, sau cu putere. Postul acesta mărunt l-a obţinut cu ajutorul unui consătean. Asta s-a întîmplat cînd era şomer, trei luni, şi trăia din salariul soţiei. Consăteanul acela atît de binevoitor a plecat apoi în altă provincie. Şi astfel s-a dus şi singura lui speranţă.

„Ca să trăiesc, n-am decît să îndur", răspundea el adesea protestului din inima lui — ca şi acum de altfel.

Timpul trecea greu. La ora 5, s-a oprit din lucru, s-a lăsat pe spătarul scaunului, relaxîndu-se, ca apoi să poată să meargă la banchetul de la restaurantul Canton. Directorul Zhou e cantonez, de aceea aleseseră azi un local cu bucătărie cantoneză. Cînd a ajuns şi el, directorul Zhou şi ceilalţi colegi erau acolo, dar încă nu se aşezaseră, îl aşteptau pe directorul general. În sala inundată de lumină, toată lumea, bine dispusă, discuta şi rîdea. Numai doi oameni nu vorbeau. Fireşte, unul din ei era el.

Ascuns pe un scaun într-un colţ, se uita stingher la fiecare, iar uneori ridica ceaşca să bea o gură, două de ceai.

După mai bine de o jumătate de oră de aşteptare, sosi şi directorul general cu maşina. Dacă-l vedea de două-trei ori într-un an pe acest ins important, slab, ca o maimuţă. Marea personalitate intră solemn, ţinînd în mînă un baston, iar lumea se adună, rɵind, să-l întîmpine. Puţin speriat, venea şi el în urma celorlalţi. Directorul general se scuză, zîmbind : „Îmi pare rău că am întîrziat."

„Nu-i tîrziu, nu-i tîrziu ! Abia am venit şi noi !" răspunseră o mulţime de voci dintr-o dată ! El nu zise nimic,

nu vroia să vorbească cu acest personaj proeminent, care, la rîndul lui, nici măcar nu i-a aruncat o privire. Ceilalți, uitînd parcă de existența lui, l-au lăsat deoparte, tot în colțul lui.

Fuseseră aranjate două mese pentru petrecere. Cînd s-au așezat la masă, toți s-au purtat cu multă politețe, el însă, tăcut, sta deoparte, în picioare. Colegii de aproximativ aceeași condiție cu el au luat loc, rîzînd, vorbind. Domnul Zhong i-a făcut semn să vină, îi oprise un loc lîngă el.

Oamenii beau, mîncau, foarte bine dispuși. Directorul general și directorul Zhou stăteau la cealaltă masă. Colegii de la masa lui s-au dus să toasteze, doar el nu s-a dus. Cu excepția domnului Zhong, nimeni nu-i dădea nici o atenție, nici Xiaopan nu-i vorbi. Îi detesta pentru că îl lingușeau pe directorul general și pe directorul Zhou, lingușelile lor ieftine îl făceau să verse. Totul îi era prea străin. Mai cu seamă în momentele astea, cînd avea nevoie de multă liniște. N-aveau nevoie — ei de el și el de ei. Și nici nu-l obligase nimeni să vină aici. Considerase însă că era de datoria lui să ia parte la banchet. A venit automat, iar după ce a venit n-a regretat nici o clipă. Se gîndea să plece, dar nici măcar nu se clinti din loc.

Tot timpul a stat cu capul plecat, bînd în tăcere. Domnul Zhong îi adresa cînd și cînd două-trei cuvinte, iar el răspundea afirmativ. Zicea că, din pricina interzicerii alcoolului, chelnerii puneau vinul în cești, ca să treacă drept ceai și ca să evite ca poliția să vină să le facă necazuri. Acum chiar, bea vinul, ca și cum ar fi băut ceai. Nimeni nu-l îndemnase să bea, însă de băut băuse cîteva pahare bune. Știa că nu ține la băutură, însă vroia să se îmbete, să-și rătăcească mintea, rămase totuși foarte treaz pînă la sfîrșit. Directorul Zhou era atît de beat, încît nu mai putea decît să rîdă prostește și să rostească întruna vorbe care nu se potriveau cu funcția lui. Se retrase pe

furiș, cînd văzu că cei mai gălăgioși dintre ei se pregăteau parcă pentru dezmăț.

Ieși în strada rece și liniștită. I se păru cam frig, dar respiră pe deplin ușurat. Mergea cu pași mari.

Merse grăbit pînă acasă, spunîndu-și cu mulțumire : „Mă credeam bolnav, dar pînă la urmă n-am nimic". Urcă. Ușa camerei sale era întredeschisă. Mama stătea la masă și croia ceva. Numai ea singură îl aștepta. În odaie, nici umbră de Shusheng.

„Te-ai întors ?" întrebă mama ridicîndu-și capul și adresîndu-i un zîmbet blînd.

„Da, mamă", răspunse, în timp ce o căuta cu privirea pe cealaltă.

„Nu ți-a fost rău azi ? Toată ziua am fost neliniștită, te-am văzut de dimineață, cînd ai ieșit, arătai rău", zise mama, apoi puse lucrul pe masă, își scoase ochelarii și se frecă la ochi.

„Mă simt bine, mamă, nu vrei să te odihnești și tu puțin ? Chiar și noaptea trebuie să muncești ?"

Luă lucrul pe care adineauri îl pusese pe masă și i-l arătă : „Îți fac un maiou. Azi am făcut ordine în cufăr și am găsit o bucată de pînză albă ieftină. Maiourile și chiloții ți s-au făcut praf. Acum, cît mai pot să pun mîna pe ac, îți fac două rînduri, să ai de schimb."

„Mamă, dar nici tu nu trebuie să te obosești prea tare ! Nu se-ntîmplă nimic dacă toate astea se fac fără grabă, îi spuse el mișcat. Cele vechi mai pot fi îmbrăcate vreo patru-cinci luni, apoi îmi voi cumpăra altele noi."

„Să cumperi ? Bietul de tine ! Iei doar cîțiva bănuți salariu, cum ai să fii în stare să cumperi ! În doi ani n-ai cumpărat nici măcar o pereche de ciorapi. Ai un fel de-a fi prea cumsecade. Dacă nu ți-aș fi fost povară, poate că n-ai fi trăit atît de greu. Nu te gîndești niciodată la tine. De cîțiva ani tot slăbești, pari trecut de patruzeci de ani, ai și destule fire de păr alb", spuse mama, iar ochii i se înroșiră.

„Mamă, nu te mai tot gindi la asemenea lucruri. În timpurile astea toţi trăim de azi pe mîine, e bine dacă reuşim să trăim, zise el oftînd. Ea nu s-a întors ?" întrebă deodată.

„Ea, adică Shusheng ? S-a întors şi a plecat din nou, spunînd că are ceva treabă la bancă şi că revine precis la ora zece, răspunse mama. Nu se-ngrijeşte deloc de treburile casei. Toată ziua cu prietenii." Deodată, privindu-l, tăcu îngrijorată : „Iar ai băut, n-ai băut mult, nu-i aşa ? Nu stai prea bine cu sănătatea, nu-i bine să bei mult."

„N-am băut mult", răspunse el şi din nou oftă. Se simţea tare rău, avea ameţeli, iar în stomac şi în gît parcă îl zgiria ceva. Vru să meargă să-şi toarne un pahar cu apă, dar abia făcu un pas, că trupul i se îndoi către dreapta, gata-gata să se răstoarne. Imediat îşi reveni, însă tot se mai clătină de vreo două, trei ori.

„Ce-i cu tine ?" întrebă maică-sa speriată şi se ridică în picioare.

„Am băut două pahare", rise el forţat. Mama se apropie să-l sprijine. El clătină din cap : „Nu-i nimic ! Nu-i nimic ! Nu m-am îmbătat."

„Culcă-te şi tu mai devreme."

„Nu, nu mi-e somn. Vreau s-o aştept", zise şi se aşeză pe scaunul din trestie de la birou.

„S-o aştepţi ? Ştii la ce oră se întoarce ?"

„N-ai spus tu că la ora zece ?" îi întoarse el întrebarea.

„Nu poţi avea încredere în vorbele ei. Culcă-te !"

„Bine, mă culc. E bine să stau puţin întins", zise el ridicîndu-se.

Dang-dang-dang-dang — suna prealarma.

„Alarmă ! Mamă, adăposteşte-te, eu rămîn", zise el îndreptîndu-se spre pat şi aşezîndu-se pe margine.

„Dacă nu mergi tu, nici eu nu merg. Întinde-te totuşi puţin. Oricum, încă n-a sunat bombardamentul", zise mama calmă.

La început, întreaga clădire rămăsese destul de liniștită, deodată însă începu gălăgia. De pretutindeni se auzeau glasuri, pași, uși închizîndu-se. Unii aleargă pe stradă, iar alții, cei mai mulți, strigă, vorbesc.

„Cutare, tu nu vii ?" întreba tare cineva din vecini.

„Nu vin, avioanele nu vor veni, n-are rost să mergem", îi răspundea altul.

„În două zile ajung în Guizhou. S-ar putea să înceapă un mare bombardament, ca să-i îngrozească pe oameni. Am vești, de la bancă, cum că ieri au bombardat crunt la Guiyang [1] ; nici ziarele n-au îndrăznit să publice știrea asta. Te sfătuiesc totuși să te adăpostești."

„Bine, atunci să ieșim. Avem același drum."

Se auzi apoi zgomotul ușii și al pașilor. Deși erau separați de un coridor, totuși zgomotul se propaga ușor prin peretele subțire de scîndură. Auziseră foarte bine amîndoi, mama și fiul, discuția celor doi.

„Mamă, du-te totuși", o imploră.

„Nu-ți fă griji, a fost abia prealarma", îi răspunse ea fără grabă.

După cîteva minute, sirena începu să răsune strident.

„Mamă, e timpul să pleci", zise el, grăbind-o.

„Mai aștept pînă se dă semnalul de urgență", îi răspunse ea, stînd pe scaun la fel de liniștită ca înainte.

„Cred că ar fi bine să pleci mai repede, dacă întîrzii, mă tem că nu mai poți intra în adăpost", zise el agitat. Maică-sa nu-i răspunse. Atunci, se ridică brusc în picioare și zise din nou : „Mergem împreună !"

„Avioanele nu vin neapărat, și e prea obositor să faci drumul degeaba. Cred că tot mai bine e să așteptăm să sune urgența", zise ea cu încăpățînare. El tăcu. Maică-sa reluă : „Și dacă murim în bombardament, tot nu-i nimic. Decît viața asta, mai bine să murim în bombardament".

„Nu vorbi așa, mamă. Noi n-am împușcat pe nimeni, n-am furat pe nimeni, n-am făcut nimănui rău, și atunci

[1] Capitala provinciei Guizhou.

de ce să nu trăim ?“ Vorbea cu mîhnire și revoltă. Se așeză din nou pe marginea patului. Ușa fu împinsă și intră o femeie. „N-ați plecat încă !“ exclamă Shusheng surprinsă.

„Nu te adăpostești ? Cum de ai mai alergat pînă acasă ?“ o întrebă el, ridicîndu-se în întîmpinarea ei.

„M-am întors să-ți aduc permisul de intrare în adăpost. Nu știu cînd l-am pus în geanta mea. Abia acum am observat și m-am întors în grabă să ți-l dau“, zise ea zîmbind și, deschizînd geanta, scoase fișa și i-o puse în mînă.

Îi zîmbi plin de mulțumire, luă permisul, îl băgă în buzunarul hainei și scoase o scrisoare. Spuse : „De fapt, nu mi-a fost gîndul la permis. Dacă nu sună urgența, nu mergem la adăpost“.

„Să mergem acum ! îl grăbi ea zîmbind. E mai bine să intrăm ceva mai devreme.“

„Eu nu merg, nu cred să mor în bombardament“, spuse mama, foarte categoric, cu încăpățînare.

Pe Shusheng o surprinse refuzul ei, dar imediat își compuse din nou o față zîmbitoare și-l întrebă : „Dar tu ? Nici tu nu te temi de moarte ?“

„Sînt foarte ostenit. N-aș vrea să merg“, îi răspunse el.

„Atunci am plecat singură“, zise ea cu aceeași față zîmbitoare și se răsuci pe călcîie.

„Shusheng“, o strigă el, amintindu-și de scrisoarea pe care o ținea în mînă.

Ea întoarse capul. Îi spuse, întinzîndu-i scrisoarea : „E de la Xiaoxuan. Școala lor cere încă 3 200 de yuani. Citește !“

S-a întors, a luat plicul, a scos scrisoarea și a citit-o. Apoi zise voioasă : „Bine, mîine îi voi expedia 3 500 de yuani“. Puse scrisoarea în geantă și o porni din nou spre ieșire.

„Nu vei avea greutăți ?“ o întrebă el.

„N-avea grijă, pot să împrumut de la bancă. Totdeauna mă descurc mai bine decît tine, răspunse ea indiferentă,

apoi îl mai întrebă o dată : Nu mergi ?" Şi văzîndu-l că ezită, ieşi în grabă.

„Uite, numai tu îi poţi suporta aerele !" zise mama indignată. În acest timp, pe coridor răsunau tocurile ei înalte.

„Dar cheltuielile de şcoală pentru Xiaoxuan sînt în grija ei. Dacă n-ar fi fost ea, de mult şi-ar fi întrerupt studiile Xiaoxuan. Eu, ca tată, sînt de nimic", suspină el.

„Dacă ar fi fost după mine, aş fi preferat mai degrabă să-l opresc pe Xiaoxuan de la şcoală", zise mama strîngînd din dinţi.

Simţi ceva în gît şi tuşi cu putere.

„Rabdă puţin, îţi aduc un pahar cu apă fiartă", zise mama. Pînă să-i aducă ea apa, scuipă pe podea şi pe dosul palmei stîngi. Văzu firişoarele de sînge şi simţi un fior rece. Îşi şterse mîna de haine, iar cu piciorul şterse podeaua.

„Bine ! Lasă, trece", zise mama, întinzîndu-i paharul.

Îl luă, bău cîteva înghiţituri mari, apoi se sili să surîdă şi-i răspunse : „Aşa-i. Mi-e mult mai bine acum". Puse paharul pe masă şi vorbi din nou : „Sînt tare obosit, aş vrea să dorm puţin".

„Atunci să nu-ţi scoţi hainele. Dacă sună cumva urgenţa, o iei mai uşor la fugă", îl povăţui ea.

Îi răspunse confuz, ajunsese deja la pat şi se trîntise îmbrăcat. Şi în aceeaşi clipă, şi spiritul şi trupul i se năruiră cu totul. În starea asta ca de amorţeală simţi cum mama îl acoperea cu pledul.

CAPITOLUL 12

Nu vroia ca mama și soția lui să afle că scuipă sînge. A doua zi se încăpățînă chiar să meargă la servici. Simțea un rău în suflet, noaptea nu dormise bine. Munca monotonă și traducerile haotice, expresia cruntă a directorului Zhou, privirile dușmănoase ale șefului de secție Wu și fețele fără expresie ale colegilor lui, toate erau neschimbate. Asta era ceea ce îndura el. Timpul trecea greu. Capul nu-i stătea deloc la hîrtii. Nici nu mai știa cîte greșeli de semne a scos pînă la urmă la corectură. Auzind soneria pentru masă, puse jos condeiul și oftă încet, ca un criminal grațiat.

Poftă de mîncare tot nu avea, mîncă puțin și nu vorbi. Avea senzația că toți se uită la el cu milă. Începu să fie îngrijorat. Puse cu greu castronul jos și se simți salvat cînd reuși să răsufle ușurat și să plece.

Nici n-avu curajul să se uite la cei de alături, dar nimeni nu-l băga în seamă.

Se întoarse la etaj și se așeză din nou la birou. Nu se apucă de citit. Nu era încă ora începerii lucrului, așa că nu trebuia să-și consume din energia proprie și așa limitată. Ochii priveau cu nedumerire împrejur. În afară de un alb imens, altceva nu vedea nimic. Obosise, gîndea

greu, reacţiona încet, pleoapele îi cădeau, treptat, capul i se îngreuna din ce în ce mai mult. Adormi.

L-au trezit rîsetele colegilor. Imediat luă o poziţie corectă. În cap persistau încă nişte umbre stranii. Se trezi din visul în care tristeţi şi bucurii, despărţiri şi reuniri se adunau la un loc. Dar mai avea încă un sentiment, acela de indiferenţă.

Se apropia ora începerii lucrului. Nici directorul Zhou şi nici şeful de secţie Wu nu erau acolo, iar colegii glumeau veseli. Deodată, un coleg pomeni de situaţia războiului, iar un altul urmă cu ştirile de ieri seară. Atmosfera se încordă pe dată. Japonezii înaintau apropiindu-se fără întrerupere, nu-i împiedica nimeni. Se spunea că duşmanul a ajuns deja la Yishan.

„În ziare nu s-a scris despre asta, numai tu ştii ! Atît de repede nu-i posibil !" îl combătu Wang Wenxuan în secret, îndrăznind să vorbească doar pentru sine.

„Nu neapărat ! Cum de eşti atît de bine informat ? Ziarele scriu că acum două zile situaţia pe front era foarte bună", interveni în discuţie Xiaopan.

„Crezi în ziare ? Ştii tu cîte ştiri sînt zilnic cenzurate ?" ripostă colegul bine informat.

„Aşa e, într-adevăr, în astea două zile situaţia nu a fost excelentă. Am o rudă care locuieşte de patru ani la Guiyang, iar acum vrea să-şi mute toată familia încoace", zise alt coleg.

„Mare ispravă ! Eu am un prieten care şi-a comandat bilet de avion să-şi mute familia la Lanzhou. Dacă tot te refugiezi, măcar să fie mai departe", zise alt coleg.

„Tocmai de asta instituţia noastră se va muta la Lanzhou."

„Tu mergi ?" întrebă Xiaopan.

„Dacă merg ? Mă tem că instituţia nu va avea nevoie de noi, micii funcţionari. Tu mai speri asta ?" zise colegul bine informat. De fapt, acest coleg nu putea fi socotit mic funcţionar, era secretar de editură, vechi angajat, avea

un salariu mic, dar oricum mult mai mare decît al lui Wang Wenxuan.

„Dacă nu ne mai vor, în orice caz trebuie să ne dea o despăgubire. Măcar să ne dea salariul pe trei luni înainte și tot ar fi bine", zise Xiaopan indiferent.

„Trei luni ? Poate cel mult două. Și dacă iei bănuții ăia, la ce-ți folosesc ? Dacă te refugiezi, nu-ți ajung ; dacă nu te refugiezi, cu atît mai mult nu-ți ajung. Ce să mai vorbim de întreprinderea asta pe jumătate de stat, pe jumătate particulară..." Colegul bine informat se opri, auzise pași pe scări și își înghiți restul vorbelor, compunîndu-și o figură gravă.

Veni directorul Zhou. În întregul etaj s-a făcut imediat liniște. Xiaopan se întoarse cuminte la parter. A doua parte a zilei de muncă începuse.

Wang Wenxuan stătea tăcut la birou. I se părea că încă visează. Nu vedea șpalturile din față. Mintea lui era în întregime concentrată asupra discuției colegilor. Refugiu... concediere... Asta îl va nimici ! Și apoi, mai era și familia... Tragedia retragerii din provinciile Hunan și Guanxi o știe tot din gura altor oameni... Și apoi el e un om atît de slab... Dacă vine într-adevăr și ziua aceea ? I se făcu frig. N-avea curajul să ducă gîndul mai departe, dar nici nu-și putea pune singur stavilă. Și cu cît se gîndea mai mult, cu atît i se răvășea sufletul mai tare. Citi două pagini de șpalt fără să rețină nici un cuvînt. Munca nu-l mai preocupa. Nu-i mai păsa nici de expresia directorului Zhou și nici de privirile șefului de secție Wu. Auzea parcă în ureche un glas cunoscut, spunîndu-i : ești pierdut ! Fusese condamnat la moarte. Nu avea de gînd să facă apel.

Petrecu confuz vreo jumătate de oră. Tot corpul îi era cuprins de o stare de rău, iar capul începu deodată să-i ardă. Avea amețeli. După cîteva minute, sau mai multe, poate chiar o jumătate de oră, sau o oră, febra tot nu-i scăzuse. „Sigur e tuberculoză, ieri am scuipat sînge ! con-

chise el. Nu-i nimic, oricum, tot mor", se consolă. Inima i se liniști încet-încet. Nu mai era înspăimîntat. Apăru totuși un alt sentiment dezolant. „Să mor, să mor singur, cîtă singurătate", gîndi. Și cum ar mai vrea să alerge imediat acasă, să-și îmbrățișeze mama, soția, pe Xiaoxuan, și să plîngă.

La sfîrșitul programului, nu mai ardea. Se simți și sufletește ceva mai bine și se duse încet acasă.

Acasă, mama îl aștepta cu mîncarea. Îi vorbi drăgăstos, se interesă de munca lui de peste zi. La masă însă, începu să vorbească despre Shusheng și-și arătă din nou nemulțumirea. Îi răspundea aprobînd-o, i se părea că ea are dreptate și totodată că Shusheng n-a greșit cu nimic.

Strîngînd farfuriile, maică-sa nu se mai putu stăpîni și-i zise direct : „Dacă nu ia masa la bancă, trebuie să vină să mănînce. Ai văzut cu ochii tăi cîte zile a stat ea într-o lună acasă ? Dacă zici că nu se duce după iubiți, atunci ce alte treburi are ?"

El tăcea. Nu credea în vorbele ei, dar îl dureau. Mereu aceleași învinuiri, aceleași dușmănii. „De ce nu mă lași în pace ? Dacă mă iubești, de ce n-o iubești și pe ea ? Doar știi bine că nu pot să mă despart de ea !" gîndea. N-avu însă curajul să rostească cuvintele. „Nu pot să mă despart de ea" — cuvintele îl răniră tot pe el însuși, îl făcură să se simtă însingurat. Însingurat și neliniștit. Se ridică în tăcere și făcu cîțiva pași prin cameră, mușcîndu-și ușor buzele.

Terminînd treburile, mama veni și-i spuse : „Dacă n-ai ce face, n-ai vrea să vedem un film ? La urma urmelor, sîntem oameni cu carte, încă și mai săraci de-am fi și tot trebuie să ne recreem."

„Sînt tare obosit, nu vreau să ies", răspunse el alene. Apoi, după un timp, adăugă, zîmbind amar : „Acum, oamenii cu carte sînt oameni inferiori. La film, la teatru

merg doar cei care fac afaceri cu marfă neagră și albă doar ei mai pot cheltui."

Shusheng împinse ușa și intră.

„Ai mîncat ?" o-ntrebă surprins și bucuros.

„Am mîncat, zise ea rîzînd. La-nceput, voiam să mănînc acasă, dar o colegă a ținut neapărat să mă invite și nu m-a lăsat să vin. Azi, la bancă s-a întîmplat ceva foarte interesant. Îți spun imediat."

„Ce frumos rîde ! Și ce voce melodioasă și cristalină are !" gîndi. Maică-sa, însă, spuse doar ceva ambiguu și trecu în cămăruța ei.

În timp ce ea își schimba hainele și pantofii s-a stins brusc lumina. Căută în grabă chibriturile să aprindă lumînarea : „Ce nesuferită e zona asta, mereu ni se ia curentul", bodogănea ea prin întuneric.

După ce aprinse lumînarea, pîlpîi o lumină plăpîndă. Toată camera era plină de umbre negre. El stătea în picioare, lîngă masă. Ea veni, se sprijini de marginea mesei apoi se așeză. „De întuneric, de liniște și de singurătate mi-e frică", zise ea ca pentru sine.

Întoarse capul în tăcere, își plecă ochii și o privi. După cîteva minute, ea își ridică brusc capul și spuse, uitîndu-se la el : "Xuan, de ce nu vorbești cu mine ?"

„Mă temeam că ești obosită. Odihnește-te puțin", răspunse el cu un zîmbet chinuit.

Ea dădu din cap : „Nu sînt obosită. La bancă munca nu e grea, iar noi sîntem destul de liberi. În ultimul timp, directorul e foarte bun cu mine, iar colegii sînt cu toții de treabă. Doar...", se opri și schimbă deodată tonul, se încruntă. „Cînd sînt plecată, mă gîndesc acasă adesea. Dar cînd vin acasă, simt mereu o răceală, mă simt mereu singură, simt un gol în suflet. În ultima vreme, nici tu nu mai vrei să vorbești cu mine."

---

[1] Marfa neagră se referă la țigările cu opium ; marfa albă se referă la orez *(n.a.)*.

„Nu că nu vreau, mi-e teamă numai că tu nu ești dispusă“, delimită el lucrurile, înspăimîntat. Cuvintele lui nu erau însă sincere. Adevărul era că se temea — dacă ar vorbi prea mult, ar întrista-o, mai alese că se vedeau atît de puțin.

„Într-adevăr, ești un om prea blînd! îl mustră ea zîmbind. Toată ziua sînt într-o foarte bună stare de spirit, mult mai bună decît tine, și tot tu îți faci griji pentru mine! Așa ești tu: mereu te gîndești la alții, dar uiți de tine.“

„Nu, mă gîndesc și la mine“, replică el cu stîngăcie.

În camera mamei era liniște, flacăra lumînării tremura foarte tare, umbrele din colțurile camerei erau și mai întunecate ca înainte. De la etajul unu se auzeau tusea și plînsul unui copil. Dincolo de fereastră începu să cadă o ploaie măruntă.

„Hai să jucăm două partide de bridge“, propuse veselă, ridicîndu-se pe neașteptate.

Era foarte obosit, n-ar fi vrut să joace bridge. Fu însă imediat de acord, aduse cărțile și le puse pe masă. Se așeză, le amestecă și le împărți.

După un timp, își dădu seama că interesul ei scădea treptat. El insuși era prea puțin preocupat de jocul de cărți. Abia jucaseră două mîini, cînd ea se ridică brusc, plictisită: „Nu mai joc, în doi n-are nici un farmec. Și nici nu se vede bine.“

Nu spuse nimic, așeză cărțile în cutie și oftă încet. Băgă de seamă că fitilul lumînării se înclinase într-o parte, făcînd să curgă foarte multă ceară pe masă. Căută foarfeca și-l scurtă.

„Xuan, eu te admir cu adevărat“, zise ea cu căldură, stînd lîngă masă și privindu-l făcînd toate acestea. Surprins, își înălță capul și o privi, fără să înțeleagă ce vrea ea să spună. „Tu poți răbda, poți răbda orice“, continuă ea pe un ton plîngăreț.

„Dacă n-aş răbda. ce-aş putea face ?" replică el, zîmbind posomorît.

„Şi pînă cînd eşti gata să rabzi ?"

„Nu ştiu."

„Sînt foarte amărîtă, Xuan. Pînă cînd crezi tu că mai trebuie să aşteptăm ca să n-o mai ducem aşa ? Cînd vom putea, în sfîrşit, să trăim şi noi mai bine ?"

„Cred că va veni o zi cînd forţele de rezistenţă vor învinge..."

Ea nu aşteptă să termine ce avea el de spus, dădu din mînă şi-l întrerupse : „Nu vreau să mai aud nimic despre forţele de rezistenţă care vor birui. Mă tem că, pînă vor birui ele, eu voi fi deja bătrînă sau chiar voi muri. Acum, nu mai am nici un ideal. Cît sînt în viaţă, vreau doar să trăiesc puţin mai vesel, să-mi fie ceva mai bine", zise ea frămîntată, chiar puţin mînioasă. Se plimba de colo-colo prin cameră.

Abia după mult timp scoase şi el cu greu cîteva vorbe : „Asta înseamnă că numai eu sînt vinovat. Eu sînt un timid." Spuse asta pe un ton plin de amărăciune şi regret.

„Ce rost are să te învinovăţeşti singur ? Numai eu sînt vinovată, pentru că la-nceput am fost oarbă", zise ea agitată. Abia rosti cuvintele şi inima i se înmuie, dar nu mai putea să-şi ia vorbele înapoi. Fiecare cuvînt îl împunse în inimă ca un ac. Îşi lăsă capul în jos şi, în linişte, îşi trecu degetele prin păr. Ea veni imediat lîngă el şi-i spuse cu blîndeţe : „Iartă-mă, sînt foarte răvăşită". Îi luă mîna şi o ţinu strîns între palmele ei, timp îndelungat. Deodată, îşi simţi din nou tristeţea din suflet, îi lăsă mîna, se duse la fereastră şi oftă prelung.

CAPITOLUL 13

Trăi mai departe aceleași zile obișnuite, monotone, de chin și suferință. Ce forțe susțineau trupul lui bolnav, nici el nu știa. În fiecare după-amiază, făcea o stare subfebrilă, iar serile își simțea transpirația rece. Nu transpira prea mult. Era foarte atent la flegmă, de două ori a fost cu sînge. Alor casei le-a ascuns adevărul. Maică-sa era atentă doar la culoarea feței lui și îi spunea adeseori : „Iar n-arăți bine azi". Îi răspundea ca de obicei : „Mie mi se pare totuși că nu am nimic". Mama îl privea îndurerată și tăcea. N-avea cum să știe ce-i în sufletul lui. Odată, soția lui, auzind-o, interveni cu răceală : „În toți acești doi ani în care zi a arătat el altfel !" Era adevărat. Dar nici ea nu-i cunoștea sufletul. Îngrijorare și milă — era puținul pe care i-l puteau da ele două. Mama părea că îi poartă de grijă mai mult, părea că se gîndește și mai puțin la ea însăși. Dar nici chiar ea nu putea să-i aline suferința din inimă.

„Cum e mai bine : să trăiești sau să mori ?" se-ntreba adesea în taină, mai ales cînd se afla la servici. Simțea că *moartea* îl așteaptă. Expresia directorului Zhou și privirea șefului de secție Wu parcă îl îmboldeau spre *moarte*. Întors acasă, grija mamei și mila soției nu-l consolau cine

ştie cît. Mamei îi plăcea să-şi reverse necazurile, Shusheng se lăuda mereu cu vitalitatea şi cu tinereţea pe care încă nu le pierduse. Începu să se teamă de chipul neliniştit şi palid al mamei, ca şi de chipul strălucind de sănătate al soţiei. Devenea din ce în ce mai tăcut. Părea că o lume întreagă îl separă de ele. Cînd îl priveau cu grijă sau cînd îi vorbeau cu căldură, se gîndea întotdeauna : „Sînteţi nişte neştiutoare". Aşa şi erau, într-adevăr, neştiutoare. Probabil că uneori privirea lui li se părea stranie, dar nu-i dădeau vreo atenţie deosebită. Poate doar mama era mai neliniştită, dar îndemnurile şi întrebările ei (îl îndemna să-şi îngrijească sănătatea, îl întreba dacă e bolnav) îi sporeau teama şi suferinţa. „O să-şi dea seama în curînd", îşi zicea, luîndu-şi noi precauţii. Odată, cînd maică-sa începu să vorbească iar despre sănătatea lui, soţia continuă prompt : „Să meargă la spital, la control". Ba se mai şi întoarse spre el şi-i ceru cu sinceritate : „Te rog, du-te !" „Mă simt bine, mă simt bine", îi răspunse el, nervos. „Un control, la urma urmei, e mai liniştitor", zise soţia. Nu-i răspunse imediat, ezită un moment şi abia apoi murmură abia auzit : „Să mergi acum la consult, să iei medicamente, să stai în spital, toate costă bani. Cei ca noi numai dacă au ce pune în farfurie şi se zice că au noroc. Unii povestesc că pe drumul dintre provinciile Hunan şi Guizhou mor nu ştiu cîţi oameni de foame."

Maică-sa oftă adînc, mîhnită. Soţia lui se gîndi puţin, apoi zise : „Nu putem şti dacă într-o bună zi nu vom fi şi noi la fel. Atîta timp cît sîntem însă în viaţă, trebuie să găsim calea cea mai potrivită". Îşi încruntase sprîncenele, iar pe chip îi trecuse o umbră. Dar umbra i se risipi imediat, iar de pe chip i se şterse orice urmă de tristeţe.

În cele din urmă, mama, stînd alături, începu să bombăne : „Ce cale să găsim ? Văd că nu vom găsi una nici pînă la moarte. Acum doi ani ni s-a spus că la anul va fi bine, anul trecut ni s-a spus că anul ăsta va fi bine. Anul

ăsta ce ni se va mai spune oare ? Un an nu poate fi decît mai rău decît celălalt."

„Asta îl învinovăţeşte pe domnul Xuan al nostru, care are o fire mult prea blîndă", zise soţia uşor ironică.

Mama se schimbă la faţă, dar continuă : „Mai bine mor de foame, cred însă că omul nu trebuie să fie uşuratic. Xuan n-a greşit cu nimic."

Soţia rîse cu răceală, dar după două-trei minute urmă parcă doar pentru sine : „La urma urmei, ca să fii om nu-i nevoie să fii atît de grav. De ce să-ţi cauţi singur suferinţa !"

„Aşa cred eu. În orice caz, e mai bine să fii servitoare, decît ţiitoare", zise mama enervată.

„Taci, mamă ! De fapt, ce spune Shusheng nu se deosebeşte cu nimic de ce spui tu", interveni el împăciuitor ; se temea să le mai asculte cearta.

„Ba nu, e complet diferit ! zise soţia cu putere, roşie la faţă. Astăzi e depăşit să mai ocărăşti pe cineva, zicîndu-i ţiitoare..." .

„Shusheng, nu mai spune nimic. Totul se întîmplă numai din pricina mea, eu v-am adus amîndurora suferinţă. Pe mama n-o poţi învinovăţi", îi mai zise el impacientat, implorînd-o şi trăgînd-o la o parte. Apoi îi vorbi în şoaptă : „Mama e în vîrstă, nu poate înţelege. Mai cedează şi tu puţin."

„Cum să nu înţeleagă ! Tu nu înţelegi !" îl ocărî ea furioasă, fără însă să ridice vocea ; se aşeză pe marginea patului şi nu mai zise nimic.

„Sigur că da ! Acum obrazul omului s-a îngroşat, nu mai ţine seama de nimic", ocăra mai departe maică-sa.

Tocmai cînd dădu să se apropie şi de ea, ca s-o liniştească, auzi pe cineva strigînd — „domnule Wang, doamnă Wang". Speriat, se duse la uşă să vadă ce este. Doamna Zhang, vecina, rămăsese în prag, palidă.

„Poftiți înăuntru și luați loc, doamnă Zhang", o întîmpină el imediat, iar soția și mama îl urmară îndată, salutînd-o și ele la rîndul lor.

Doamna Zhang numai ce s-a așezat, și zise, cu ochii măriți de spaimă : „Domnule Wang, ți se pare că aici sîntem în siguranță ? Mie mi-e frică. Dacă începe refugiul, noi, cei care nu sîntem din județ, rămînem pe drumuri."

Nu-i răspunse. Pînă la urmă, soția lui zise : „Cred că nu există motive de neliniște. Zvonuri circulă, e adevărat, foarte multe, eu una însă nu le iau în seamă."

„Zvonuri ? Ce zvonuri ai auzit ?" întrebă el surprins, și deodată inima începu să-i bată cu putere.

„Că japonezii au ajuns deja la Nandan [1] și se apropie de Guizhou. Așa spun toți colegii la bancă", îi răspunse soția destul de liniștită.

„Azi am auzit că au intrat deja în Guizhou. Instituția domnului Zhang al nostru se pregătește de mutare. Dar noi, micii funcționari, n-o putem urma. Ce ne vom face după aceea ? Domnule Wang, ești din partea locului, să ai grijă de noi !" îl rugă doamna Zhang, alarmată.

Se gîndi : „Tu mă rogi pe mine, eu însumi însă nu am nici o soluție !" Totuși răspunse : „Bine, bine, sigur că vă ajut."

„Am vrea să ne adăpostim la țară, cel mai bine ar fi să mergem toți împreună", zise din nou doamna Zhang.

Zîmbindu-i, soția lui o liniști pe tînăra femeie cu chip bolnăvicios : „Acum este încă prea devreme ! Doamnă Zhang, să nu-ți fie frică, s-ar putea să găsim pînă la urmă o soluție."

„Vreau să zic, dacă va trebui să ne refugiem cumva... Doamnă Wang, domnule Wang, venerabilă doamnă, vă mulțumesc ! Vă mulțumesc. Mă duc să-i spun domnului

---

[1] Județ din nordul provinciei Guangxi, la granița cu provincia Guizhou.

Zhang al nostru. Cînd va auzi, o să se liniştească". Doamna Zhang se ridică şi pe faţă îi miji un zîmbet mulţumit.

„Mai staţi puţin", o rugă Shusheng.

„Nu mai stau, nu mai stau", spuse doamna Zhang, îndreptîndu-se spre uşă.

După plecarea ei, în încăpere se lăsă, două-trei minute, tăcere. Deodată, mama întrebă : „Xuan, trebuie cu adevărat să ne refugiem ?"

Inima îi bătea groaznic, nu îndrăzni să-i răspundă.

„Nu se poate, nu poate fi chiar atît de rău", interveni soţia lui ; pe faţă îi apăru un zîmbet liniştitor.

Dar a doua zi, cînd se întoarse de la lucru, ea îi spuse, încruntîndu-şi sprîncenele : „Azi veştile într-adevăr nu sînt prea bune, se spune că nici Dushan [1] nu mai prezintă siguranţă. Şi se mai spune că la Guiyang e zilnic alarmă."

„Şi noi ce-o să facem ?" întrebă mama, alarmată.

„N-avem altceva de făcut, decît să aşteptăm să vină japonezii", zise, şi rîse jalnic. Nu-i era frică, avea doar o senzaţie de nesiguranţă. Pentru el, moartea, viaţa, dezastrul nu se deosebeau cu nimic. Evenimentele care trebuiau să vină aveau să vină oricum, n-are el atîta putere ca să le oprească. Iar de cele care nu vor veni, cu atît mai mult nu trebuia să se teamă.

„Nu putem aştepta moartea", zise mama neliniştită.

Soţia rîse, compătimitor : „Asta nu se poate. Cînd va sosi vremea, toţi vor pleca. Azi, încă un coleg mi-a spus că se teme de un atac mare din partea duşmanilor şi m-a invitat la el, la ţară, ca să evit pentru o vreme pericolul. Eu însă nu i-am dat nici un răspuns."

Mama, supărată, spuse zeflemitor : „Fireşte, tu ai mai multe şanse decît noi."

„S-ar putea. Dacă aş vrea, aş putea pleca", zise Shusheng, compunîndu-şi anume o expresie de fală.

[1] Judeţ din sudul provinciei Guizhou.

„Dar Xiaoxuan ? Xiaoxuan ? De mine și de Xuan poți să n-ai grijă, dar Xiaoxuan este fiul tău, de el nu te poți despărți !" strigă mama, roșie toată la față.

Privea rînd pe rînd fețele celor două femei. Vru să spună : „Voi muri curînd, iar voi vă tot certați !" Nu îndrăzni însă.

„De Xiaoxuan are grijă școala, nu trebuie să vă faceți voi griji", zise soția pe un ton foarte rece.

„Sigur că da, așa vei putea fugi oriunde, urmîndu-ți prietenul. N-am mai văzut niciodată una ca tine !" o ocărî mama, strîngînd din dinți.

„Iartă-mă, eu nu sînt ca tine și nici nu vreau să trăiesc pînă la anii tăi", strigă Shusheng, schimbîndu-se și ea la față.

Nu mai putu răbda și în cele din urmă zise tare, cu amărăciune : „Shusheng, las-o pe mama să vorbească. Sîntem toți o singură familie, de ce ești așa ! Nu se știe dacă peste două zile nu vine dezastrul și atunci toți vor..." Capul îl durea groaznic, dar strînse din dinți și nu se plînse.

„Nu vreau deloc să mă cert, maică-ta a-nceput să se certe, la urma urmelor ar trebui să-ncerci s-o convingi să nu se mai certe atîta", zise soția deschis, fără teamă, întorcîndu-și capul într-o parte.

„Nu vreau să ascult vorbele tale lingușitoare", țipă maică-sa.

„Certați-vă ! Certați-vă", își zise în sinea lui. Vocile lor îl izbeau în țeastă și i se părea că în curînd capul o să-i plesnească. Nu mai putu suporta. Se îndreptă tăcut spre ușă, dar ele nici nu-l băgară în seamă. Ieși și coborî într-un suflet.

Pășea pe trotuar, și capul continua să-i fie tulbure. Aerul rece al nopții îi răcori fața și, încet-încet, se dezmetici.

„Încotro ?" se întrebă — nici un răspuns. Mergea fără țintă. Ajunse din nou la ușa birtului aceluia.

„Trebuie să uiţi tot", auzi parcă o voce în urechi. Privi înăuntru. Mesele erau toate ocupate. Numai masa aceea mai îndepărtată era oarecum liberă, la ea stătea doar un client îmbrăcat cu o pufoaică veche, cu părul lung şi cu faţa neagră şi slabă. Omul acela stătea cu capul plecat şi bea, nici nu lua seama la cei de alături. „Mă duc să mă lipesc la masa lui", îşi zise, şi intră. Trase un scaun în faţa acelui om şi se aşeză.

„Un pahar cu rachiu roşu !" strigă. Chelnerul aduse un pahar cu băutură. Îl luă imediat şi bău o gură zdravănă din el. Băutura ajunse în stomac şi un val cald se ridică. Nu se putu abţine şi scoase un rîgîit.

Omul din faţa lui îşi înălţă deodată capul, îl privi — „Wenxuan !" îl strigă el pe nume. Se uită pierdut la faţa aceea neagră şi slabă, bolnăvicioasă şi o vreme nu-şi dădu seama cine era.

„Nu mă recunoşti ? Te-ai îmbătat ? Nici chiar pe vechii colegi..." rîse amar omul acela.

Făcu ochii mari şi zise, mirat, întrerupîndu-l : „Boqing ! Cum de te-ai schimbat aşa !" Întreaga lui înfăţişare se schimbase, vocea îi răguşise, obrajii se scobiseră adînc, ochii erau plini de vinişoare roşii. În jurul gurii îi crescuse o barbă mare, neagră, cu inele mărunte. „Ce-ai făcut ? N-a trecut nici o lună !" întrebă el, simţind un fior prin şira spinării.

„Am terminat. Eu am murit deja", răspunse cu glas răguşit omul şi se strădui să zîmbească, dar rîsul lui semăna cu o strîmbătură, dinţii erau îngrozitor de galbeni.

„Boqing, nu vorbi aşa ! Oare te-ai îmbolnăvit ?" întrebă el îngrijorat. Uitase de propria lui supărare.

„Boala-i aici ! Aici !" zise omul, ciocănindu-şi fruntea cu degetul.

„Să nu mai bei ! Du-te repede acasă, să te odihneşti", îl sfătui el neliniştit.

„Trebuie să beau, abia după ce beau mă simt și eu mai bine", răspunse omul rîzînd hidos, fără însă să clintească paharul, umplut mai bine de jumătate cu băutură.

„Atunci bea repede tot și pleacă acasă", îl zori el.

„Acasă ! Unde mai am eu casă ? Unde vrei tu să mă duc ?" rîse el rece.

„Acolo unde stai. Te însoțesc."

„N-am unde. N-am. N-am nimic", îi răspunse supărat, și deodată ridică paharul și-l goli dintr-o sorbire.

„Nu mi-am închipuit niciodată c-am să pot ajunge în halul ăsta ! strigă el. Degeaba am învățat o viață-ntreagă. Știi unde locuiesc ? Uneori dorm la han, alteori chiar pe stradă. Am dormit și la poarta voastră..."

„Te-ai îmbătat, nu mai vorbi, să mergem", îl întrerupse el. Se ridică, chemă chelnerul și plăti pentru amîndoi. Îl apucă de braț, îndemnîndu-l întruna : „Să mergem, să mergem".

„Nu m-am îmbătat, nu m-am îmbătat !" zicea neîncetat omul, clătinînd din cap, nevrînd să se ridice.

„Să mergem să căutăm un loc unde să bem ceai", zise el.

„Bine !" Omul se ridică, se clătină puțin, apoi se așeză din nou. „Du-te tu înainte, eu mai rămîn", făcu fără vlagă, aruncîndu-i o privire dureroasă.

„Atunci hai la mine acasă. Shusheng o mai ține încă minte pe doamna ta", zise el cu căldură, dar abia rosti cuvîntul „doamnă", și-și dădu seama că a făcut o greșeală. Tăcu.

„Uite, cum să merg la tine acasă cînd arăt astfel !" zise omul. Își mișcă puțintel fălcile, apoi își plecă capul, privindu-și pieptul, iar cu toate cele cinci degete ale mîinii drepte bătu de două ori în piepții unsuroși ai hainei : „Îmbrăcat cu asemenea haine". Își pipăi bărbia : „Cu asemenea înfățișare". Clătină din nou din cap : „Nu, nu merg. Eu sînt deja mort, vechiul tău coleg Tang Boqing a murit. De ce m-or mai fi interesînd toate astea ? Cu ce sînt îmbrăcat ?

Unde locuiesc ? Ce legături mai am cu prietenii ? Dacă prietenii nu mă bagă-n seamă, dar nu-i nimic, în orice caz, eu am murit deja, am murit". În cele din urmă se sili să rîdă : „Du-te acasă, nu trebuie să ții seama de mine. Ah ! Adineauri ai spus că și voi o țineți minte pe soția mea. Dacă voi toți o țineți minte, cum aș putea s-o uit eu !"

Wang Wenxuan întoarse capul și se uită în toate părțile ; privirile clienților de la cele cîteva mese erau îndreptate asupra prietenului său. Obrajii i se înroșiră.

„Mai repede, să mergem, se uită oamenii la tine", îl grăbi el cu vocea scăzută.

„Se uită la mine ? Lasă-i să se uite, toți sîntem la fel." Omul își înălță capul și-l privi. Din ochi îi fulgerau priviri furibunde. „Din cei care intră în cîrciumă să bea, unul nu este fericit. Nici tu nu ești." La auzul vorbelor lui, pe Wang Wenxuan îl trecu un fior rece. Însă tot îl îndemna, în șoaptă : „Nu mai vorbi, hai să mergem !"

„Snobi ! Snobi ! Toți sînt snobi !" continuă omul acela să strige, fără să-i pese de nimeni.

„Cînd m-am căsătorit, acum un an, prietenii mei buni au venit la petrecere, iar acum, cînd îi întîlnesc pe stradă, unul nu mă bagă în seamă. Hm ! Banii, banii !" Se chinui să zîmbească disprețuitor. „Nu există om să nu iubească banul, să nu divinizeze banul ! Sărăntocul de mine ! Să mori. Cel mai bine e să mori mai devreme. Ce sens are viața ? Bine !" Deodată se ridică : „Merg cu tine, s-o văd pe soția ta. Cînd nevastă-mea trăia, zicea că vrea să facă o vizită în familia voastră, s-o revadă pe soția ta, dar acum..." Nu mai putu continua și începu să plîngă în hohote.

Trăgîndu-l de braț, Wang Wenxuan ieși cu el din birt. Cei doi făcură cîțiva pași pe trotuar, cînd deodată Boqing se opri și spuse : „Nu mai merg !"

„Dar încotro te duci ?" îl întrebă.

„Nici eu nu știu. Nu te-ngriji de mine", stărui celălalt.

„Boqing, așa nu merge, vino la mine acasă și rămîi o seară", îl sfătui el compătimitor, apucîndu-l din nou de braț.

„Nu ! Nu !" zise omul, clătinînd din cap.

„Boqing, nu fi așa. Adu-ți aminte de aspirațiile tale dedemult, vino-ți în fire !" strigă la el cu amărăciune. Îi venea să plîngă.

Mai înaintară cîțiva pași și, tocmai cînd să cotească pe strada lor, prietenul strigă deodată, cu încăpățînare : „Nu, eu plec !" Și apoi : „Lasă-mă !" Și, smucindu-i-se din mînă, fugi înapoi.

„Boqing ! Boqing !" strigă el, deznădăjduit. Vru să alerge după el. Auzi un huruit puternic, apoi un țipăt îngrozitor. Privirea i se tulbură, văzuse parcă un camion neasemuit de mare, trecînd în goană pe lîngă el.

Oamenii alergau înnebuniți, bulucindu-se spre unul și același loc. Chiar la intersecție, se strînsese roată o mare mulțime. Se apropie pierdut și se opri în spatele oamenilor, fără să vadă nimic. I se părea totuși că o umbră neagră și înspăimîntătoare îi învăluia capul.

„Îngrozitor ! Tot capul i-a fost zdrobit, mi s-a strîns inima cînd am văzut", zise o voce aproape de urechea lui.

„Eu cred că în asemenea locuri n-ar trebui să circule deloc camioane. Luna asta au murit striviți mulți oameni. Alaltăieri, la intersecția asta, a fost călcată o femeie tînără. Ce tragedie ! Mașina a plecat în viteză și a lovit chiar și un polițist", se auzea o altă voce.

Se dezmetici. Înțelesese. Scoase un strigăt de groază și de durere. Dar nu se auzi nimic, de fapt glasul îi amuțise. Lacrimile îi curgeau fără oprire, pe toată fața. În suflet avea o mare tristețe. Îl luă cu frig.

Părăsi mulțimea tăcut și o luă spre casă, nebăgat de nimeni în seamă. Îl însoți doar o voce : „Am terminat, am terminat".

Deschise ușa încăperii. Becul era aprins. Shusheng stătea singură la birou și citea. Cînd îl văzu, lăsă cartea și-l

privi bucurîndu-se. Îl întrebă cu bunătate : „Iar ai fost la cîrciumă ?"

Dădu afirmativ din cap, apoi, după o clipă, spuse cu mare greutate : „Am avut un coşmar, un coşmar înspăimîntător".

Mama veni în fugă de dincolo şi zise cu voce tare : „Xuan, te-ai întors !"

„Ce coşmar ? Ce-i cu tine ? Odihneşte-te puţin", îi vorbi soţia cu blîndeţe.

Vru să răspundă. Dar ţipătul acela îngrozitor îi mai vibra încă în creier. Energia lui se epuiză şi era gata parcă să cadă în orice clipă. Se străduia să se susţină. Două perechi de ochi îl priveau cu nelinişte, cu bunăvoinţă şi tandreţe, aşteptîndu-i răspunsul.

Vru să le răspundă în grabă, mişcă buzele, dar înaintea vorbelor ieşi flegma. Stomacul îl ardea.

„Sînge ! Sînge ! Scuipi sînge", ţipară într-un singur glas cele două femei. Îl sprijiniră pînă la pat şi-l culcară.

„S-a sfîrşit cu mine ! S-a sfîrşit !" murmura el învălmăşit aceste vorbe îngrozitoare, în timp ce în cap îi răsuna încă ţipătul acela ascuţit, iar lacrimile îi curgeau şiroaie. Simţea că nu mai are putere să lupte. Închise ochii, supus.

CAPITOLUL 14

Toată noaptea avu numai vise îngrozitoare. Dimineața se trezi obosit, ardea, mîinile și picioarele îl dureau, era neliniștit.

Mama și soția nu s-au mai certat, îl vegheau amîndouă la fel de îngrijorate. După-amiază, a venit doctorul să-l consulte. Era un medic care practica medicina tradițională, pe care soția s-a dus să-l cheme. Soția lui credea în medicina europeană și-i cerea să-l cheme pe medicul băncii Dachuan. Dar mama insista să fie chemat un specialist în medicină tradițională. El nu voia s-o nemulțumească, iar Shusheng, la rîndul ei, fu nevoită să cedeze. Se duse la instituție, unde lucra el, și făcu cerere pentru concediu de boală, se duse și la banca Dachuan, unde își luă și ea zi liberă, apoi chemă doctorul. Zhang Boqing era rudă îndepărtată a mamei lui, practica medicina în acest oraș de vreo trei-patru ani și avea ceva renume ; de fiecare dată cînd venea la ei, acasă, le lua doar cheltuielile de deplasare, nu accepta bani pentru consultație. Pricină pentru care a fost mai ales de acord să fie chemat un practicant de medicină tradițională. „Ce scumpe sînt me-

dicamentele europene ! Important e să cheltuieşti cît mai puţin. De unde să iau eu atîţia bani ?" Aşa gîndea.

Doctorul era un om în vîrstă, amabil. I-a luat pulsul cu atenţie, a-ntrebat blînd despre evoluţia bolii, i-a consultat şi pe cei din familie, spunînd la urmă că este vorba de o enervare, la care se adaugă şi oboseala şi că deci nu era tuberculoză. Cîteva zile de odihnă şi, încet-încet, se va face bine.

Soţia nu prea avea încredere în cuvintele doctorului, mama însă credea foarte mult în ele. La rîndul lui, Xuan pe jumătate credea, pe jumătate se-ndoia. În orice caz, doctorul i-a liniştit pe toţi trei. Începu să creadă că şi medicina tradiţională este eficientă [1]. „Acesta este modul în care ne tratăm noi, chinezii, de cîteva mii de ani, cum să poţi spune că n-are o bază ştiinţifică ?" — se gîndea, liniştindu-se singur. Văzu din nou o rază de speranţă, iar umbra neagră a morţii mai păli puţin.

Soţia i-a cumpărat leacuri, mama le-a fiert şi i le-a dat să le ia. După ce-a luat medicamentele a dormit, dar prost, i se părea că se sufocă mereu.

Către seară, i-a crescut temperatura şi din nou a intrat într-o reţea de vise înspăimîntătoare. O umbră neagră şi uriaşă i se legăna întruna în faţa ochilor, chipul slab şi negru al lui Tang Boqing se multiplicase la nesfîrşit, ochii lui roşii îl înconjuraseră, iar fiecare gură a lui spunea : „S-a sfîrşit, s-a sfîrşit". Se înfricoşează. Evadează. Merge, aleargă. Ce obositor ! Dar nu-şi poate opri picioarele. Deodată, ajunge la muntele sterp. Nu vede nici umbră de om. Nu ştie încotro s-o ia. Se înnoptase. Orbecăie în întuneric. Istovitoare călătorie ! Deodată, văzu lumină, copacii dimprejur începură să ardă. Pretutindeni, foc. Focul dogorea din ce în ce mai aproape de el.

[1] Nu este vorba despre neîncredere în general faţă de medicina tradiţională, ci, în cazul special al tuberculozei, faţă de capacitatea de a depista şi vindeca această boală, în comparaţie cu medicina europeană care în T.B. a adus o contribuţie hotărîtoare.

Hainele i s-au pîrlit. N-a mai putut îndura și a urlat : „Ajutor !"

S-a trezit. Era întins pe pat, acoperit cu pledul. Trupul lui era tot o apă, de transpirație. Gemea de suferință.

„Xuan, ce e cu tine ?" îl strigă Shusheng, stînd pe marginea patului, cu capul aplecat spre el. „Ce te doare?" — glasul ei era blînd și dulce.

Oftă, o privi, dar nu-i răspunse. După o clipă, o întrebă stins : „Ai venit de mult ?"

„Mi-am luat zi liberă azi, nu ți-am spus ?" se miră ea.

„Uitasem", răspunse el. Apoi. Adăugă : „M-a zăpăcit visul". Se opri puțin, apoi continuă : „În vis... era parcă... colegul meu de școală strivit de o mașină".

Se-nșela singur, transformase realitatea în vis.

„Coleg de școală ? Despre cine vorbești ?" îl întrebă ea surprinsă. Întinse mîna și-l mîngîie ușor pe frunte. Fruntea îi era jilavă, febra scăzuse.

„Tang Boqing. Am fost la nunta lui, la restaurantul Bailing. I-a murit soția, la naștere. Abia acum cîteva zile am vorbit cu el", rosti el cu greutate.

„Da, mi-ai spus, mi-aduc aminte. Nu trebuie să vorbești mult, nici nu trebuie să te gîndești la necazurile altora, nu ești într-o stare bună, adineauri încă mai ardeai. Mai dormi puțin", îl sfătui Shusheng cu blîndețe.

„Mă tem că dacă adorm, am din nou coșmare", se plînse el ca un copil.

„Nu, n-o să mai ai. Nu te mai gîndi la nimic, dormi liniștit. Cît sînt eu lîngă tine, nu vei avea coșmare", îi zise ea zîmbind.

„Dar mama ?" întrebă el din nou.

„Mama face mîncare. Dormi. Peste puțin timp, trebuie să iei din nou medicamente", zise ea și întoarse capul în partea cealaltă.

După o bucată de vreme, îi ceru deodată : „Te rog, toarnă-mi puțin ceai". În realitate, nu vroia să bea ceai, vroia numai să vorbească cu ea.

Shusheng îi aduse un pahar aproape plin cu ceai fierbinte. El se ridică și bău din mîna ei trei înghițituri, zise „mulțumesc", și-și lăsă din nou capul pe pernă.

„Mai dormi puțin", zise soția, ridicîndu-se și punînd paharul pe masă.

Dar numai ce închise ochii, că-i și deschise. O privea pe furiș, să nu bage ea de seamă. După vreo zece minute, nu se mai putu abține și o strigă din nou, îi vorbi :

„Shusheng, cred că boala mea nu se poate vindeca."

„Iar te gîndești la ce nu trebuie, îl mustră ea dulce, cu un zîmbet de bunătate pe față. N-a spus doctorul că după două pungi cu leacuri și după cîteva zile de odihnă te vei vindeca ?"

Abia după o vreme zise și el : „Dar tu nu ai deloc încredere în medicina tradițională".

Ea nu-i răspunse imediat. „Dar mama ta are mare încredere în el și, mai mult, e ruda voastră, nu se poate să te mintă".

„Cine nu minte în ziua de azi ! zîmbi el amar. Știu eu ce boală am. N-am s-apuc victoria. Așa e și bine, dacă trăiesc, nu numai că nu vă pot ajuta, dar vă sînt și povară." Vorbea ca pentru sine, dar la sfîrșit vocea i se înecă și amuți brusc. Shusheng băgă de seamă că plîngea și se simți foarte abătută. Spuse doar : „Nu mai vorbi așa", apoi își mușcă buza de jos puternic.

„Pe urmă, mama e în vîrstă, duce și o viață grea, are o fire dificilă, uneori se văicărește mult, sper s-o poți ierta, e totuși bună la suflet", se rugă el în continuare, rostind rar cuvintele, nu repezit, ca adineauri.

„Știu", spuse ea, lăsînd capul în jos. Întinse mîna și apucă strîns mîna lui stîngă. Și ei îi venea să plîngă.

„Îți mulțumesc. Acum mă culc", zise el parcă liniștit.

Lumina tristă a becului învăluia camera. Era foarte slabă, nu cu mult mai puternică decît lumina unei lumînări. Și culoarea aceea galbenă, morbidă, sporea înfățișarea jalnică a încăperii. El, cu ochii închiși, cu gura pe ju-

mătate deschisă, cu chipul supt, parcă sub un strat de ceară, arăta vrednic de toată mila.

Ea tot îi mai ținea mîna, stînd pe marginea patului și privind plictisită împrejur. Mila și înțelegerea o tulburau, dar un alt sentiment, pe care nu-l putea mărturisi, îi zgîndărea inima.

„De ce trebuie să trăim așa ?" întreba o voce indignată din străfundul sufletului ei.

Simțea că mîna pe care o ținea într-a ei era slabă, fără putere, cu degetele reci. Ar fi vrut să protesteze : „Asta-i rezultatul a tot ce a îndurat ! Eu nu pot..."

Îi aruncă o privire speriată. El respira ușor. Părea să se simtă ceva mai bine, părea că nici un coșmar nu-i tulbură somnul. Îi lăsă încet mîna, o întinse pe a ei și-i pipăi tîmpla, apoi se ridică și se destinse leneș.

De alături răzbătea murmur de voci, iar în stradă se auzea clacsonatul monoton al mașinilor. Șoarecii chițăiau, sau rodeau dușumeaua, fără întrerupere. Și asta îi răvășea și mai mult sufletul. I se părea că aerul rece al nopții se furișase printre scînduri. O străbătu un fior rece. Privea fără nici un rost becul. Razele lui mohorîte nu puteau să-i încălzească sufletul.

„Asta-i viața noastră, nu putem avea lumină, nu putem nici să-l stingem, merge tot așa. Acum doi-trei ani tot mai aveam cîteva idealuri, mai aveam puțină speranță, greu, dar puteam trăi. Acum însă, dacă ea nu s-ar certa în fiecare zi cu mine, dacă el n-ar fi atît de slab, eu aș mai putea..." Gîndea cu voce tare, încruntîndu-și sprîncenele. Era și mai enervată și nu știa cum să se liniștească. Începu să se plimbe prin casă cu pași măsurați, dar după numai cîțiva, se opri din nou, de teamă să nu-l trezească.

Ușa pe jumătate închisă se deschise. Mama intră, ducînd o oală cu mîncare.

„Și ea îndură vitregiile soartei" — nu se putu împiedeca să gîndească astfel, privindu-i chipul vlăguit.

Pe fața slabă și palidă a mamei apăru un zîmbet și, întoarsă spre pat, întrebă în șoaptă : „A adormit ?"

Shusheng dădu din cap și răspunse încet : „De data asta se pare că doarme destul de bine".

„Atunci lasă-l să mai doarmă, iar după ce se scoală, să ia medicamentele, zise mama. Noi hai să mîncăm acum."

Așezate una în fața celeilalte, au mîncat un castron cu mîncare. Mama n-avea poftă de mîncare, iar ea se simțea plictisită, i se părea că nimic n-are rost.

„Mama poate îndura orice, de parcă ar fi mulțumită de o astfel de viață, și-atunci eu de ce să nu pot ?" se mustră în sinea ei, ceea ce nu-i înlătură defel sentimentul de plictiseală.

„De ce sînt oare mereu nemulțumită ? De ce nu pot și eu să mă sacrific ?..." Era nervoasă și-și făcea mustrări o dată în plus.

Totuși, noaptea trecu liniștită.

De a doua zi, starea lui se amelioră întrucîtva. Shusheng, ca de obicei, mergea. în fiecare zi la bancă, cu deosebirea că dimineața pleca destul de tîrziu, iar după terminarea programului venea imediat acasă. Pentru un timp, rupsese orice relații cu colegii. O ajuta pe mama la gătit, uneori se îngrijea ca el să-și ia medicamentele, micul dejun, cina. Seara, cînd nu vroia să doarmă, îi ținea tovărășie și stăteau de vorbă. Shusheng discuta despre tot felul de treburi de la bancă, discuta orice, doar despre evenimentele politice ale zilei, nu.

Se părea că medicamentele tradiționale erau foarte eficace. Sănătatea lui se îmbunătățea pe zi ce trecea. Mama lăuda medicamentele, iar ea n-o contrazicea deloc, ci doar zîmbea. De fapt, medicamentul eficace era atitudinea schimbată a soției lui. El avea nevoie cu adevărat de odihnă și de confort sufletesc.

„Pînă unde au ajuns japonezii în realitate ?" — Cînd se simțea mai bine și se putea concentra, se gîndea adesea

la asta. Dar nu îndrăznea s-o întrebe, se temea să audă un răspuns care să-l sperie. Uneori îi privea cu atenție chipul, crezînd că din expresia ei poate ghici dacă situația războiului e bună sau rea, dar fără folos. În aceste zile ea se arătase deseori tandră și veselă. E adevărat, o vedea căzînd din cînd în cînd pe gînduri, pentru ca apoi imediat să acopere totul cu un zîmbet. Nu se mai certa cu maică-sa. Le vedea și el (cînd se prefăcea că doarme), stînd de vorbă așezate alături. „Dacă asta le va împăca tot merită să scuip sînge", se gîndea mulțumit.

Într-o zi, cînd se întoarse de la bancă, îi spuse bucuroasă:

„Am o veste bună. Bombardamentul cel mare de la Guiyang e doar un zvon, căderea județului Dushan e tot un zvon, japonezii nici n-au intrat în Guizhou".

Și rîse luminos, cum îi plăcea lui.

„Chiar ?" răsuflă el ușurat și o privi cu mulțumire. „Mîine am să ies să văd ce se mai întîmplă", mai adăugă încet.

„Te-ai odihnit abia cinci zile. După cel puțin zece-cincisprezece zile te faci bine, îl sfătui Shusheng. Tu ai grijă doar să te faci bine, restul nu trebuie să te preocupe în nici un fel."

„Dar banii ?" întrebă el.

„Fac eu rost, nu te îngriji tu de asta", răspunse ea.

„Numai că nu-i bine nici să cheltuim prea mult din banii tăi. Și așa ai cheltuieli multe, Xiaoxuan și el cheltuiește tot banii tăi", zise el cu părere de rău.

„Xiaoxuan nu e oare și fiul meu ? De ce să facem deosebirile astea ? Banii mei nu sînt la fel cu banii tăi ?" îl mustră Shusheng rîzînd.

Tăcea, nu găsea cuvinte s-o contrazică.

„Acum cîteva zile, la noi la bancă, se agitau să ne mărească salariile, apoi, din cauza evenimentelor din Hunan și Guizhou, au lăsat totul baltă. Acum se spune din nou că, după cotitura asta favorabilă a mersului războiului, o

să ni le mărească, și atunci al meu poate crește cu o treime. așa că n-are importanță dacă cheltuim mai mult", îi explică ea zîmbind, văzîndu-l tăcut și căzut pe gînduri.

„Nu-i un lucru prea bun, îmi pare rău. N-am crezut că voi trăi s-ajung să nu pot să mă întreţin singur", murmură el.

„Ce ești așa de neînțelegător, nici măcar atîta nu-nțelegi ! Cînd vei fi vindecat, cînd situaţia va fi bună, iar japonezii se vor retrage, atunci vei găsi și tu o cale să depășești greutățile. Vreau, în viitor, să muncim împreună, mi-ar place să te ajut să te întorci la catedră", îl consolă ea cu blîndețe.

„Așa-i, după ce se retrag japonezii, găsesc eu și soluţia", murmură el pentru sine.

Mama intră cu cratița cu mîncare.

„Mamă, dă-mi voie mie", îi ieși ea în întîmpinare și dădu să-i ia cratița din mînă.

„Du-te și vezi să nu se ardă terciul de orez pentru Xuan, asta pot face și singură", zise mama clătinînd din cap. Totuși, Shusheng luă un ziar vechi și îl puse pe masă, să așeze pe el cratița.

Cînd o văzu dispărînd dincolo de ușă, el rosti cu voce tare un gînd de recunoștință : „Cît de blîndă e cu mine, nu ia în seamă că nu-s bun de nimic. Ce femeie cu suflet ! Mi-e rușine însă să trăiesc din banii ei. Mă va dispreţui, într-o zi mă va dispreţui sigur. Trebuie să încep să-mi revin". Se gîndi o clipă și nu se putu stăpîni — murmură vorbele ei de adineauri : „Cînd situaţia va fi bună, iar japonezii se vor retrage, voi găsi eu o cale... Mă voi întoarce totuși în învățămînt".

Mama, crezînd că-i vorbește ei, veni și-l întrebă : „Ce dorești, Xuan ?"

„Nimic", zise el, dînd din cap. Numai ce intrase într-o lume de vis și deodată maică-sa l-a și trezit. Ce speranțe putea să-i dea lui odaia asta întunecoasă și rece ?

Mama rămăsese însă lingă pat, intinse mina, îi pipăi fruntea și îl întrebă încet : „Cum te simți ?"

„Destul de bine, răspunse el. Cred că medicamentele sînt foarte eficace."

„Mîine chem iar doctorul", zise ea.

„Nu mai e nevoie, m-am făcut bine", zise el. În sinea lui însă se gîndi : „De unde bani de consultații și de medicamente ? Chiar vrei să-mi duc traiul bizuindu-mă numai pe Shusheng ?"

Ea intră în cameră și-l ajută să mănînce terciul de orez. Deodată, se stinse lumina. „Cum de s-a-ntrerupt din nou curentul în seara asta ?" protestă el decepționat. Apoi adăugă cu amărăciune : „Niciodată nu te lasă să ieși la lumină".

„Lumină ? Vrei lumină ?" se miră soția lui. Nu știa dacă să-l aprobe sau dimpotrivă.

Mama aprinse lumînarea și ieși din nou. În cameră se lumină, dar razele tremurînde, de un galben trist, acopereau fiecare obiect în parte cu un strat de culoare mohorîtă. Doi șoareci străbătură camera în goană. La parter, o femeie îi descînta unui copil mic.

„Lumină ? Cum să-ndrăznesc eu să-mi fac asemenea iluzii ?" oftă el.

„Nu fi pesimist ! Întîi fă-te bine ! Mai ai o doză de medicamente de luat. Mă duc să ți le prepar. Apoi te culci mai devreme", îl mîngîie Shusheng cu vocea ei blîndă.

„Nu, întîi mănînci tu, apoi mai vedem. În realitate, nici n-are importanță dacă iau sau nu medicamentele. Știu că nu crezi deloc în medicamentele astea. E bine dacă mi le dai și după ce mănînci. S-ar putea să fie foarte bune, mi se pare chiar că în seara asta mă simt mult mai bine. Nu prea îmi vine să le iau, sînt tare amare. Unii oameni spun însă că medicamentul, cu cît e mai amar, cu atît e mai bun. Mama crede în medicamentele astea. Toată lumea ei sîntem noi doi, eu și Xiaoxuan, și tocmai eu nu-s bun de muncă. Du-te repede să mănînci. Mama cum de

nu intră ? Mai face mîncare ? Precis îmi prepară mie leacurile. E chiar prea bună. Du-te să vezi ce face. Să mîncați mai repede. Eu închid ochii, să dorm o clipă. Rîse. Du-te repede ! Azi sînt foarte bucuros, războiul a luat o întorsătură favorabilă, așa că nu mai trebuie să se refugieze nimeni. Altfel, cu sănătatea asta a mea v-aș fi nenorocit."

Shusheng ieși. Privirea lui se mișca sleită de jur-împrejurul camerei. Flacăra luminării tremura foarte tare. În odaie erau umbre pretutindeni, așa că nu distingea nimic. Oftă amărît.

A doua zi, soția lui s-a întors foarte devreme. Intră în cameră cu sprîncenele încruntate, obosită, dădu bună ziua, se forță să zîmbească, apoi se așeză tăcută, la birou.

„Cum de te-ai întors azi așa devreme ? Încă nu e ora terminării programului", zise mama.

„N-am avut treabă la bancă, nu prea mă simțeam în stare să stau acolo și am plecat mai devreme", răspunse ea apatic.

„Azi n-ai avut nici o întîlnire ?" o întrebă mama fără nici o intenție.

„Nu", dădu ea din cap. După un timp, urmă : „Azi veștile n-au fost prea bune, nimeni n-a avut chef de lucru".

„La urma urmelor, ce s-a întîmplat ?" întrebă mama schimbîndu-se la față.

„S-a auzit că a căzut Dushan. Și se spune că japonezii au trecut de Dushan și în curînd vor ajunge la Duyun."[1]

„Și noi ce facem ? Xuan e încă bolnav, zise mama tulburată. Tu ce zici, japonezii ar putea veni în Sichuan?"

„Nu cred. Dar dacă vor veni, n-avem decît să ne refugiem. Eu pot pleca cu banca, problema e cu Xiaoxuan...", bîigui soția, încruntînd din sprîncene, dar mama o-ntrerupse.

---

[1] Județ din provincia Guizhou, învecinat cu Dushan.

„Sigur, tu te descurci. Dar eu cu Xuan, şi mai e şi Xiaoxuan, noi unde să ne ducem ? Noi, cu mîna goală, cum să ne refugiem ? De două săptămîni, Xiaoxuan nici n-a mai fost acasă, zice că este ocupat cu lecţiile. Iar Xuan e bolnav. Îngrijorătoare toate astea !" Mama se văicărea întruna. Faţa ei demnă de milă exprima ezitare şi nesiguranţă.

„Mamă, interveni el, nemaiputîndu-se stăpîni şi ridicînd vocea. Boala mea e aproape vindecată, pot să umblu, nu te îngrijora. Instituţia noastră va putea găsi un loc cu siguranţă şi pentru noi." Pomenise despre instituţie aşa, ca s-o liniştească pe ea, nu era decît o speranţă a lui, deşartă. Vorbind despre asta văzu ca şi aievea chipul rece ca gheaţa şi privirea severă a directorului Zhou, ceea ce îi îngheţă inimă.

„Instituţia voastră se descurcă ? Eşti tu prea cumsecade ! Ce speranţe ai tu de la instituţie ? Directorul Zhou e un om rău. Ochii lui haini sînt chiar respingători, zise Shusheng uşor indignată. Dacă voi avea cum, n-am să te las să mai fii subalternul lui."

Ştia că era adevărat, spuse însă în faţa mamei lui, cuvintele ei îl răniră, stîrnindu-l : „De ce să nu-i pot fi subaltern ? Eu îmi cîştig hrana din munca mea !"

„Nu-i rău nici ce spui tu. Te hrăneşte însă el pe săturate ? Nu uita ce viaţă duci ! Nu merită deloc să-nduri de bună voie tiraniile unui asemenea om !" zise soţia.

„Şi dacă ţin minte, la ce-mi foloseşte ? Trecutul, în orice caz, e trecut", zise el oftînd.

„Tu mai ai însă şi viitor, Xuan, nu trebuie să-ţi pierzi curajul", zise Shusheng. Vocea i se înmuie deodată şi-i dădură lacrimile.

Asta îl emoţionă şi o privi cu recunoştinţă.

„Domnul Wang ! Domnul Wang !" răsună la uşă vocea vecinei, doamna Zhang, făcîndu-l să-şi mute privirea într-acolo.

„Intraţi, vă rog ! Intraţi, vă rog !" strigă imediat mama.

Doamna Zhang împinse ușa și intră. „Doamnă Wang, azi ați și terminat serviciul !“ Nu se aștepta s-o vadă pe Shusheng acasă. „Domnule Wang, vă simțiți mai bine azi?“ Apoi, către mamă : „Doamnă, în astea două zile ați muncit din greu !“ Și la urmă, zise : „Domnule Wang, doamnă Wang, doamnă, vă rog din suflet să ne ajutați. Dacă ne vom refugia, permiteți-ne să venim cu dumneavoastră. Eu cu domnul Zhang al meu, împreună cu un copil de doi ani și, mai mult, nefiind nici din partea locului, n-avem unde, n-avem bani, n-avem nici mașină. Întreprinderea se poate desființa în orice moment și nu ne va lua și pe noi. Dacă cumva vin străinii din răsărit [1], faceți un bine și salvați-ne ! Sînteți din județ, puteți merge și la țară. Pe scurt, noi vă urmăm, bine ?“ îi imploră ea cu o expresie de om neajutorat.

„Nu se poate să se fi înrăutățit într-atît situația“, zise Xuan, iar pentru a afișa o expresie de liniște, se sili să zîmbească.

„Am auzit că Duyun a căzut deja, străinii de la răsărit sînt doar la cîțiva *li*[2] de Guiyang“, zise doamna Zhang, cu gravitate, aproape în șoaptă, parcă temîndu-se să nu audă cineva. „Unii spun că mai e un drum, care ocolește Guiyang ajunge direct în Sichuan. Domnule Wang, doamnă Wang, iată de ce trebuie să vă cer ajutor !“

„Doamnă Zhang, să nu vă fie frică, toate sînt numai zvonuri. Situația nu poate fi atît de dezastruoasă“, zise Shusheng cu căldură.

„În ultimele două zile, oamenii au fost foarte înspăimîntați, domnul Zhang al nostru n-are nici o soluție, are grijă doar să bea, și atunci, spuneți, cum să nu-mi fie frică ! Bine, vă mulțumesc. Copilul trebuie să se trezească, mă duc acasă, iar dacă mai am ceva revin. Vă mulțumesc.“ Pe fața palidă a doamnei Zhang apăru un zîmbet. Dar

---

[1] Japonezii.

[2] Un li : unitate chinezească de măsură pentru lungime, echivalînd cu aproximativ $1/2$ km.

acest zîmbet nu-i descreţi sprîncenele şi nici nu-i destinse ridurile de pe frunte. Ieşi fără zgomot.

„Aşadar, Shusheng, veştile tale se confirmă", spuse el încet, fără emoţie, de parcă toate astea n-ar fi avut nici o legătură cu el însuşi.

„Nici eu nu ştiu prea bine, dar directorul Chen m-a sfătuit să plec", îi răspunse ea cu răceală, ca şi cînd lucrurile n-o priveau pe ea.

„Să pleci ! Unde să pleci ?" o întrebă, coborînd vocea.

„A umblat să-şi aranjeze o promovare la Lanzhou, iar azi s-a anunţat că va fi directorul general al băncii, şi vrea să mă mute şi pe mine", zise soţia, silindu-se şi ea să vorbească încet. Întoarse capul să nu se uite la el.

„Atunci, te duci sau nu ?" o întrebă, mult mai tare, fără să-şi poată ascunde tulburarea.

„Nu vreau să plec. Dacă pot să nu mă duc, atunci n-o să mă duc", răspunse ea într-un murmur nedesluşit.

„Dacă banca te transferă, ai putea să nu te duci ?" îşi continuă el întrebarea.

„Sigur că pot, încă sînt liberă, cel mult demisionez !" zise, ceva mai tare.

„Dacă pleci, singură, ce se va-ntîmpla cu Xiaoxuan ? Dar cu Xuan ?" întrebă mama, ridicîndu-şi deodată faţa.

„N-am spus deloc că mă duc. De fapt, nici nu vreau să plec", îi răspunse Shusheng cu calm. Cuvintele mamei n-o înfuriaseră defel.

„Dar nici nu l-ai refuzat", zise mama, nevrînd s-o slăbească.

„Am spus că la mine acasă mai sînt şi alţii, că-i nepotrivit să plec numai eu. Şi în afară de asta, nici nu ştiu încă dacă mă va transfera sau nu. Astea au fost doar vorbe."

În vocea ei era un pic de tristeţe, reuşea însă să fie calmă.

„Dacă vrei să ne laşi şi să pleci singură, atunci eu nu mai vreau să ştiu de sufletul tău", o tot încolţea mama.

Shusheng nu-i răspunse, se duse pînă lîngă pat, se așeză pe marginea lui, își aplecă puțin capul și-l privi. Îi văzu lacrimile. Îi luă mîna în tăcere și abia după un timp rosti cu greu : „N-am să plec“.

„Știu“, zise el emoționat, dînd din cap. „Îți mulțumesc !“ Și după un timp, zise din nou, încet : „Trebuie să pleci. Cu ce te alegi dacă mă urmezi o viață-ntreagă ? Viața mea poate fi socotită încheiată“.

„Nu vorbi așa, astea sînt împrejurările, nu-i vina ta. În ăștia doi ani ai suferit și tu destul. Îngrijește-ți bine sănătatea și apoi vedem noi ce-i de făcut“, îl liniști ea cu recunoștință.

„Dacă nu-i vina mea, atunci a cui e ? De ce alții reușesc ?“ Nu-și putuse reprima pornirea de a se mustra, auzind-o cum îl consolează.

„Asta pentru că ești inofensiv, ești prea cumsecade“, zise Shusheng zîmbind, iar în privirea ei era și iubire, și milă.

Inofensiv ! Cuvîntul îl îndurera. Iarăși remarca asta, pe care s-a săturat s-o tot audă ! Ea n-avusese totuși intenția să-l ironizeze. Tăcu. Se gîndea la problemele lui, pe care nu le va putea rezolva în veci.

„Nu trebuie să fiu inofensiv ! Dar cum să faci să nu fii inofensiv ? N-am cum, asta este firea mea !“ Aceste trei fraze i-au consumat toată indignarea și revolta. Și timpul lui, toți acești ultimi ani, totul s-a risipit odată cu întrebarea asta... Oftă abia auzit.

„Ce-i ? Iar nu ești în apele tale ?“ îl întrebă soția, tresărind.

„N-am nimic“, clătină el din cap, și abia acum băgă de seamă că maică-sa se dusese deja în cămăruța ei.

„Atunci mai dormi puțin. Rămîn cu tine acasă. Nu te îngrijora, nu pot pleca de una singură“, zise ea, cu blîndețe.

„Știu, știu“, răspunse el încet.

Ea se ridică, merse pînă la fereastră și privi în stradă. Fereastra se afla în zidul de cărămidă din dreapta clădirii.

Jos era o stradă laterală, mică de tot, doar o alee. Clădirea asta era mai înaltă decît toate celelalte din jur, așa că nici un zid sau acoperiș nu-i împiedica vederea. Putea vedea și strada mare, care pornea de pe coasta colinei. Chiar și porțiunea ei înaltă se putea zări. Așa că acum vedea cîteva ricșe coborînd în fugă, una după alta, iar picioarele ricșarilor, alergînd parcă în aer, te amețeau.

„Toți au treabă“, își spuse ea. Spusese asta la-ntîmplare, în șoaptă, încît numai ea putea auzi. Ceea ce spusese n-avea nici un sens, ori dimpotrivă, și încă foarte multe. În mintea ei parcă erau ori multe lucruri, ori nimica. Nu vroia să vadă ceva anume pe fereastră, stătea și privea drumul prăfuit. I se părea că *timpul* trece pe lîngă ea ca un pîrîu, agale, fără să se oprească vreodată. Iar viața ei se scurgea o dată cu el.

„Așa trebuie să-mi petrec eu oare toată viața, în certuri și suferință ?“ Aceasta era vocea din sufletul ei căreia nu-i putea răspunde. Oftă. Deodată auzi două bătăi în ușă. Se întoarse surprinsă. Omul de servici de la bancă împinse ușa și intră.

„Domnișoară Zeng, o scrisoare pentru dumneata de la directorul Chen.“ Omul îi înmînă scrisoarea.

Ea o deschise și citi cele cîteva cuvinte. O invita la restaurantul Victoria să cineze. Rupse scrisoarea în tăcere.

Omul de servici stătea în fața ei, așteptînd răspunsul. „Am înțeles despre ce-i vorba, poți pleca“, îi spuse.

„Da“, răspunse omul de servici, împinse ușa și ieși.

Rămase o clipă rezemată de fereastră, ținînd în mînă bucățile de hîrtie. În odaie lumina pălea treptat, iar noaptea, ca un penel, îi mînjise doar colțurile. De pe pat se auzea respirația lui grăbită. Visa nu se știe ce. Din cămăruța mamei nu se auzea nimic. Îi lăsaseră numai ei toată plictiseala. I se părea că sîngele i se scurge, că i se scurge tot din trup, fără oprire. Se simțea din ce în ce mai neliniștită. „Oare voi muri ?“ se întrebă ea deodată. Merse cîțiva pași prin cameră. Nu știa ce să facă. Nici nu-i trecea prin

minte să se ducă la întîlnirea cu directorul Chen, uitase chiar și de bucățelele de hîrtie din mîna ei.

Mama ieși din cămăruță și aprinse becul, care răspîndea în jur aceeași lumină enervantă, galbenă, cenușie. „O, n-ai plecat încă ?" o întrebă ea insinuant.

„Dacă am plecat ? Unde să plec ?" o întrebă Shusheng mirată.

„Nu ți-a adus nimeni o scrisoare prin care ești rugată să ieși ?" zise mama, zîmbindu-i rece.

„E încă devreme", răspunse ea confuz. Lăsă încetișor capul în jos, privi bucățele de hîrtie din mînă și deodată zîmbi răzbunător. Se decise acum.

„Iar te-a invitat cineva la masă azi ?" insistă mama.

„Un coleg de la bancă", răspunse ea simplu.

„Un dineu de adio ?"

Cuvintele mamei o răniră. Roși, sprîncenele i se înălțară. Își înăbuși însă imediat furia și, arătîndu-i un zîmbet fără pic de supărare, dădu din cap, spunînd : „Da".

Își schimbă hainele și se fardă puțin. Vru să-i spună și lui cîteva cuvinte, dar el dormea, îl privi o clipă, apoi, cu un aer triumfător, ieși. Auzi bombănitul mamei în urma ei, apoi coborî în grabă.

„Dacă-i pe-așa, o fac. Îți arăt eu ție. La-nceput nici nu mă gîndeam să mă duc", zise în sinea ei, strîngîndu-și buzele supărată.

CAPITOLUL 15

A ajuns la restaurantul Victoria cu ricșa. Directorul Chen o aștepta la intrare. Comandase deja locurile. O însoți la etaj, o ajută să-și scoată paltonul și o invită să ia loc. El se așeză vizavi, o privea zîmbind, în timp ce ea era puțin jenată. Shusheng vorbi prima :

„S-a aranjat cu biletul de avion ?"

„Da. Răspoimîine plec", răspunse el, destul de abătut.

„Foarte bine. Atunci, la revedere. Anul viitor te mai întorci ?" îl întrebă zîmbind.

El nu înțelese sensul adevărat al zîmbetului ei, dar îl încurajă. Zise încet, cu un aer rugător : „Shusheng". Pentru prima oară o chema pe nume. Pînă acum o strigase totdeauna „miss Zeng". La auzul acestui apelativ, ea tresări, iar fața îi roși ușor. El continuă : „Adineauri am primit o știre demnă de încredere ; dușmanii au luat deja Duyun ; se vede că înaintarea lor este de nestăvilit, și mai sînt și zvonuri care spun că nici orașul Guiyang nu mai prezintă nici o siguranță".

„Atît de repede ?" zise ea, clătinînd din cap și făcînd totul să-și ascundă frica.

„Extrem de repede, pur şi simplu inimaginabil." Puţin îi lipsi să nu rămînă cu gura căscată de uimire. În acest timp, chelnerul aduse supa, şi atunci el închise gura, plecă capul, luă lingura şi sorbi puţină supă. „Te-ai gîndit ce ai de făcut ?"

„Eu ? Încotro să merg eu ? Eu rămîn aici !" răspunse ea, rîzînd intenţionat.

„Şi ce te faci dacă vin japonezii ?" o întrebă el din nou.

„Întîi să vină şi apoi mai vedem. Dacă voi reuşi, mă voi refugia, iar dacă nu, mă voi ascunde la ţară", răspunse ea, compunîndu-şi anume o expresie indiferentă. Îşi plecă capul şi luă din supă.

„Nu se poate. Dacă vin, japonezii se duc la ţară după fete frumoase. Tot mai bine e să pleci mai devreme ; la bancă nu sînt probleme. Pot să-ţi procur, la negru, un bilet de avion, să mergi cu mine răspoimîine", zise el cu o expresie sobră.

„Răspoimîine e prea devreme, nu voi reuşi", spuse ea ridicînd ochii să-l privească, apoi plecă din nou capul.

„Tot mai crezi că-i devreme ? Japonezii vin şi mai repede ! zise el nervos. E o ocazie bună, dacă o pierzi, nu-ţi va fi uşor să găseşti alta. Tot ce ţi-am spus e adevărat, situaţia e într-adevăr gravă, te rog să te hotărăşti."

Shusheng nu spuse nimic, căzu pe gînduri. Faţa bolnavă, fără culoare a soţului, privirile de ură şi gelozie ale mamei, odaia veşnic întunecoasă... Şi mai era şi povestea refugiului pe drumurile din judeţele Hunan şi Guizhou, atrocităţile duşmanilor... toate astea dădeau năvală în mintea ei. Era foarte răvăşită. N-avea cum să ia o hotărîre. Nu se mai putea preface. Lăsă jos lingura, îşi ridică fruntea şi spuse, suspinînd : „Cum să pot pleca acum !"

„Nu poţi pleca ? Ţine minte că acum este momentul. La tine în familie e foarte simplu, nu ? Ce te mai nelinişteşte ?" zise el. Ştia că are un soţ, că stă cu soacra, mai ştia şi cît de bolnav era soţul ei şi că ea nu se înţelege cu mama lui, mai ştia apoi că ei nu-i prea plăcea familia

asta. Nu ştia însă că are un băiat de treisprezece ani. Şi nu ştia că ceea ce o neliniştea era soţul ei, atît de bolnav.

„Prea repede. Lasă-mă să mă mai gîndesc", zise ea, dînd din cap. Spera s-o lase în pace, nu dorea să rezolve pe loc o problemă atît de importantă.

„Atunci, mîine dimineaţă aştept scrisoarea cu răspunsul, de poimîine încolo va fi greu de procurat biletul de avion", zise el.

„Să mă mai gîndesc", murmură ea. Pe urmă însă clătină din nou din cap : „Cred că-ţi răspund chiar acum : nu merg", zise ea zîmbind chinuit.

„Asta e ultima ocazie, n-o poţi scăpa, răspunse el, schimbîndu-se puţin la faţă. Nu trebuie să te sacrifici pentru cei de acasă, şi aşa n-au grijă de tine, n-are rost să te ocupi tu de treburile lor."

Castronul de supă fusese luat. Li s-a adus peştele prăjit. Ea, cu capul plecat, tăcea.

„Shusheng, gîndeşte-te bine. N-are rost să te sacrifici degeaba. Vino cu mine", o imploră el.

„Şi ei ce fac ?" zise ea, vorbind parcă cu sine însăşi.

„Au ei cum să-şi poarte singuri de grijă, iar dacă nu pleci, tot nu le e de nici un folos. Dacă pleci însă, poţi să le laşi o sumă frumuşică să-şi aranjeze o altă locuinţă."

„Dar el..." Ar fi vrut să spună : „el e bolnav", însă îndată ce rosti „el", amuţi. În realitate, o bloca faţa aceea a lui, galbenă şi slabă. Nu vroia să vorbească despre soţul ei în faţa acestui bărbat mai tînăr cu doi ani decît ea. Ar fi fost prea neplăcut.

„Dacă în asemenea clipe tu te mai gîndeşti şi la alţii, înseamnă că eşti prea bună, continuă el imediat. Dar la ce foloseşte să fii bun ? Ne merită să te sacrifici."

Cuvintele lui nu prea ajungeau pînă la ea. Îi spuse cu răceală : „Dacă nu merg, nu înseamnă neapărat că voi muri".

„Shusheng, tu nu ştii cît de gravă e situaţia cu războiul. Nu glumesc deloc", zise el agitat.

„N-am spus că glumești, zise ea zîmbind, apoi reluă : dar aici sînt zeci de mii de oameni, de ce te îngrijești tocmai de mine ?"

„Pentru că eu..."

Dar ea se temu să-l asculte mai departe, îi înțelesese gîndul, se roși și îl întrerupse spunînd altceva.

La sfîrșit, cînd beau cafeaua, auziră pe cineva de alături : „Am hotărît să-mi mut toată familia la țară. Dar tu ? Nu se poate să nu te hotărăști mai repede".

„Abia m-am refugiat încoace, nu mai am energie, ce-aș putea să mai fac ? răspunse cealaltă voce. Noi, cei din cîmpie [1], și dacă am vrea să ne refugiem, tot n-am avea unde."

„Auzi ce spun !" îi atrase atenția directorul Chen în șoaptă. „Se vede că situația e într-adevăr grea. Trebuie să vii cu mine !"

„Dacă aș vrea să merg, nu ar fi așa ușor, am o mulțime de treburi nerezolvate", răspunse ea la întîmplare. Îi era frică, neliniștea îi spori.

„La ce treburi te mai gîndești în asemenea momente ! Nu mai spune nimic. Pregătește-te să plecăm răspoimîine !"

„Îmi vorbești, de parcă mă obligi să plec cu tine", zise ea, zîmbind, ca să-și ascundă ezitarea.

„Desigur, pentru că ei nu au grija ta", zise el cu voce tremurată. Îi luă mîna în mîinile lui.

Ea își lăsă capul în jos, tăcea, și-și retrase încetișor mîna, apoi, după încă vreo două minute, se ridică brusc și spuse cu voce scăzută : „Trebuie să mă duc acasă".

„Așteaptă puțin, te conduc", zise el imediat. Ea se așeză din nou, în liniște.

Directorul Chen plăti nota și o însoți. Zăboviră în fața intrării. Cîteva mașini, clacsonînd, traseră la peronul restaurantului. Se auziră strigăte, chiote vesele. Din ma-

---

[1] Locuitorii din Chougqing îi numeau astfel pe cei veniți din provinciile Jiangsu și Zhejiang (*n.a.*).

şini coborîră domnişoare atrăgătoare şi doamne de rang în rochii splendide, alături de falnici ofiţeri străini, şi cu toţii se îndreptară spre sala de dans.

„Nu prea arată că s-ar pregăti de refugiu. Cum văd eu toate celelalte-s zvonuri", zise ea contrariată.

„Zvonuri ?! Tot n-ai încredere în cuvîntul meu ? obiectă el. Îndrăznesc să-ţi spun că nu se va împlini nici o săptămînă pînă cînd oamenii ăştia se vor refugia, toţi pînă la unul."

Viitorul acestui oraş era pentru el foarte sumbru, în afară de distrugeri, nu vedea nimic altceva.

Gîndindu-se din nou la soţul ei, demn de toată mila, Shusheng zise, suspinînd : „Cei care nu pot pleca sînt foarte mulţi, iar cei care pot, sînt, la urma urmelor, foarte puţini".

„Indiferent de situaţie, cei care pot trebuie să plece", zise el.

Străbătuseră încet spaţiul mic dintre maşini şi la fel de încet ieşiră din alee.

„E încă devreme să mergi acum acasă. Să ne plimbăm puţin, da ?" îi propuse directorul Chen.

„Aş vrea să mă întorc", răspunse ea încet.

„Nu-i nimic dacă întîrzii puţin, ce-o să se-ntîmple dacă vei întîrzia o jumătate de oră ? Sînt sigur că te plictiseşti foarte tare acasă", zise el.

Ultimele lui cuvinte au rănit-o. Vru să refuze, să-i explice că acasă nu se plictiseşte deloc, însă inima i se împotrivea. Nu mai scoase nici un cuvînt. Paşii ei urmară supuşi paşii lui.

Nu era tîrziu, însă totul jur-împrejur era dezolant. Lumina străzii era foarte slabă, majoritatea magazinelor se închiseseră. Doar cîteva mici bufete erau deschise. Deşi nu era o atmosferă calmă, totuşi nu mai era nici agitaţia de altădată. Vîntul rece sufla fără să se audă. Trecătorii şi maşinile se retrăgeau în grabă de teama frigului.

„Uite, toate s-au schimbat, îi șopti el pe un ton ușor amenințător la ureche. Peste două zile, totul va fi și mai deprimant".

Ea nu-i vorbea, venea cu capul plecat în urma lui. Înaintea ochilor îi mai plutea încă imaginea frumoaselor domnișoare și a doamnelor de rang, din fața restaurantului Victoria. „Ele sînt mai fericite decît mine", se gîndi Shusheng cu nemulțumire.

Trecură pe lîngă strada ei, dar ea uită pînă și să ridice capul să privească spre clădirea în care locuia. Se-ndreptau spre fluviu [1]. Mergeau de-a lungul străzii care ducea la țărm, o stradă care cobora șerpuind. Coborîră și, la jumătatea drumului, în locul de unde se putea vedea pe malul celălalt, se opriră. Sprijiniți de balustrada de piatră, priviră de sus luminile de pe malul celălalt. Luciul apei era întunecat ; luminile, puternice sau slabe, străluceau și sus, și jos ; semănau cu niște nenumărați ochi care clipeau, semănau cu o mulțime de stele care se destăinuiau.

Chiar în partea asta a străzii, la numai douăzeci de pași de ei, un tînăr și o fată sprijineau și ei balustrada de piatră ca niște îndrăgostiți. Cei doi își vorbeau.

„Am trăit destul în acest loc blestemat, mai trebuie să și plec", zise directorul Chen ca pentru sine.

„Ai locuit aici și ți se pare că aici nu-i bine. Mergi în alt loc, fără să știi cum va fi", zise ea după mult timp, tot ca pentru sine.

„Oricum, va fi mai bine decît în locul ăsta blestemat. Lanzhou are o climă bună, e renumit", continuă el.

„Dacă merg la Lanzhou, pierd serviciul ?" întrebă ea deodată.

„Nu. Garanția sînt eu însumi ! zise el bucuros. Așadar, te-ai hotărît !"

---

[1] Chongqing este situat pe cursul superior al fluviului Yangzi.

„Eu tot sînt hotărîtă să nu merg", răspunse ea abia după un timp. El nu știa dacă ea spunea adevărul sau glumea.

„Mai vorbim mîine despre plecarea la Lanzhou, astă seară nu mai discutăm despre asta, schimbă el vorba. Uite cît de liniștită e noaptea, aș vrea chiar să scriu o poezie".

Ultimele lui cuvinte erau gata să-i stîrnească rîsul, dar se stăpîni din răsputeri. Se miră, zîmbind — „Directorul Chen scrie poezii ?"

„Îmi place să citesc poezie, și veche și nouă, am scris și eu pe furiș cîteva, dar nu sînt bune, mi-e teamă că dacă le vezi rîzi", răspunse el ușor tulburat, dar și puțin mîndru de sine.

„Nu mi-am închipuit că domnul director Chen este și poet, aș vrea totuși să am onoarea să citesc poeziile domnului director Chen", zise ea.

„Nu-mi mai spune directorul Chen, spune-mi pe nume, spune-mi Fengguang", o rugă el.

„Ne-am obișnuit să vă spunem directorul Chen, nu ne putem schimba atît de ușor. Parcă tot mai ușor ne e cînd spunem directorul Chen", zise ea zîmbind. Se-nveselise puțin, își făcea iluzii, iluzii care nici ei nu-i erau prea limpezi.

„Ai să te schimbi tu pînă la urmă." Era mîndru că găsise aceste cuvinte cu dublu înțeles, se opri o clipă și apoi adăugă : „La Lanzhou voi fi director general".

„Dacă, cine știe, ne vom refugia la Lanzhou și nu vom avea încotro, vom merge la domnul director general Chen să-i cerem de lucru, și atunci dumnealui să nu ia o expresie severă și să ne refuze", zise ea rîzînd.

„Cine știe ? Nu pleci poimîine ?" zise el jumătate în glumă.

Ea începu să tremure ușor. Simți cum suflarea lui caldă îi atinge obrajii. Se trase puțin la o parte. „Încă nu m-am hotărît. Nu pot să-i părăsesc și să plec singură."

„Nu poţi renunţa la biletul de avion. Nu trebuie să te sacrifici pentru alţii. Şi apoi pleci tu întîi, ei te vor urma mai tîrziu, şi..." Vorbea nervos. Deodată, întinse mîna şi o prinse de mijloc. Vru să se depărteze de el, dar nu reuşi. Simţea că se înroşise la faţă, iar inima îi bătea groaznic. Nu era în stare să-şi mai analizeze starea din acel moment, se stăpînea din răsputeri. Spuse : „Uită-te la malul vecin, la apa fluviului, uită-te cîtă linişte e în jurul nostru, cîtă pace. Toţi sînt liniştiţi, de ce atunci să ne înspăimîntăm şi să ne neliniştim singuri. Tu ai o sarcină, trebuie să pleci, desigur. Eu însă de ce să mă grăbesc ?"

„Pentru că... pentru că te iubesc", îi şopti el emoţionat, făcîndu-şi curaj.

Cuvintele lui nu erau cu totul neaşteptate, totuşi tresări. Trupul i se încălzi, inima îi bătea şi mai repede. Avea o senzaţie stranie, imposibil de descris. Nu ştia nici cum ar fi fost bine să-i răspundă. Îşi plecă şi mai mult capul, privind luciul întunecat al apei.

„Acum ştii ce simt. Tot nu vii cu mine ?" îi şoptea el la ureche.

Ea văzu atunci faţa bolnavă şi plînsă a soţului ei, chipul mînios, plin de duşmănie al mamei, precum şi faţa palidă şi gravă a lui Xiaoxuan (atît de nepotrivită cu expresia unui copil) şi spuse cu amărăciune, clătinînd din cap : „Nu ! Nu ! Nu !" El credea că asta însemna că nu vroia să-l însoţească. Însă nici chiar ea nu ştia ce însemnau aceşti trei de „nu".

„De ce mai spui «nu» ? N-ai încredere în mine ?" o întrebă el mieros, ţinîndu-şi mîna tot pe mijlocul ei. Se aplecă, vrînd să-i vadă expresia, dar, apropiindu-se de faţa ei, simţi mirosul dulceag al pudrei şi atunci îşi împinse cu curaj buzele şi o sărută pe obrazul stîng, iar cu braţul drept o strînse şi mai tare de mijloc.

„Nu ! Nu !“ șopti ea surprinsă, și imediat îi desprinse mîna și se dădu doi pași înapoi. O roșeață puternică îi inundă toată fața. El se apropie din nou, vrînd să-i vorbească, dar îndată ce rosti „eu“, ea dădu din mînă și spuse :

„Sînt foarte tulburată. Condu-mă acasă“. Se simțea și rușinată, și bucuroasă, dar și întristată. Și mai era un sentiment de nedumerire : se afla parcă la o răscruce de drumuri și nu se putea hotărî în ce parte s-o ia.

„Dar nu mi-ai răspuns“, o grăbi el.

Ea tăcea. Fața îi ardea, obrazul stîng tot îi mai era aprins, iar inima îi bătea iute, ca o pendulă, de la stînga la dreapta. N-avea nici un gînd, mintea ei judeca încet. Nu băgă de seamă nici cînd o ceață lăptoasă acoperi fluviul. Simțea acum mirosul ceții, mirosul acela sufocant, ca de măruntaie împuțite. Noaptea se albea. Ceața se întinsese pînă la mal, învăluindu-i. În afară de el, nu mai vedea pe nimeni. Perechea aceea de tineri pierise deja înghițită de ceață. Îi era puțin teamă. Auzi parcă un glas cunoscut, șoptind încetișor : „Eu pot doar să vă fiu povară“. O străbătu un fior rece. Spuse din nou : „Totuși, să mergem acasă“. Sentimentul acela romantic de adineauri se risipise.

„E încă timp ! Să mai stăm undeva, bine ?“ îi ceru el.

„Aș vrea să mă-ntorc acasă mai devreme, zise ea scurt. Mîine dimineață la ora opt vă aștept în restaurantul Guanshengyuan.“

„Așadar, mîine îmi răspunzi precis“, insistă el cu seriozitate. Era foarte bucuros, convins că, sigur, ea îi va da un răspuns mulțumitor.

„Bine, mîine“, răspunse ea, dînd din cap. Coborîră de pe trotuar și pășiră spre mijlocul străzii acoperite de ceața groasă, ea ținîndu-se de brațul lui drept.

Un timp au mers tăcuți. Deodată, el o întrebă grijuliu : „Ce probleme ai acasă ? Nu ești prea veselă azi“.

„N-am“, dădu ea din cap. Mergea prin ceață, atîrnînd în continuare de brațul lui. Avea un sentiment nedefinit. Era puțin speriată, dar și puțin iritată. Vroia doar să se agațe de ceva, de aceea se lipi și mai strîns de umărul lui.

„N-aș avea liniște să te las așa, zise el din nou. Ție nu-ți poate merge bine aici“.

Cuvintele lui o duseră cu gîndul în altă parte. Era mîhnită și o încercă un sentiment de indignare. O cuprinsese dintr-o dată, n-avea cum să-i reziste. Îi venea să plîngă, dar se stăpîni din răsputeri. Nu avea un cămin cald, soțul era bun și onest, dar slab la fire și bolnav, soacra — atît de egoistă, încăpățînată și conservatoare, certurile și privirile ei dușmănoase, plictiseala și sărăcia, tinerețea irosită în război, strădaniile zadarnice de a dobîndi fericirea, viitorul cenușiu... Toate îi năpădiră mintea și îi spuneau adevărul : cum ar putea să afirme că ea o duce bine ?... Are abia treizeci și patru de ani, o poftă de viață extraordinară, de ce atunci să nu poată trăi și ea bine ? Are dreptul să-și afle fericirea. Trebuie să se răzvrătească. În cele din urmă, spuse cu o voce foarte obosită, vorbindu-și parcă ei însăși : „Aș putea merge, oricum, această situație nu mai poate dura mult“.

„Așadar, te-ai hotărît. Odată ajunși la Lanzhou, toate problemele se rezolvă ușor“, zise el tare bucuros.

„Nu“, exclamă ea parcă dezmeticindu-se. Dar adăugă: „Mîine îți dau răspunsul“.

„Mîine ? Ce lungă va fi seara asta“, oftă el dezamăgit.

„Trebuie să mă duc acasă, să mă gîndesc pe îndelete. De data asta am să mă hotărăsc“, nu simțea însă deloc fericirea de a iubi, de a fi iubită. Ezita, nu se putea hotărî asupra acelui unic drum de urmat. Nu, nu se putea hotărî nicicum.

„Mîine nu vei mai spune nu, suspină el la despărţire. Nu-şi pierduse cu totul nădejdea. Mîine la ora opt, la Guanshengyuan, aştept răspunsul tău."

„Probabil că mîine mă voi hotărî să plec, zise ea, nu pot suporta ceaţa asta, parcă îmi putrezeşte sufletul. În ultimii doi ani am suferit şi eu destul."

Era furioasă, ar fi vrut să poată să se răzvrătească. În faţa ochilor avea perdeaua lăptoasă a ceţii. Nu întrezărea nimic altceva.

CAPITOLUL 16

Ajunse din nou acasă. Pășind pe poartă, intră parcă într-o altă lume. Îi erau atît de cunoscute toate, totuși își încruntă fără să vrea sprîncenele. Pătrunse în cameră parcă trasă cu mîna.

În cămăruța mamei era lumină, dar nu se auzea zgomot. Xuan sta întins pe pat, liniștit. Nu dormea, și văzînd-o intrînd, spuse :

„Te-ai întors." Vocea lui era atît de caldă, și nici nu se văicărea, ceea ce o făcu să se simtă rușinată. Merse la el și-l întrebă blînd și dulce : „Încă nu dormi ?".

„Te-am așteptat", răspunse el.

„Sănătatea ta e prețioasă, de ce te gîndești doar la mine ?" îl întrebă ea.

„Am dormit mult peste zi, de aceea n-am mai avut somn seara", răspunse el cu blîndețe. Astă seară iar a venit doamna Zhang și a spus că la poarta noastră s-a strîns o grămadă de bagaje, ale refugiaților de la Guiyang. Doamna Zhang a auzit vorbindu-se că nici Guiyang nu mai e sigur. Ne-a sfătuit să plecăm mai devreme. Tu ce părere ai ?"

„N-am văzut nimic, la poartă era pustiu. N-are cum să fie atît de proastă situația", zise ea cu gîndul în altă parte.

„Și eu cred la fel, nu pot veni atît de repede. De fapt, noi, cei fără bani și fără putere, nici n-are rost să ne mai refugiem. Chiar dacă dai de necazuri, tot n-are importanță. În sfîrșit, nu-i neapărat mai bine să trăiești, decît să mori. Gîndindu-mă așa, m-am și liniștit într-un fel. Te-am așteptat să te întorci, ca să stau de vorbă cu tine." Precaut, spuse încet : „Cel mai adesea nu mă-nțeleg cu mama și nici nu-ndrăznesc să mă sfătuiesc cu ea. Tu înțelegi mai multe și mai limpede decît ea, de aceea te așteptam să vii să mă sfătuiesc cu tine."

„Și anume ? Vorbești despre refugiu ?" întrebă ea la întîmplare.

„Da, chiar așa, despre refugiu", răspunse el, privind-o rugător. Cred că e un lucru irealizabil în proporție de 80—90 la sută. Eu nu mai sînt în stare să mă refugiez. Și apoi, nici nu mă mai tem de nimic. Tu însă trebuie să fii gata din vreme. Nu trebuie să rămîi aici, lîngă mine. Dacă l-ai putea lua pe Xiaoxuan și dacă i-ai găsi un adăpost sigur, eu aș fi liniștit." Îi tremura puțin vocea, fără să fie însă deloc tristă.

„Nu plec", zise ea simplu și scurt ; nu se așteptase la cuvintele lui. În clipele astea, el îi apărea foarte generos, făcînd-o să aibă mustrări de conștiință. Se gîndi : „El îmi cere să plec, iar tu, surprinzător, chiar și tu mă îndemni s-o fac !" Nu se simțea însă nicidecum bucuroasă.

Neliniștit, el încercă s-o lămurească : „Trebuie să pleci cît mai e timp. Nu te mai gîndi la mine, eu, deocamdată, pot să-mi urmez instituția. La urma urmelor noi, bărbații, ne descurcăm mai ușor. Doar tu spuneai că la bancă se are în vedere să fii transferată la Lanzhou. Adineauri..." Se opri puțin, apoi continuă : „M-am gîndit mult, cred că ar fi bine să accepți. E o ocazie rară".

„Nu vreau să plec", îi răspunse ea tot atît de simplu ; stătea pe marginea patului. Expresia lui rugătoare și grijulie o stingherea și mai tare. Întoarse capul, ca să nu-l mai vadă.

„Shusheng !" o strigă el cu vocea tremurată, iar ea nu putu să nu întoarcă capul. „Ideea mea nu poate fi greșită, m-am gîndit în liniște..."

„Așa-i că ți-a spus mama ceva ?" întrebă ea deodată, întrerupîndu-l.

„Nu i-am spus ! Eu nu vorbesc de rău pe nimeni pe la spate !" replică mama, apărută pe neașteptate din cămăruța ei.

Shusheng tăcu, era însă atît de furioasă, încît își mușcă cu putere buzele. El își ridică vocea, spunîndu-i : „Mamă, nimeni nu a afirmat că ai vorbit-o pe Shusheng de rău, te rog nu mai fi atît de suspicioasă".

„Știu, știu totul, continuă maică-sa, oricum, ea tot nu va rămîne. Bine ar fi s-o lași să plece cît mai repede."

„Pur și simplu, nu plec, să vedem ce-ai să faci !" zise Shusheng furioasă, dar. în șoaptă, așa că soacră-sa n-o auzi.

„Așa-i felul ei de a fi, n-o lua în serios, las-o să vorbească," o sfătui el încet.

„Am îndurat destul în anii ăștia, ai văzut și tu cu ochii tăi", răspunse ea tot în șoaptă.

„Atunci, pleci tu înainte. Dacă poți să-l iei pe Xiaoxuan, ia-l, dacă nu, du-te singură. Să nu-ți pricinuiești suferințe", zise el cu duioșie și foarte clar, dar în șoaptă, să nu audă maică-sa.

„Chiar așa ai hotărît ?" îl întrebă ea rece, stăpînindu-se să nu-și dezvăluie propriile sentimente.

„E cea mai bună soluție, răspunse el sincer și direct. Așa e bine pentru toți."

„Nu-i așa că vrei să mă gonești ? De ce vrei tu să plec singură, înainte ?" întrebă ea din nou.

„Nu, nu, eu nu așa m-am gîndit, se apără el neliniștit. Dar situația s-a înrăutățit într-atît, încît trebuie să te salvezi. Și fiindcă ai o ocazie, de ce să renunți la ea. Voi putea pleca și eu și așa ne vom revedea curînd. Ascultă-mă și fă tu pasul întîi, iar noi, cu timpul, te vom urma."

„Mă veți urma ? Și dacă nu puteți pleca ?" întrebă ea, ascunzîndu-și mai departe sentimentele.

După o clipă de tăcere, îi răspunse în șoaptă : „Cel puțin ai să fii tu salvată".

În cele din urmă spusese adevărul.

Își îngropă capul la pieptul lui, ochii i se umeziseră, iar în suflet avea o mare amărăciune. Ar fi vrut să plîngă zdravăn, iar după aceea să-și aleagă o cale, să nu mai șovăie.

„Dormi, Xuan ! De ce nu te gîndești niciodată la tine?" zise ea oftînd, ridicîndu-se și ștergîndu-și ochii.

„Pentru mine n-are importanță, n-are importanță", repeta el întruna.

„Dar nu pot să fac una ca asta", murmură ea ca pentru sine. Se-nvîrti prin cameră de cîteva ori, încolo și-ncoace. „Nu plec. Dacă plec, plecăm toți !" zise ea. Se hotărîse, însă hotărîrea asta nu-i aduse nici o bucurie.

Acesta fu răspunsul pe care i l-a dat a doua zi dimineață și directorului Chen : „Nu merg".

Directorul Chen se schimbă la față. Abia după un timp se chinui să zîmbească și o întrebă : „Așa ai hotărît cu adevărat ?"

„M-am gîndit bine și am hotărît să rămîn."

După cîteva minute, el îi spuse grav : „Nu vreau să te sperii dinadins, îți spun doar vestea : aseară a sosit la bancă o telegramă de la filiala din Guiyang, în care se spune că se pregătesc să tragă obloanele. Trebuie să iei o hotărîre".

„M-am hotărît deja", zise ea indiferentă.

„Mai gîndește-te. Azi, situația e și mai periculoasă. Uite, oamenii care iau astăzi aici micul dejun sînt mult mai puțini decît înainte și toți sînt tulburați. Catastrofa e în fața ochilor noștri ; mai poate dura cel mult cîteva zile !" zise el.

„Ai primit biletul de avion ?" îl întrerupse ea. Nu mai vroia să-l asculte vorbind despre asta.

„Încă nu, azi după-masă mă duc să mă mai interesez", răspunse el impasibil.

„Ar trebui să te duci mai repede, nu te temi că ar putea fi vîndut altcuiva ?" întrebă ea cu prefăcut interes.

„Nu-i nimic dacă-l dă altuia, singur fiind, n-are nici o importanță dacă plec sau nu", zise el ca pentru sine, aruncîndu-i anume o privire îndurerată. În acest timp, chelnerul le aduse orez cantonez, iar el se aplecă și începu să mănînce.

Simțea că nu mai avea ce-i spune, duse paharul la gură și sorbi din ceai. Îl privi. Era convinsă că nu poza, că amărăciunea și dezamăgirea lui erau adevărate. Îl compătimea, se îndoia de justețea deciziei sale. Își spuse : dacă-i răspund că plec cu el, oare ce efect poate avea ? Hotărîrea ei se clătina.

„Pleacă tu primul, nu știu precis dacă voi putea să te urmez." Nu avusese de gînd să spună asta, dar acum, pentru a-l liniști, vorbise așa, la întîmplare.

„Cînd ? Mi se pare că nu voi mai ajunge acolo !" zise el neliniștit. Deschise larg ochii și o privi parcă mustrînd-o : „Cum de nu-ți dai seama !" Cuvintele lui au dezarmat-o. Răspunse cu răceală, de parcă ar fi fost supărată.

„Atunci vei veni să ne aduni cadavrele."

„Ți-am spus, nu mai plec !" zise el cu o expresie aspră.

„Nu pleci? Nu acesta e lucrul la care te-ai gîndit atîta? întrebă ea uimită. Ai aranjat chiar și cu biletul de avion."

„Eram pregătit să vii și tu", răspunse el scurt. Ea se înroși îndată. Înțelegea bine, n-ar fi vrut să-l mai audă vorbind așa, dar, cu sau fără voia ei, îl provocase. De data asta, nu îndrăzni să-i mai răspundă. Inițial, hotărîrea ei nu fusese prea fermă, iar acum se temea să nu i-o clatine. Nici el nu mai zise nimic. O privea în tăcere. Această privire atentă, această tăcere adîncă o stînjeneau. Simțea cum privirile lui ca flăcările îi ard fața. Nu mai putu suporta. Șopti : „Să mergem", însă continuă să rămînă nemișcată, iar el părea să n-o fi auzit. După un timp, zise din nou : „Dacă banca cere neapărat să fiu angajată acolo, pot merge și eu". Cedase, dar el nu băgă de seamă. Nici chiar ea nu sesiză.

Ieșiră de la Guanshengyuan. El o conduse pînă la bancă, și pe urmă plecă. Ea credea că se duce la compania de aviație, însă nici el singur nu știa unde să se ducă ; în cele din urmă, se duse să-și omoare timpul la cafeneaua Internațional.

Cînd intră în bancă și văzu birourile, cristalele de pe ele, socotitorile, registrele de conturi, aceleași capete (toate par a nu se schimba în veci !), totul o făcu să se simtă, pe neașteptate, însingurată. Vru să alerge să-l cheme, dar nu se clinti nici un pas spre poartă, neștiind pentru ce anume l-ar chema. Se duse, tăcută, la locul ei.

Noul director contabil sosise deja, era un domn de vreo cincizeci de ani, de modă veche și inflexibil. Îi aruncă niște priviri ciudate și clătină încetișor din cap.

Se așeză la birou. Simțea un mare gol în suflet. Ora începerii lucrului venise de mult, dar liniștea și veselia de altădată se stinseseră. Colegii intrau și ieșeau agitați, șușoteau între ei și nu respectau programul de lucru. Observă deodată că două birouri erau goale, salariații se duseseră undeva. Pe neașteptate, un client, care obișnuit avea relații deloc neglijabile cu banca, intră în fugă și

strigă : „Guiyang a căzut !“ De la Guiyang pînă aici erau doar două zile de mers cu mașina. Unii colegi țipară fără să vrea. „Zvonuri,“ își spuse ea.

„Noi ce ne facem ?“ întrebă înspăimîntat un coleg, care se ocupa de depuneri.

„Tu ești din partea locului, de ce te temi ? Eu am hotărît să nu mă refugiez. E totuna că te refugiezi sau nu, dar dacă nu te refugiezi scapi de bătaia de cap“, zise liniștit clientul, un om de vîrstă mijlocie, care părea să nu se teamă de nimic.

„Mîine îmi trimit și eu familia“, zise un alt coleg, care se ocupa de expedierile mandatelor.

„Dacă dușmanul vine într-adevăr atît de repede, nimeni nu mai reușește să scape“, continuă colegul de la depuneri.

„Zvonuri !“ îl contrazise în sinea ei. Zvonuri răspîndite din om în om, așa că la bancă ele ocupară tot timpul dinainte de masă. Directorul general și directorul dădeau telefon după telefon, să se informeze. Între știrile pe care le obțineau, deși multe contradictorii și nu neapărat de încredere, una măcar nu era liniștitoare. Nimeni n-avea chef de treabă. La cel mai mic zgomot, se gîndeau toți la alarmă.

Nu putea suporta această atmosferă. Își aminti deodată de casă, de soț și de fiu. Scrise imediat o scrisoare lui Xiaoxuan, cerîndu-i să se învoiască și să vină acasă. După ce termină, dădu scrisoarea omului de serviciu, s-o expedieze. Acum era și mai nervoasă, nu putea sta locului, și atunci, automat, părăsi lucrul mai devreme, fără să mai ceară voie cuiva.

Mergînd pe stradă, i se părea că nimic nu mai e ca altădată — era ca-ntr-un vis, trecutul și prezentul îi apăreau ca prin ceață. „Ce fac ? De ce mă duc acasă ? La urma urmelor, unde-i casa mea ? Unde mă grăbesc atîta ?

se întreba. M-am hotărît sau nu ? De ce nu pot să mă hotărăsc ? Cum să fac ?"

Nu putea găsi un răspuns. Ajunse acasă.

În poartă, cîțiva vecini comentau evenimentele. Portarii tocmai scoteau din hol un geamantan mare de piele. Cineva se muta sau părăsea orașul. Neliniștită, urcă imediat.

La etajul doi era liniște. Familia doamnei Zhang, cea care spunea că n-are nici o soluție, se mutase dis-de-dimineață, nu se știa unde ; ușa lor era încuiată. Ușa familiei Wang, de obicei întredeschisă, azi era bine închisă. Ciocăni de cîteva ori. Firește, veni să-i deschidă soacră-sa. Cum intră, văzu patul gol, el nu era în casă.

„Unde s-a dus ?" întrebă ea speriată.

„La servici", răspunse mama în doi peri.

„Dar nu s-a vindecat, cum de s-a dus chiar azi la servici ?" obiectă ea.

„El a vrut să meargă, eu ce era să fac ?" zise mama încruntată.

Primise parcă din senin o lovitură de nuia ; abia după un timp, spuse ca pentru sine : „N-ar fi trebuit să-l lași să plece, boala lui se poate agrava oricînd". Se întorsese acasă plină de bune intenții, dar acum își pierdu complet elanul. Expresia feței, precum și tonul cu care vorbise ar fi putut s-o supere pe soacră-sa.

Mama nu putuse să-l oprească și tocmai de aceea era necăjită, iar acum, auzind-o pe noră-sa mustrînd-o, se enervă și-i spuse : „Chiar dacă aș fi greșit cu ceva, tu n-ai fi avut nici un drept să-mi faci mie reproșuri ! Cu atît mai mult, cu cît nu i-ai purtat niciodată de grijă, ci te-au preocupat doar relațiile cu prietenii tăi. Tu, o femeie care nici nu-și dorește familia, ci plănuiește să fugă cu iubitul ei, mai ai obraz să vorbești cu mine ! De ce n-ai venit mai repede, să-l oprești ? Și vii acum să spui vorbe frumoase!

Te-ntreb : pentru ce treburi ai plecat azi dimineață atît de devreme ?“

Țipa, roșie la față, întinzîndu-și două degete ale mîinii drepte spre ea.

Noră-sa, și ea roșie toată la față, răspunse, ridicînd vocea : „Am fost să mă întîlnesc cu un prieten, e limpede. Te privește ?“

„Mă privește, ești nora mea și mă privește ! De aceea vreau să știu !“ o ocărî soacra.

Și așa, cele două femei se puseră pe ceartă.

CAPITOLUL 17

În acest timp, Wang Wenxuan muncea. N-avea cum să știe ce se-ntîmplă acasă.

Dimineața se dăduse jos din pat abia după ce ieșise Shusheng pe ușă. După micul dejun, a spus pe neașteptate că vreà să se ducà la servici. Mama nu l-a putut împiedica.

„Nu-i nimic, m-am făcut bine. Nu pot cere prea mult concediu. Dacă nu mă duc, chiar și farfuria cu mîncare va fi o problemă."

„Nu putem lăsa în seama lui Shusheng întreținerea întregii familii. În ultimele zile, am cheltuit numai din banii ei, pe medicamente și tratament."

Erau răspunsurile pe care i le-a dat el mamei, iar ea nu găsise cum să-l contrazică. Mai ales că ea însăși se gîndea că era preferabil să rabde de foame, să îndure toate amărăciunile, decît să se lase întreținută de Shusheng.

„Lasă-mă să plec, am să lucrez, pot să fiu slujnică, pot să fiu și servitoare", spusese ea în cele din urmă. Îl privea pe singurul ei fiu cu dragoste și milă, iar ochii i se înroșiseră.

„Mamă, cum vorbeşti ! Eşti om cu carte, cum o să poţi face asemenea treburi !“ zise el cu obidă, întorcîndu-şi privirea într-altă parte.

„Îmi pare rău că am învăţat carte şi mai ales că te-am pus şi pe tine să înveţi. Ţi-am distrus viaţa şi m-am distrus şi pe mine. Cinstit vorbind, n-am nici măcar ce-i trebuie unei servitoare“, zise mama cu amărăciune.

„În vremurile astea toată lumea se descurcă, numai oamenii ca noi nu sînt buni de nimic. Eu nu fac nici cît un om de servici de la bancă, iar tu nu valorezi nici cît o servitoare,“ zise el cu revoltă. La urmă îşi săltă capul, oftă prelung şi ieşi. Maică-sa îl urmă şi-l strigă, cerîndu-i să rămînă, dar el coborî fără să întoarcă măcar capul.

Ajunse la instituţie. În birourile de la parter era parcă ceva mai multă linişte ca de obicei. Condica fusese ridicată. Domnul Zhong înclină capul, zîmbind. Urcă. Şi la birourile de la etajul întîi erau cîteva locuri goale. Şeful de secţie Wu, care tocmai termina de vorbit la telefon, îi aruncă o privire nu prea bucuroasă şi-l întrebă pe un ton sec : „Te-ai făcut bine ?“

„Da, mulţumesc“, răspunse el încet.

„Văd că n-o duci deloc bine cu sănătatea, ar trebui să te refaci într-o perioadă de timp mai lungă“, zise rece şeful de secţie Wu. Nu ştia ce gînduri nutrea şeful de secţie Wu, dar îl auzi pe directorul Zhou, tuşind nemulţumit în cămăruţa lui.

Spuse un „da“ confuz, apoi se duse la locul lui şi se aşeză.

Abia se aşezase, că omul de servici îi aduse în faţă un teanc de şpalturi. „Şeful de secţie Wu spune că aceste şpalturi sînt foarte urgente, îi trebuie chiar azi“, zise nepoliticos omul de serviciu.

Se gîndi că situaţia era atît de apăsătoare, cîţiva dintre colegi nici n-au venit azi la lucru, toată lumea e preocupată şi tulburată — „De ce mă obligă doar pe mine să-mi dublez efortul ? Dacă n-aş fi venit azi la servici ?! Ştiţi

doar să mă priviți de sus ! Asta nu-i drept deloc". Nu scoase însă nici un cuvînt, dădu numai din cap cu blîndețe.

„Șeful de secție Wu a spus că îi trebuie azi", repetă omul de serviciu, stînd alături și privindu-l parcă anume ca să-l chinuie.

Ridică privirea, dar pe chip nu purta nici măcar expresia mîniei. Răspunse cu blîndețe : „Bine". Omul de serviciu plecă.

Deschise, tăcut, șpalturile și originalele și-și încruntă automat sprîncenele. Era o carte despre doctrina Guomindang-ului, a cărei prefață era scrisă de cîteva persoane de seamă ale guvernului guomindangnist, și culegerea se făcuse cu un corp de literă mai mare. Plecă capul și citi în șoaptă prefața, citi de asemenea textul. Mintea îi fugea în altă parte. Se simțea amețit, fără vlagă în mîini și picioare. Se forța însă să continue cititul șpalturilor.

În sfîrșit, directorul Zhou plecă și după el plecă și șeful de secție Wu. Colegii începură să discute cu voce tare. Schimbau vești despre război. Fiecare vorbea, avînd întipărită pe față o vie expresie de îngrijorare, nimeni nu lucra cu tragere de inimă. Numai el stătea tot cu capul îngropat în șpalturi. O voce grosolană îi spunea neîncetat la ureche : „Trebuie, azi". Pînă la urmă, nu se mai putu abține și răspunse, tot în gînd : „Nu mă presa, cel mult pot să-ți plătesc cu viața, asta e !"

Cînd se făcu ora 12, răsună clopoțelul pentru masă. Părăsi biroul, de parcă întîlnise steaua salvatoare. Poftă de mîncare tot nu avea. Se sili totuși să-și mănînce porția. I se părea că toți colegii îl priveau cu dispreț și milă și că povesteau „lucruri înspăimîntătoare" despre război anume ca să-l sperie.

„Laowang, nu de mult ceruseși să-ți mărească salariul. Dacă în asemenea clipe mai poți să muncești, chiar că vei lua un premiu la sfîrșitul anului", îl ironiză un coleg. Nu-i răspunse și se ascunse din nou în biroul de la etaj.

Nu fuma și nici n-avea chef să citească. Sta plictisit la locul lui și, cu fața către fereastră, prinse a moțăi.

Nu știa cît timp se scursese, cînd auzi pe cineva strigînd : „Domnul Wang !" Deschise ochii, tresărind, și își îndreptă spinarea. Omul de serviciu era din nou în fața lui și-i spuse, privindu-l : „Cineva v-a adus un bilet, vă rog să vă duceți imediat".

Biletul era pe masă, iar scrisul era al lui Shusheng. Scria :

„Xuan,

Am ceva de discutat cu tine, te rog să ne-ntîlnim imediat la Internațional,

Shusheng,
astăzi"

Tresări. „Ce treabă o fi avînd ?" se gîndi. Se ridică numaidecît și o luă în grabă pe scări.

„Unde pleci, frate Wang ?" îl întrebă domnul Zhong.

Răspunse ceva, confuz, apoi porni pe trotuar.

Intră în cafeneaua Internațional. Erau foarte puțini clienți, mesele, majoritatea, goale. Shusheng stătea la o masă rotundă, departe de intrare. Se uita înspre ușă, dar pe fața ei pudrată era întipărită o expresie de mînie. Văzîndu-l, se ridică imediat, dar se așeză din nou. Se uita către el și îl aștepta să se apropie.

„Am venit imediat ce am primit biletul, zise el, zîmbindu-i și așezîndu-se în fața ei. Ce este ?"

„Vreau să divorțez de tine !" i-o trînti ea ca nuca în perete, rotunjindu-și ochii și țuguindu-și buzele.

Aproape că nu-și credea urechilor. Vedea însă foarte bine expresia ei. Știa precis că s-a întîmplat ceva. De aceea nici nu îndrăzni s-o mai întrebe. Își lăsă capul în jos, în tăcere.

„N-o mai pot suporta pe maică-ta. Astăzi m-am hotărît. Ori eu, ori ea ! Săptămîna asta am îndurat atîtea, o să mă ucidă !"

El oftă și-și înălță capul. I se părea că situația nu era prea gravă, că era tot vechea problemă. Ar putea să-i explice și chiar să-i ceară scuze în numele mamei, și atunci mînia ei se va stinge încetul cu încetul.

„Despre ce este vorba ? Mai întîi, trebuie să-mi spui clar, zîmbi el făcîndu-și curaj. Doar cunoști deja felul ei de a fi, are concepții învechite și vorbește întruna, dar la urma urmei, ca om, e foarte bună."

„Despre ce este vorba ? Tot din cauza ta ! M-am întors mai devreme de la servici, să văd cum te simți, iar cînd am aflat că ai plecat, am crezut de cuviință că n-ar fi trebuit să-ți dea drumul, am spus cîte ceva, iar ea s-a pus pe ceartă !..."

Vorbea agitată, roșie la față.

Nu așteptă să-i spună tot, ci o întrerupse : „Asta-i din pricina mea. Mama n-a vrut să-mi dea drumul, eu însă am ținut morțiș să plec, mă temeam că cei de la instituție vor fi nemulțumiți dacă-mi iau prea mult concediu. Știi și tu că directorul Zhou și șeful de secție Wu sînt neînduratori. De cînd îmi cîștig traiul la ei, nu mai am libertate."

„Dar tu ești bolnav, scuipi sînge. Oare nici pentru boală nu se poate cere concediu ? Doar nu ți-au cumpărat și viața !" răspunse ea.

„Instituția noastră nu-i instituție de binefacere. Cum să se ocupe de așa ceva ? rîse el amar. Să fi auzit azi cum îmi vorbea șeful de secție Wu — parcă-l enerva că sînt bolnav și la urma urmei spera să demisionez."

„Dacă-i așa, atunci demisionează ! Pot să te întrețin."

El se înroși, își lăsă ușurel capul în jos și bîigui : „Dar..."

„Da, știu, din nou maică-ta, nu vrea, zise ea furioasă. Nu mă poate suferi ! Mă urăște !"

„Nu, greșești ! Nu te urăște, asta n-are nici o legătură cu ea", o întrerupse el imediat.

„Mă urăște, nu mă poate suferi și adineaori mi-a mai spus că nici nu sînt căsătorită cu adevărat cu tine, că nu sînt soția ta, că sînt doar concubina ta. M-a ocărît, cică

n-am obraz, că nu fac nici cît o prostituată. Mi-e milă de ea, e ignorantă, şi nu vreau să mă cert cu ea. Nu glumesc, să-ţi fie limpede că dacă nu-i găseşti un loc altundeva, eu mă despart de tine ! Noi trei, locuind o viaţă întreagă la un loc, nu putem fi fericiţi, iar ea nu suportă, în ruptul capului, să fii bun cu soţia ta. Cu asemenea mamă, nici n-ar fi trebuit să te însori."

Cu cît vorbea, cu atît era mai agitată, cu atît se supăra mai mult, toată faţa ei era roşie, iar ochii îi ardeau de mînie.

„Shusheng, mai rabdă şi tu puţin, zise el îngrozit. Aşteaptă pînă triumfă forţele de rezistenţă, şi atunci mama va pleca la Kunming [1]..."

„Să aştept pînă la victorie ! rîse ea rece. Tu visezi ! Japonezii au ajuns deja la Guiyang, iar tu aştepţi victoria !"

„Dacă-i aşa, de ce mai trebuie să ne certăm ? Nu-i mai bine să fim mai îngăduitori noi între noi ?" Se străduia să zîmbească, dar în sufletul lui era tare abătut.

„Îngăduitori ! Îngăduitori ! Mereu vorbeşti despre asta! Dar te întreb, pînă cînd îmi ceri să rabd ?" zise enervată.

„Numai să se mai îmbunătăţească puţin condiţiile şi atunci toată lumea va putea trăi în pace", îi răspunse el, nutrind chiar această speranţă.

„Să se-mbunătăţească condiţiile ! De cîţiva ani tot asta te aud spunînd. Dar condiţiile se înrăutăţesc pe zi ce trece. Nu mă tem să te urmez la greu, eu însămi am vrut să mă mărit cu tine. Dar nu se poate să-mi pretinzi să îndur zilnic ocările mamei tale !" Era înfuriată tare, faţa i se înroşise şi mai mult.

„Atunci, iart-o, pentru mine. În aceşti doi ani, a suferit şi ea destul", o imploră el, palid la faţă.

„Asta a fost soarta ei, să facă o comoară de copil, ca tine !" zise ea deodată, schimbîndu-şi expresia. Scoase din geantă trei bancnote de trei sute de yuani, le puse pe masă şi, fără să mai spună ceva, se ridică şi ieşi vijelios.

[1] Capitala provinciei Yunnan.

Rămase țintuit pe scaun și abia după cîteva minute ieși în fugă după ea.

Cît vedeai cu ochii era plin de lume. Unde să se ducă s-o caute ? Privi în toate părțile, dar nu o văzu. „Precis că s-a dus la bancă", se gîndi și o luă într-acolo. Mergea cu pași mari, i se făcuse cald, transpira.

Merse o bucată de drum și, în sfîrșit, o zări. O strigă bucuros : „Shusheng !" Ea însă parcă nici nu-l auzi. Își făcu curaj și alergă după ea. Se apropia din ce în ce mai mult. O strigă a doua oară. Ea se opri. Întoarse capul și-l privi. O ajunse imediat și o apucă de braț. O privea cu ochii mari deschiși și abia după un timp îi spuse gîfîind :

„Shusheng, pentru tine am făcut-o."

Pe frunte avea picături de sudoare. Chipul lui era de un roșu bolnăvicios, gura, căscată fără putere, gîfîia, pe față îi apăruse o expresie rugătoare.

„Ce rost are ! îi spuse ea cu milă. De ce nu te duci acasă să te întinzi puțin ? Încă nu te-ai vindecat, cum de te poți duce la servici ?"

„Trebuie să-ți spun adevărul, zise el la fel de agitat. M-am dus la servici, doar ca să pot cere un mic avans."

„Am spus și mai înainte, dacă vrei bani, pot să-ți aduc eu, nu-i nevoie să mergi la servici", îl întrerupse ea.

„Aș vrea să cumpăr cîte ceva... Poimîine e ziua ta... aș vrea să-ți fac un mic dar... cel puțin un tort..." zise el împiedicat, cu regret și rușine, și își plecă puțin capul.

Ea tresări puternic. Nu se așteptase să audă aceste cuvinte ale lui. Chipul ei se schimbă treptat — o expresie îndatoritoare și drăgăstoasă luă locul milei. „La asta te-ai gîndit ?" șopti ea mișcată.

El dădu din cap și adăugă : „Dar încă n-am primit banii".

„De ce n-ai spus mai devreme ?" zîmbi ea și-l privi afectuoasă.

„Dacă ți-aș fi spus, nu m-ai fi lăsat", răspunse el. Încordarea lui se atenuă și pe față îi apăru un surîs.

„Tu mai ţii minte ziua mea de naştere ! Chiar şi eu am uitat-o. Trebuie să-ţi mulţumesc", îi zîmbi ea cald.

„Nu mai eşti supărată pe mine ?" o întrebă, cu o expresie de mulţumire.

„Nu eram supărată pe tine", îi răspunse ea cinstit.

„Atunci n-ai să ne părăseşti ?" întrebă el din nou, iar vocea încă îi mai tremura puţin.

„Nici n-am avut de gînd să te părăsesc", răspunse ea. Observă că pe faţa lui apăruse o expresie de linişte şi atunci îl sfătui blînd : „Linişteşte-te, n-am avut alte gînduri. Dar maică-ta... se opri brusc şi schimbă vorba : Du-te mai devreme acasă şi te odihneşte. Nu trebuie să te mai duci la servici."

„Doar cît să-mi strîng lucrurile, apoi acasă", zise el.

Shusheng dădu afirmativ din cap şi se despărţiră la intersecţie.

Cînd ajunse la birou, se făcuse deja ora reînceperii lucrului. Era destul de vesel, fizic însă era obosit. Se aşeză şi începu să lucreze. Se simţea epuizat şi, uşor, se sufoca. Se gîndea să se ducă acasă, să se odihnească, dar venindu-i în minte cuvintele „trebuie, azi..." nu-ndrăzni nici să se mişte măcar.

A răsfoit şpalturile, filă cu filă. Nu prea-i era limpede ce citea. Inima îi bătea violent, iar creierul i se transformase parcă într-un obiect dur. În faţa ochilor, avea o pînză de ceaţă, semnele de pe hîrtie deveneau tot mai confuze. Abia desluşi ochii haini ai directorului Zhou (tocmai se întorcea din oraş). „Nici acum nu mă slăbeşti ? Asta doar pentru că tu, spre diferenţă de mine, ai bani şi ai putere !" gîndi el indignat.

Nu ştia cum a început, dar deodată tuşi, apoi mai tuşi o dată. Vru să scuipe şi se îndreptă spre scuipătoarea din colţul camerei. În zece minute, o făcu de două ori. Şeful de secţie Wu tuşi şi el nemulţumit, nu, şeful de secţie Wu scoase doar un mîrîit. Şi atunci, nu mai îndăzni să

se ducă și a treia oară. S-a întîmplat să tușească iar, dar a fost nevoit să-și înghită flegma. Totuși, își impuse să rabde și să termine de citit cele zece pagini de șpalt rămase.

După vreo trei-patru minute, simți că-l rîcîie din nou pe gîtlej, vru să se stăpînească, să nu mai tușească, simți însă că-i este peste puteri și tusea izbucni. Scuipă involuntar flegma pe șpalturi. Era roșie, sînge curat. Simți mirosul sîngelui. Privirea lui rămase ațintită asupra petei. Puterea lui de a se stăpîni, de a lupta, de a îndura se risipi într-o clipă.

Gîndi cu amărăciune : „A sosit timpul, cînd nu mai pot să mă salvez." Deodată, îl auzi pe directorul Zhou tușind ușor. I se păru că-i vede din nou ochii și tresări. Se aplecă imediat și ridică din coșul de hîrtii o filă uzată, cu care șterse pata de sînge. Abia terminase, cînd avu un nou acces de tuse. Se duse la scuipătoare, se aplecă și scuipă de cîteva ori. Avea gura cumplit de uscată. Ar fi vrut să bea un pahar cu ceai, dar nimeni nu-l băga în seamă. Gîfîia apăsîndu-și pieptul cu palma.

Directorul Zhou trimise omul de servici, să-l cheme la el în cămăruță.

„Mister Wang, azi nu-i nevoie să mai lucrezi, du-te mai devreme acasă și odihnește-te, văd că nu stai deloc bine cu sănătatea..." îi spuse zîmbind directorul Zhou, sprijinit de spătarul scaunului său mobil.

Își confecționă cu efort un glas liniștit și răspunse : „Nu-i nimic important, pot să mai rezist". Dar trupul lui nu mai rezista. Capul îi era amețit, vederea tulburată, mîinile și picioarele fără vlagă. Deodată, începu să se clatine.

„Mister Wang, dumneata ești bolnav, du-te acasă să te odihnești, cît mai devreme posibil. Altfel, dacă vei cădea la pat, cheltuielile pe consultații și medicamente vor fi foarte mari", zise din nou directorul Zhou.

„Și ce dacă plec acasă ? N-o să mor de foame dacă nu mai lucrez aici, la tine !" se gîndi el furios, dar rosti cu

glas blînd : „Atunci, vă rog, o jumătate de zi liberă“. Îndată își duse batista la gură și începu să tușească.

„Mă tem că o jumătate de zi nu-i suficient... Bine, du-te acasă și mai vedem pe urmă“, zise directorul Zhou cu o figură ușor ironică, apoi se aplecă asupra frumosului lui birou.

Ar fi vrut să nu mai spună nimic, era nerăbdător să părăsească imediat acest loc groaznic. Dar făcu un efort și îi ceru acestui om : „Aș vrea să iau avansul pe o lună, v-aș ruga, domnule director...“

Directorul Zhou nu așteptă ca el să-i explice motivul, îl întrerupse, dînd cu lehamite din mînă : „Avansul pe o jumătate de lună ; du-te la contabilitate și ia-ți banii“.

Nu mai spuse nimic. Îndurînd rușinea, se duse să ridice de la casierie avansul de 3.500 de yuani. Gîndi : „Ce poți face cu atît de puțini bani ?“ Cu un zîmbet amar, băgă banii în buzunarul de la pieptul hainei.

După ce predă șpalturile citite, coborî. Nimeni nu-l luă în seamă, doar cîteva priviri îl urmăriră pline de milă. „Ce rost are doar pentru atît ?“ șopti directorul Zhou, clătinînd din cap.

Spera ca la parter să-l vadă pe domnul Zhong, nădăjduind să audă cîteva cuvinte de consolare. Îi era frig în suflet, avea nevoie de căldură. Dar domnul Zhong nu se afla acolo.

Cerul era tot fumuriu, de parcă sta să plouă. Drumul său obișnuit de întoarcere acasă deveni deodată foarte lung și anevoios. În preajma lui, numai oameni străini și plini de energie. Între el și aceștia nu era nici un fel de legătură.

Adus de spate, trăgîndu-și picioarele, el se-ndrepta încet spre moarte.

CAPITOLUL 18

Ajunse acasă. Ușa era deschisă pe jumătate, o împinse și intră. Mama spăla rufe la masă. Dintr-o privire, își dădu seama că în ligheanul vechi, smălțuit, era înmuiată haina lui.

„Xuan, te-ai întors !" zise mama bucuroasă.

„Sînt tare obosit", răspunse el gîfîind. Apoi continuă, zîmbind amar : „Mamă, tot îmi mai speli hainele ! N-am spus să le dai la o femeie să le spele ?" Trase scaunul de trestie de la birou și se așeză.

„Să angajezi pe cineva să spele un maldăr de rufe te costă 800 de yuani pe lună. Prea scump ! Oricum, n-am ce face acasă. Eu nu mă compar cu Shusheng, altfel poate ea să cîștige un ban", comentă maică-sa nemulțumită.

„Shusheng a trecut pe acasă ?" întrebă el fără să vrea.

Mama se schimbă la față și-i răspunse fără bucurie : „S-a supărat așa, deodată, fără motiv și a plecat iarăși. Văd că se poartă tot mai urît. Trebuie să te mai ocupi și tu puțin de ea. Are o fire atît de dificilă, și nu mai pot s-o slugăresc. Mă gîndesc să aștept pînă te mai înzdrăvenești și să plec la Kunming să locuiesc o vreme acolo. Ei... (Schimbă tonul și oftă.) Am părăsit Yunnan de peste două-

zeci de ani. Nu ştiu cum or mai fi arătînd toţi cei din familia fratelui meu mai mare..." În ochi îi străluceau lacrimile.

Văzîndu-i lacrimile, îşi simţi sufletul greu şi îi veni şi lui să plîngă. O consolă : „Mamă, nu fi tristă. Eu nu pot să-i ţin ei partea, sînt fiul tău..."

Fără să aştepte ca el să termine ce avea de spus, îl întrerupse : „Da, ea e doar concubina ta. Spune mereu că pleacă. De fapt, bine ar fi dacă ar pleca. Dacă ar pleca, ţi-aş aduce eu alta mai bună".

Cuvintele mamei îl dezgustară, dar nu-ndrăzni să riposteze, spuse pe un ton neliniştit : „Ce bani au oamenii ca noi să se căsătorească ? Nici pe mine însumi nu pot să mă întreţin, cine să mă mai ia de bărbat ?" rîse el amar.

„Nu-i nimic dacă n-ai cu ce te întreţine. În anii ăştia, care om cumsecade mai trăieşte bine ? E destul să avem cu ce trăi de azi pe mîine, important este să ne ducem zilele. Nu se poate să nu mai vrem nici nevastă, nici copii, numai pentru că n-avem bani !" zise mama indignată.

„Dar eu nu pot să mă despart de Shusheng, sîntem căsătoriţi de paisprezece ani, ne cunoaştem unul pe celălalt..." zise el cu durere. Nu apucă să termine ce avea de spus că simţi o ameţeală, împinse scaunul de trestie la loc şi-şi lăsă capul pe masă.

Mult timp n-a scos nici un cuvînt, de parcă ar fi adormit.

Mama veni lîngă el, privindu-l cu ochi plini de iubire şi milă. „Eşti prea încăpăţînat", şopti ea, clătinînd din cap. N-avea încotro. Apoi îl strigă din nou : „Xuan !" El îi răspunse, fără să-şi ridice capul.

„Du-te şi întinde-te în pat, zise ea blînd ; se va întoarce, la ce bun să te întristezi aşa."

„Nu din pricina ei, dădu el din cap fără vlagă ; se va întoarce, ştiu. Am văzut-o mai înainte."

Roşie de mînie, mama se dădu un pas înapoi şi strigă: „Ai văzut-o ? A fost la instituţie să te caute ? N-are obraz!

Cum nu i-a fost rușine să mă pîrască !“ Și se gîndi, mîniată : „La urma urmelor, ce joc o fi făcînd și femeia asta?“

El îi aruncă o privire îndurerată și spuse, încruntînd din sprîncene : „N-a spus nimic... Ea... ea a spus însă că situația în momentul de față nu... nu e prea bună“.

„Situația, bună sau proastă, ce are a face cu ea ! zise mama furioasă. Dacă vrea să plece, să plece singură. La ce mai vine să tulbure lumea !“

„Mamă ! strigă el, nemaiputînd răbda. Asta era prea de tot ! De ce-o fi urînd-o așa pe Shusheng ? De ce femeile nu pot ierta femeilor ? „Nu pleacă, a spus că nu pleacă. Se întoarce îndată.“

„Se întoarce ? Mai are obraz să dea ochii cu mine ?“ izbucni mama alarmată și furioasă.

„Eu i-am cerut să se întoarcă“, zise el, șovăind.

„I-ai mai cerut să se întoarcă ? Tu nu știi ! Nu știi !“ Mama făcu cîțiva pași prin cameră, apoi se apropie brusc de pat, se așeză și-și acoperi fața cu mîinile, parcă plîngînd. Pe urmă, își coborî din nou mîinile, se ridică și spuse ca pentru sine : „Orice pot să-ndur, dar nu pot suporta caracterul ei ! Prefer să mor, să moară toți, decît s-o mai văd !“ Scrîșni din dinți, parcă măcinînd carnea femeii aceleia. Spunînd toate astea, nici nu-l mai luă în seamă și intră în cămăruța ei.

În capul lui se amestecau tot felul de sunete. O privea stupefiat, ca prin vis. Sunetele se liniștiră încetul cu încetul. Deodată, a-nțeles, s-a ridicat imediat și s-a dus în camera mamei.

Mama sta în pat, pe-o parte, cu fața la perete, plîngînd încet.

„Mamă !“ strigă el tare. Ea îi răspunse și se ridică. Lacrimile i se scurgeau pe la colțurile ridate ale ochilor.

„Ce mai ai de spus ?“ întrebă ea cu vocea gîtuită.

„Mamă, nu fi abătută, n-am s-o las să se întoarcă !“ zise el blînd, stînd lîngă pat.

Ea își șterse ochii cu batista, și pe față îi apăru o undă de bucurie. „Spui adevărul ?“ întrebă ea.

„Da, mamă, adevărul !“ răspunse el, fără să se mai gîndească.

Neliniștită, ea îl întrebă din nou :

„Așadar, făgăduiești ?“

„Îți făgăduiesc. Liniștește-te !“ răspunse el, privindu-i fața amărîtă.

Uitase de sine, uitase de boală, de trecutul și de viitorul său.

„Dacă făgăduiala ta e sigură, dacă n-o voi mai vedea pe femeia aceea, atunci pot îndura orice, pot duce orice fel de viață“, zise ea foarte mulțumită. Se ridică. „De fapt, cum să se mai întoarcă ? Cred că o să zboare la Lanzhou, cu nu știu ce director de-al ei“, zise ea ușor triumfătoare, simțind că a dobîndit victoria. Mînia îi trecuse. Îi trecuse și amărăciunea. Ieși potolită din odaia ei, reveni la lighean și își băgă mîinile aspre în apa rece ca gheața.

El o urmă cu un zîmbet amar și o privi în tăcere cum freca rufele. Deodată, simți că amețește, în fața ochilor văzu negru. Era îngrozitor. Fu gata-gata să cadă. Se sprijini de perete și închise ochii, așteptînd să-și revină.

Aplecată, mama nu observase nimic. Încă îi mai vorbea : „Dacă lipsește ea din casă, totul se simplifică mult... Xiaoxuan se va întoarce precis săptămîna asta. E un copil sărman, maică-sa nu vede de el... Azi sînt și mai multe zvonuri în oraș, oamenii sînt foarte tulburați, de parcă s-ar apropia o mare nenorocire. Mie totuși nu-mi pasă. Prin cîte n-am trecut în anii ăștia ! Nu poate urma nimic mai înfricoșător... Ce se mai aude pe la voi în instituție ?“

„A, făcu el ca trezit din vis, nimic“, și clătină din cap.

„Atunci nici vorbă de mutarea aceea la Lanzhou...“ zise ea din nou.

„Parcă se mută, parcă nu. Nu prea mi-e clar“, răspunse el, apoi tuși de cîteva ori la rînd.

„Cum de tușești iar ? Întinde-te repede, să te odihnești puțin, zise ea îngrijorată, ridicînd capul să-l privească. Du-te repede să dormi ! Arăți atît de rău ! Abia te făcuseși mai bine, dar acum, mă tem că iar s-a-ntors boala."

Suferea, strîngînd din dinți. Auzind însă vorbele mamei, se prăbuși. Nu-i răspunse nimic, se îndreptă, clătinîndu-se, spre pat și se trînti, gemînd cu amărăciune.

„Ce-i cu tine ? Ce-i cu tine ?" întrebă ea speriată și veni în fugă spre pat.

„Dorm puțin, dorm puțin", bîigui el.

„Xuan, ar trebui să fii atent. Situația este atît de proastă, dacă tu te îmbolnăvești din nou, eu ce mă fac ?" zise ea gata să plîngă, alarmată și pierzîndu-și capul.

„Nu sînt bolnav, nu sînt bolnav", zise el abia auzit, apoi tuși de cîteva ori, sec, slab, înspăimîntător.

„Spuneai că nu ești bolnav ! Și nu vrei să te odihnești! Dacă te-mbolnăvești iar, cum vei mai rezista ?" îl mustră mama, iar lacrimile îi brăzdau obrazul.

„Liniștește-te, mamă, n-am să mor. Noi, amărîții ăștia, nu murim atît de ușor", zise el vlăguit, îndurerat. De fapt, se gîndea tocmai la asta, la *moarte*. Moartea îl făcea pesimist, făcea să-i fie greu.

„Nu mai vorbi, dormi mai întîi puțin", zise ea, stăpînindu-și durerea. Îl acoperi cu pledul.

„De fapt, nici să mori nu-i rău. Noi n-avem loc să trăim în lumea asta", zise el ca pentru sine.

„N-ar trebui să gîndești așa. Noi n-am furat, n-am prădat, n-am omorît pe nimeni, n-am pricinuit nimănui necazuri, de ce să nu trăim" ? zise mama cu indignare.

În acest moment, ușa se deschise brusc, intră Shusheng.

„Cum, Xuan, iar te-ai întins ?" întrebă ea într-o doară. Vocea ei era clară și melodioasă, iar fața toată îi era numai zîmbet.

„Am obosit mergînd, iar acum stau puțin întins", îi răspunse el, repede, ridicîndu-se pe jumătate.

Văzînd-o pe Shusheng intrînd, mama rămase încremenită. Se roși toată și mult timp nu scoase o vorbă. Rușinea și indignarea o copleșiseră.

„Stai acolo, nu te scula. Ți-am adus vești bune. Dushan a fost eliberat“, zise Shusheng bucuroasă, cu voce tare, privindu-l. „E din *Jurnalul de Seară*“, și-i întinse ziarul, pe care-l ținea în mînă.

„Putem să nu ne mai refugiem“, zise el liniștit, după ce citi știrea. Vru să se dea jos din pat, își mișcă picioarele, dar se răsturnă la loc. Oftă prelung.

Mama nu spuse nimic, se retrase în cămăruță. „Mamă!“ o strigă el din pat, dar ea nici măcar nu întoarse capul.

„Las-o, las-o să plece“, îi șopti Shusheng, făcîndu-i semn cu mîna.

El dădu din cap, spunînd rugător : „Nu-i bine așa. Uite, fă-o pentru mine, trebuie să fii mai politicoasă cu mama. Hai, împăcați-vă“.

„Mă urăște, cum o să vrea să se împace cu mine ?“ întrebă Shusheng. Tot își mai păstra veselia.

„Dar nu mă pot despărți de nici una dintre voi. Tu și mama vă certați mereu, iar pe mine mă puneți între voi. Cum să mai pot suporta așa ceva ?“ se plînse el.

„Atunci, să plece una din noi două și totul va fi în regulă. Cinstit ar fi să plece aceea care vrea, nu-i așa ?“ zise Shusheng pe jumătate supărată, pe jumătate în glumă.

„Natural că pentru tine ar fi bine, dar pentru mine, pentru mine cum crezi tu că ar fi ?“ o întrebă el.

„Ar fi echitabil și pentru tine. Dacă ne reții pe amîndouă, îți faci tot ție rău, ăsta-i adevărul“, răspunse Shusheng deschis.

„Dar eu prefer să-mi fac rău“, zise el cu amărăciune. În cele din urmă, nu-și mai putu stăpîni un puternic acces de tuse.

Soția se apropie de pat, iar mama ieși în fugă din cămăruța ei. Cele două femei, stînd alături, îl întrebară într-un singur glas : „Cum de tușești din nou ?“

Se aşeză pe o parte. Tuşea, gîfîia, îl ricîia pe beregată, se simţea rău. Le privi cu ochii înlăcrimaţi.

„Bei puţin ceai ?" îl întrebă soţia. Dădu afirmativ din cap. Mama se duse ea prima şi aduse o ceşcuţă cu ceai. Soţia îi aruncă o privire, nu spuse însă nimic. El scuipă de vreo trei ori, răsuflă apoi uşurat, luă ceaşca de ceai şi spuse gîfîind : „Am să mor".

„Ce vorbe sînt şi astea ? Să nu-ţi fie teamă, după două zile va fi bine", încercă soţia să-l convingă, cu voce blîndă.

„Nu mă tem, clătină el din cap, ştiu însă că nu mă mai fac bine. În gură am miros de sînge. Scuip sînge din nou..."

Soţia aruncă involuntar o privire spre scuipătoarea de lîngă pat. O trecu un fior rece. Totuşi, îl consolă : „Nu-i nici o grozăvie să scuipi sînge. Data trecută, cînd ai mai scuipat sînge, nu ţi-a trecut oare după cîteva pungi cu leacuri ?"

Îi aruncă o privire recunoscătoare şi spuse : „Tu însăţi nu crezi în medicina tradiţională. Cum să se vindece cu cîteva pungi cu leacuri o boală ca a mea".

Mama tăcea, sta cu capul plecat şi-şi ştergea lacrimile. Soţia părea să-şi păstreze calmul ; continuă, cu căldură : „Şi tuberculoza se poate vindeca"..

El rîse cu tristeţe. Ochii îi erau încă înlăcrimaţi. „Se vindecă ? De unde bani să mă vindec ! Tocmai noi, oamenii săraci, să ne îmbolnăvim de o boală atît de costisitoare... Dacă e vorba de vindecare, atunci trebuie vreo trei pînă la cinci ani. De unde bani ? Şi aşa o ducem greu acum. Iar eu să arunc banii..."

„Pot să-ncerc să găsesc ceva, numai tu să accepţi să te îngrijeşti în linişte. Pentru a cîştiga bani întotdeauna există soluţii", murmură Shusheng ; era evident că în timp ce vorbea, se pierduse în gînduri. Deodată, ochii i se luminară, îşi amintise ceva ce tocmai îi spusese directorul Chen : „Afacerea la care am colaborat ne-a adus deja

cîştiguri mari". Găsise soluţia. Adăugă, zîmbind : „Tu să ai grijă doar să te linişteşti şi să te vindeci, pentru că banii nu sînt o problemă".

„Nu pot să-ţi sporesc povara, clătină el din cap, ştiu că nici venitul tău nu-i prea mare, şi e folosit pentru multe. Chiar dacă tu poţi găsi bani, cum îi vom restitui ? Nu pot să vă las cu datorii."

„Sănătatea ta e mai importantă decît banii. Nu-i posibil să nu ne îngrijim nici sănătatea din cauza banilor, îl împăcă soţia. Doar tu să poţi să-ţi refaci sănătatea, că fac eu rost de bani."

„Dar dacă cheltuiesc încă mulţi bani de la tine şi pînă la urmă nici nu trăiesc, nu înseamnă oare că i-am cheltuit degeaba ? De fapt, care ar fi avantajul ?" întrebă el cu încăpăţînare.

„Viaţa este totuşi mai importantă decît banii. Unii oameni îşi vindecă pînă şi cîinii şi pisicile. Unde mai pui că tu eşti om !" îi răspunse ea cu amărăciune.

„Trebuie să vezi clar lucrurile : în aceşti ani, omul este cel mai lipsit de valoare, mai cu seamă noi, cei cu carte, care ne-am păstrat cinstea, şi printre care eu sînt, desigur, cel mai inutil. Uneori mă gîndesc că tot mai bine e să mor." Vorbind, începu să tuşească din nou, nu prea tare, dar cu suferinţă.

„Nu mai vorbi cu el, uite cum tuşeşte. Nu-ţi pare rău ?" o mustră mama pe soţie, ridicînd capul şi luînd o expresie severă.

Shusheng se înroşi, rămase mult timp nemişcată şi răspunse într-un tîrziu : „Îi vreau binele. Dacă şi el vrea să-şi îngrijească boala, atunci precis se poate vindeca. Apoi adăugă : Dacă-mi pare rău sau nu, nu te priveşte pe dumneata". Şi se depărtă, ducîndu-se la fereastra din dreapta.

„Tuşeşte atît de tare şi tu nu-l laşi să se odihnească. Ce vrei ?" Mama îi aruncă o privire plină de aversiune. Nu vorbise tare, totuşi fu auzită.

Shusheng întoarse capul de la fereastră și-i răspunse cu un zîmbet rece : „Vreau să mă mărit cu altul... probabil că te-ar bucura".

„Știam de mult că nu poți să reziști... ce soi de femeie ești !" zise mama cu trufie. Și se gîndi : „Pînă la urmă, a ieșit la iveală chipul tău cel adevărat".

„Așa cum sînt și tot nu sînt mai prejos decît tine", zise soția cu același zîmbet rece.

„Hm ! Cutezi să te compari cu mine. Tu ești doar concubina fiului meu. Pe cînd eu am fost adusă cu lectica în casa soțului meu", [1] zise mama triumfătoare, simțind că acele cuvinte îngrozitoare, pe care le folosise, răniseră inima celeilalte.

Soția se schimbă la față, cît pe-aci să-și piardă stăpînirea de sine. Se gîndea cu ce armă să contraatace. Dar el, care era și fiu și soț, interveni. La urma urmelor, pentru ce se tot certau ele ? De ce într-o familie atît de obișnuită, în care relațiile pot fi atît de simple, nu există armonie ? De ce oare cele două femei, pe care le iubește și care îl iubesc, se atacă mereu, ca vrăjmașii ?... Întrebări vechi, care îl chinuiau acum din nou. Vocile celor două răsunau cu zgomot în capul lui, glasurile lor ascuțite îl loveau pe dinăuntru. Capul îl durea, i se umfla. Sufletul îl durea și mai tare. Oare unde erau cuvintele de grijă și dragoste ? Cele două perechi de ochi se priveau cu ură și dispreț, iar existența lui era dată uitării. Cînd va sfîrși oare cearta asta ? Și cînd îl vor lăsa să se odihnească ? „Mamă, Shusheng, tăceți amîndouă. Sînteți din una și aceeași familie, dacă ați ceda fiecare puțin, n-ar mai fi probleme", se rugă el cu amărăciune. Ar fi vrut să le spună: „Fie-vă milă de mine și lăsați-mă să mă odihnesc".

„Maică-ta a-nceput cearta. Ai văzut chiar tu, eu n-am jignit-o azi cu nimic. Pentru ce să mă ocărască iarăși, că

---

[1] Afirmînd că Shusheng era doar concubina fiului ei, mama are în vedere faptul că cei doi, căsătorindu-se, nu respectaseră ritualurile tradiționale.

sînt concubina ta ? Vreau să se explice !" Soţia avea faţa roşie, inima îi fusese într-adevăr rănită. Avea nevoie să fie despăgubită.

„Cine nu înţelege că tu îi eşti concubină ? Te-ntreb : în care zi te-ai căsătorit cu el ? Cine ţi-a fost peţitor ?"

Disperat, el îşi trase pledul peste cap.

„Nu te priveşte pe dumneata. Aia-i treaba mea", răspunse ea mîndră.

„Eşti nora mea, aşa că am dreptul să mă interesez de tine ! Pur şi simplu, vreau eu să mă interesez de tine !" ţipă mama.

„Să-ţi spun ceva : ne aflăm în anul 33 al Republicii [1], nu sîntem nici în epoca lui Gongxu [2], nici într-a lui Xuantong [3], zise soţia zîmbind rece. Eu nu mi-am bandajat picioarele [4], pot să-mi caut singură bărbat, nu-mi trebuie peţitor."

„Mă ironizezi că mi-am bandajat picioarele ? Şi ce dacă mi le-am bandajat ? Oricum, eu sînt mama lui Xuan şi sînt mai în vîrstă decît tine. Nu-mi plac femeile de felul tău. Cară-te de-aici !" zise mama, strîngînd din dinţi.

Nu mai putea îndura. Simţea că o să-i sară capul în aer, iar inima o să i se sfărîme. Cuvîntul „cară-te" îl izbise greu în piept, ca un pumn zdravăn. Strigă îndurerat, dădu la o parte pledul şi se bătu sălbatic cu pumnii peste frunte, zbierînd întruna : „Mai bine mor !"

„Ce este ? Ce este ?" strigă soţia speriată. Alergă imediat la patul lui şi se aplecă să-l vadă.

„Xuan, ce-i cu tine ?" întrebă speriată şi mama.

„Nu vă mai certaţi..." spuse hohotind. Spuse doar atît şi îşi acoperi faţa, plîngînd încet.

---

[1] Se referă la anul 1944 (Republica Chineză : 1912—1949).

[2], [3] Ultimii împăraţi ai dinastiei Qing, dinaintea proclamării Republicii.

[4] Străvechi obicei feudal. Începînd cu vîrsta de şapte-opt ani, laba piciorului fetei era bandajată strîns cu o faşă, spre a fi împiedicată să crească.

„Nu te întrista... N-o să ne mai... certăm“, zise mama, după un timp, cu mîhnire.

„O să vă certați, o să vă certați...“ zise el, izbucnind într-un plîns cutremurător.

Soția îl privi o clipă în tăcere. Se gîndea la ceva și-și mușca buza de jos. Zise cu milă : „Adevărat, Xuan, de-acum înainte nu ne vom mai certa“.

Își luă mîinile de pe față. Doi ochi înlăcrimați o priviră pe mamă, o priviră pe soție. Spuse : „Mă tem că n-am s-o mai duc mult. Lăsați-mă să trăiesc cîteva zile de tihnă“.

„Xuan, nu va fi așa. Îngrijește-ți sănătatea“, îl liniști mama.

„Fii fără nici o grijă“, îl asigură și soția.

„Dacă nu v-ați certa, m-aș vindeca mai repede“, zise el încrezător. Lacrimile lăsară loc zîmbetului.

Mama așteptă ca el să adoarmă și se duse după doctor. Soția rămase singură, în dreptul ferestrei. Această femeie de treizeci și patru de ani simți deodată o apăsare nespus de grea în suflet. Mintea ei era frămîntată de o întrebare : „Ce mi-a dat, la urma urmei, această viață ? Ce bucurii am avut ?“ Vroia un răspuns clar. Prinse parcă într-un desiș cu spini, gîndurile ei se luptară îndelung și abia, abia descoperiră o ieșire : „N-am avut ! N-am avut nici un fel de bucurie, nici spirituală, nici materială. Așadar, cu ce preț mi-am jertfit eu idealurile ? Și mai departe ? Ce speranțe pot nutri pe mai departe ?“ se întrebă ea. Clătină din cap. În mintea ei stăruiau greutățile și neînțelegerile prin care trecea de vreo cîțiva ani. Îi mai răsunau vag, în ureche, vocea lui obosită și înlăcrimată, ironia glacială și ocările aprinse izvorîte din ură ale mamei lui. Și astfel, treptat, gîndurile ei intrară iar pe un culoar foarte strîmt. Și acolo auzi o voce : „Cară-te !“ Un singur cuvînt.

El tuși ușor. Întoarse capul și se uită înspre pat. Fața lui avea o culoare gălbui-murdar, iar obrajii îi erau adînc scobiți. Respirația îi era grea și grăbită. Trupul lui nu vădea nici urmă de forță și de viață. „Un muribund !“ se

gîndi ea îngrozită. Şi întoarse imediat privirea spre fereastră.

„De ce trebuie să-l mai veghez ? De ce să mi-l mai disput cu femeia asta ? Cară-te ? Bine ! Ţi-l las ţie ! Eu nu-l mai vreau ! Bine a spus domnul director Chen că trebuie să mă hotărăsc repede... Mai am timp, nu poate fi prea tîrziu !" Inima îi bătea cu putere. Faţa începu să i se îmbujoreze.

„Cum să fac ?... Cară-te ! Ai zis bine ! Voi merge pe drumul meu ! Nu te interesează pe tine ! De ce să şovăi ? N-ar trebui să fiu atît de slabă. Nu mai pot avea îndoieli. Trebuie să fiu mai tare, pentru mine, pentru fericirea mea. Mai pot eu să fiu fericită ? De ce să nu pot ? Şi apoi, am nevoie de fericire şi trebuie s-o dobîndesc..."

Înaintea ei se lumină deodată figura unui copil, o faţă de copil cu expresie de om mare. „Xiaoxuan !" fu gata să exclame.

„Pentru Xiaoxuan... El poate trăi foarte bine şi fără mine. Se pare că nici nu prea mă iubeşte. Îl voi ajuta şi de-aici înainte. Nu poate să mă împiedice să merg pe drumul meu. Şi nici Xuan nu poate face acest lucru."

Întoarse din nou capul, să-l privească. Dormea la fel de adînc. El, bietul de el, nu-i putea şti gîndurile.

„Chiar trebuie să-l părăsesc ?... Dar dacă nu, atunci să-mi sacrific fericirea şi să stau alături de el ?... Nu vrea să se trateze, e un om terminat. Pot eu să-l salvez, pot eu s-o fac pe maică-sa să nu mă mai urască, pot eu să trăiesc în bună pace alături de maică-sa ?"

Se gîndi o clipă şi îşi spuse, în şoaptă : „Nu pot". Gîndi apoi : „N-are rost, trebuie să mă salvez măcar pe mine însămi..."

Zgomotul unui avion îi întrerupse gîndurile. Un zgomot destul de puternic. Era un avion chinezesc de vînătoare, care trecuse foarte pe jos.

Se hotărî să-l caute pe directorul Chen. Numai el o putea ajuta să părăsească acest loc îngrozitor.

Își înălță bucuroasă capul și simți o căldură plăcută prin tot corpul. Inima îi bătea iute. Nu mai ezita, era plină de curaj. Scoase geanta din sertar și ieși pe ușă. Cînd se afla deja pe coridor, își aminti că mama lui nu era acasă, iar el dormea, singur în casă. Neliniștită, împinse din nou ușa și intră, să se uite dacă dormea bine sau nu.

Abia ajunse lîngă patul lui, cînd, deodată, el scoase un strigăt în vis. O chema. Tresări și întrebă imediat : „Ce este ? Ce este ?" Și se apleacă spre el.

El se întoarse, întinse o mînă și apucă mîna ei dreaptă, strîngînd-o cu putere. Gemea încet. După vreo trei, patru minute, deschise ochii. Privirea lui întîlni chipul ei și nu se mai clinti. „Ești aici ! zise el fericit, cu o voce moale, fără vlagă. N-ai plecat ?"

„Unde să plec ?" întrebă ea.

„La Lanzhou. În vis, m-ai părăsit și ai plecat la Lanzhou, răspunse el. Pe mine m-ai lăsat la spital. Ce trist ! Ce groaznic !"

O trecu un fior rece. Nu scoase nici o vorbă.

„Din fericire, a fost doar vis, oftă el. N-ai să mă părăsești ? Vocea îi tremura teribil de tare. De fapt, zilele pe care le mai avem noi de stat împreună nici nu pot fi multe. Văd că boala mea nu se mai poate vindeca." Nu doar glasul, ci și ochii lui erau rugători.

„Liniștește-te, n-am să plec", făgădui ea mișcată. Sufletul i se răci. Hotărîrea de adineauri se destrămase.

„Știam că n-ai să pleci, zise el recunoscător. Mama susține mereu că vei pleca. Iart-o, te rog, oamenii în vîrstă au felul lor curios de a fi."

Acest cuvînt, „mama", o trăsni ca o palmă peste obraz. Încremeni. Obrajii îi tremurau ușor. O forță o împingea parcă să-și retragă spusele de adineauri, dar în sinea ei se împotrivea din răsputeri.

„Mulțumesc, mulțumesc, zise el foarte bucuros, n-am să te împovărez multă vreme. Ar mai fi ceva, despre

Xiaoxuan. De fapt, mi-e rușine, nu mi-am făcut datoria de tată."

„Nu mai vorbi !" — Ea își retrase mîna și îl admonestă pe un ton aspru. Cuvintele acelea ale lui fuseseră rostite parcă anume pentru a o chinui. Nu mai putea suporta. Ar fi vrut să găsească un loc liniștit, să plîngă în voie, de parcă ar fi fost adînc jignită. Pînă la urmă, rămase așezată tot pe marginea patului.

El tăcu mult timp, apoi oftă deodată și o strigă cu glas blînd : „Shusheng". Ea întoarse capul și-l privi. „De fapt, ar fi bine să pleci. M-am gîndit bine. Îmi pare rău că ai trăit o astfel de viață în casa mea. Felul de a fi al mamei nu poate fi schimbat... Este exagerat de sensibilă... Și apoi, zilele ce vor urma... Nu îndrăznesc să mă gîndesc... La ce să mai pierzi timpul cu mine... N-am nici o scăpare... Sănătatea asta a mea... Tu mai poți să zbori..." Se înecă, vocea i se stinse.

Ea se ridică, oftă scurt și spuse : „Mai dormi puțin. Ce rost are să te gîndești acum la toate aceste lucruri ? Trebuie să te tratezi serios."

Deodată, izbucni într-un nou acces de tuse. Tușea întruna, de parcă ar fi avut flegma lipită de trahee și se forța s-o elimine, dar se înroși tot la față și pînă la urmă nu reuși mare lucru.

Îl bătu ușor pe spate și îi aduse un pahar cu apă caldă. El bău două guri și începu din nou să tușească. De data asta, elimină flegmă. Erau și ceva firișoare de sînge, pe care însă nu le-a văzut(nici pe ea n-a lăsat-o să se uite).

„Doctorul vine imediat", zise ea într-o doară, vrînd să-l liniștească.

„N-ar mai fi nevoie să consult medicul, un bolnav pe moarte la ce mai trebuie să cheltuiască bani, zise el oftind. Dar o fac pentru mama."

„Prea ești bun, dacă în clipele astea te mai gîndești și la alții, zise ea îngrijorată. În grija ei, era și puțină dojană. N-ar trebui ca din pricină că se împotrivește mama să nu

te internezi și să nu te folosești de banii mei, ca să te tratezi. Sănătatea ta e importantă ! Oftă scurt : Lumea asta nu-i pentru oameni ca tine. Ți-ai făcut ție rău și ai făcut rău și altora."

Un zgomot de pași o întrerupse. Știa că se întorsese mama. Sigur a venit cu doctorul. Se așeză pe un scaun, la masă.

Ușa se deschise și mama intră, întovărășită de doctorul Zhang Boqing. Doctorul îi salută. Avea aceeași față caldă, expertă. Îl consultă la fel de superficial.

Ea nu putu să nu gîndească : „Nu face decît să-i mai prelungească viața o vreme. Cum să-l poată vindeca ?"

Își încruntă ușor sprîncenele.

„Nu-i nimic, nu-i nimic. Va lua cîteva pungi cu leacuri și se va vindeca", zise doctorul, foarte sigur.

„Cred că e tuberculoză", zise el timid.

„Nu e, nu e, dădu doctorul din cap. Cum să fie tuberculoză ? E din pricina enervării. Vei lua cîteva pungi cu leacuri, te vei mișca mai puțin și îți garantez că te faci bine" — îi zîmbea binevoitor omul ăsta vîrstnic.

„Îți mulțumesc", îi spunea mama întruna doctorului, conducîndu-l. Soția n-a scos nici un cuvînt.

„Mamă, cred că n-are rost să cumperi medicamentele", zise el deodată.

Mama tocmai citea rețeta și, auzindu-l, întrebă surprinsă : „De ce ?"

„Văd că-i totuna, dacă iau sau nu medicamente. Nu cu medicamente se vindecă boala asta a mea", răspunse el ferm.

„Nu există boală, să nu se vindece cu medicamente, zise mama neluîndu-l în serios și împături rețeta. Mă duc să ți le cumpăr." Luă geanta și se pregăti să iasă pe ușă.

„Ai bani destui la tine ?" o întrebă el.

„Mai am eu bani", zise soția imediat.

„Am", zise mama, uitîndu-se la el. Soției nu-i aruncă nici măcar o privire, ca și cum nici n-ar fi auzit ce-a spus.

Shusheng se aprinse la faţă, îşi înălţă sprîncenele, dar nu scoase nici un cuvînt. Se duse la fereastră.

„Mamă, ţine o mie de yuani, am luat azi un avans, zise el şi scoase banii din buzunarul hainei. Ai cheltuit banii de mîncare, trebuie să-i pui la loc. Iar adineauri ai plătit şi medicul."

„Fii liniştit, am bani ; am găsit ceva bani într-altă parte", zise mama.

„Unde ai găsit bani ?... Ştiu ! Precis ţi-ai vîndut inelul de aur !" zise el.

„Sînt bătrînă, n-am de ce să port inel ; n-avea nici un rost să-l port."

„Era o amintire de la tata. N-ar fi trebuit să-l vinzi din pricina mea", zise el cu amărăciune.

„Oricum, ziua în care mă voi întîlni cu tatăl tău se apropie. Cu, sau fără inel, e acelaşi lucru", răspunse mama, încercînd să zîmbească.

„Aveai şi tu un singur lucru scump, iar acum l-ai vîndut şi pe ăsta. Şi asta numai pentru că eu n-am nici un viitor. Iartă-mă", zise el cu remuşcare.

„Fapta a fost săvîrşită, ce rost are să mai discutăm despre ea ? Îngrijeşte-ţi bine sănătatea. Eu sînt bucuroasă doar dacă tu eşti sănătos", zise mama şi ieşi grăbită, fără să aştepte răspunsul lui.

Shusheng stătea tot la fereastră, cufundată în gîndurile ei. În cameră se auzea doar şoarecele rozînd podeaua.

Se gîndea ba la una, ba la alta, nu putea adormi. Zise, emoţionat : „Şi mama e foarte amărîtă. Pentru mine şi-a vîndut ultimul lucru preţios". Vorbea, să-l audă Shusheng. Ea însă rămase tot la fereastră, liniştită, făr să întoarcă măcar capul.

CAPITOLUL 19

A doua zi către seară, directorul Chen a trimis o scrisoare prin mesager, în care spunea :

„...Sînt probleme cu biletul meu de avion, voi întîrzia o săptămînă. Dar miercurea viitoare sigur va fi posibilă plecarea... Problema ta s-a aranjat deja.

În această săptămînă, va fi dat anunțul privitor la transfer... Mîine dimineață, la ora opt, te aștept tot la Guanshengyuan..."

Shusheng citi scrisoarea, apoi ridică ochii. Din întîmplare, privirea ei întîlni privirea mamei. Văzu în ei ură și ironie. „Îți știu bine trucurile tale mîrșave", păreau să spună ochii ei.

„Nu te privește !" se gîndea Shusheng. Tuși ușor. Ea și mama mîncau. Mama a pus jos castronul înaintea ei.

El zăcea în pat și, la răstimpuri, se auzea tusea lui seacă. Tusea asta a lui devenise pentru ele, treptat, ceva obișnuit. Din cînd în cînd, își masa pieptul. Înăuntru, era ceva care îi provocase boala și care acum îi pricinuia o durere strașnică și-i îngreuna respirația. Îi făcea bine cînd se masa așa. Uneori, simțea că îl rîcîie pe trahee și atunci îi venea să tușească, dar nu putea expectora. Alteori, tre-

buia să tuşească cu putere, dar atunci simţea o durere în piept. Răbda, se străduia din răsputeri să nu scoată vreun geamăt mai puternic, căci s-ar fi putut să-l audă cineva. Făcea tot ce depindea de el ca să nu se vadă în ce stare se afla cu adevărat. Pe de altă parte, era deosebit de atent la orice mişcare a lor şi le asculta discuţiile.

„A venit o scrisoare de la bancă ? E ceva urgent ? întrebă el încet, cu interes.

Soţia nu l-a auzit. Mama se întoarse către el şi era evident că nici ea n-a auzit clar cuvintele lui ; îl întrebă : „Xuan, ce doreşti ?"

„Nimic", clătină el din cap. După vreo două-trei minute, zise : „O întrebasem pe Shusheng dacă e ceva urgent, cu scrisoarea". De data asta vocea era ceva mai puternică, aşa că-l auzi şi soţia.

„E de la un coleg, nu-i nimic urgent", răspunse ea cu indiferenţă. Mama întoarse capul şi-i aruncă o privire care părea să spună : „Îl minţi, ştiu eu".

„L-am auzit spunînd că-i de la directorul Chen", zise el iarăşi, după o clipă de gîndire.

„De la el este", răspunse soţia cu aceeaşi indiferenţă.

„Nu trebuia să ia avionul de Lanzhou ? Cum de n-a plecat încă ?" întrebă el, după încă o clipă de gîndire.

„La-nceput zicea că pleacă mîine. Dar acum spune că sînt încurcături cu biletul de avion şi a trebuit să amîne cu o săptămînă", îi răspunse soţia şi tot cu acelaşi ton indiferent.

După cîteva minute, soţia se ridică, strînse farfuriile de pe masă, iar mama ieşi să aducă ceainicul. Deodată, el o întrebă din nou :

„Ţin minte că spuneai că banca intenţionează să te transfere la Lanzhou. Cum se face că de două zile nu se mai aude nimic de asta ?"

Soţia întoarse capul şi-l privi surprinsă. Se strădui să-i răspundă pe un ton liniştit :

„Au fost doar vorbe, nu trebuia neapărat să devină realitate."

Tocmai în acest moment mama intră cu ceainicul, auzi spusele lui Shusheng, mormăi ceva şi-i aruncă o privire, spunîndu-i parcă : „Minţi !"

Soţia roşi uşor, buzele ei se mişcară puţin, dar nu spuse nimic, doar îşi întoarse privirea în altă parte.

„Dar dacă banca te transferă cu adevărat, te vei duce ?"

Soţia nu ştia ce gînduri nutreşte el.

„Nu neapărat", răspunse ea scurt ; o enerva stilul lui de a o chestiona.

El nu ştia în ce stare sufletească era ea ; spuse mai departe pe nerăsuflate : „Din clipa în care te transferă, mă tem că nu se poate să nu te duci".

„Dacă nu se poate, atunci demisionez, răspunse ea cu hotărîre." Dar nu se gîndise deloc la aşa ceva.

„Cum să demisionezi ! Eu sînt bolnav, la pat, Xioaxuan trebuie să meargă la şcoală. Din ce-o să mai trăim?", gîndi el cu voce tare.

„Vindem lucruri, împrumutăm bani. Nu se poate să murim de foame", continuă soţia ; vorbise anume aşa, ca să audă mama. I se părea că azi o suportase prea mult şi căuta prilejul s-o înţepe puţin.

El îi zîmbi amar. „Uită-te, ce lucruri de preţ mai avem ? În doi ani, am irosit totul. Şi de unde să luăm bani cu împrumut ? Numai tu mai ai cîţiva prieteni bogaţi..."

„Taci, taci, îl întrerupse ea uşor enervată ; eşti bolnav, nu ai voie să vorbeşti mult, mai bine culcă-te". Îşi întoarse faţa de la el, nu-l mai privi.

„Nu pot adormi, cum închid ochii, parcă aş vedea un film. Nu mă pot linişti", spuse el, împărtăşindu-şi amarul.

„Îţi faci prea multe griji. Nu te mai gîndi, culcă-te liniştit", îl încurajă soţia cu blîndeţe, privindu-l cald.

„Cum să nu mă gîndesc ? Am doar treizeci şi patru de ani şi sufăr de boala asta, care, nu ştiu de se va vindeca sau nu !" suspină el.

„Xuan, nu te teme, sigur te faci bine ; Zhang Boqing a spus să iei cîteva pungi cu leacuri, să te îngrijeşti două săptămîni şi precis te vindeci“, interveni maică-sa.

Soţia murmură ceva îndelung, dar în cele din urmă spuse cu asprime : „Eu sînt de părere să mergi la spital, la un control, cel mai bine ar fi să-ţi faci radioscopie, ar fi mai demn de încredere. Eu pentru...“ Dar nu termină, fiindcă o întrerupse el :

„Şi dacă la control se dovedeşte că e tuberculoză, în stadiul al treilea, ce-i de făcut ?“ întrebă.

„Atunci te tratezi cu metodele de tratament ale tuberculozei“, răspunse soţia fără pic de ezitare.

„Asta-i boală aristocrată. Nu vorbesc de tratament, ci doar de îngrijire, şi tot trebuie o grămadă de bani“, rîse el amar.

„Atunci, săracii care se îmbolnăvesc trebuie să moară? strigă indignată soţia. Se citea grija în privirea ei. Nu te frămînta, pot încă să încerc să mă gîndesc la o soluţie, cheltuielile de tratament şi medicamente nu vor fi o problemă.“

„Dar nu pot cheltui toţi banii tăi !“ clătină el din cap. De fapt, hotărîrea lui fusese clătinată de vorbele ei. Vru să mai spună ceva, dar parcă i se lăsa o greutate de piept, respiraţia îi era foarte agitată, ca şi cum ar fi stat să se oprească dintr-o clipă într-alta. Gifiia, răsufla din greu.

„Lasă-l, te rog, să se odihnească puţin“, zise mama, privind-o fix. Se duse la patul lui, îl cercetă cu milă şi-i spuse blînd : „Nu trebuie să vorbeşti mult, îţi face rău, îţi agravează boala. Închide ochii şi dormi“.

El spuse „da“, oftă uşor şi chiar închise ochii.

Shusheng se lovise de un zid, dar nu vroia să se resemneze. Faţa i se înroşi, se gîndea să riposteze numaidecît. Dar tot ea se răzgîndi — la ce bun tot într-o ceartă ? În veci nu se va ajunge la vreun rezultat, indiferent că vor fi repetate, încă o dată şi încă o dată, cuvinte fără sens, indiferent că vor schimba priviri pline de ură. Nu este

posibilă nici împăcarea și nici ruptura. El n-are cum să le unească și nici n-are tăria să aleagă. Întotdeauna se va strădui să păstreze aceste relații și să-și tîrască, astfel pe mai departe viața. Pare-se că în afară de asta, nici nu poate face altceva. Acum e bolnav, la pat, ce mai poate ea să-i ofere ? Mîngîiere ? Sprijin ?... El suspină acolo. Ea este însă cea care ar trebui să suspine. Ea și-a jertfit tinerețea în camera asta întunecoasă și rece, primind în schimb priviri pline de ură și nesinceritate. Simțea că o să ajungă, curînd, la capătul răbdării.

„Tu poți intra în grațiile lui. Bine, te las pe tine, eu nu țin deloc la el", ocăra ea în sinea ei. Rîse înăbușit, cu răceală ; pășind încet, se duse la fereastra din dreapta și privi prin geam strada.

Noaptea era destul de rece. Aerul înghețat îi mîngîia fața. Dedesubt era o pată de întuneric. Și doar cîteva luminițe. Această casă, în care stătea, era socotită casă de graniță, de la ea încolo începe un alt cartier, în care se oprise azi curentul. Se scutură înfiorată, apoi ridică din umeri. „De ce se tot oprește curentul ?" șopti ea furioasă. Dar nimeni n-o băga în seamă. În această încăpere, nimeni nu-i dădea atenție ! Singurătatea ei o înspăimînta. Se întoarse din nou spre lumina becului. Lumina însă era la fel cu ochii bolnavului, nu putea nici ea să adauge sufletului ei puțină căldură. Își mută privirea spre patul lui. Zăcea, cu ochii închiși și gura căscată și sufla greu. Slăbea parcă de la o oră la alta. „E și el, de fapt, demn de milă", se gîndi. Mama ieșise. Se apropie de patul bolnavului și trase ușor pledul. El deschise deodată ochii și o privi, de parcă n-ar fi cunoscut-o. Ea tresări brusc. Dar apoi îi explică cu blîndețe : „Era gata să cadă pledul de pe tine, l-am ridicat".

„Da ? făcu el. Apoi întrebă : Mama doarme ? Tu nu te odihnești ?"

„E încă devreme, răspunse ea. Dormi."

„Tocmai îmi spuneam că nu pot să dorm, cum de-am adormit iar ? se miră el, zîmbind. Vreau să-ţi vorbesc. Mîine e ziua ta..."

„Am uitat chiar şi eu, la ce să-mi mai vorbeşti despre asta ?" îl întrerupse ea cu voce blîndă şi dulce.

„Aici sînt o mie şase sute de yuani. Te rog, du-te în locul meu şi comandă pentru mîine un tort de patru pfunzi. Nu îndrăznesc s-o deranjez pe mama, aşa că te rog pe tine să te duci singură. Scuză-mă..." Întinse tremurînd mîna în care ţinea un sul de bancnote vechi.

„Ce dispoziţie mai am eu să-mi serbez ziua ? Hai să nu mai cumpărăm nimic", zise ea emoţionată, gata să-i dea lacrimile.

„Trebuie să comanzi... trebuie neapărat să te duci, în locul meu... Eu n-am curaj să ies... Sînt nevoit să te deranjez... Ia banii..." zise el, întrerupîndu-se mereu.

Cineva bătu la uşă. Se gîndi : „Oare el i-a trimis iar o scrisoare prin mesager ?" „El" se referea la directorul Chen. Zise, într-o doară : „Intraţi, vă rog".

Spre surpriza lor, cel care intră era un om în vîrstă, cu chelie. domnul Zhong, colegul lui de servici. „Bun, chiar îţi mulţumesc", şopti ea şi strînse bancnotele.

„Frate Wang, cum îţi e ? Ai dormit ?" îl întrebă domnul Zhong îndată ce intră. Iar către ea : „Bună ziua, doamnă !"

„Luaţi loc, domnule Zhong", îl întîmpină ea imediat.

„Cum de-aţi fugit încoace, domnule Zhong ? N-am nimic îngrijorător, curînd mă fac bine. Scuzaţi-mă că v-am făcut să vă deranjaţi pînă aici. Azi dimineaţă, numai ce mă sculasem şi tocmai voiam să merg la servici, cînd deodată am avut ameţeli teribile şi atunci m-am culcat şi am dormit întruna pînă acum", se scuză el, forţîndu-se să se ridice.

„Culcă-te, culcă-te, stau ce stau, apoi plec", zise domnul Zhong, venind la pat şi făcîndu-i semn cu mîna să se întindă.

„Nu-i nimic, m-am întins puțin pe pat, nu mi-e somn. Uite, nu mi-am scos nici hainele", zise el, încercînd să se ridice totuși.

„Vezi să nu răcești ; mai bine întinde-te. Poți să stai culcat și să discutăm", zise domnul Zhong cu amabilitate.

„Luați loc, domnule Zhong și serviți un ceai", îl invită ea, turnînd ceai într-o ceașcă pe care o așeză pe masă.

„Mulțumesc, doamnă", acceptă domnul Zhong, zîmbind și așezîndu-se pe un scaun.

„Tocmai am citit *Jurnalul de seară*, a fost recucerit și Lanzhou. Asta chiar că e o veste bună" — domnul Zhong luă ceașca cu ceai și sorbi o înghițitură.

„Da, zise el, și tuși uscat de vreo patru-cinci ori. Atunci instituția nu se mai mută", mai zise, simțind o ușoară consolare.

„Sigur că nu. Mutarea la Lanzhou a fost doar un zvon, acum nu mai e nevoie să ne refugiem", zise și domnul Zhong.

„Vă rog să-mi cereți pentru mîine o zi de concediu. Vreau să mă mai odihnesc o zi și apoi vin la servici, altfel o să-mi rețină mult din salariu."

„Nu-i nevoie, poți să te mai odihnești cîteva zile. Munca de corectură de la instituție nu-ți face bine. Sănătatea e totuși cea mai importantă", îl sfătui domnul Zhong tărăgănat.

„Dar dumneata îi cunoști pe directorul Zhou și pe șeful de secție Wu. Dacă vrei să-ți cîștigi traiul la ei, atunci n-ai decît să rabzi." Vorbind, el făcu două cute între sprîncene. Domnul Zhong tocmai vroia să deschidă gura, cînd el întrebă deodată : „După ce-am plecat eu ieri, i-ai auzit vorbind ceva despre mine ?"

„Eu lucrez la parter, cum aș fi putut auzi ?" răspunse domnul Zhong. Dar..." Domnul Zhong scoase un teanc de bancnote, se ridică, se apropie de pat și puse teancul lîngă perna bolnavului. „Aici sînt 10.500 de yuani, salariul tău

pentru o lună şi jumătate. Directorul Zhou mi-a cerut să-ţi aduc banii."

„Salariul pe-o lună şi jumătate. Ţi-a cerut el să mi-i aduci ? De ce ?" întrebă surprins. Tăcu puţin, apoi strigă : „Nu-i aşa că vrea să mă concedieze ?"

„A spus... a spus..." se bîlbîi domnul Zhong, dar, roşu la faţă, tăcu.

„Cu ce-am greşit ? Nu mă poate izgoni aşa, fără motiv", zise el indignat. Simţea cum sîngele dădea năvală în sus, tot capul îi ardea şi, în stînga pieptului, valuri de durere, începu să gîfîie. „Am lucrat zi de zi foarte disciplinat, nu îndrăzneam să scot nici măcar o vorbă. Pot suporta pe oricine, gata, destul. Aproape că..."

„Laowang, nu fi supărat, nu te-a izgonit... el a spus că... n-o duci bine cu sănătatea... că precis ai T.B. [1] Mi-a cerut să te sfătuiesc să te odihneşti o jumătate de an, apoi mai vedem, îl încurajă domnul Zhong. Desigur, este o opinie arbitrară ; cum văd eu, nu ai neapărat tuberculoză. Numai că nu prea eşti bine hrănit, te-ai obosit prea mult. După o lună de odihnă, va fi bine. Directorul Zhou nu gîndeşte aşa, el vrea să te odihneşti mai mult. A spus să-ţi aduc salariul pe două luni, dar ai luat deja un avans pentru o jumătate de lună, de aceea ai aici doar banii pentru o lună şi jumătate. Şi aşa e bine, te vei odihni mai mult, îţi vei vedea de sănătate şi apoi vei căuta o slujbă mai bună."

Domnul Zhong plecă capul şi tăcu.

„Cum se poate una ca asta ! Ce n-ai făcut tu pentru ei în aceşti doi ani ! Şi cum a venit boala, ţi-au şi dat cu piciorul." Soţia era furioasă : „Xuan, domnul Zhong are dreptate, după ce te faci bine, îţi cauţi altă slujbă, mai bună."

„Nu-i uşor astăzi să găseşti o slujbă", zise el, ridicîndu-şi capul.

„Pot apela eu la cineva, nu cred că nu se mai poate găsi altă slujbă", zise soţia. El nu mai spuse nimic.

---

[1] T.B. *(engl.)* tuberculoză *(n.a.)*.

„Ideea doamnei nu-i rea ; de fapt, instituția noastră fiind și de stat și particulară e organizată prost. Frate Wang, nu-i deloc păcat că pierzi slujba asta", urmă domnul Zhong.

„E un om prea slab, primește adesea tot felul de jigniri. În acești doi ani, dacă nu ați fi avut grijă dumneavoastră, domnule Zhong, mă tem că de mult și-ar fi pierdut-o", zise soția.

„Doamna e prea amabilă. De unde pînă unde să-i fi purtat eu de grijă ? Nici măcar nu l-am ajutat. Mă simt chiar vinovat față de fratele Wang, zise domnul Zhong zîmbind și dînd la iveală o ușoară expresie de părere de rău. De obicei, m-am înțeles bine cu fratele Wang. Îl stimez mult pe fratele Wang, ca om. În instituție, toată lumea știe că noi ne cunoaștem bine, de aceea directorul Zhou mi-a cerut să îndeplinesc eu această misiune", explică domnul Zhong mai departe.

„Știu, am înțeles limpede ce spuneți dumneavoastră. Dacă directorul Zhou s-a exprimat așa, atunci Wenxuan va asculta ordinul domniei sale și va demisiona", zise soția zîmbind vizibil forțat. Și imediat îl întrebă pe soțul ei : „Nu-i așa, Xuan ?"

„Așa-i, așa-i", răspunse el confuz.

„Doamna are dreptate, încuviință și domnul Zhong. Tocmai pentru că instituția nu are perspective, nici nu merită s-o regreți. Îl rog pe fratele Wang să-și îngrijească bine sănătatea. Și cînd se va face bine, nu-i va fi greu să-și caute de lucru într-altă parte..." Mai spuse cîteva cuvinte de complezență, apoi brusc se ridică, comunicîndu-le politicos : „Nu vă mai rețin. Am să mai vin într-una din zile. Frate Wang, îngrijește-te bine ; în vremurile astea sănătatea e foarte prețioasă."

„Domnule Zhong, mai rămîneți puțin, nu sîntem ocupați", insistă el. Soției i s-a părut că din cauza ei. Sosirea unui oaspete aducea în această cameră cel puțin o schimbare, puțină căldură, puțină speranță.

„Nu mai stau, voi veni din nou într-altă zi, să mai discutăm. Domnul Zhong își luă rămas bun. Mai am încă treburi", adăugă.

„Nu vă mai conduc, mergeți cu bine", zise Wang dezamăgit.

„Nu trebuie să mă conduceți ; voi mai veni deseori", răspunse domnul Zhong politicos, îndreptîndu-se către ușă.

„Îl conduc eu pe domnul Zhong."

„Doamnă, nu îndrăznesc să vă deranjez, rămîneți aici, vă rog", se împotrivi domnul Zhong ; ajunsese deja la ușă.

„E tare întuneric afară, îl conduc pe domnul Zhong pînă la ieșire", insistă Shusheng.

Îl conduse pe oaspete pînă în capul scărilor și rămase acolo, luminîndu-i drumul cu lanterna, pînă ce el coborî : „Mergeți cu bine, mergeți cu bine !"

„Se vede, doamnă, vă rog să vă întoarceți în casă", zise domnul Zhong politicos, ajungînd jos. Se răsuci și dădu să se întoarcă în casă. Deodată, auzi vocea domnului Zhong, vorbind cu cineva.

„S-a-ntors ea", gîndi. Acest „ea", desigur, se referea la mama lui. O cuprinse imediat un sentiment de tristețe și intră repede în casă.

„A plecat ?" o întrebă el. O întrebare care nu trebuia pusă și nici nu trebuia să primească vreun răspuns, cu siguranță o rostise ca să alunge plictiseala. Se întinsese iar în pat.

„A plecat", răspunse ea fără chef. În cameră, nici un pic de căldură. Aceeași veșnică lumină galbenă, bolnăvicioasă și cele cîteva piese de mobilă veche și sărăcăcioasă. Wang avea aerul omului între viață și moarte. Era de nesuportat. Ea însăși este un om viu. Și năzuiește să vadă tot un om viu.

„Ține tu banii ăștia, îi spuse el cu un zîmbet amar. Sînt banii pentru care mi-am vîndut viața."

Îi răspunse ceva, rostise cuvintele foarte încet, așa că el nu le-a auzit. Vru parcă să se apropie de pat. Dar deodată făcu un pas înapoi și-i ceru blînd : „Dă-i mamei banii, altfel se supără."

El oftă încetișor și nu mai spuse nimic. Afară, pe coridor, răsunau pașii mamei, apoi bătrîna intră.

„Mamă, unde ai fost ?" o întrebă afectuos. În odaia friguroasă și întunecoasă, vocea lui tremura întristată.

„Am fost pînă la Zhang Boqing. Nu eram liniștită și l-am întrebat de fapt ce-i cu boala ta. A spus că nu-i important, că nu-i turbeculoză. După cîteva pungi cu leacuri, va fi bine", zise mama cu blîndețe, dar vocea ei suna un pic îngrijorată.

„Așa e, nu-i important, știu și eu asta", răspunse Wang. La ce-ai mai ieșit ? Trebuie să fie foarte frig afară. Iar tu ai alergat destul toată ziua. Ești pur și simplu slujnica noastră. Într-adevăr, mă simt vinovat față de tine." Îi dădură lacrimile.

„Tu îngrijește-te bine, nu trebuie să te preocupe fleacurile astea. În toți anii ăștia, m-am obișnuit deja să fac pe slujnica. N-am eu o soartă bună, ca ea", răspunse mama. Spunînd ultimele cuvinte, simți un val de plăcere ; involuntar, îi aruncă o privire lui Shusheng.

Shusheng era lîngă masă și asculta discuția dintre mamă și fiu. În sinea ei, scoase un strigăt : „Vai !" Parcă primise pe neașteptate o lovitură peste ureche. Se întoarse și o privi. Dar mama era acum la patul bolnavului, îi spunea : „Zhang Boqing a mai zis că nici ceața din timpul iernii nu ți-e prielnică. El ne sfătuiește să ne mutăm într-altă parte."

„Să ne mutăm... Încotro s-o luăm ? De unde să mai avem noi bani și pentru asta ?" oftă Wang.

Veșnic aceste cuvinte, care-i zgîriau urechea. Și uite-așa, viața asta searbădă se irosește, picătură cu picătură. Shusheng ajunsese la capătul răbdării. Ea n-avea nici o vină, de ce atunci trebuia să fie pedepsită ? Oare nu era

asta o închisoare care își macină viața ? Trebuie să-și ia zborul, să zboare negreșit. Acum, cît mai are aripi. De ce să nu plece ? Între ea și ei nu mai este nimic. Nu se poate sacrifica, alături de ei. Trebuie să se salveze.

Mama încă mai vorbea, iar vocea ei îi străpungea inima ca o săgeată. „Străpunge-mă, nu mă tem. Nu meriți nici măcar să mă cert cu tine..." gîndea Shusheng cu trufie. Inima începu deodată să i se încălzească.

CAPITOLUL 20

Sîmbătă după-amiază, Shusheng se întoarse acasă cu înştiinţarea de transfer în mînă. Nutrind deopotrivă bucurie şi tristeţe, urcă scările şi deschise uşa. Xiaoxuan citea pe fotoliul de trestie de la birou, mama stătea pe un scaun la masă, iar el zăcea tot întins pe patul de suferinţă. Tocmai discutau. Cînd Xiaoxuan o văzu intrînd, se ridică şi strigă : „Mamă !" Palid la faţă, se silea să zîmbească.

Shusheng dădu din cap, apoi îl întrebă : „Ai primit scrisoarea mea ?"

„Da. Temele la şcoală sînt prea dificile, foarte mulţi dintre noi nu putem ţine pasul", zise Xiaoxuan nemulţumit. Acesta era deci motivul pentru care nu fusese de multă vreme pe-acasă.

Ea îi răspunse ceva ambiguu. Îşi privi fiul un timp cu atenţie. Slab, matur, calm, arată, de parcă peste el n-ar fi trecut niciodată anii tineri. E totuşi un copil de treisprezece ani, care deja a îmbătrînit ! Îşi încruntă puţin sprîncenele, apoi îşi feri parcă privirea, se apropie de pat şi-l întrebă pe bolnav : „Azi te simţi ceva mai bine ?"

„Da", dădu din cap bolnavul. Asemenea întrebări şi răspunsuri deveniseră o obişnuinţă. În fiecare zi, ea îi

punea aceeaşi întrebare, iar el îi dădea acelaşi răspuns. deşi boala nu mergea cu nimic spre bine.

Îl auzi tuşind şi îl văzu luînd de lîngă pernă paharul pentru clătit gura (devenit provizoriu scuipătoare), apoi, încet, îl puse din nou jos. Obrajii i se împuţinaseră şi mai tare, ochii o priveau cu disperare.

„Ai luat medicamentele ?" îl mai întrebă cu milă.

Dădu afirmativ din cap ; părea foarte amărît.

„Părerea mea e că trebuie să mergi la spital, să-ţi faci un control..." Nemaiputîndu-se stăpîni, spusese din nou această frază, pe care o repeta pentru a nu ştiu cîta oară.

„Să mai vedem, cîteva zile", zise el, dînd din cap parcă cu un foarte mare efort.

„De ce nu mai devreme ? Te rog ! Cînd e vorba de boală, nu încape amînare", stărui Shusheng, privindu-l cu seriozitate. Din ochii lui căzură cîteva lacrimi şi îşi întoarse uşurel capul într-altă parte.

„Mai rezist, în afară de tuse, alt necaz nu am", zise el. Ea îşi întoarse capul din nou şi spuse :

„Dar tusea înseamnă boală, şi apoi, în fiecare zi ai febră. Mă tem că..." Îşi înăbuşi ultimele cuvinte.

„Vrei să spui că sufăr de tuberculoză ?" o întrebă.

Nu îndrăzni să-i răspundă. Arăta stînjenită. Regreta că vorbise.

„La urma urmei, nici nu-i nevoie de un control. ştiu şi eu că e tuberculoză. Şi dacă ştiu, la ce-mi ajută ? Dacă mă duc la control, ar însemna să fiu ca un vinovat care îşi ascultă condamnarea la moarte." Spunînd asta, se simţi rău şi se gîndi să nu mai vorbească.

Îl privea tăcută, gîndindu-se : Ştie tot, chiar şi crudul adevăr. Şi atunci, ce rost mai aveau sfaturile ei ? Wang zace în pat şi abia o duce de pe o zi pe alta. Repede sau încet, se îndreaptă spre moarte. Cum ar mai putea ea să-l salveze ?... N-ar mai putea. N-o ascultă şi nici nu vrea să urmeze cu seriozitate tratamentul. Ea aşteaptă doar o minune. Sau... Sau să se salveze ea mai întîi. În mintea ei,

erau gînduri contradictorii. Iată de ce în timp ce vărsa lacrimi pe furiș, mai nutrea în secret o speranță.

Avea să-l mai sfătuiască, pentru ultima dată, stăpînindu-și lacrimile : „Nu e adevărat. Și tuberculoza se poate trata. Să nu te temi că se cheltuiesc bani. Ți-am spus doar că nu doresc altceva, decît să găsesc o soluție pentru tine".

„Chiar dacă n-ar trebui să cheltuim bani, totuși e necesară o stare sufletească bună, știi asta. Și dacă duci o viață ca a mea, cum o mai poți avea ?" zise el din nou.

„Xuan, vorbești prea mult. Hai, dormi puțin. Curînd va trebui să iei medicamentul", se amestecă maică-sa, care nu-și mai putea stăpîni mînia.

Shusheng trase cu coada ochiului spre ea. Merse și se așeză la masă. Ședea acolo și nu știa ce ar fi mai bine să facă. N-o băga nimeni în seamă. Nici chiar Xiaoxuan nu venea să-i vorbească. Îi era lehamite de toate. Nici privirea n-avea spre ce s-o mai îndrepte.

Stătu acolo un timp, plictisită. Se gîndea dacă trebuia sau nu s-aștepte aici, pînă termină mama de gătit mîncarea și o aduce. La masă era tot dezolant, fără viață. Iar după masă, cu atît mai mult nu putea fi vorba de o atmosferă caldă. Mereu aceeași lumină galben-cenușie (iar în lipsa ei, întunericul adînc din momentele acelea, nu puține la număr, cînd se oprește curentul), mereu discuțiile monotone, fără însuflețire, fața aceea a lui, bolnăvicioasă. Într-adevăr, nu mai putea îndura o asemenea viață. Nu mai putea să-și irosească în felul acesta ultimele clipe ale tinereții. Și dacă tot nu poate salva pe altul, cel puțin să se salveze ea însăși. Dacă nu, va muri aici, în această încăpere.

Se ridică brusc. Luase din nou o hotărîre. Nu trebuia să mai șovăie. În geantă avea hîrtia de transfer. De ce să refuze ocazia asta ?

Se duse lîngă Xiaoxuan. Spuse : „Xiaoxuan, hai să ieșim puțin."

„Nu stăm să mîncăm ?“ întrebă Xiaoxuan fără chef, ridicîndu-și capul și privind-o. Copilul ăsta semăna cu un om mare. La vorbă mai cu seamă, îi semăna tatălui.

„Mîncăm în oraș“, răspunse ea scurt.

„N-o inviți și pe bunica să meargă cu noi ?“ întrebă din nou Xiaoxuan, ridicînd puțin tonul.

„Lasă, nu mai mergem“, își schimbă ea deodată intenția. Simțea cum se enervează.

Xiaoxuan o privi o clipă surprins și adăugă : „Mamă, nici tu nu ieși ?“

„Nu“, clătină ea din cap, întrebîndu-se în sinea ei cum de copilul ăsta era deodată atît de guraliv.

Xiaoxuan o privi, fără să mai spună ceva și își îngropă din nou capul în cărți.

„Parcă n-ar fi copilul meu“, gîndi ea. Mai zăbovi în spatele lui Xiaoxuan și-l privi atent, îndelung. Xiaoxuan însă nu simțea nimic. Citea o piesă de teatru. Lumina zilei se duse încetul cu-ncetul, iar becul, care abia-ncepuse să lumineze, nici el nu era prea puternic. Trebuia să-și plece tare capul. „Își strică ochii !“ se gîndi. Nu putu răbda și-i spuse cu milă : „Xiaoxuan, odihnește-te o clipă, nu trebuie să fii prea sîrguincios !“

Xiaoxuan înălță din nou capul și, privind-o straniu, îi răspunse : „Bine !“ Ochii lui luceau continuu, de parcă s-ar fi îmbolnăvit. Închise imediat cartea și se ridică fără vlagă.

„Cum de nu rîde și e atît de încet în mișcări ? Nu seamănă deloc cu un copil. Seamănă doar cu taică-su“, gîndi ea din nou.

Xiaoxuan se apropie liniștit de pat, să-și vadă tatăl. „Nu-i deloc tandru cu mine, parcă i-aș fi mamă vitregă“, se gîndi ea cu tristețe. Și se așeză pe fotoliul de trestie, pe care copilul tocmai îl părăsise.

Mama stătea pe marginea patului și vorbea cu Xuan. Xiaoxuan rămas în fața patului, ascultînd calm. Discutau parcă ceva în taină.

„Nu mă lasă să vorbesc cu el. Atunci, cum se face că nici ea nu-l lasă să se odihnească ? Ce soacră egoistă !" își spuse mînioasă. Întinse mîna aproape fără să vrea și luă cartea pe care o citea Xiaoxuan. „Mă urăște ! Pentru ea nu sînt decît un dușman. Xiaoxuan e indiferent față de mine, sigur că așa l-a învățat ea. Chiar și Xuan îi cîntă în strună. Nu, el pe ea o iubește mai mult", se gîndea Shusheng. Se enervase tare. Nu putea îndura atita însingurare, atîta indiferență. Trebuia să găsească ceva, să-i distragă atenția. Privirea ei căzu pe cartea din mînă. Văzu mai întîi două cuvinte scrise cu roșu : „Pe cîmp". O piesă de Cao Yu [1]. O văzuse pe scenă, dar auzise că a fost apoi interzisă nu se știe din ce pricină. Chiar piesa asta ! Ce coincidență ! Și în piesă era o mamă, care-și ura nora. Bărbatul era prins mereu între ele și, între cele două iubiri, suferea amarnic. Și sfîrșitul ? Prea cumplit ! Ea nu poate pricinui un asemenea sfîrșit, pentru că ea nu este ca femeia aceea. Aici ea e în plus și are prilejul să plece. Transferul se află încă în geanta ei. De ce ar lăsa să-i scape o asemenea ocazie ? Nu, e lucru hotărît ! Banca nu va trimite pe altcineva decît dacă ea demisionează. Dar ea, desigur, nu va demisiona. Dacă pleacă de la bancă, nu poate găsi altă slujbă, și apoi a luat un avans. Pe lîngă toate astea, s-a asociat și într-o afacere cu directorul Chen.

„Ia-ți zborul ! Zboară !" părea să-i șoptească o voce la ureche, încurajînd-o. În ochii ei, înștiințarea de transfer lua treptat proporții. Lanzhou ! Acest cuvînt măreț se transformase într-un avion, care în mintea ei deja își luase zborul. Începu încet-încet să se bucure. Simțea că prinde iar curaj. Acum, o privea chiar cu dispreț pe mama lui. Se gîndea : „Nu mă tem nici dacă voi doi vă uniți ca să mă înfruntați. Eu am drumul meu ! Eu îmi voi lua zborul !"

---

[1] Dramaturg chinez modern.

CAPITOLUL 21

Avu un vis groaznic. Se făcea că ea îl lăsase şi plecase cu alt bărbat ; parcă şi mama murise. Se trezi din vis plîngînd, ochii îi erau încă umezi. Inima îi bătea cu putere, îşi asculta bătăile inimii, ca de tobă. Căscă gura, deschise larg ochii. Căuta să distingă ceva în întuneric. În cameră era însă beznă, o beznă care i se lăsa ca o cortină neagră pe cap şi pe trup. Se simţea încordat, respira greu. În piept avea o durere surdă. Obosit, închise ochii, dar îi deschise îndată, pentru că îi reapăruse filmul acelui vis îngrozitor.

„La urma urmelor, unde mă aflu ? se gîndi. Am murit sau trăiesc ?" Împrejur nu se auzea nimeni, dar nu era o linişte deplină, pentru că în cameră se desluşeau totuşi o mulţime de zgomote mărunte. „Sînt singur", îşi zise el dezolat şi deodată îl străbătu un val de amărăciune. Lacrimile porniră din nou să-i cadă.

„Oare toţi cei care trebuiau să plece au plecat ? Toţi cei care trebuiau să moară au murit ?" se întrebă Wang cu amărăciune. Nu găsi nici un răspuns. Se întorcea cînd pe o parte, cînd pe alta. „Cum de nu-i nici o mişcare ? se întrebă. Oare visez ?" Îşi căută urmele lacrimilor pe obraz. Îl rîcîia pe gît şi începu să tuşească.

Deodată, dădu pledul la o parte și sări din pat. Aprinse lumina. În încăpere se făcu o lumină albă ca zăpada, care îl împiedica să-și deschidă ochii. Rămase lîngă masă, cu haina pe umeri. Dintr-o privire. își zări soția dormind în pat. Slavă cerului ! Soția dormea bine, pledul o acoperea pînă la nas. Genele ei lungi, negre, lăsau impresia că ținea ochii deschiși și în somn. N-avea nici o cută pe frunte. Era la fel de tînără ca acum zece ani. Cercetîndu-se cu o privire, băgă de seamă că fața de mătase a hainei lui se decolorase, iar cămașa de pînză albastră devenise și ea albicioasă. Toate oasele i se înmuiaseră, îl dureau, iar flegma îi urca pe trahee. Nu păreau să fie de aceeași vîrstă. El se schimbase ! Și nu, nu era o observație de ieri, de alaltăieri. Dar acum, îl izbi ca o lovitură de pumn în piept. Se clătină, dar sprijinindu-se de masă rămase nemișcat, în picioare.

Zăbovi un timp. Deodată, începu să tremure de frig. Fără să-și dea seama, își trase capul între umeri. În cameră era lumină puternică.

Șoarecele rodea din nou dușumeaua. Pe stradă se auzeau pașii unui trecător. Mergea încet și striga cu voce stinsă și tristă : „Orez dulce !“ Oftă neputincios.

Își întoarse privirea spre cămăruța mamei. Ușa era închisă. Dinăuntru răzbătea un sforăit, nu prea puternic, dar sesizabil. Era Xiaoxuan. El dormea profund. Își aplecă urechea și mai ascultă o dată. Era într-adevăr sforăitul lui Xiaoxuan. „Era de toată mila și copilul ăsta, că i-a fost dat să se nască în familia noastră, se gîndi. Și mama la fel, să îndure necazuri la bătrînețe, oftă din nou. Noroc însă că toți sînt bine, sănătoși“, se consolă el în cele din urmă.

Mai tuși de vreo două ori, dar simțea în gît flegma și trebuia să expectoreze. Nu-ndrăznea să tușească tare, să nu-i trezească pe toți. Gifîia rar. Pieptul îl durea continuu. Scoase batista și-și acoperi gura. Merse pînă la birou și se prăvăli în fotoliul de trestie.

Gifîi de cîteva ori și, spre surprinderea lui, expectoră ; vru să scuipe pe jos, dar flegma i se lipise de limbă și de buze și nu cădea. „Nu mai am nici atîta putere", se gîndi cu amărăciune, descurajat.

După ce scuipă, își simți gîtul uscat și vru să bea puțin ceai. Atunci se ridică. Fără să vrea, răsturnă de pe birou ceva negru. Se aplecă să ridice obiectul. Era geanta lui Shusheng. Cînd a ridicat-o, geanta s-a deschis și din ea căzură cîteva foi de hîrtie și un ruj de buze. Se aplecă din nou să le culeagă și pe acestea și atunci văzu înștiințarea de transfer.

Luă înștiințarea în mînă, se întoarse pe fotoliul de trestie și o citi cu luare-aminte. Deși doar cîteva rînduri, le citi de mai multe ori. I se răcise tot corpul, de parcă ar fi căzut într-o peșteră de gheață.

„Mi-a ascuns adevărul", își zise el în șoaptă. Apoi : „De ce a trebuit să se ascundă de mine ? Eu n-am s-o încurc". Simțea amărăciunea și furia omului care a fost trădat. Nu putea pricepe. Își mușcă în tăcere buza de jos. Pieptul tot îl mai durea, vag. Se masă cu mîna stîngă. „Microbii îmi mănîncă plămînii. Fie ! Să-i mănînce bucuroși", se gîndi.
„Chiar trebuie să plece ?" se întrebă. Își aplecă din nou capul să se uite la înștiințare. Nu era nevoie să mai întrebe. Hîrtia aceea arăta clar că va pleca.

„Nu-i nimic dacă pleacă, trebuie să-și găsească și ea o altă lume, nouă. Dacă rămîne aici, o distrug zadarnic", se consolă el. Întoarse din nou capul și o privi. Se întorsese cu spatele, așa că el nu-i vedea decît părul negru. „Doarme bine", șopti. Își lăsă capul pe spătar, închise ochii și se odihni puțin. Înștiințarea era tot în mîna lui.

Deodată, deschise ochii ca trezit brusc din somn. Ce lumină era în cameră ! Și ce liniște ! Ce frig ! Se uită din nou la ea. Dormea încă, dar se întorsese iarăși cu fața spre el și-și scosese brațul drept deasupra pledului. Un braț alb și plin. „O să răcească". se gîndi. Se ridică, se duse

la pat și-i băgă brațul înapoi sub pled. Îi luase ușurel mîna; abia i-a mișcat-o, și cu toate astea a trezit-o brusc.

Mai întîi gemu, apoi deschise încet ochii. „Încă nu dormi ?" îl întrebă. Și apoi, speriată : „Cum așa, te-ai dat jos din pat ?"

„Am văzut că ți-ai dezvelit un braț și m-am temut că răcești", explică el cu voce scăzută. Ținea încă înștiințarea în mînă.

Shusheng îi zîmbi recunoscătoare, apoi își mută privirea într-altă parte. Deodată, văzu înștiințarea.

„Cum de e în mîna ta ?" îl întrebă ea, surprinsă. Se ridică în capul oaselor și își strînse cămașa de noapte în jurul gîtului. Unde ai găsit-o ?"

„Am văzut-o, răspunse, plecîndu-și capul, iar obrajii i se aprinseră de îndată. Adăugă imediat o explicație : Geanta ta a căzut de pe masă și s-a deschis."

„Abia azi am primit-o. Încă nu știu ce să fac", se scuză ea, și-și aminti cum și-a lăsat din neglijență geanta pe birou. Se scutură de frig și se acoperi cu pledul.

„Du-te, n-am nimic împotrivă", zise el încet.

„Știu", dădu ea din cap. Își simți sufletul greu, văzîndu-l că o privea, de parcă ar fi avut de spus o mulțime de lucruri și totuși nu spunea nimic. „La-nceput, nu voiam să mă duc, dar dacă nu mă duc, cum vom trăi, noi, toată familia..."

„Știu", se bîlbîi Wang, întrerupînd-o.

„Directorul Chen mă ajută să găsesc bilet de avion. A spus că plecăm miercurea viitoare", mai spuse ea.

„Da", răspunse el mecanic.

„Oricum, n-am nici bagaje multe. În nord-vest, lucrurile din piele sînt ieftine, pot să-mi fac hanie acolo", continuă ea.

„Da, acolo sînt ieftine lucrurile din piele", răspunse el apatic.

„Pot ridica de la bancă cheltuielile de călătorie și mai pot împrumuta și niște bani, pe care să-i las acasă, asta pentru început."

„Bine", răspunse el scurt. Îl durea atît de tare inima, de parcă ar fi primit o lovitură de baston în ea.

„Îngrijește-ți sănătatea. Acolo voi fi promovată cu o clasă așa că voi primi mai mulți bani și, deci, pot trimite mai mulți bani acasă. Ai grijă de tine." Pe măsură ce vorbea, îi venea inima la loc și pe față îi flutură din nou zîmbetul.

Wang nu se mai putea ține pe picioare. Spuse : „Mă culc". Se chinui să ajungă la birou, puse la loc în geantă înștiințarea de transfer, apoi se duse și se prăvăli pe pat, își trase pledul peste cap și începu să plîngă încet.

Shusheng abia închisese iar ochii, cînd îi auzi plînsul. Emoția și bucuria i se risipiră. Parcă de undeva căzuseră o mulțime de ace, care i se înfipseseră în inimă. Strigă : „Xuan !" El nu-i răspunse. Mai strigă o dată. El tot nu-i răspunse, dar plînsul se auzi ceva mai tare. Nu se mai putu stăpîni. Dădu la o parte pledul de pe ea, apoi îl dezveli și pe el, îl cuprinse cu amîndouă brațele și, cu toate că el se ferea atît de tare, îi întoarse fața către ea. Plîngînd, îi spunea printre suspine : „Nici eu n-aș vrea să plec. Dacă n-ar fi maică-ta, dacă n-ar fi viața asta... Sînt foarte nefericită !... Eu, o femeie singură, eu...".

CAPITOLUL 22

Începînd din seara aceea, visele lui se înmulţiră. Îl chinuiau. Nu-şi mai găsea liniştea, avea vis după vis. În vis, îşi lua mereu rămas bun de la ea, ea pleca la Lanzhou sau în altă parte, uneori pleca mîniată, după o ceartă cu mama. Se trezea, cu tot corpul năclăit de o sudoare rece. Ofta prelung, neputincios, ştia că boala lui era deja adînc înrădăcinată.

Seara, Shusheng se culca alături de el. Ştiindu-se bolnav evita să stea cu faţa către ea. Dormeau la un loc, dar inimile lor erau departe una de alta. Ziua, soţia ieşea, seara se întorcea destul de tîrziu. Avea obligaţii. Colegii dădeau întruna banchete în cinstea plecării ei. În fiecare seară, cînd se întorcea acasă, o găsea pe mama ţinîndu-i tovărăşie, dar atunci cînd intra ea pe uşă, mama se retrăgea imediat în cămăruţa ei. Shusheng se aşeza pe marginea patului sau pe scaun, la masă, şi îi povestea tărăgănat ce a văzut şi ce a auzit în ziua aceea. Acum, vorbea ea mai mult decît de obicei, iar el era mai taciturn decît înainte. O fixa adesea cu privirea, gîndindu-se în sinea lui dacă după ce se vor despărţi, vor mai avea prilejul să se revadă.

Atunci cînd nu visa, îi făcea plăcere să numere zilele şi orele pe care le mai aveau de petrecut împreună. Zilele şi orele se împuţinau treptat, în timp ce lupta lui devenea mereu mai dureroasă. S-o lase să plece, sau s-o oprească ? S-o lase să fie fericită, sau s-o tragă cu el împreună în prăpastie ?

„După ce vei pleca, îţi vei mai aminti de mine ?" Adesea ar fi vrut să-i pună această întrebare, dar niciodată n-a îndrăznit s-o rostească.

Cei cincizeci de mii de yuani i-au fost predaţi : două mii de yuani numerar şi o chitanţă de depunere în bancă. Soţia i-a spus să-i depună „pe termen fix" şi la fiecare cincisprezece zile să facă formalităţile necesare să poată primi o dobîndă de 7 procente. La urma urmelor, ea ştia mai multe decît el ! Erau gata şi bagajele. Dar, pe neaşteptate, ea a adus din nou acasă o veste bună : biletul de avion va fi probabil amînat cu două săptămîni. Şi pe ea o bucura vestea. Ba mai mult, i-a spus că aveau să petreacă Anul Nou împreună. Cît despre el, nu exista desigur o altă veste care să fi putut să-l consoleze mai mult. N-avea cum s-o reţină, spera doar să fie împreună cît mai des cu ea, să-i vadă cît mai mult timp posibil chipul frumos şi plin de viaţă.

Însă şi clipele cînd erau împreună îi puteau aduce uneori amărăciune. El însuşi îşi dădea seama că inima ei se muta pe zi ce trecea către locuri mai îndepărtate. Se pare că pentru ea, despărţirea de el nu era deloc dureroasă. Adesea îi spunea rîzînd : „După trei-patru luni, am să mă întorc să te văd. Directorul Chen cunoaşte pe cineva de la compania de aviaţie şi poate procura uşor bilet de avion, şi nici călătoria nu e grea". El încuviinţa, dar în sinea lui se gîndea : „Cînd te vei înoarce, nu ştiu dacă voi mai fi sau nu aici". I se părea că s-ar simţi bine numai după ce-ar fi plîns. Flegma însă îi era lipită de trahee, iar cînd tuşea tare îl durea în stînga pieptului, aşa că era obligat să gîfîie uşor. Shusheng era obişnuită acum şi

cu gîfîitul ăsta, care îi stîrnea, ca și înainte, priviri miloase sau întrebări pline de grijă.

Wang se deplasa deseori prin încăpere. Abstracție făcînd de culoarea feței, de tuse și de cîteva gesturi, nimeni nu și-ar fi dat seama că era bolnav. Lua medicamentele tradiționale, dar neregulat. Acum pînă și maică-sa era de părere să meargă la spital și să-și facă un consult și radiografie. El însă ezita. Dorea să ia medicamente tradiționale, pentru că acestea costau puțin și pentru că, luîndu-le continuu, îi dădeau puțină liniște și speranță.

Uneori citea cărți, îi era urît singur, și apoi, nopțile de iarnă erau prea lungi, iar după o noapte de somn ziua nu mai putea închide ochii. Îi plăcea să citească, să umble, să vorbească, pentru că toate astea îl făceau să creadă că boala lui nu e gravă și chiar să uite că e bolnav. Maică-sa însă nu-l lăsa să vorbească mult, să citească mult, să umble mult ; din cînd în cînd, îi atrăgea atenția : e bolnav, deci nu poate trăi ca oamenii sănătoși.

Și de ce să nu trăiască și el la fel ca ceilalți ?! Ziua stătea întins în pat și nu făcea nimic, ceea ce îl silea să gîndească mai mult, să se neliniștească mai mult, să fie nervos. Făcea calcule, aproape în fiecare zi calcula cîți bani a cheltuit și cîți i-au mai rămas. Banii sînt foarte puțini, iar prețurile cresc întruna. Banii primiți de el cînd a fost concediat, pensia familială lăsată de Shusheng, la care se mai adaugă mica dobîndă lunară — toate astea, adunate la un loc, cît timp vor ajunge ? Vedea zi de zi cum se scurg banii, dar era cu mîinile legate, n-avea cum să-i stăvilească. N-avea nici un fel de venit, doar cheltuieli fără sfîrșit... Era îngrozitor, și cum își amintea de asta rămînea încremenit.

Odată, mama i-a cumpărat un pui din care i-a pregătit bucuroasă o supă, pe care a pus-o într-un castron și i-a adus-o s-o mănînce. Asta se întîmpla nu mult după masa de prînz. De două zile pofta lui de mîncare era și mai proastă.

„Dacă îţi place, îţi mai fac“, zise mama pe un ton de uşoară încurajare.

„Mamă, e prea scump, nu ne dă mîna să mîncăm aşa ceva !“ răspunse el cu chipul întristat, primind totuşi castronul. Pentru maică-sa, cuvintele lui au fost ca un duş rece, totuşi îi răspunse cu blîndeţe : „L-am luat foarte ieftin, cu vreo mie de yuani. E hrănitor“.

„Dar noi n-avem bani mulţi, zise el cu încăpăţînare, eu sînt bolnav, mai mult, şi şomer. Cum să răzbim dacă luăm din grămadă şi nu mai punem la loc !“

„Nu-i nimic, să nu-ţi faci griji. Oricum, încă ne mai descurcăm. Mai întîi să te faci bine şi om mai vedea“, îl sfătui mama zîmbind. Zîmbea cam forţat.

„Pe zi ce trece, lucrurile sînt mai scumpe, iar banii mai puţini. Shusheng n-a plecat încă, dar noi o să ne atingem în curînd probabil de banii aceia ai ei“, zise el, încruntîndu-şi sprîncenele. Supa aburea încă în faţa lui.

Mamei îi pieri pe dată zîmbetul. Îşi întoarse capul, cu gîndul să găsească un loc să-şi aşeze privirea, dar nu reuşi, aşa că îşi întoarse capul din nou şi spuse cu durere, dar şi cu furie : „Mănîncă mai repede !“

Wang bău supa din castron, fără lingură, fără beţişoare. Arăta tulburat şi neliniştit. Alături de el, mama oftă fără zgomot. Văzuse parcă zîmbetul de mulţumire al femeii aceleia. Îşi simţea faţa arzîndu-i. Îşi plecă fruntea, dar sorbiturile lui îi atraseră atenţia. „Foarte bună, foarte bună“, lăuda el întruna supa, iar tristeţea îi dispăruse de pe chip. Privea în castron cu lăcomie. Luă cu mîna un copan şi începu să-l roadă.

„Mănîncă şi tu puţin, mamă, zise el, ridicîndu-şi deodată capul şi privind-o.“

„Nu mi-e foame“, răspunse ea încet. Îl privea cu tandreţe. În sufletul ei era nefericită.

„Eu nu sînt bolnav, eu nu mă hrănesc cum trebuie. Îmi voi reveni încetul cu încetul“, îi explică el.

„Așa este, îți vei reveni încetul cu încetul", îi răspunse mama automat.

Wang își îndreptă din nou atenția spre carnea de pui din castron, parcă niciodată nu mai mîncase ceva atît de bun. Deodată, gîndi cu voce tare : „Dacă am fi mîncat de obicei ceva mai bine, n-aș fi căpătat boala asta". Mînca și vorbea. Maică-sa stătea tot alături de el și-l privea, și ba zîmbea, ba își ștergea ochii. „Probabil că încet-încet se va face bine. Poate mînca, și ăsta este un semn bun".

Terminase de mîncat carnea și ținea castronul în miinile unsuroase. Îi spuse mamei, zîmbind satisfăcut : „Mănîncă și tu puțin, mamă. E foarte, foarte gustoasă. Omul are nevoie de lucruri hrănitoare".

Mama nu vroia ca el să vorbească mult și îi răspunse evaziv : „Bine, am să mănînc", dar în sinea ei gîndea : „Puiul ăsta mic și slab și așa e puțin fie și numai pentru tine". Luă castronul gol și ieși. Cînd se întoarse, Wang dormea, sprijinit de fotoliul de trestie. Trecu tiptil, vrînd să-l acopere cu ceva, dar abia ajunse în fața lui, că el făcu ochii mari și strigă: „Shusheng !" O apucă pe maică-sa de mînă.

„Ce este ?" întrebă ea speriată.

Wang aruncă o privire jur-împrejur, apoi întrebă, puțin nedumerit : „Shusheng nu s-a întors încă ?"

„Nu. Nu i-am văzut nici măcar umbra", răspunse ea cu dezamăgire în glas. N-ar fi trebuit ca fiul ei să se gîndească clipă de clipă la Shusheng. În ce privință e bună Shusheng cu el ? Ea (Shusheng) pur și simplu îl chinuie și îl înșeală !

Wang căzu o clipă pe gînduri și deodată zîmbi amar : „Iarăși am avut un vis", zise dezolat.

„Întinde-te mai bine, și culcă-te", îl liniști maică-sa.

„Am dormit prea mult, mă dor toate oasele de atîta somn. Nu mai vreau să dorm", zise, ridicîndu-se încet.

„Shusheng e prea ocupată. Va pleca fără să poată să stea cîteva zile împreună cu noi", mai zise el ca pentru

sine, sprijinindu-se de birou. Se răsuci pe călcîie, dădu la o parte fotoliul, se duse cu pași înceți spre fereastra din dreapta și o deschise.

Ai grijă să nu te tragă curentul", îi spuse maică-sa, grijulie. La început, auzindu-l pomenind iarăși numele femeii aceleia, nu-și putuse stăpîni mîhnirea din suflet și tăcu, dar acum simțea că nu mai putea să tacă — doar nu pe el era ea supărată.

„E prea mare zăpușeală, aș vrea să respir puțin aer proaspăt", zise el. În aerul rece simți însă miros de cărbune. Vîntul îi sufla în față. Îl durea și-l făcea să nu se simtă bine.

Cerul era mereu posomorît, iar atmosfera întotdeauna încărcată. Drumul era o pată de cenușiu întunecat. Oamenii treceau încoace și-ncolo zgribuliți, cu capetele plecate.

„Dormi, totuși, puțin. N-ai nici o treabă și ești plictisit", îl sfătui iarăși maică-sa.

Închise geamul, se întoarse spre ea și, dînd din cap, spuse : „Bine". Privi către pat, dădu să se-ndrepte într-acolo, dar se temu. Oftă neputincios. „Ce încet trece timpul", zise el ca pentru sine.

Merse apoi pînă la pat și se trînti îmbărcat. Ochii îi ținea tot deschiși.

Mama ședea în fotoliul de trestie. Își ținea ochii închiși, ca să se relaxeze. Îl auzea cum se foiește-ntruna în așternut. Știa ce gînduri îl supără. Era mîhnită și indignată. Nu se mai putu abține, întoarse capul spre el și-i spuse împăciuitoare : „Xuan, nu trebuie să te mai gîndești la problemele alea. Dormi liniștit".

„Nu mă gîndeam la cine știe ce", răspunse el cu glas scăzut. „Mie nu poți să-mi ascunzi adevărul. Tot la Shusheng ți-e gîndul", zise mama.

„Eu am îndemnat-o să plece. La început, ea nu ținea neapărat să plece, îi explică el. E mai bine să schimbe

puţin mediul. S-o fi săturat şi ea aici. La Lanzhou, salariul ei va fi mai mare. A urcat o clasă".

„Ştiu, ştiu, zise mama apăsat. Dar tu te gîndeşti numai la ea. De ce nu te gîndeşti şi la tine ? De ce te gîndeşti mereu la alţii ?"

„Să mă gîndesc la mine ? se miră el. Dar eu o duc foarte bine !" Însă pînă şi lui i se păru că aceste cuvinte, „foarte bine", erau mult prea neadevărate şi atunci adăugă : „Boala mea e aproape vindecată. Dacă pleacă la Lanzhou, poate să mă ajute mai mult".

„Ea ? Tu ai încredere în ea !" rîse mama cu răceală, apoi spuse cu dispreţ : „Ea e pasăre sălbatică, dacă-i dai drumul, să nu crezi că se mai întoarce".

„Tu eşti bună cu oricine, mamă, doar cu Shusheng eşti prea aspră. Ea nu-i deloc un asemenea om. Numai pentru familia noastră a acceptat să plece la Lanzhou", zise el tulburat, ridicîndu-se puţin.

Maică-sa îl privea absentă. Deodată, se schimbă la faţă şi dădu din cap, ca şi cînd i-ar fi acceptat spusele : „Fie şi aşa. Eu cred în ce spui tu... Atunci, culcă-te liniştit. Cînd vorbeşti prea mult, îţi pui la încercare nervii şi ţi se poate agrava boala".

Wang tăcu. Îşi lăsă capul în jos, gîndindu-se parcă la ceva. Maică-sa îl privea cu milă. În sinea ei îl mustra : Cum de eşti atît de îndărătnic ! Totuşi îi spuse afectuoasă : „Mai bine culcă-te, Xuan ! Să nu răceşti, stînd aşa".

El îşi înălţă capul şi-i trimise mamei o privire recunoscătoare. După un moment, pe neaşteptate, se dădu jos din pat. „Mamă, am să ies o clipă", zise grăbit. Se aplecă şi-şi legă şireturile.

„Să ieşi ? Pentru ce ?" îl întrebă ea mirată.

„Am puţină treabă", îi răspunse el. Se ridică, faţa i se înroşi de efort. „Nu-i nimic, mamă, lasă-mă să ies puţin", zise el cu încăpăţînare. Apoi îşi luă din cuierul de pe perete haina albastră şi se îmbrăcă.

Mama zise în grabă, neliniştită : „Aşteaptă-mă", şi îl ajută să-şi pună haina pe el. „Nu pleca, nu trebuie să te duci", îi spuse ea în timp ce-i înfăşura gîtul cu fularul acela vechi, cu dungi negre şi albe. „Nu te du, dacă ai vreo treabă, scrie un bilet şi ţi-l duc eu", zise ea din nou.

„Nu-i nimic, mă întorc imediat, e foarte aproape", zise el ieşind. Privindu-l, mamei i se părea că visează.

„Ce-o fi vrînd să facă ? Pur şi simplu nu pricep !" se gîndi ea dezolată, cu voce tare. Rămase un moment pe gînduri, apoi se duse şi îi aranjă aşternutul.

După ce termină, se uită prin cameră. Pe jos era mult praf, în cîteva locuri erau urme de scuipat uscat pe jumătate. Încruntă din sprîncene, apoi ieşi pe coridor şi luă mătura, să cureţe podeaua. Pe masă se depusese un strat de praf. Camera dădea spre stradă şi fiecare camion care trecea stîrnea un nor mare de praf cenuşiu, care intra înăuntru. Ca niciodată parcă, nu mai putea suporta murdăria. Şterse masa şi biroul, şterse chiar şi scaunele.

După ce termină, se aşeză în fotoliul de trestie să se odihnească. O durea mijlocul şi se masă puţin. „Ce bine-ar fi dacă ar veni cineva şi mi-ar face un masaj", se gîndi, dar pe urmă tot ea se mustră : „Ai ajuns slujnică şi mai cutezi să-ţi faci speranţe deşarte !" Oftă deznădăjduită. Îşi rezemă capul de spătar. În faţa ochilor ei, apăru umbra unui om, la început confuză, apoi îi distinse foarte clar faţa. „Iar mi-am adus aminte de el", zîmbi ea. Apoi spuse în şoaptă : „Eu nu pun la inimă, ştiu că soarta mea nu e bună. Dar de ce nu ai grijă de Xuan ? Nu-l poţi lăsa pe Xuan să ducă o asemenea viaţă !" Valul de amărăciune care o încercă o făcu să verse cîteva lacrimi.

Nu după mult timp, Wang împinse uşa şi intră. Îşi văzu mama stînd în fotoliu şi ştergîndu-şi ochii.

„Ce ai, mamă ? De ce plîngi ?" o întrebă surprins.

„Măturam şi mi-a intrat praf în ochi", minţi ea.

„Mamă, mi-ai făcut şi patul", zise el mişcat, apropiindu-se de ea.

„N-aveam treabă și-mi era urît", răspunse ea. Apoi îl întrebă : „Unde ai fost ?"

Gîfîi tare de cîteva ori, tuși de vreo două-trei ori, apoi, întorcînd capul într-altă parte, spuse : „Am fost să-l văd pe domnul Zhong".

„De ce l-ai căutat ? Ai fost la instituție ?" întrebă ea mirată, apoi se ridică în picioare.

„I-am spus să-mi caute de lucru", zise el cu glas scăzut.

„Să-ți caute de lucru ? Încă nu te-ai făcut bine, de ce atîta grabă ! Sănătatea e mai importantă decît orice", zise mama dezaprobîndu-l.

„Așa e sănătatea noastră, a majorității chinezilor. Ți se spune că ești bolnav, dar o duci ani mulți și buni fără să ai nimic. Mă simt mult mai bine. Și domnul Zhong mi-a spus că arăt mult mai bine decît acum cîteva zile. Mi-a promis că-mi va căuta de lucru". Avea aceeași expresie de om bolnav și arăta obosit. Părea că făcuse un mare efort ca să vorbească. Merse și se așeză pe marginea patului.

„Hm ! De ce ești atît de grăbit ! zise mama. Deocamdată nu murim de foame".

„Dar nu pot să dorm toată ziua și să mă uit la tine cum faci treabă singură. Sînt bărbat, nu pot sta cu mîinile încrucișate și să trăiesc ca un leneș", se explică el cu amărăciune.

„Ești unicul meu fiu, numai pe tine te am. Dacă nu vrei să-ți îngrijești sănătatea, eu pe cine o să mă mai bizui în viitor ?..." Nu mai putu să continue, o gîtuia durerea.

Wang își dusese mîna stîngă la gură și își mușcă cu putere degetul mare. Nu simțea durerea, pentru că îl durea groaznic pieptul în partea stîngă. După un timp, își lăsă mîna jos și nu se uită la urmele dinților rămase pe deget. O privea pe maică-sa. Sta acolo, tăcută. O privea cu milă, gîndindu-se : „Toate visele și speranțele tale s-au

năruit". El știa ce însemna „viitorul". „Viitorul" era ca un duh rău, cu dinți albi, înspăimîntători.

Amîndoi tăcură, rămaseră nemișcați. Liniștea era îngrozitoare, chinuitoare. În încăpere nu era nici urmă de viață. Nici glasurile din stradă, nici zgomotul mașinilor nu reușeau să spargă liniștea asta. Mama și fiul se cufundaseră fiecare în gîndurile lui, gînduri total diferite, dar care se întîlneau într-unul și același loc, unde se descopereau reciproc : moartea.

Fiul se duse în spatele mamei. „Nu fi amărîtă, mamă, zise el cu blîndețe, poți să te bizui și pe Xiaoxuan. El va avea sigur un viitor mai bun decît al meu".

Mama înțelese ce voia să spună și fu și mai abătută. „Xiaoxuan este exact ca tine, cînd erai mic. Copilul ăsta îți seamănă teribil", suspină ea. Nu dorea să-și dezvăluie durerea în fața lui, dar cuvintele ei îl făcură să vadă și mai departe, în viața ei singuratică. Avea dreptate. Xiaoxuan îi semăna prea mult, adică, la fel ca și el, nici Xiaoxuan nu avea viitor. Atunci pe ce se va mai bizui ea la urma urmelor ? Uneori, el însuși își punea speranțele în Xiaoxuan, acum însă, înțelesese că speranțele erau foarte vagi.

„E mic, încetul cu-ncetul se va îndrepta, chiar mă simt vinovat față de el, niciodată nu i-am dat o educație prea bună", zise el. Încă se mai gîndea cum s-o liniștească.

„De fapt, nici nu poți fi învinovățit : o viață-ntreagă nu te-ai odihnit și ai îndurat de toate..." Spunînd acestea, mama se emoționă și tăcu. Deodată, se ridică și ieși în fugă.

Wang merse tăcut la fereastră și o întredeschise. Cerul stătea în fața lui ca un obraz palid. Norii cenușii semănau cu niște sprîncene adînc încruntate. Se înfioră de frig. Simți ceva rece pe obraji. „Plouă", își spuse apatic.

În spate se auziră pași. În cameră intră Shusheng. Îi spuse agitată, fără s-aștepte să se-ntoarcă el spre ea : „Xuan, mîine plec".

„Mîine ? Atît de repede ? N-ai spus că săptămîna viitoare ?" o întrebă el uluit.

„Mîine este un zbor suplimentar. Biletele au și fost aduse. Nu mai putem fi împreună de Anul Nou. Păcat ! Și diseară m-a invitat cineva la cină". Spunînd asta, fără să-și dea seama își încruntă sprîncenele. Tonul i se schimbă, de asemenea.

„Așadar, chiar mîine pleci ?" o întrebă el din nou, deznădăjduit.

„Mîine în zori, după ora 5, alerg la aeroport. Trebuie să mă scol înainte să se lumineze afară", zise ea.

„Atunci, trebuie să închiriezi o mașină încă din seara asta, altfel mă tem că nu poți ajunge la timp", zise el.

„Nu-i nici o problemă, directorul Chen va împrumuta o mașină și va veni să mă ia. Rămîne doar să-mi fac bagajele. Nici geamantanul nu mi l-am pregătit", zise ea în mare grabă. Se aplecă și trase geamantanul de sub pat.

„Să-ți ajut", zise el și veni lîngă pat.

Shusheng, stînd pe vine, deschise capacul și începu să-și așeze hainele în geamantan. Cînd și cînd, se ridica, aducea cîte un lucru și-l punea în geamantan. Erau haine, farduri și altele.

„Asta o iei ? Dar asta ?" o întreba el din cînd în cînd, aducîndu-i cîte ceva.

„Mulțumesc, stai liniștit, mi le iau singură", repeta ea mereu.

Mama intră și rămase în ușă, privindu-i cu răceală. Nu scoase nici cel mai mic sunet, însă în sufletul ei era plină de nemulțumire și de indignare. Deodată, Wang observă că era acolo și îi spuse : „Mamă. Shusheng pleacă mîine dimineață".

„Să plece în treaba ei ! Nu mă privește !" îi răspunse maică-sa.

Shusheng se ridicase, s-o salute și să-i spună cîteva cuvinte amabile. Auzindu-i însă vorbele de gheață, se lăsă din nou pe vine, tăcînd. Fața i se împurpură și nu scoase decît un murmur.

Mama intră mînioasă în cămăruța ei. Shusheng închise capacul geamantanului și se ridică. Furia îi trecuse pe jumătate. Wang o privea fără să-ndrăznească să rostească vreun cuvînt. Privirea lui era însă rugătoare.

„Uite, mă supără mereu. De fapt, mă urăște", îi zise Shusheng încet.

„Totul este o neînțelegere. Mama se va lămuri încetul cu încetul. Nu trebuie s-o învinovățești", îi răspunse el în șoaptă.

„Cînd mă uit la tine, nici nu sînt în stare s-o urăsc", îi șopti ea, zîmbindu-i blînd.

„Îți mulțumesc, zîmbi și el la fel ; mîine dimineață te conduc la aeroport".

„Nu trebuie ! Sănătatea nu-ți dă voie, zise ea îngrijorată. Oricum, merge și directorul Chen, care îmi va purta de grijă !"

Ultimele cuvinte îi împunseră dureros inima. „Atunci ne luăm rămas bun aici ?" o întrebă el cu amărăciune. În ochi îi străluceau lacrimile.

Sufletul ei se înmuie și încercă să-l împace : „Nu fi trist, nu plec chiar acum. Astă seară mă întorc devreme și vom sta mai mult de vorbă".

Wang încuviință din cap, dădu să spună : „Am să te aștept", dar nu reuși decît să scoată un sunet nedefinit.

„Întinde-te, e obositor să stai în picioare. Încă nu te-ai vindecat complet. Am să mă așez și eu puțin pe pat", mai zise ea.

El o ascultă și se întinse. Shusheng îl acoperi pînă la jumătate, apoi se așeză și ea pe marginea patului. „Nu știu cum va fi mîine pe vremea asta", gîndi ea cu voce tare. Dacă mă gîndesc bine, nici nu vreau neapărat să

plec. Dacă m-ați opri, poate că nici n-aș mai pleca". Erau cuvinte, pe care i le spunea din tot sufletul.

„Du-te liniștită. Dacă tot te-ai hotărît, nu poate fi rău", îi răspunse el cu blîndețe. Uitase de propriile lui necazuri.

Privindu-l, îi zise cu puțină tristețe și furie : „De fapt, habar n-am dacă plecarea mea la Lanzhou înseamnă nenorocire sau fericire. N-am pe nimeni să mă sfătuiesc, tu ești mereu cu boala ta, iar mama abia așteaptă să plec cît mai repede de lîngă tine".

Cuvîntul „boală" îl izbi în moalele capului. Nu-l lăsau să o uite ! Nu-l lăsau să uite că este un om bolnav ! Oftă. Parcă se prăbușise de la înălțime. Se năruise și ultima lui speranță, subțire ca un funigel.

„Da, da", repeta întruna, neputincios.

„Azi i-am trimis o scrisoare lui Xiaoxuan", mai zise Shusheng. N-apucase să termine ce-avea de spus, cînd, deodată, începu să sune un claxon în stradă. Întoarse capul, ușor surprinsă, privi cît privi spre fereastră, apoi continuă : „I-am cerut să vină duminică în oraș". Claxonul suna întruna, nerăbdător. Shusheng se ridică și spuse în grabă : „Trebuie să plec. Au venit cu mașina să mă ia". Își aranjă puțin hainele, apoi își luă geanta, o deschise, scoase oglinjoara și pudra, rujul.

El se ridică în capul oaselor. „Nu trebuie să te scoli. Culcă-te", zise ea, atentă la oglindă, să-și dea cu pudră și cu ruj. El totuși se dădu jos din pat.

„Am plecat. Diseară mă întorc ceva mai devreme". Vorbind, se-ntoarse către el, îi făcu semn cu capul, zîmbind, apoi ieși în grabă.

În aerul rece al camerei, rămăsese încă mirosul ei de pudră, luase însă cu ea rîsul și glasul cristalin. Wang rămase însingurat lîngă masă, privind vrăjit într-acolo unde se pierduse silueta ei, după ușa aceea cu vopseaua albă coșcovită. „Rămîi ! Rămîi !" i se păru că-și aude propriul său glas lăuntric. Însă bocănitul pașilor ei sprinteni se stinsese deja.

Mama ieşi din cămăruţă. Se uită la el cu milă. „Xuan. îţi faci iluzii, mai devreme sau mai tîrziu tot trebuia să vă despărţiţi. Tu, un biet cărturar sărac, cum o s-o reţii?" spuse ea. Inima îi era plină de dragoste şi ură, avea nevoie să se descarce.

Wang îşi plecă capul şi se examină, apoi îşi duse mîna dreaptă în faţa ochilor. Ce slabă ! Ce galbenă ! Parc-ar fi o gheară de pasăre. Tremurătoare, fără vlagă. Îşi suflecă puţin mîneca. Ce braţ slăbănog ! Şi fără pic de carne. Simţi frig în tot trupul şi-şi privi împietrit mîna asta groaznică. Parcă ar fi fost un vinovat care tocmai şi-a ascultat condamnarea la moarte. Cuvintele mamei îi răsunau repetat în ureche : „Îţi faci iluzii, îţi faci iluzii". Într-adevăr, sufletul lui fusese condamnat la moarte.

Ce drept, ce motiv mai avea el să-i ceară să rămînă ? Problema era el, nu ea. De data asta a înţeles definitiv.

Mama a aprins becul şi odaia se lumină puţin.

Wang se duse în tăcere pînă la birou şi se uită la lucrurile de acolo cu priviri de rămas-bun, apoi se prăbuşi în fotoliul de trestie. Îşi cuprinse faţa în mîini. N-avea nici o lacrimă. Doar că nu vroia să mai vadă nimic în jurul lui. Refuza totul, chiar şi pe sine însuşi.

„Xuan, nu fi abătut. Femei sînt cu duimul. Fă-te tu bine şi pe urmă n-ai decît să-ţi găseşti alta, mai bună", îl încurajă mama.

El scoase un geamăt jalnic. Îşi luă mîinile de pe faţă şi o privi pierdut. Îi venea să plîngă. De ce vroia să-l tragă înapoi ? Să-l facă pe el, pe acest condamnat la moarte să întrezărească încă o dată bucuriile acestei lumi ? Se pregătise deja cu supunere să-şi îndure soarta, de ce mai trebuia să-l seducă cu vise fără speranţă ? În aceste clipe, nu putea fi lucid, nu judeca pe îndelete, trăgîndu-şi învăţămintele numai din amărăciunea inimii lui frînte. Shusheng luase cu ea dragostea şi împreună cu ea tot ce îi aparţinuse : visele din anii facultăţii, viaţa dulce de după

căsătorie, planurile pe care și le făcuse înainte de război...
Nimic nu mai era, totul se terminase !

Maică-sa nu reușise încă nici ea să-l cunoască, însă culoarea feței lui o speriase. Se ridică grăbită și-i spuse cu vocea tremurîndă : „Întinde-te puțin, văd că nu prea ți-e bine. Vrei sau nu, chiar acum mă duc să chem un doctor, fie și unul care practică medicina europeană".

„Nu, nu trebuie să chemi doctorul. Mult nici nu mai poate dura, mamă", zise el disperat. Vocea îi era slabă și din timp în timp gîfiia. Se ridică, clătinîndu-se.

„Ce spui ? Stai să te sprijin", strigă maică-sa speriată. Îi sprijini brațul drept.

„Nu te teme, mamă, n-am nimic, pot merge și singur", zise el parcă trezit din vis. Își eliberă brațul, părăsi fotoliul, merse la masă și, sprijinit într-o mînă, privi pierdut de jur-împrejur. Lumina gălbuie, slabă, a becului, aranjamentul lipsit de gust al lucrurilor, totul răspîndea răceală. Deodată, fără nici un avertisment, se stinse lumina. În fața ochilor nu era acum decît întuneric, apoi din întuneric se revărsă o lumină cenușie, greu de definit.

„Abia ieri s-a oprit curentul, cum de l-au oprit iar azi ?" bodogăni mama cu voce scăzută.

Wang oftă. „Oricum, n-avem nici o treabă, așa că n-are decît să fie întuneric", zise el.

„Mai bine aprind o lumînare, altfel pare și mai trist și mai înspăimîntător", zise mama. Se duse să caute lumînarea rămasă de ieri, s-o aprindă. Flacăra lumînării tremura îngrozitor, fitilul se înclinase într-o parte și ceara curgea ca apa. Grămada de ceară lipise de masă paharul spart, pus cu gura în jos, luat drept sfeșnic provizoriu.

„Adu repede foarfeca ! Adu repede foarfeca !" N-ar fi vrut să spună vorbele astea, ele însă îi scăpară totuși fără să vrea, și arăta alarmat. Asemenea lucruri se întîmplau mereu și, din pricina repetării, dobîndise deja o mulțime de deprinderi. Făcea lucruri pe care nu neapărat ar fi

vrut să le facă, rostea vorbe pe care nu neapărat ar fi vrut să le spună.

Mama aduse foarfeca și tăie fitilul. Lumina se mai liniști puțin. „Mănînci acum ? Mă duc să încălzesc supa de pui", zise ea.

„Bine", răspunse el în silă. Interesul și pofta de mîncare pe care le avusese cu cîteva ore înainte dispăruseră cu totul. Răspunsese „bine" doar ca să-i facă ei pe plac. „De ce-o mai fi vrînd să mănînc ? Doar m-am săturat", se gîndi nedumerit. Se uită la ea cu o privire pierdută. Maică-sa tocmai aprinsese o lumînare, nici măcar cît degetul de mare, și dădea să iasă din cameră.

„Mamă, ia-o pe asta lungă, ți-e mai ușor", zise el. „Eu n-am nevoie de lumină, îi răspunse ea. Pentru mine e totuna dacă am sau nu lumină. Nu-ți fă griji, mă descurc cu asta", zise maică-sa și ieși cu lumînarea mică.

Cealaltă rămase să-i țină lui tovărășie, în cameră.

„A mai trecut o zi. Nu știu cîte zile mai am de trăit", zise el ca pentru sine și oftă neîmpăcat.

N-avea cine să-i răspundă. Pe perete tremura umbra. Nu știa dacă ar fi trebuit să stea așezat sau în picioare, să doarmă sau să stea treaz. Nu știa nici măcar ce mișcări ar trebui să facă. Stătea în picioare, lîngă masă. Aerul rece îi pătrunsese treptat prin haine. Tremura ușor. Făcu cîțiva pași, să se mai încălzească.

„Am abia treizeci și patru de ani și n-am făcut încă mare lucru, se gîndi cu nemulțumire și durere. Acum totul s-a sfîrșit", se lamentă el în sinea lui, cu părere de rău. Ambițiile din timpul facultății îi străluciră pentru o clipă dinaintea ochilor, ca o lumină. Atmosfera dintr-o grădină de flori, chipurile tinere, cuvintele trufașe... toate se derulară iarăși în mintea lui. „Cine s-ar fi gîndit atunci că va veni și ziua asta ? se-ntrebă Wang cu regret. Ce prost eram atunci ! Intenționam să înființez un gimnaziu ideal", se mai gîndi el zîmbind amar. În fața lui, apăruseră acum niște figuri de tineri — veseli, curajoși, plini

de speranțe... Îi zîmbeau cu recunoștință. Deschise ochii mari, uimit. Luminarea făcuse un muc și, treptat, își pierdea puterea. Odaia era de o nemărginită tristețe. Nu se duse să taie mucul. Monologa dezamăgit : „Iarăși visez". Deodată, auzi pe coridor pașii mamei.

„Iarăși mîncare ! Ce rost mai are să-mi tîrăsc viața așa, nici mort, nici viu !" gîndi cu amărăciune.

Mama intră aducînd castronul cu supă fierbinte și, zîmbindu-i mulțumită, spuse : „Ți-am încălzit supa de pui, mănînc-o cît e caldă".

„Bine ! Am să mănînc mai multă", zise el supus.

Mama puse castronul pe masă.

Se așeză pe scaun. Un abur fierbinte îi năvăli în față. Mama, cu capul aplecat, tăia mucul luminării. O privea. Îmbătrînise în zilele astea și mai mult, avea atît de multe riduri. Maxilarele păreau și mai proeminente, iar obrajii și mai slabi.

„Și pe ea am obosit-o." Nu se putea opri să nu gîndească așa. Tare îi venea să plîngă. Rămase dus pe gînduri în fața castronului.

„Ia și mănîncă, uite, se răcește", îl imboldi mama.

CAPITOLUL 23

Își așteptă soția, dar ea se întoarse tîrziu.

Timpul trecea foarte încet. Ba se așeza în fotoliul împletit, ba se trîntea îmbrăcat pe pat. Vechiul său ceas era stricat de mai multe zile și, nemaivrînd să cheltuiască o grămadă de bani ca să-l repare, îl aruncase deoparte, lîngă pernă. O ruga pe maică-sa să-i spună cît mai era ora... Ora șapte... ora opt... ora nouă... I se părea că timpul își bătea joc dinadins de el. Așteptarea era într-adevăr chinuitoare. Wang avea însă multă răbdare.

În sfîrșit, s-a făcut zece. Maică-sa și-a lăsat lucrul din mînă, și-a scos ochelarii și și-a frecat ochii. „Xuan, dezbracă-te și culcă-te. N-o mai aștepta !" îi spuse.

„Nu pot dormi, dumneata culcă-te însă !" îi răspunse el întristat.

„E atît de tîrziu și încă nu s-a întors. Poate că a și uitat de noi, cei de acasă. Ar fi trebuit să stea acasă, căci mîine, dis de dimineață, trebuie să plece", mai spuse mama supărată.

„Are multe obligații, este foarte ocupată, nu-i vina ei", luă el apărarea soției sale.

„Obligații ! Spune-mi, ce obligații are ? Nu cumva s-a dus iarăși cu directorul acela Chen al ei ?" întrebă mama, zîmbind sarcastic.

„Nu-i adevărat, nu se poate !“ clătină el din cap.

„Întotdeauna îi ții partea ! Nu vreau să te amărăsc cu tot dinadinsul. Acum o las baltă, dar să știi că relațiile ei cu directorul Chen sînt cam dubioase...“ Restul vorbelor și le înghiți, își schimbă vocea și spuse oftînd : „Ești prea naiv dacă mai crezi în ea. Într-adevăr, ești tare încăpățînat.“

„Mamă, tu încă n-o cunoști bine. are și ea necazuri. Are servici și în mod inevitabil are și anumite obligații. În afară de asta, ține la prestigiul ei, continuă el să-i ia apărarea. Nu că îi place neapărat directorul Chen. Eu am încredere în ea“.

„Atunci, pe semne că am născocit eu totul, ca s-o ponegresc“, spuse mama agitată, schimbîndu-se la față.

Wang se sperie. Se uită pe furiș la maică-sa. Nu mai avea chef să deschidă gura. Regreta ce-i spusese. Mama se uită la el cu milă și-i zise blînd : „Nu fi supărat, sînt bătrînă și am început să am o fire mai dificilă. N-are rost să ne tot certăm, dar nu înțeleg de ce nu mă poate suferi. Oricum, sînt mama ta“.

Atunci el își recăpătă puțin încrederea și curajul. Spuse : „Mamă, nu trebuie s-o judeci greșit. Niciodată n-a spus ceva urît despre tine. La început, s-a purtat chiar foarte frumos“. Era convins că există șansa și speranța ca neînțelegerile dintre ele să se stingă.

Mama oftă iar. Vorbi, arătînd spre el : „Ești prea naiv. Cum crezi că îți va arunca adevărul în față ? Eu am văzut, și mi-e mai limpede decît ție. Știe că își poate cîștiga singură existența, pe cînd eu trebuie să trăiesc, bizuindu-mă pe voi. De asta nu mă poate suferi“.

„Mamă, într-adevăr o judeci greșit“, protestă el cu convingere.

„De unde știi ?“ obiectă ea.

Chiar în acel moment, se aprinse pe neașteptate becul, inundînd toată camera cu lumină. Mucul de lumînare,

lung de numai un *cun* [1], rămas pe fundul paharului încununat de o floare mare, neagră, de ceară, stătea să se stingă. Mama suflă peste el şi schimbă vorba : „E ora zece şi jumătate şi ea tot nu s-a întors. Spune şi tu dacă-i stă gîndul ei acum la noi !"

Tăcu. Oftă încet. Simţi din nou o durere ascuţită în piept, în partea stîngă. Se uită iar la maică-sa, pe furiş, rugător, şi chiar ar fi vrut să-i spună : iart-o ! Dar nu spuse nimic. Îşi înăbuşi pornirile din suflet (ar fi vrut să plîngă). Îi spuse cu falsă nepăsare : „N-o mai aştepta, mamă, du-te şi te culcă !"

„Dar tu ?" îl întrebă ea grijulie.

„Am să mă culc şi eu. Mi-e tare somn." Se prefăcu că nu mai putea ţine deschişi ochii şi căscă.

„Dar nu te dezbraci ?"

„Mă dezbrac mai încolo. Lasă-mă să dorm puţin aşa. Stinge lumina." Vorbise anume alene şi mai căscă o dată.

„Bine, dormi puţin, nu uita însă să te dezbraci", îl îndemnă maică-sa. Stinse lumina, luă tiptil un scaun şi-l puse fără zgomot în uşă, apoi intră în odăiţa ei. La ea era aprinsă lumina.

Lui Wang nu-i era somn. Gîndurile i se învălmăşeau îngrozitor în minte. Privea cu ochii larg deschişi uşa, masa pătrată, fotoliul, toate lucrurile pe care a stat, le-a atins sau le-a folosit ea. Se gîndea : De mîine dimineaţă se va schimba totul. În camera asta ea nu va mai apărea.

Brusc, îşi trase pledul peste cap şi, plîngînd, începu s-o cheme în taină : „Shusheng !" Spera că o mînă îl va dezveli şi o voce dulce îi va şopti încet la ureche : „Xuan, sînt aici !"

Nu se întîmplă însă nimic. În odăiţa ei, mama tuşi de două ori, apoi se făcu din nou linişte.

„Shusheng, chiar mă părăseşti ?" şopti el iarăşi. Aştepta o voce care să-i răspundă : „Xuan, niciodată nu voi pleca de lîngă tine". Nici o voce. Ba da, din stradă se au-

[1] Unitate de măsură echivalînd cu 5 cm.

zea un strigăt trist : „Orez dulce !" Ce glas, cît de pustiu, cît de singur ! Era un bătrîn negustor ambulant, solitar, care-și striga marfa, în care lui i se păru că-și descopere propria imagine : capul vîrît între umeri, gîrbovit, mîinile ascunse în mîneci. Scurta veche și zoioasă nu-l apără de vîntul tăios. Un cărturar solitar, slab și bolnav. Prezentul... viitorul... se gîndi el și prinse iar să plîngă ascuns sub pled.

Noroc că nu-l auzea maică-sa. Nimeni nu va veni să-l împace. Cu timpul lacrimile i se opriră. Auzi pași pe coridor. Erau pașii ei ! Bucuros, dădu pledul deoparte, descoperindu-și fața. Uitase că lacrimile nu i se uscaseră încă. Abia cînd ea împinse ușa își aminti, își frecă grăbit ochii și se întoarse în așa fel, încît să nu i se vadă fața cînd ea va aprinde lumina.

Shusheng intră în cameră și aprinse lumina. Privi mai întîi spre pat, sigură că el deja doarme. Își luă papucii, se apropie încetișor de birou și se așeză în fotoliul de trestie. Își scoase pantofii, luă din sertar o oglindă și-și aranjă puțin părul, apoi se ridică, deschise geamantanul, aduse niște lucruri și le puse înăuntru. Toate astea le făcu cu mare băgare de seamă să nu iște vreun zgomot. Nu vroia să-l trezească. În timp ce-și pregătea geamantanul, își aminti brusc de ceva, lăsă totul și se apropie de patul lui. Rămase lîngă pat, privindu-l în liniște.

Wang nu dormea. Îi ghicea mișcările după micile zgomote pe care le făcea. Știa că venise lîngă patul lui. Credea că va pleca imediat, dar ea rămase acolo multă vreme. Nu știa precis ce anume făcea. Nu se mai putu stăpîni și tuși. O auzi cum îl cheamă, în șoaptă. Prefăcîndu-se că se trezește, se întoarse spre ea, începu să se întindă și deschise ochii.

„Xuan ! îl chemă ea din nou. Se aplecă și-l privi. M-am întors tîrziu. Dormi de mult ?"

„Întîi n-am vrut să mă culc, dar, nu știu cum, am adormit", minți el și-i zîmbi.

„De mult voiam să mă întorc, de unde să fi știut că se va întîrzia atîta cu cina ! M-am dus apoi la cafenea. Le-am spus că trebuie să mă întorc devreme acasă, dar nu m-au lăsat..." îi explică ea.

„Știam eu, o întrerupse el. Colegilor tăi nu le mai venea să se despartă de tine." Toate astea le spusese din complezență, dar imediat își dădu seama că n-a făcut bine. Nu avusese deloc intenția să o ironizeze.

„Nu cumva te-ai supărat că nu m-am întors devreme ? îl întrebă ea încet. Nu te-am mințit. Cu toate că am luat masa în oraș, tot timpul m-am gîndit numai la tine. Ne vom despărți și aș fi vrut și eu să stau cu tine mai mult. Îți spun sincer, mi-e frică numai..." Spunînd acestea, privi spre odăița mamei.

„Știam, nu te-am învinuit, îi răspunse el. Ți-ai făcut bagajele ?" schimbă Wang vorba.

„Aproape."

„Atunci, termină-le repede, o grăbi el, e aproape unsprezece, trebuie să te culci mai devreme, mîine te scoli înainte de a se lumina."

„Nu-i nimic, vine directorul Chen să mă ia. A închiriat o mașină", spuse ea la-ntîmplare.

„Oricum trebuie să te scoli devreme, altfel întîrzii", insistă el, străduindu-se să zîmbească.

„Dar tu..." începuse s-o cuprindă un sentiment de tristețe la gîndul despărțirii. Avea sufletul greu. Ar fi vrut să mai spună ceva, dar cuvintele i se opriră în gîtlej și nu mai vroiau să iasă.

„Mi-e somn." Căscă, fals, dinadins.

Shusheng rămase pe gînduri cîteva clipe, apoi își ridică privirea și spuse : „Bine. Somn ușor. Să nu te scoli cînd ple. Va fi prea devreme și, dacă te scoli, răcești. Abia te-ai mai întremat, trebuie să fii atent", îl îndemnă ea.

„Da, știu. Fii liniștită", șopti Wang, străduindu-se să zîmbească mulțumit, deși nu prea reuși. După ce ea se întoarse la bagaje, el prinse din nou să lăcrimeze sub pled.

Bagajele i-au luat aproape o oră. Credea că el doarme adînc, însă stătuse treaz tot timpul. Gîndul lui alerga prin multe locuri, peste mulţi ani. Deşi depăşi limitele timpului şi spaţiului, se învîrtise mereu în jurul aceluiaşi chip. Chipul ei. Se mai afla încă în apropierea lui, dar el n-avea curajul nici să respire, nici să tuşească mai tare, să nu cumva s-o facă să tresară. Amintirile fericite, lunile şi anii primei tinereţi erau departe... Chiar şi certurile dureroase şi micile chinuri reciproc pricinuite erau şi ele departe. Rămînea numai despărţirea (care avea să vină curînd) şi viitoarea singurătate. Şi boala, simţea iar o durere surdă în partea stingă. Se va mai întoarce oare la el ? Sau va fi el în stare s-o aştepte, pînă cînd se va întoarce ?... Nu îndrăznea să se gîndească mai departe. Se răsuci cu faţa la perete şi plînse in tăcere. Apoi, pe nesimţite, adormi, iar asta se întîmplă la numai cîteva minute după ce se dusese şi ea la culcare.

Pe la miezul nopţii, tresări în somn, năpădit de o sudoare rece. Maioul de pe el era ud leoarcă. În odaie era întuneric. Se întoarse şi privi spre fereastră. Se simţea buimăcit. Nu putu desluşi nici un obiect. Din camera mamei nu se auzea nimic. Îşi încordă auzul, ascultînd în linişte. Auzea doar respiraţia ritmică a soţiei. Dormea liniştită. „Cît să fie oare ceasul ?" se întrebă el, dar nu-şi putu răspunde. „N-o fi dormit oare mai mult decît trebuie ?" se gîndi, dar tot el îşi răspunse : „Trebuie să fie devreme. E încă întuneric. Nu va întîrzia. Directorul Chen vine după ea". Amintindu-şi de directorul Chen, simţi parcă o lovitură puternică în moalele capului. Rămase cîteva minute înlemnit. Ceva îl ardea în inimă, iar obrajii şi fruntea îi ardeau şi ele groaznic. „E mai bun decît mine în toate privinţele", se gîndea, cuprins de gelozie.

Adormi din nou pe nesimţite. Ea însă se trezi brusc. Sări din pat, se îmbrăcă, aprinse lumina şi se uită la ceas.

„Ah !“ exclamă ea cu glas scăzut și începu să se aranjeze în mare grabă.

Deodată, de afară se auzi un claxon. „A venit, trebuie să mă grăbesc“, își spuse în șoaptă. Termină în grabă cu aranjatul. Privi spre pat. El dormea nemișcat. „Nu trebuie să-l trezesc. Să-l las să doarmă“, se gîndi ea. Apoi se uită spre cămăruța mamei. Ușa era închisă. „La revedere !“ spuse, privind într-acolo. Încercă să ridice cele două geamantane, dar abia le ridică și trebui să le lase din nou. Se duse grăbită spre pat și îl privi. Îi vedea doar ceafa. Sforăia. Rămase împietrită cîteva clipe, pînă cînd claxonul mașinii sună iarăși sub fereastră. Cu glas dulce, spuse încetișor : „Xuan, la revedere ! Sper să nu visezi că te-am părăsit“. Nu se simțea în apele ei. Își mușcă cu putere buza de jos, se răsuci pe călcîie, plecă de lîngă el, dar se întoarse și-l privi din nou. Ezită puțin. La un moment dat, se apropie de birou, luă o hîrtie și cu stiloul scrise în grabă cîteva rînduri. Așeză călimara peste scrisoare, apoi luă unul din geamantane și porni spre ușă.

Cînd ea coti spre scară, el țipă în somn și se trezi. O strigă pe nume. Vocea lui nu era prea puternică, în schimb plină de tristețe. Visase că l-a părăsit și a plecat. Tocmai o striga să se întoarcă.

Începu s-o caute cu privirea. Ușa era deschisă, lumina strălucea îngrozitor. Ea — nicăieri. Un geamantan stătea în mijlocul camerei. Înțelese imediat ce se întîmplă. Se ridică din pat, își puse pufoaica fără să se încheie la nasturi, ridică geamantanul și, cu pași mari, ieși din cameră.

N-a apucat să ajungă la scară și simți că-l dor foarte tare umerii — iar picioarele i se păreau de plumb. Se sili totuși să coboare scările. Scara nu era luminată, iar pufoaica neîncheiată îl împiedica la mers. Cînd ajunse la etajul I, văzu doi oameni care urcau grăbiți. Văzu și lumina lanternei. Pentru a o evita, își coborî puțin privirea.

„Xuan, te-ai sculat ! strigă o voce feminină cunoscută.

Lumina lanternei îl învălui. A, mi-ai adus și geamantanul ! Se apropie grăbită de el și întinse mîna după geamantan. Dă-mi-l", îi ceru ea cu recunoștință.

El nu lăsă geamantanul din mînă și, continuînd să coboare, îi spuse : „Nu-i nimic ! Pot să-l duc".

„Dă-mi-l mie !" se auzi o voce bărbătească. O voce tînără și puternică. Wang tresări. Aruncă o privire asupra celui care vorbise. În obscuritate i se păru înalt, cu un aer impunător. În comparație cu acesta, el arăta jalnic. Îi dădu, ascultător, geamantanul. O auzi spunînd : „Domnule director Chen, coboară dumneata mai întîi. Vin și eu imediat".

„Grăbește-te", spuse vocea aceea tînără, apoi silueta directorului, înaltă, impunătoare, dispăru. „Toc, toc". După cîtva timp dispăru și zgomotul pașilor lui. El stătea în capul scării, tăcut. Stătea și ea. Lumina lanternei, după ce luci un timp, se stinse brusc.

Amîndoi rămaseră în întuneric și frig, auzindu-și numai respirația.

Claxonul sună de două ori. Shusheng tresări, ca în vis. Spuse : „Xuan, du-te sus și culcă-te. Trebuie să ai mai multă grijă de tine... Să ne despărțim aici. Nu trebuie să mă conduci. Ți-am lăsat o scrisoare în cameră". Întinse mîna cu tandrețe și o apucă pe a lui. Îi simți mîna și slabă, și țeapănă (cu toate că nu era prea frig). Își înăbuși cu tărie pornirile și-i spuse cu o voce tremurată : „La revedere !"

El o cuprinse brusc pe după umeri și o întrebă cu nerăbdare și durere : „Cînd am să te mai văd ? Cînd te vei întoarce ?"

„Greu de spus, însă de întors am să mă întorc cu siguranță. Cred că cel mult după un an", îi răspunse emoționată.

„Un an ? Atît de tîrziu ? Nu poți mai devreme ?" o întrebă în șoaptă, cu disperare. Îi era teamă că nu va putea aștepta pînă atunci.

„Nu știu, dar voi încerca să mă întorc mai devreme", îi răspunse Shusheng. Enervantul claxon mai sună o dată. Ea îl consolă : „Să n-ai nici o grijă, îți scriu îndată ce ajung acolo".

„Da, voi aștepta scrisoarea ta", îi spuse și el, ștergîndu-și lacrimile.

„Voi..." Dar nu mai apucă să spună altceva. Simți deodată o durere în inimă și i se aruncă în brațe.

Wang se trase, grăbit, un pas înapoi și-i spuse speriat : „Nu te apropia de mine, am tuberculoză, e contagioasă".

Shusheng nu se depărtă, îl îmbrățișă și-și lipi strîns buzele ei roșii de buzele lui uscate, sărutîndu-l cu patimă. Abia cînd auzi din nou claxonul acela sîcîitor, se desprinse și-i spuse cu lacrimi pe obraz : „Tare aș vrea să iau și eu boala ta. Astfel n-ar mai trebui să plec". Își șterse obrazul cu batista, oftă, apoi adăugă : „Să-i spui mamei ce se cuvine din partea mea ; n-am vrut s-o deranjez la plecare". În sfîrșit, se hotărî să plece și coborî grăbită, cu lanterna aprinsă, cele cîteva trepte ce mai erau pînă jos.

Rămase înlemnit cîteva minute, apoi, deodată, coborî după ea. Nu se împiedică de nimic în întuneric. Dar cînd ajunse la poartă, mașina deja pornise. A strigat-o : „Shusheng !" Și vocea i s-a stins. I s-a părut că ea și-a apropiat fața de geam, dar mașina își continuă drumul. Wang se luă după mașină strigînd, mașina însă pătrunse în ceață, ca o săgeată. N-ar fi putut s-o ajungă. Se opri, gîfîind. Se întoarse acasă disperat. La poartă, lampionul singuratic, ca o lună plină, lumina o porțiune din trotuar. La picioarele zidului de lîngă poartă, se deslușea o grămăjoară. Se uită mai bine și văzu doi băieți de vreo zece ani ghemuiți unul în brațele celuilalt. Dormeau. Fețele lor erau negre, hainele, trențăroase, tot negre și ele. Se acoperiseră cu cîlți de bumbac, murdari, cenușii-închiși. Dormeau duși. Lumina becului le mîngiia duios fețele.

Privindu-i, începu să tremure. În jur era o noapte rece şi îngrozitoare. Numai băieţaşii dormeau. Ar fi vrut să-i trezească şi să-i cheme. Se gîndi să-şi dea jos pufoaica şi să-i învelească. Nu făcu însă nimic. „Şi Tang Boqing a dormit aşa", îşi spuse, amintindu-şi vorbele aceluia şi, acoperindu-şi faţa cu palmele, intră înăuntru, ca şi cum ar fi fugit de o boală molipsitoare.

Întors în camera lui, dădu cu ochii de biletul pe care i-l lăsase ea pe birou, îl luă şi începu să-l citească, în şoaptă :

„Xuan,

Am plecat. Văd că dormi adînc şi nu mă-ndur să te trezesc. Nu trebuie să-ţi pară rău. Îţi voi scrie imediat ce ajung acolo. Directorul Chen va aranja totul. Să n-ai nici o grijă. Am doar o singură rugăminte : ai mai multă grijă de tine şi urmează-ţi tratamentul cu sîrguinţă. Să-i spui mamei cîteva cuvinte bune din partea mea,

Soţia ta"

Citind, îi curgeau lacrimile. Mai ales ultimul cuvînt, „soţia", îl făcea fericit.

Stătu cîteva minute la birou, cu biletul în mînă, simţindu-se pătruns de frig în tot corpul. Avea şi picioarele îngheţate. Nu mai putea rămîne în picioare şi se apropie de pat, cu biletul în mînă, îl depuse lîngă pernă. Apoi se dezbrăcă şi intră în aşternut.

Nu dormi bine. Se zvîrcoli tot timpul. Tresărea îndată ce închidea ochii. Îl pîndea coşmarul şi îi era teamă să adoarmă de-a binelea. Avea temperatură şi i se învîrtea capul, îi ţiuiau urechile. Abia cînd se revărsară zorile, auzi şi huruitul avionului. Se gîndea : „A plecat. A plecat departe. N-am s-o mai văd niciodată". Luă biletul în mînă şi începu încet să plîngă. „Eşti un om cinstit şi slab, nu ştii decît să plîngi !" Aducîndu-şi aminte de vorbele soţiei, începu să plîngă şi mai tare.

CAPITOLUL 24

A doua zi după plecarea ei, căzu din nou la pat. Cît fu bolnav rău, a primit trei scrisori. În prima îi scria :

„Xuan,

Am ajuns în orașul Lanzhou. Totul mi se pare străin. Simt numai că aerul este proaspăt. Cu toate că e frig, e totuși plăcut.

Clădirea băncii se află încă în reparație. Locuim cu toții la hotel. Directorul general Chen se poartă foarte frumos cu mine. Să n-ai nici o grijă. Am sosit într-un loc nou și, deocamdată, nu mă pot încă adapta. După o zi-două, îți voi scrie o scrisoare mai lungă.

Mama își mai iese din fire ? Cînd eram acasă, nu era mulțumită de nimic. Acum, cînd sîntem departe una de alta, probabil că nu mă mai urăște atît.

Trebuie să ai grijă de tine, să te hrănești bine și pentru nimic în lume să nu faci economie la bani. Îți voi trimite bani în fiecare lună.

Îți doresc multă fericire,

Soția ta,
Ziua... luna...

Adresa expeditoarei nu era scrisă citeț, însă scrisoarea atît de scurtă i-a făcut plăcere. Afară de trei cuvinte: „directorul general Chen". Așteptă cea de-a doua scrisoare. Și nu prea mult timp. După trei zile, a sosit. Aceasta era lungă și scrisă cu multă sinceritate, cu multe sfaturi de îmbărbătare. Mai mult, i-a dat și o scrisoare de recomandare pentru doctorul Ding, șeful clinicii de boli interne de la Spitalul Kuanren. Scrisoarea de recomandare era semnată „Chen Fengguang". Știind că este numele directorului Chen, se înroși la față. I-a spus în treacăt mamei: „Shusheng mi-a cerut să mă duc la spitalul Kuanren. Mi-a trimis și o scrisoare de recomandare din partea directorului Chen". Mama răspunse rece: „Hm! Cui îi pasă de recomandarea lui?" Nu mai avu curajul să continue și nici nu mai pomeni vreodată de scrisoarea aceea. Aștepta cea de-a treia scrisoare. Era convins că va fi mai lungă decît a doua. După o săptămînă, a venit și cea de a treia scrisoare, foarte scurtă. În scrisoare, îl înștiința că se pregătea pentru ceremonia de inaugurare a băncii și de aceea n-a avut timp să-i scrie mai mult, dar că așteaptă răspunsul lui, să-i scrie cum o mai duce. La sfîrșit, i-a dat adresa și, în loc de „soția ta", semnat „Shusheng".

După ce a citit-o, a oftat și n-a mai spus nici o vorbă. Mama a întins mîna, iar el i-a dat scrisoarea în tăcere.

„Ce îngîmfată! Numai de cîteva zile a plecat și își dă deja aere de persoană importantă", pufni ea nemulțumită, după ce termină de citit. Nu citise însă prima scrisoare de la Shusheng.

„Trebuie să fie foarte ocupată. Să n-o judecăm prea aspru, banca abia se deschide, personalul e puțin. Directorul Chen se poartă frumos cu ea, de aceea și ea trebuie să muncească mai mult". Îi lua apărarea, deși abia reușea să-și ascundă disperarea și îndoiala (avea, într-adevăr o îndoială).

„Mai o și spui — că directorul Chen se poartă frumos cu ea ! Ai să vezi tu că într-o bună zi o să-și dea în petic", izbucni maică-sa supărată.

„Mamă, trebuie să-mi iau medicamentele". Nu vroia să mai discute pe tema asta (îi adusese și așa destulă întristare). De aceea schimbase și vorba.

„Da, trebuie să-ți prepar medicamentele", continuă mama. Amintindu-și de boala lui, mama o uită pe femeia aceea. Îl privea cu dragoste. Era tot așa de palid și slab. Lumina din ochi însă părea mai vie ca altădată, buzele prinseseră și ele culoare. Ieși grăbită din cameră.

Wang oftă iarăși și-și îndreptă privirea spre perete. După două-trei minute și-o întoarse însă spre fereastră, apoi spre tavan. Indiferent unde s-ar fi uitat, vedea fața ei zîmbitoare. Zîmbea fericită. Era machiată ca o actriță frumoasă. Simțea că obrajii ei frigeau și în urechi îi suna un clinchet monoton de clopoțel. Ochii lui erau uscați, ca și cum ar fi stat să ia foc. În cele din urmă, adormi amețit.

Avu un vis scurt, dar ciudat. Din cînd în cînd gemea în somn. Cînd intră maică-sa cu medicamentele, se trezi. Se sperie. Tot trupul îi era transpirat. O privea rugător.

„Ce-i cu tine, Xuan ?" îl întrebă mama speriată, cît pe ce să verse leacurile, pe care i le adusese într-un castronaș.

Părea să nici n-o fi auzit. După un moment, oftă. Expresia lui se schimbă. Răspunse cu greutate : „Am avut niște vise ciudate. Acum, totul e în ordine".

Mama îl privi, fără să-l prea înțeleagă. „Leacurile sînt gata. Nu-s fierbinți, sînt tocmai bune. Vrei să le iei ?" îl întrebă ea îngrijorată.

„Bine, dă-mi-le !" îi răspunse Wang, aruncînd pledul într-o parte și ridicîndu-se.

„Ia-ți iute haina pe umeri, să nu răcești, spuse mama îngrijorată și după ce i-a dat castronașul, a luat haina și i-a pus-o pe umeri. Astăzi e foarte frig, afară ninge", mai spuse ea.

„Tare ?“ o întrebă el, săltîndu-şi capul, după ce bău două guri din leacurile aduse.

„Nu prea. N-o să se aşeze. Dar de frig, e frig. Cînd te dai jos din pat trebuie să te îmbraci“.

Îşi bău medicamentele şi-i dădu mamei castronaşul. La un moment dat, îi apucă mîna roşie şi umflată şi strigă : „Mamă, cum de ai degerat şi anul ăsta ?“

Maică-sa îşi retrase mîna şi-i răspunse indiferentă. „Şi anul trecut am păţit la fel“.

„Dar anul trecut nu era atît de serios ! Ţi-am spus să nu mai speli rufe cînd e frig, şi să le dai spălătoresei.“

„Ştii cît costă o spălătoreasă pe lună ?. Înainte ca el să apuce să-i răspundă, mama continuă : 1 400 de yuani. Aproape s-a dublat.“

„S-a dublat, s-a dublat, cum poţi să-ţi nenoroceşti însă miinile ca să economiseşti 1 400 de yuani ? ! o întrebă Wang cu durere. Sînt foarte vinovat faţă de tine“, mai adăugă el.

„Banii sint bani. Prefer să economisesc 1 400 de yuani, ca să poţi urma tratamentul, decit să-i dau spălătoresei“, spuse mama.

„N-a spus Shusheng că ne va trimite bani în fiecare lună ? Nu merită să faci economie la o sumă atît de mică“, mai spuse el, întinzîndu-se. Îşi scoase pufoaica şi se culcă din nou.

Mama tăcu. Pe chip i se citea tristeţea. Îşi întoarse capul într-o parte, ca Wang să nu-i mai vadă faţa.

„Mamă, o strigă el cu blîndeţe. Ea îşi întoarse capul fără grabă. Trebuie să ai şi tu mai multă grijă de sănătatea ta. De ce să te chinui atîta !“

„Nu mă chinui deloc“, îi răspunse maică-sa, străduindu-se să zîmbească. Şi fără să vrea, îşi mîngîie mîna umflată şi fierbinte.

„Nu trebuie să mă minţi. Ştiu că nu vrei să foloseşti banii ei“, zise el.

„Da de unde ! N-ai văzut că deja am început să-i cheltuiesc ?“ Vocea ei era ascuţită. Culoarea feţei i se schimbase. Ochii îi erau plini de lacrimi. Îşi strînse buzele şi se întoarse din nou.

„Iartă-mă, mamă, tu m-ai crescut, dar eu, acum, nu-s în stare să te întreţin“, o rugă el, iar ea tare-şi mai dorea să fugă să se închidă în cămăruţa ei şi să plîngă acolo după pofta inimii.

„Tot o mai urăşti pe Shusheng ?“ o întrebă el după o vreme.

„N-o urăsc. Niciodată n-am urît-o.“ Abia aştepta să părăsească această cameră. Îi era frică să vorbească despre Shusheng.

„Mi-a spus că n-are resentimente faţă de tine“, zise el.

„Îţi mulţumesc“, îl întrerupse ea rece.

„Ai să-i răspunzi dacă o să-ţi scrie?“ o întrebă el timid.

„Da“, răspunse mama, după ce s-a gîndit un moment. Dar tot nu-l lăsă să-i vadă faţa.

„Atunci e bine“, spuse el satisfăcut, răsuflînd uşurat.

„Crezi tu c-o să-mi scrie ?“ îl întrebă ea, întorcîndu-se brusc.

„Cred că da“, îi răspunse el pe jumătate convins.

Ea clătina din cap. Ar fi vrut să-i spună : „Tu visezi !“ Dar s-a oprit după ce l-a rostit pe „tu“. Nu se îndura să-i spulbere visul şi în acelaşi timp dorea ca visul acesta să fie real.

Discuţia despre Shusheng s-a oprit aici. Seara, după ce ea s-a dus la culcare în cămăruţa ei, el s-a ridicat din pat, s-a îmbrăcat, s-a aşezat la birou şi i-a scris lui Shusheng. I-a descris situaţia lui din ultima vreme, i-a povestit dialogul dintre el şi maică-sa şi i-a cerut să-i scrie mamei o scrisoare lungă, cu iertare şi vorbe bune. După ce a lipit plicul, s-a trîntit nespus de obosit în pat şi a adormit ameţit.

A doua zi de dimineaţă, cu toate că avea temperatură, i-a dat mamei scrisoarea în mînă şi a îndemnat-o să se

ducă numaidecît la poștă și s-o trimită recomandat par avion. Maică-sa n-a zis nimic, a luat doar scrisoarea. Ieșind însă din cameră, a clătinat din cap într-ascuns. El n-avea cum să-i ghicească gîndurile. Obrajii lui erau roșii (din cauza temperaturii), iar din ochi îi țîșnea o lumină plină de speranță. Părea să aștepte săvîrșirea unei minuni.

Știind că i-a scris, în următoarele patru zile a dormit foarte bine. O săptămînă însă trecu zadarnic. Poștașul nu bătu la ușă. Abia în cea de a doua săptămînă, a venit și scrisoarea ei. Era tot recomandată și tot par avion. În timp ce o deschidea, inima îi bătea cu putere. După ce citi, se schimbă la față. Un mandat poștal și o coală de hîrtie, pe care erau așternute doar cîteva rînduri — că banca urmează să se deschidă în curînd, că ea este ocupată, că n-are timp să-i scrie mamei o scrisoare lungă, să-i ceară el scuze în numele ei. Banii vor sosi telegrafic. Spera ca el să se ducă neapărat la spital.

„Ce spune în scrisoare ?" îl întrebă maică-sa, care îl văzuse cum se schimbă la față, citind-o.

„Că o duce bine și că e foarte ocupată, îi răspunse Wang scurt. Îi întinse mandatul poștal și plicul. Ți le dau dumitale."

Mama le luă, se încruntă, dar nu scoase nici o vorbă.

„Mamă, de astăzi dai rufele la spălătoreasă. Să fim bine înțeleși ! hotărî el. Nu trebuie să faci economii exagerate, Shusheng ne va trimite bani lunar."

„Dar 10 000 de yuani nu ne ajung", spuse mama.

„Mamă, ai uitat de banii lăsați de ea să ne aranjăm o altă locuință ?" îi atrase el atenția.

„N-am cheltuit deja din ei ?! Ce a mai rămas mă tem că nu ne ajunge nici măcar ca să-i plătim taxele școlare lui Xiaoxuan. Data trecută am plătit mai mult de 20 000. Semestrul ăsta ne va costa, probabil, peste 50 000. Văzîndu-l că tace, continuă după un moment : De fapt, m-am gîndit să schimbăm școala. De ce trebuie ca un copil sărac să învețe într-o școală de bogătași ? Dacă-l trimitem la

o școală de stat, putem să economisim mai mulți bani !"

„Asta-i dorințea mamei sale. Cred că-i mai bine să-l lăsăm acolo în continuare. La admitere a reușit numai ca elev provizoriu și numai după multe intervenții ale mamei lui a fost acceptat ca elev titular", spuse el pe un ton dezaprobator. Se gîndea : „Nu pot să încalc dorința ei".

„Atunci să-i scrii că banii pentru taxe nu mai ajung și să găsească mai repede o soluție."

„Bine", răspunse el, încă nesigur dacă-i va scrie într-adevăr așa ceva.

„Cred că e bine ca Xiaoxuan să stea cu noi. Să aibă cine să-ți țină tovărășie", schimbă maică-sa vorba.

El se gîndi puțin. „Xiaoxuan mi-a scris că în vacanță ar dori să stea la un coleg, care locuiește în apropierea școlii, spuse. Acolo și-ar putea face mai bine temele. Să-l lăsăm așa. De ce să-l chemăm acasă ?"

„Te-am văzut prea însingurat. Dacă s-ar întoarce el acasă, ar fi mai vesel", stărui mama.

„Mă tem să nu se molipsească. E mai bine să stea departe de mine. Este prea tînăr și se poate molipsi ușor", răspunse el pe un ton scăzut.

„Bine, cum spui tu", acceptă ea scurt. Era agitată, dar se prefăcea că-i liniștită. Se îndreptă să iasă, însă abia ajunse la fereastră, că se și întoarse lîngă el. Îl privea cu dragoste : „Fii mai relaxat... nu te mai gîndi la boala ta. Ești încă tînăr. Nu-ți fă sînge rău tot timpul."

Își ridică ușurel capul și se uită la ea. Apoi îi vorbi, clătinînd din cap : „Am înțeles. Liniștește-te".

„Cu viața asta eu deja m-am obișnuit. Sînt o bătrînă neputincioasă. Dar pentru tine, viața este prea crudă. N-ar trebui să trăiești astfel." Vorbele le rosti după ce își stăvili clocotul sentimentelor de care era covîrșită.

„Nu-i nimic, mamă, cred că de dus o ducem noi cumva și pe mai departe, iar cînd se va termina războiul cu japonezii, totul va fi din nou bine, pentru tine." El vrusese s-o liniștească, dar în loc de „pentru noi", spusese „pentru

tine". De fapt se temea, ba nu, era convins că el nu va ajunge să trăiască ziua aceea.

„Mi-e teamă că n-am să mai apuc. Durează prea mult", îi șopti mama, emoționată. Astăzi m-am întîlnit cu domnul de la etajul I și mi-a spus că anul ăsta obținem victoria. Dar chiar dacă se termină anul ăsta, tot mai sînt douăsprezece luni pînă la sfîrșitul războiului. Cu ce să cîștigăm acest război ? Nu înțeleg deloc."

„Cred că dumneata te gîndești prea departe. Oricum, japonezii nu pot ajunge pînă aici. Dacă apucăm să mai trăim, vom fi mulțumiți cu toții", zîmbi el amar.

„Da, așa este. Nu de mult, japonezii erau gata să cucerească Guiyang. Toată lumea era foarte îngrijorată, acum însă japonezii s-au retras. Totul s-a liniștit. Bogații au ce mînca și îmbrăca. Marii funcționari și negustorii sînt la fel de îngîmfați ca înainte. Să-l luăm numai pe directorul acela al ei, pe Chen, ca să nu mai vorbim de alții..."

„Încearcă și ei să se mențină."

„Dacă se vor menține pînă la victorie, precis că tot ei vor fi cei fericiți", țipă mama indignată.

„Desigur, mai e vorbă !" spuse Wang cu durere.

Mama nu mai replică nimic. Se uita la el și tăcea. De asemenea și el, își arunca din cînd în cînd privirea asupra ei. Simțeau amîndoi că nu mai era nimic de spus. Camera le părea extraordinar de mare (de fapt nu era o cameră prea mare) și extraordinar de rece (cu toate că razele soarelui intrau pe fereastră, erau însă prea slabe). Li se părea că timpul s-a oprit în loc. Stăteau amîndoi, fără chef, el — în fotoliu, cu spatele la birou, cu mîinile vîrîte în mîneci. I se părea că încet i se îngreunează capul și că trupul i se scufundă treptat ; mama stătea sprijinindu-și cotul pe masă, cu fața în palmă. Clipea des și fără rost. Un șoarece se plimba fără grijă și mulțumit prin fața lor, ei însă nici măcar nu se gîndiră să-l alunge.

În cameră, se lăsa ușor întunericul, în timp ce sufletul lor se mohora tot mai mult. Simțeau cum frigul începea

să urce, din tălpi, încetul cu încetul, de-a lungul picioarelor.

„Mă duc să pregătesc masa". spuse mama și se ridică alene.

„E încă devreme, mai așteaptă", o rugă el.

Mama se așeză din nou, în tăcere. Nu-i venea nimic în minte. După un timp, in cameră se întunecase de-a binelea. Se ridică iar : „Acum nu mai e prea devreme, mă duc să pregătesc cina".

Se ridică și el : „Vin și eu să te ajut", zise.

„Stai liniștit, pot și singură", îl opri ea.

„Ar fi mai bine să fac puțină mișcare, și apoi, mi-e greu să stau singur", stărui Wang, urmînd-o.

Pregătiră amîndoi o masă modestă. Mestecau încet. Nici unul nu mîncă mult. Au strîns apoi masa și s-au întors din nou la locurile lor. Au schimbat cîteva vorbe, fără tragere de inimă, și din nou nu mai avură ce să-și spună. Ceasul (ceasul mamei) arăta ora șapte. Li se păru că era foarte devreme. Așteptară. În sfîrșit, s-a făcut opt și jumătate. Mama s-a întors în odăița ei, iar el s-a băgat în pat și s-a culcat.

Ziua nu fusese o zi anume — astfel și-au petrecut toată iarna. Singura diferență era că, uneori, se întrerupea curentul electric și atunci se culcau și ei mai devreme ; cîteodată, mama cîrpea hainele, la lumina lumînării, sau îi spunea povești vechi, pe care i le mai spusese de zeci de ori. Altădată, Xiaoxuan venea pentru o noapte acasă, dînd locuinței un pic de veselie (cît putea aduce un mic „cărturar", care nu era nici vorbăreț și nici glumeț).

Uneori se simțea mai bine, alteori mai rău. „Ce pot să fac altceva decît să mănînc, să dorm și să bolesc ?" se întreba Wang mereu, fără să afle vreun răspuns. Pînă la urmă, renunțase, cu un zîmbet amar, de disperare, să-și mai pună și această întrebare. O singură dată însă i se păru că găsise totuși răspunsul, iar cuvîntul groaznic (moarte) îl făcu să simtă un fior de frig pe șira spinării.

Tremura și-și văzu trupul putrezit, cu viermii tîrîndu-se pe el. După asta, multe zile nu mai îndrăzni să-și lase gîndurile să mai rătăcească.

Mama nu-l putea mîngîia, era un secret numai al lui. Nici măcar Shusheng nu-i putea aduce vreo alinare, cu toate că-i trimitea scrisori, scurte, ca de obicei (cel puțin una pe săptămînă). Deși era întotdeauna atît de ocupată, se interesa îndeaproape de starea sănătății lui. În fiecare scrisoare, îi trimitea salutări mamei, dar nu-i trimise nici o scrisoare direct ei, așa cum o rugase el. De aceea, din faptul că era mereu „ocupată", din scrisorile ei „scurte", el simțea că distanța dintre ei se mărește. Niciodată nu-i mai vorbi mamei de soția lui, măsura doar în gînd, necurmat, distanța ce-l despărțea de ea.

CAPITOLUL 25

Iarna cea friguroasă trecu, în sfîrșit, ca un vis. Primăvara aduse oamenilor puțină speranță. Ceața fusese spulberată de vîntul primăverii. Oamenii discutau zîmbind veștile de război.

În viața lui Wang Wenxuan însă nu se schimbase nimic. Se simțea cînd mai bine, cînd mai rău. Cîteodată, cînd se simțea bine, ieșea să se plimbe, iar cînd nu se simțea bine zăcea toată ziua în pat. Mama, ca de obicei, gătea, făcea curățenie prin camere, îi pregătea medicamentele cînd avea crize. Xiaoxuan venea în oraș o dată la două săptămîni și înnopta acasă, povestindu-le întîmplări de la școală. Nu făcea risipă de cuvinte, și rareori putea fi văzut rîzînd. Cît era acasă, nu se auzeau rîsete, dar după ce pleca el, casa părea și mai pustie. Shusheng îi scria ca de obicei, îi trimitea și bani. Banii veneau o dată pe lună, scrisorile o dată pe săptămînă. Niciodată nu i-a scris mai mult de trei pagini, cu toate că printre rînduri se simțea multă căldură. Ea era tot timpul foarte ocupată, el însă avea întotdeauna răbdare și în fiecare săptămînă îi trimitea o scrisoare lungă, născocind adesea tot felul de minciuni. Nu vroia ca ea să știe care era situația lui reală. A scrie scri-

sori ajunse singura lui distracție și, s-ar putea spune, singura lui ocupație.

Zilele de primăvară se făceau din ce în ce mai lungi și a trăi o zi devenise pentru el o mare povară. Simțea că în curînd o să-și piardă deprinderea de a vorbi. După ce răgușí odată din pricina unei răceli, începu să vorbească dogit. Mama îmbătrînise și mai mult, vorbea tot mai puțin. Se întîmpla deseori ca amîndoi, mamă și fiu, să stea în cameră față în față fără să-și spună o vorbă. Uneori, nu scoteau într-o zi nici măcar treizeci de propoziții întregi.

Timpul, ca un ricșar bolnav, îi trăgea încet-încet înainte. Atît de încet, încît uneori i se părea că ricșa s-a oprit.

Însă Wang încă mai exista, mai avea sentimente, mai avea gînduri. Îl durea mereu pieptul în partea stîngă, iar noaptea corpul îi era veșnic scăldat în sudori reci. Tușea tot timpul sec și uneori scuipa sînge. Durerea persista, se intensifica mereu. Rîsul fericit devenise deja un vis îndepărtat, nedeslușit.

Nu gemea, nici nu se văicărea. Își lua rămas bun, în tăcere, de la încă o zi cenușie și întîmpina, tot în tăcere, una și mai cenușie. Cuvintele sale erau tot mai puține, îi era groază să-și mai audă vocea răgușită. Cîteodată, atmosfera era atît de apăsătoare, încît nu putea face altceva decît să ofteze prelung ; nu dorea însă ca mama să-i audă oftatul, și de aceea ofta totdeauna într-ascuns.

Zilele deveneau din ce în ce mai lungi și mai greu de îndurat. Un singur gînd îl chinuia : forța sa morală se va epuiza și atunci nu va mai avea cu ce să-și ducă zilele.

Nimeni însă nu-i dădea voie să nu-și mai poată duce zilele. Shusheng îl îndemna, ca și pînă atunci, să se trateze și s-o aștepte. Domnul Zhong îi promisese că va încerca să-i găsească un post potrivit. Mama îi cumpăra necontenit medicamente. Între medicamentele cumpărate de ea, erau atît excelentele medicamente chinezești, cît și cele mai renumite medicamente europene. Nu știa

dacă aceste medicamente îi vor ajuta la ceva, însă le lua, ascultător, deși cu intermitențe. Le lua numai pentru ea. Mama i-a cerut să se ducă la spitalul Kuanren. El și-a amintit de scrisoarea de recomandare trimisă de soția lui, însă nu reuși s-o găsească nicăieri. Mama o distrusese de mult. Nu acceptă să cheltuiască bani pentru o consultație specială și de aceea plăti doar pentru una obișnuită. Așteptă trei ore. Deoarece mama, în sfîrșit, cedase și îl adusese la spital, Wang fu nevoit să-și aștepte rîndul cu răbdare, indiferent că sala de așteptare era atît de aglomerată, sau că în curte era atît de frig (asta se întîmplase înainte de sosirea primăverii). Îl întîmpinase, cu o expresie glacială, un doctor cu mustața în furculiță. Îi ceru să-și desfacă haina, îl ascultă cu stetoscopul și-i ciocăni pieptul în cîteva locuri. Apoi se încruntă, clătină din cap și-l puse să-și îmbrace haina, îi scrise o rețetă și-i spuse să se ducă la farmacie să cumpere o sticlă de sirop. I se păru că doctorul nu prea avea chef de vorbă. Îi spusese doar să revină săptămîna următoare pentru radioscopie. Îi mai spusese că cel mai bine ar fi fost să-și facă o radiografie, radioscopia însă era mai ieftină. La biroul de informații, cînd a aflat care e taxa pentru radioscopie, a rămas cu gura căscată de surpriză și a părăsit spitalul în tăcere. A mai venit totuși o dată. Doctorul i-a spus din nou să vină peste o săptămînă pentru radioscopie. După ce a socotit cîți bani a cheltuit și presupunind cam ce rezultat ar fi putut avea radioscopia, n-a mai îndrăznit să se mai ducă la spital.

„Ce-o fi, o fi ! și-a spus în sinea lui. Ce-o vrea cerul", gîndi.

De fapt, inima lui nici nu mai avea alt reazem.

Într-o zi, după prînz, ieși să se plimbe. Vremea era frumoasă, însă pe stradă era tot atît de mult praf și la fel de multe vehicole, ca și în alte zile, ba, mai mult, mizerie. Într-un colț, zăceau grămezi mari de gunoi ce răspîndeau în jur o duhoare grea. A traversat strada, ținîndu-se de

nas. Fără să vrea, întoarse capul, și în clipa aceea își dădu seama că se oprise în fața vitrinei cafenelei Internațional. În vitrină erau torturi și cîteva sortimente de bomboane americane. Totul la fel ca în urmă cu cîteva luni. Cu singura deosebire că acum nu mai auzea rîsul ei și nici nu mai vedea silueta ei atît de frumoasă.

Intră înăuntru. În sală erau mulți clienți. Din întîmplare, locul unde stătuseră cîndva nu era ocupat. Își făcu drum și se așeză. Doi chelneri alergau de colo-colo, cu tăvile în mîini, în timp ce clienții îi strigau, parcă întrecîndu-se cine să strige mai tare. Se așeză sfios într-un colț și așteptă în tăcere.

Un chelner în uniformă albă se apropie în sfîrșit de el. „Două cești de cafea", zise el încet.

„Mm ?" se miră politicos chelnerul.

„Două cești de cafea", ceru el, ridicînd tonul.

Chelnerul nu comentă, se întoarse brusc și plecă. După o clipă, reveni cu două cești de cafea. Puse una vizavi, iar pe cealaltă în fața lui. „Doriți și lapte ?" întrebă, ținînd în mînă o cutie cu lapte condensat. El dădu din cap : Nu dorea. Îi arătă cealaltă ceașcă : „Aici, da". Chelnerul turnă lapte în cealaltă ceașcă, apoi își luă cutia și plecă. Puse cu lingurița zahăr mai întîi în ceașca de vizavi și amestecă. Abia apoi își puse zahăr și în ceașca proprie. „Bea !" șopti el, ridicînd ceașca. Își imagina că Shusheng stătea în fața lui. Ei cafeaua îi plăcea cu lapte. O vedea parcă zîmbindu-i. Sorbi o gură, fericit. Zîmbi. Se uita spre locul din față cu ochii larg deschiși. Era gol. Ceașca neatinsă. Mai bău o gură. Pe fața lui mai stăruia zîmbetul de adineauri, care se transformase însă încetul cu încetul într-un zîmbet nefericit. „Oare îți mai aduci aminte de mine ?" șopti el. Inima îi bătea tare. Îi venea să plîngă. Își întoarse iute privirea în altă parte. De jur-împrejur era fum. Toți discutau aprins, fumînd întruna. Nimeni nu-l lua în seamă.

„Am curajul să fac pariu că în mai puțin de două luni Germania va capitula. Nici Japonia nu rezistă încă un an. Cine știe dacă nu vom petrece revelionul la Nanjing !" spuse cineva tare și gesticulînd — un tip solid, îmbrăcat în costum model Sun Yat-Sen.

Tresări și-l privi pe cel care vorbise. Prezicerea omului îi dădu un simțămînt ciudat. Nu, nu bucurie, doar admirație, și invidie. Se uită iarăși la locul gol și la ceașca plină cu cafea. Oftă absent, se ridică, plăti și plecă.

Întors acasă Wang o văzu pe mama ieșind din cameră cu un morman de rufe ude.

„Mamă, iar speli rufele ?" o întrebă el mirat.

„Nu-i nimic, pot să le spăl", răspunse ea zîmbind.

„De fapt, n-ar trebui să faci economie la banii ăștia ! Nu trebuie să te obosești așa de mult", zise el.

„Spălătoreasa a ridicat prețul din nou. Shusheng ne-a trimis puțini bani și dacă nu facem economie, cum ne vor ajunge ? îi răspunse ea nervoasă. De anul trecut și pînă acum prețurile au crescut de nu știu cîte ori, iar veniturile n-am băgat de seamă să fi crescut și ele. Ce să fac ?"

„Banii de la ea sînt mult mai mulți decît aș putea cîștiga eu lucrînd", se gîndi el. Dar nu îndrăznea să-i spună asta. Intră în cameră, tăcut, lăsînd-o să întindă rufele în balcon.

Era singur în cameră. N-avea chef nici să se așeze, nici să se întindă pe pat, nici să citească. Se plimba de colo-colo prin încăpere.

„De ce-i mereu atît de ocupată ? De ce-mi scrie numai scrisori atît de scurte ? Dacă este atît de îngrijorată în privința mea, de ce nu-mi scrie nimic despre viața ei de acum ?" se gîndea, cuprins de îndoială, agitat.

Nu avea nici un răspuns. Nu putea găsi nici unul.

Îl deranjă cineva. Auzi niște pași greoi. Un poștaș deschise ușa și întrebă, strigînd : „O scrisoare pentru Wang Wenxuan ! Semnați de primire ?"

O luă. Era o scrisoare foarte groasă, iar plicul era plin de timbre. Din prima ochire recunoscu scrisul lui Shusheng.

Semnă bucuros și-i înapoie poștașului recipisa.

„Îți mulțumesc", îi spuse el recunoscător.

Venise, în sfîrșit, scrisoarea cea lungă, răspunsul de care avea el atîta nevoie. O sărută de mai multe ori, plin de mulțumire. Rîse încet. Citi adresa de pe plic de mai multe ori. Uitase și de tristețe, chiar și de boală.

Deschise plicul și scoase dinăuntru un teanc gros de hîrtii.

„Mi-a scris o scrisoare lungă ! Mi-a scris o scrisoare lungă !" rosti el de cîteva ori, zîmbind. Despături hîrtia, dar îndată ce văzu cuvîntul „Xuan", o împături grăbit la loc și începu să se plimbe prin cameră, cuprins de bucurie.

În cele din urmă, se așeză pe îndelete în fotoliul de trestie, despături din nou scrisoarea și începu să citească.

CAPITOLUL 26

O întreagă scrisoare scrisă de mîna ei ! Foarte îngrijit scrisă, numai că tonul era diferit faţă de cele dinainte. Nu mai spunea că este „ocupată“, nu mai spunea nimic despre problemele ei de servici. Îşi deschidea sufletul, îşi spunea durerea. Mîinile lui tremurau, ca şi cuvintele ei. Citea cu răsuflarea tăiată. Vorbele ei îi prinseseră inima ca într-o gheară de fier. Totuşi nu putu să nu se gîndească :

„De ce-mi scrie toate astea ?“ Avea o presimţire.

Ea continua, deschizîndu-şi sufletul :

„...Ştiu că firea mea mă poate duce la pieire şi poate aduce suferinţă celor ce sînt buni cu mine. Mai ştiu că în aceşti doi-trei ani ţi-am pricinuit multe necazuri. Recunosc că în acest răstimp nu ţi-am fost o bună soţie. Da, mă simt vinovată faţă de tine, pentru multe (nimic însă pe ascuns şi scandalos), şi cîteodată simt cum mă mustră cugetul. Dar... nu ştiu cum să-ţi spun, nu ştiu cum să fac, ca să mă înţelegi... Mai ales în ultimii doi ani am simţit că nu putem fi fericiţi împreună, că ne lipseşte ceva care să ne lege, că nu mă înţelegi. Eu îmi ieşeam mereu din fire, iar tu mereu cedai, nu mi-ai răspuns niciodată cu vorbe de ocară, mă

priveai doar cu ochi rugători. Îmi era frică de această privire a ta. Nu-mi plăcea deloc. De ce ești atît de slab ? Așa de mult îmi doream să te cerți cu mine. aș fi fost mai bucuroasă dacă m-ai fi ocărît sau m-ai fi bătut. Tu știai însă doar să implori, să oftezi și să plîngi. Regretam întotdeauna că m-am purtat astfel și mă gîndeam adesea să-ți cer iertare. Îmi ziceam că trebuie să mă port mai frumos cu tine. Nu simțeam pentru tine decît milă, nu dragoste. Înainte nu aveai deloc o fire atît de slabă !..."

O bătaie în ușă îl întrerupse. Cineva îl strigă cu voce tare : „Frate Wang !"

Tresări, împături în grabă scrisoarea și o băgă sub cămașă, în sîn, tocmai cînd intră domnul Zhong.

„Frate Wang, ești acasă ? Ce-ai mai făcut în ultimul timp ? N-ai ieșit deloc la plimbare ?" îl întrebă domnul Zhong cu vocea lui puternică, zîmbind.

„Luați loc, luați loc, îi spuse el politicos, zîmbind silit. Gîndul lui rămăsese la scrisoare. Ați fost ocupat în ultimul timp !" zise el în treacăt, în timp ce-i oferea oaspetelui apă fiartă. Mișcările lui erau încete, iar în fața ochilor i se părea că are un chip de femeie, pe cel al lui Shusheng, privindu-l cu asprime.

„Nu ceai, nu ceai ! Abia am băut", refuză cu politețe domnul Zhong, clătinînd din cap.

„Avem doar apă fiartă. Luați o ceașcă", îi spuse el cam rușinat, punînd ceașca în fața domnului Zhong.

„Apă fiartă beau, apă fiartă beau, acceptă domnul Zhong zîmbind. E mai sănătos. Luă ceașca, sorbi o înghițitură, apoi o puse deoparte și întrebă : Mama nu-i acasă ? Cum o mai duce cu sănătatea ?" Privi jur-împrejur.

„Destul de bine, mulțumesc", zîmbi Wang, dar se opri numaidecît. Inima îi bătea, tic-tac, tic-tac. Gîndul lui stăruia mereu la scrisoare. „Mama a plecat adineauri", adăugă el grăbit, amintindu-și brusc de întrebarea interlocutorului. Nu-i spuse că întindea rufe în balcon.

„Am o veste bună pentru tine, începu domnul Zhong cu satisfacție. Directorul Zhou a fost avansat și a plecat. Noul director, domnul Fang, nu are și funcția de președinte. Se poartă frumos cu mine. Ieri i-am vorbit de tine și a arătat multă compasiune. S-a gîndit să te cheme înapoi, să ocupi vechiul tău post. M-a rugat să vorbesc mai întîi cu tine. Așadar, nu mai ai probleme cu postul".

„Da, da", îi răspunse Wang, zîmbind absent. Pe față nu i se citea nici urmă de bucurie. Privirea lui era îndreptată într-alt loc. Părea că nici nu-l urmărea pe interlocutorul său.

„Atunci, cînd te prezinți la servici ?" întrebă domnul Zhong. Reacția lui îl surprindea. Crezuse că vestea bună pe care i-o adusese îl va bucura foarte mult. Nu se așteptase ca el să nu manifeste nici pic de bucurie aflînd-o.

„Peste cîteva zile. Vă mulțumesc pentru grija pe care mi-o arătați", îi spuse el cu voce mai tare, parcă dezmeticindu-se.

Voi să zîmbească, dar se răzgîndi. Rămase posomorît.

„Cum te simți ? Te mai supără ceva ?" îl mai întrebă domnul Zhong, de data asta îngrijorat.

„N-am nimic, mă simt bine", îi răspunse, dînd încet din cap. Se uită la el, speriat. Se gîndi : „De ce mi-o fi trimis Shusheng o asemenea scrisoare ? Oare chiar..." Obrajii i se aprinseră brusc, mușchii feței începură să-i tremure.

„Atunci, prezintă-te la lucru mai devreme, s-ar putea ca după un timp să intervină ceva schimbări. E o șansă rară", îl povățui domnul Zhong după un moment.

„Da, peste două zile vin neapărat", îi răspunse Wang scurt, apoi tăcu din nou. Domnul Zhong îl privi mirat. Înțelegea că are ceva pe inimă, dar nu se cuvenea să-l întrebe. Conversația nu-i trezise nici un interes. Bătrînul mai zăbovi un pic, mai schimbară cîteva cuvinte, apoi își luă rămas bun.

Nu-l reținu, ieși să-l conducă. În fața scării, domnul Zhong îl opri, politicos, însă Wang insistă să-și conducă oaspetele pînă la poartă.

„Frate Wang, să vii cît se poate de repede", îi mai spuse încă o dată domnul Zhong, cînd se despărțeau la poartă.

„Neapărat", îi răspunse Wang, dînd din cap respectuos. Se întoarse și urcă grăbit scările. Pe coridor dădu peste o bătrînă, care ducea un ibric cu apă fiartă. Stropii fierbinți îi căzură pe picioare, făcîndu-l să țipe de durere. Bătrîna îl ocărî, iar el se grăbi să-și ceară iertare. Simțind încă durerea, fugi sus. Inima îi era încătușată de scrisoarea ei. Nimic altceva nu-l mai putea interesa. Nici vestea bună a bătrînului Zhong nu-i adusese nici o bucurie.

Ajunse în cameră. Mama încă nu venise. Trebuia să fi terminat cu rufele și să se fi întors. Absența ei, se gîndi, îi va da răgazul să citească scrisoarea în liniște. Se așeză în fotoliul de trestie și scoase scrisoarea din buzunar. Nu apucă însă să înceapă a citi, că inima începu să-i bată cu putere, iar mîinile să-i tremure.

Găsi locul unde rămăsese și continuă :

„...Ce am spus este numai adevărul. Te rog să mă crezi. Trăind în felul acesta, cred că nu putem fi fericiți și nici nu vom fi vreodată. Nu pot spune că toate astea sînt doar din vina ta, și nici că n-am și eu partea mea de vină. Ne-am pricinuit necazuri reciproc și am amărît-o și pe mama ta. Și ea ne-a chinuit. Nu știu de ce. Nu am putut găsi o cale de a ne ușura necazurile sau de a scăpa de ele. Nu a fost doar vina unuia singur. Nu putem învinui pe cineva anume. Eu însă nu cred că așa ne-a fost sortit. De vină sînt împrejurările. Nu semăn nici cu tine, nici cu mama ta. Mama ta este în vîrstă, tu ești slab și bolnăvicios. Eu sînt tînără, plină de vigoare. Nu pot petrece lîngă voi o viață rigidă, plicticoasă. Nu pot nici să-mi irosesc viața în certuri monotone și în resemnări. Îmi place mișcarea și vioiciunea,

tînjesc după o viață pasionantă. Nu mă pot îngropa în casa ta, ca într-un templu antic. Nu sînt în stare să te mint : m-am gîndit bine, am încercat să fiu o soție aleasă și o mamă bună. Știu că încă mă mai iubești. Nici eu nu-ți port pică. Am vrut într-adevăr să fac totul ca să-ți aduc bucurie, dar n-am reușit, nu pot reuși. Am făcut tot ce mi-a stat în putință, am refuzat tot felul de ispite. Am luat cîndva hotărîrea să nu te părăsesc niciodată, să rămîn cu tine, să te îngrijesc, să-ți alung mîhnirea și să trăiesc alături de tine viața asta săracă. Dar de cîte ori am încercat, am avut numai eșecuri. În privința asta, tu nu mă poți înțelege. Mai mult, cu cît te-ai purta mai frumos cu mine (niciodată nu am avut să-ți reproșez ceva în această privință), cu atît m-ar urî mama ta mai mult. Îmi face impresia că mă urăște pînă în străfundul inimii. Eu am avut numai milă pentru ea. A gustat sărăcia la bătrînețe. Cu toate că se laudă întotdeauna cît de învățată este, cît de morală, a ajuns, la respectabila vîrstă de cincizeci de ani, servitoare în casă, și încă una de mîna a doua. Ce știe ea să facă bine, între gătit, spălat rufe sau curățenie ? Pentru că se consideră servitoarea mea, mă și urăște atît de mult, încît ne distruge dragostea, viața și fericirea căminului. Nici pînă astăzi nu pot uita cruzimea și satisfacția cu care m-a numit „concubina" ta.

Toate astea sînt însă doar vorbe goale. Scuză-mă că vorbesc așa despre mama ta. N-o urăsc, de ce s-o urăsc, cînd ea duce o viață mult mai grea decît mine ! Are dreptate, nu ne-am căsătorit cum s-a căsătorit ea, sînt numai „concubina" ta. De aceea îți și spun, oficial, că în viitor nu vreau să-ți mai fiu „concubină". Te părăsesc. Poate că am să mă căsătoresc cu altcineva și atunci voi face o nuntă bogată, ca să vadă și mama ta... Poate că nu mă voi căsători niciodată. Și apoi, ce sens ar avea să te părăsesc ca să mă căsătoresc cu altul ? În orice caz, nu vreau să mă mai întorc la tine, să continui o existență de „concubină". Mă rogi să-i scriu o scrisoare lungă, să-i cer ier-

tare. Asta m-a rănit tare. Şi dacă i-aş scrie şi i-aş da o dovadă, ar putea ea într-adevăr să nu mă urască ? Ai dori să fiu o noră-sclavă, ocărîtă mereu de ea şi purtînd eticheta de „concubină", ca să ai tu o dulce viaţă în familie ? Chiar că îţi faci iluzii !"

Strigă cu durere. Parcă cineva bătuse gongul chiar în urechea lui. Capul i se învîrtea. Abia după un lung răstimp reuşi să respire. Scrisoarea căzuse pe jos. O ridică şi citi cu un soi de lăcomie. Pe frunte îi apăruse picături de transpiraţie, trupul îi era în întregime ud.

„Xuan, să mă scuzi, nu sînt supărată pe tine, şi nici nu glumesc. Ţi-am spus adevărul, după ce m-am gîndit îndelung. Trăind împreună, nu facem altceva decît să ne chinuim şi să ne distrugem amîndoi. Cît timp trăieşte mama ta, nu vom avea nici linişte, nici fericire. Trebuie să ne despărţim. Poate că aşa vom deveni buni prieteni, pe cînd, dacă vom continua să trăim împreună, vom deveni într-o zi nişte străini. Probabil că-ţi fac rău, părăsindu-te tocmai acum, cînd eşti bolnav, dar am împlinit deja treizeci şi cinci de ani şi nu pot să-mi mai irosesc anii. Timpul unei femei este foarte scurt. Nu sînt egoistă, însă vreau să trăiesc, să trăiesc fericită. Vreau să fiu liberă. Biata de mine, n-am fost fericită o viaţă-ntreagă, de ce să nu fiu şi eu fericită măcar o dată ? Omul trăieşte o singură dată. Odată pierdută şansa, totul s-a terminat. De aceea, pentru viitorul meu, trebuie să te părăsesc. Vreau să fiu liberă. Ştiu că mă vei ierta şi că mă vei înţelege.

N-am să cer divorţul, pentru că, aşa cum a spus şi mama ta, nu ne-am fi căsătorit defel. Nu va fi nevoie, la despărţire de prea multe formalităţi. Nu-ţi cer nici pensie de întreţinere, şi nici garanţii scrise. Nici nu m-am gîndit să ţi-l iau pe Xiaoxuan. Nu vreau nimic. Te rog numai să mă laşi să te ajut, ca să te poţi vindeca. De azi înainte, nu mai sînt soţia ta, nu mai sînt doamna Wang.

Poți să cauți una care să te înțeleagă, care să te iubească mai mult decît mine, care s-o adore pe mama ta, care să aibă o fire blîndă pentru a-ți fi soție. Nu ți-am fost de folos. N-am fost nici soție, nici mamă bună. În toți acești ani, nu mă simțeam decît datoare față de tine și de Xiao-xuan. Nu sînt potrivită pentru a-ți fi ție soție și lui mamă. Nu sînt o femeie bună. În acești ani, m-am schimbat și mai mult. Însă nici eu n-am avut încotro. Despărțindu-te de mine, te vei simți rău o vreme, nu mai mult însă de un an-doi și după aceea mă vei uita. Femei mai bune decît mine sînt multe. Sper că aceea care va ocupa locul rămas gol o va mulțumi pe mama ta. E mai bine s-o lași pe ea să-ți aleagă mireasa, s-o aduceți cu lectica, și să faceți împreună plecăciunile de nuntă...[1]"

Scoase un geamăt. Își apucă parcă turbat părul cu mîna. Îl durea foarte tare pieptul în partea stîngă. Se părea însă că nu numai partea stîngă — îl durea tot pieptul. De ce îl rănea cu atîta ferocitate ? Ea trebuie să fi știut că fiecare cuvînt este un ac ascuțit și că fiecare ac i se va înfige drept în inimă. Cu ce-i greșise ? De ce îl ura atît de mult ? Nu folosise ea toate aceste ace împotriva unui om lipsit de apărare numai de dragul libertății ! Își ridică fruntea și oftă îndelung, ca un om învinuit pe nedrept. Ar fi vrut să spună : „De ce cad toate necazurile pe capul meu ? De ce numai eu sînt pedepsit ? Oare ce greșeală am făcut ?"

Nici un răspuns. Nu putea găsi un judecător drept. Nu găsea nici măcar pe cineva cu care să-și împartă suferința. Privea fix în tavan. Ce căuta ? Nu știa nici el însuși.

După un timp, își aduse brusc aminte de scrisoarea neterminată. Se aplecă din nou, aruncîndu-și privirea pe scrisoare, continuînd s-o citească :

---

[1] În trecut, perechea de tineri căsătoriți se închina cerului, pămîntului și părinților.

„(Aici erau șterse două rînduri și un sfert. Nu putea descifra cuvintele șterse.) Nici eu însămi nu știu de ce am scris atît de mult. Intenția mea inițial a fost să n-o mai văd pe mama ta. Vreau să fiu liberă. Xuan, te rog să mă ierți. Uite, m-am schimbat într-adevăr foarte mult. În asemenea vremuri și într-o asemenea viață, ce-aș putea eu să fac, o femeie care n-a făcut nimănui nici un rău, n-a făcut nici o faptă rea ? Să nu-mi mai vorbești de idealurile noastre trecute. Noi nu mai avem calitatea de a discuta despre educație, despre idealuri. Xuan, să nu-ți pară rău ! Lasă-mă să plec, lasă-mă de bună voie ! Uită-mă ! Nu te mai gîndi la mine. Nu sînt făcută pentru tine, dar nici o femeie rea nu sînt. Singura mea greșeală : alerg după libertate și fericire.

Nu vreau să-i mai scriu lui Xiaoxuan. Te rog să-i explici tu. Eu însămi n-aș putea să-i explic mai bine. E posibil ca într-un viitor apropiat să pierd dreptul de a mai fi mama lui. Sper să nu mă înțelegi greșit. Te părăsesc nu pentru a mă căsători cu altul. Cu toate că cineva mi-a cerut mîna, pînă acum nu i-am promis nimic și nici nu-i voi promite. Trebuie să mă înțelegi : o femeie are, inevitabil, perioadele ei de slăbiciune. Într-adevăr, mi-e teamă de mine. Am și eu slăbiciuni și nu-mi pot găsi un prieten apropiat, care să mă ajute. Xuan, dragă Xuan, știu că mă iubești foarte mult. Atunci te rog să-mi dai voie să plec, să-mi redai libertatea, să nu mai port titlul nemeritat de „soție". Ca să evităm ca viața noastră sentimentală contradictorie și ura mamei tale să nu mă împingă pe un drum greșit, să-mi pierd poziția și reputația...

Iartă-mă, să nu mă consideri o femeie rea. Să mă vorbești de bine în fața mamei tale. Acuma nu mai sînt nora-„concubină", nu mai trebuie să-și irosească energia pentru a mă urî. Sper că vei avea mai multă grijă de tine și că urmezi liniștit tratamentul. Banca îți va trimite lunar banii, ca și înainte. Xiaoxuan să nu-și întrerupă studiile, și

te rog să-mi dai voie să fiu prietenul tău apropiat și să-ți scriu în continuare. Îți doresc multă sănătate.

Dacă poți, răspunde-mi cît se poate de repede, măcar cîteva cuvinte,

Shusheng
Ziua..., Luna..."

Scrisoarea se sfîrșise. Se sfîrșise și el. Se prăbuși în fotoliul împletit, închise ochii și rămase așa un timp, ca și cum ar fi murit de mult. Brusc, fu trezit de maică-sa. Speriat, își îndreptă spinarea, mîna își slăbi strînsoarea și scrisoarea căzu jos.

„Mamă, ai întins rufele ? De ce te-ai întors atît de tîrziu ?"

„Am fost în stradă. Xuan, de ce nu stai întins pe pat ?" Văzînd pe jos scrisoarea, întrebă : „De la cine e ?" Se apropie și vru s-o ridice.

„Mamă, lasă-mă pe mine." Se aplecă grăbit și o ridică. „E de la Shusheng", adăugă.

„A scris atît de mult ? ! Ce spune ?" îl întrebă ea.

„Nimic", îi răspunse el cuprins de panică și-și vîrî scrisoarea în sîn.

Era limpede că vroia să-i ascundă ceva. La gîndul că noră-sa a vorbit-o iar de rău, nu se mai putu stăpîni : „Sigur m-a vorbit iar de rău. Las-o să spună, nu mi-e frică".

„Mamă, n-a spus nimic despre tine, ci despre altceva. Mi-a povestit... despre viața ei de acolo și că directorul general Chen..." O apăra cu voce fermă, dar nu-și termină fraza și vocea îi răguși de tot. Trebui să se oprească la mijlocul ei.

Dîndu-și seama de situație, mama nu mai pomeni nimic de scrisoare. Amintindu-și de altceva, schimbă vorba:

„Adineauri m-am întîlnit cu domnul Zhong. Mi-a spus că a vorbit deja cu tine, că ți-a aranjat treburile și că de-acum poți să te întorci la instituție. Eu i-am spus că

dacă noul director este un om inimos, mai bine să te lase să te odihnești două luni și apoi să te prezinți la lucru. Dacă este de acord să te ajute și-l va convinge și pe director, cred că nu va fi nici o problemă."

„Vreau să mă duc chiar mîine", spuse el fără nici urmă de bucurie pe față.

„De ce să te grăbești ? N-ar fi tîrziu să așteptăm pînă se întoarce domnul Zhong cu rezultatul", spuse ea.

„Domnul Zhong dorește să vin mai devreme, să nu cumva să se schimbe lucrurile mai tîrziu," spuse el, străduindu-se să pară indiferent. Simțea cum nenumărați viermi îi rodeau nu numai plămînii, ci și sufletul.

„Ar fi prea în pripă să te duci mîine. Mai bine du-te poimîine, să vezi cum e treaba. Nu te du mîine. Mîine am să-ți pregătesc niște bucate gustoase și m-am gîndit să-l invităm și pe Zhang Boqing. Te-a consultat de mai multe ori, dar n-am avut destui bani să ne achităm față de el", spuse mama, încercînd să pară bucuroasă.

Wang se gîndi o clipă, apoi se uită la ea și spuse cu amărăciune : „Mamă, ce ai mai amanetat, ce ai mai vîndut ? Pentru mine ai dat toate acele puține lucruri de preț pe care le-ai avut".

„Nu-i nimic, nu te gîndi la mine", îi răspunse mama. Rîsul ei părea și mai nefiresc.

„De ce nu te gîndești că, dacă mor, ce faci tu ? Din ce-ai să mai trăiești ?" îi spuse arătînd spre ea cu degetul, ca și cînd ar fi certat-o.

„N-ai nici o grijă, am să mor înaintea ta. În afară de asta, mai e și Xiaoxuan, care va crește mare. Și mai e Shusheng, care, în sfîrșit, e soția ta și nora mea", mai spuse mama zîmbind, prefăcîndu-se indiferentă, dar inima îi era strînsă ca de niște gheare de fier.

„Mamă, cum poți să te bizui pe ei ? Xiaoxuan este prea mic, iar Shusheng..."

Cu toate că vorbele ce trebuiau să urmeze îi ajunseseră deja pe vîrful limbii, el le opri cu grabă, fără însă să-și

poată opri și simțirea. Lacrimile au început să i se reverse din ochi. Se ridică brusc și, fără nici un cuvînt, ieși din cameră.

Auzise cum l-a strigat să se întoarcă, dar nu-i răspunse, ci, cu pași mari, coborî scara. La poarta cea mare ezită. Cu fața spre praful străzii, nu știa încotro s-o apuce. Stînd pe trotuar, în fața porții, i se părea că a prins rădăcini. Se uita cînd spre miazăzi, cînd spre miazănoapte. În fața ochilor, vedea numai străini indiferenți. Într-o lume mare și haotică singur el — un om bolnav și slab — nu putea să-și găsească un loc al lui ! Se simțea singur. Nu știa nici el însuși cît de adîncă era această singurătate. Urmele de lacrimi nu i se uscaseră pe obraji. Se simțea gol pe dinăuntru.

În apropiere, pe tejghele, într-un magazin de pînzeturi, erau îngrămădite fel de fel de materiale. Părea că afacerile mergeau bine acolo. Trei femei tinere, îmbrăcate modern (dar nu exagerat), își alegeau imprimeuri vorbind și rîzînd. În fața unei băcănii nou deschise se înălțau două reclame colorate, de pe care le zîmbea trecătorilor o tînără ospătăriță.

„Toți sînt mai fericiți decît mine“, se gîndi. Dar cine anume erau acești „toți“ nu putea s-o spună nici chiar el. Simțea numai că prin piept îi treceau, din cînd în cînd, valuri de durere. Își duse instinctiv mîna la piept.

„Xuan, Xuan !“ auzi în spatele lui vocea mamei, care-l chema. Năuc, își întoarse capul. Mama alerga, gîfîind. Abia cînd ajunse în dreptul lui îl întrebă : „Unde te duci ?“

„Fac o plimbare“, îi răspunse el cu un aer de indiferență.

„Văd că nu arăți bine. Lasă, te plimbi altădată, că tot nu ai treabă“, îl sfătui mama.

Tăcu. Ea îl rugă din nou : „Întoarce-te acasă.“

Se gîndi o clipă, de fapt însă creierul său nu mai lucra. Stătu un timp încremenit, apoi spuse : „Nu, mamă, lasă-mă

să mă plimb un pic. Nu mă simt bine", mai adăugă Wang cu voce scăzută.

Mama oftă şi-l privi plină de îndoială, apoi îi spuse încet : „Atunci să te întorci repede. Să nu te duci prea departe."

„Da", îi răspunse el plecînd. Mama îi urmări silueta care dispărea încetul cu încetul.

Umblă fără nici o ţintă. Nu alerga, dar nici nu se plimba, avea doar vaga dorinţă de a găsi un loc, care să-l facă să uite totul sau pur şi simplu să-l distrugă. Povara durerii era prea grea, umerii lui n-o puteau duce. Nu putea suporta chinurile fără sfîrşit ; îl sfîşiau bucată cu bucată. Prefera să se termine totul dintr-o dată.

Trecătorii se ciocneau de el, iar ricşele aproape îl călcau pe picioarele zdrelite de pietrele trotuarului vălurit. De cîteva ori era să cadă în plină stradă. Ochii lui nu mai distingeau nici culorile, nici lumina. În faţă vedea numai cenuşiu. Lumea lui era cenuşie.

Paşii i se opriră în faţa unui mic birt. De ce ? Nici el nu ştia. A intrat şi s-a aşezat. Acest birt nu-i era străin, chiar pe locul de la masa aceea mai stătuse el cîndva.

„Un pahar de rachiu roşu ?" l-a întrebat chelnerul, apropiindu-se de el.

„Repede, repede !" spuse el cu voce tare, ca şi cum atunci s-ar fi trezit din somn. De fapt, nici nu înţelesese ce-i spusese.

Chelnerul i-a adus băutura. Zăpăcit, a băut o înghiţitură zdravănă. Simţi o arsură pe beregată. Nu se putu stăpîni şi rîgîi. Lăsă paharul şi scoase din buzunarul de la piept scrisoarea de la Shusheng. O puse pe masă, apoi ridică paharul şi mai bău o înghiţitură. Rîgîi iarăşi. Se hotărî furios să nu mai bea. Ridică scrisoarea şi începu să frunzărească foile. Citi cîteva rînduri, în şoaptă. Era nespus de abătut. Lacrimile începură să-i curgă iar. Se gîndi să nu mai citească. Dar abia împături scrisoarea, că o deschise repede şi începu să citească din nou. Se sim-

ţea şi mai rău. Lacrimile îi curgeau şiroaie. Îşi luă inima-n dinţi, apucă paharul şi bău cu sete. Simţi căldura năvălindu-i în stomac. Îl supărau şi gîtul, şi stomacul. Capul îi ardea. Gîndurile i se împotmoliră, amintirile deveniră din ce în ce mai confuze. Numai cuvintele din scrisoare loveau neîntrerupt, ca un bici, peste sentimentele lui amorţite.

Ziua, în birt era linişte. În afară de el, mai erau doi bărbaţi, care beau şi discutau. Restul meselor erau goale. Nimeni nu-i dădea nici o atenţie. Văzîndu-i paharul gol, chelnerul se apropie şi-l întrebă : „Încă un pahar de rachiu roşu ?"

„Nu, nu", îi răspunse împleticit, clătinînd din cap.

Se înroşise la faţă, cu toate că băuse numai un *liang* [1].

Chelnerul îl privea mirat, dar el nu-şi dădea seama şi frunzărea mai departe scrisoarea. Nici nu mai ştia de cîte ori o citise. Nu mai lăcrima. Ofta, clătinînd doar din cap.

„Încă un pahar de rachiu roşu ?" îl întrebă iar chelnerul după un timp, văzîndu-l nemişcat.

„Bine, bine !" îi răspunse el scurt. Băutura îi fu adusă, iar el bău imediat din ea o duşcă bună, pe urmă puse paharul jos. Se încălzise şi se simţea puţin ameţit. Stătea cu capul aplecat, cu ochii pe scrisoare, dar nu ştia încotro să-şi îndrepte gîndurile. La un moment dat, i se păru că în faţa lui stătea un om care şi el bea, cu capul aplecat. Îşi săltă capul şi privi cu ochii larg deschişi. Nu era nimeni. „Mi-am adus aminte de Tang Boqing", îşi spuse, frecîndu-şi ochii. Îşi plecă din nou capul, de parcă l-ar fi văzut pe Tang Boqing rîzînd spre el cu amărăciune. „Cum de-am ajuns şi eu în situaţia lui ?" gîndi cu tristeţe, apoi se ridică repede, ca la un semnal de alarmă. Plăti şi plecă.

Tot drumul îl urmări amintirea lui Tang Boqing. Avea un singur gînd : să se întoarcă acasă.

---

[1] Unitate de măsură (50 g).

Ajuns acasă, se mai linişti. Odată intrat în cameră, începu să-i scrie lui Shusheng. Mama îi vorbea, el însă îi răspundea confuz, fără să audă nimic. Scria :

„Am primit scrisoarea ta şi am citit-o de mai multe ori. N-am nimic altceva de spus decît că-ţi cer iertare. Ţi-am irosit tinereţea. Asta a fost greşeala mea cea mai mare. Acum, singurul remediu este să-ţi redau libertatea. Nimic din tot ce-ai scris nu este neadevărat. Vom face aşa cum ai spus. Tot ce îţi cer este să mă ierţi.

Instituţia mi-a permis să mă reangajez. Mîine mă voi prezenta la post. În viitor, să nu ne mai trimiţi bani, noi doi ne vom descurca cu salariul meu. Te rog să fii liniştită. Nu spun toate astea din supărare, te voi iubi pînă la moarte. Îţi doresc fericire !

Wenxuan

ziua... luna..."

Scrise toate astea dintr-o suflare, fără nici un efort. Dar abia termină scrisoarea, şi i se păru că-şi cheltuise toate resursele fizice. I se părea că toată casa s-a prăbuşit, că el se sfîrşise şi că, odată cu el, se prăbuşise întreaga sa lume. Plîngea disperat, în tăcere, la biroul său.

„Xuan, ce s-a-ntîmplat ? Ce s-a-ntîmplat ?" îl întrebă mama speriată grăbind spre el.

Îşi ridică fruntea, lăsînd-o să-i vadă urmele de lacrimi pe obraji. Îi spuse, ca un copil, plîngînd : „Să citeşti scrisoarea ei", dar nu-i dădu scrisoarea lui Shusheng, ci pe aceea pe care o scrisese el pentru ea.

După ce termină de citit scrisoarea lui atît de scurtă, mama înţelese totul, fără ca el să-i mai explice. Zise : „Ţi-am spus doar că n-o să te însoţească pînă la bătrîneţe ! Acum vezi ? I-am citit în suflet de mult."

Se supărase, dar în acelaşi timp se simţea uşurată şi mulţumită. La început, a luat-o chiar drept o veste bună. Nu se gîndea deloc că trebuia să-şi compătimească fiul.

CAPITOLUL 27

Scrisoarea de la Shusheng căzuse în viaţa lui ca o piatră în apă : apa se tulbură, formă valuri, apoi se linişti din nou. Piatra însă rămase la fund, şi acolo va sta în veci, fără să o mai poată scoate de acolo. Ea continua să-i scrie din cînd în cînd, cel puţin de trei ori pe lună. Scrisorile erau scurte, nu-i scria nimic despre ea însăşi, se interesa doar de sănătatea lui şi a lui Xiaoxuan, de cum le merge în ultima vreme. Ca şi pînă atunci, îi trimitea bani în fiecare lună. Mama îi cerea să-i trimită înapoi, el însă nu o asculta. Îi primea şi-i depunea pe toţi la bancă, „cu termen fix", cum îi ceruse Shusheng. Cînd îi scria, o ruga să nu mai trimită, ea însă continua, ca de obicei, ca şi cum nu ar fi înţeles ce doreşte el. O mai ruga să-i vorbească şi despre viaţa ei de-acum, însă Shusheng nu scria decît că este „ocupată" şi că „o duce bine". Lui nu-i rămînea decît să rabde în tăcere, nu vroia să-i scrie nici un cuvînt care s-o întristeze.

Avea o muncă şi avea leafă. O zi după ce primise scrisoarea aceea lungă, se dusese la instituţie şi începuse să lucreze. Directorul cel nou, Fang, un om între două vîrste, nu prea sever, se purtase politicos cu el, ba chiar găsise şi cîteva cuvinte de mîngîiere. Colegii (cu excepţia dom-

nului Zhong) deşi nu-i arătaseră prin nici un semn că era bine venit, îl salutaseră totuşi, dînd din cap. Era bucuros de slujbă, traducerile acelea ciudate sau articolele funcţionăreşti nu-l mai dezgustau.

Acasă era linişte. Xiaoxuan venea sîmbăta sau duminica (de cele mai multe ori o dată la două săptămîni), mînca împreună cu ei sau rămînea şi peste noapte. În restul timpului, erau împreună numai el şi mama, rareori era doar unul dintre ei acasă.

Vremea trecea la fel de monoton, nici prea iute, nici prea încet. Lui i se părea că „se tîrăşte greoi". Nu avea nici o distracţie, nu avea nici măcar bucuria de a scrie scrisori sau de a sta de vorbă. Primăvara nu i-a adus nici ea vreo bucurie, în cele din urmă însă a trecut şi ea.

În vară. era şi mai slab, şi mai palid. Starea sănătăţii nu i s-a ameliorat, boala i se agravase. Nici el nu mai înţelegea ce putere îl ţine, ca să nu se prăbuşească. După-amiaza avea temperatură, iar seara transpiraţii reci. Dacă mergea ceva mai mult gîfîia, îl sîcîia întruna o tuse seacă şi uneori scuipa sînge. Cîteodată, îl durea foarte tare pieptul în partea stîngă, alteori îl durea şi în dreapta. La început, rezista strîngînd din dinţi, apoi, încetul cu încetul, s-a obişnuit. Acum trecerea timpului nu mai era atît de grea pentru el. Oricum, viaţa lui nu era decît un petic cenuşiu. Renunţase la tot şi nici măcar nu mai îndrăznea să-şi facă speranţe deşarte. Nici chiar capitularea nemţilor nu-i aduse vreo mîngîiere sau bucurie. Nu putu să zîmbească nici cînd a auzit că într-un an Japonia se va prăbuşi. Părea că speranţele astea frumoase şi luminoase nu mai aveau nici o legătură cu el. Se simţea ca un cărăuş, care înaintează anevoie, înhămat la o căruţă ; nu vroia să se gîndească la clipa cînd, ajuns la destinaţie, va descărca căruţa şi nici să măsoare distanţa parcursă deja. Înainta, pas cu pas, pînă la epuizarea întregii lui puteri.

Într-o zi, după cină, mama se uită deodată la el şi spuse : „Xuan, zilele astea nu te-ai simţit prea bine, nu-i aşa ? De ce arăţi atît de rău ?"

„N-am nimic, mă simt bine", făcu el, vesel, dar nu se putu abţine şi tuşi de cîteva ori la rînd. Îşi duse repede mîna la gură. Se temea să nu tuşească cu sînge, ca în timpul zilei. La birou, scuipase sînge pe şpalturi şi cu toate că ştersese urmele cu multă atenţie, pe hîrtie se mai vedeau, vag, pete roşii.

„Totuşi, trebuie să fii atent, tuşeşti iar. Văd că tusea ta nu s-a potolit", spuse mama, încruntîndu-se.

„Nu, m-a mai lăsat, însă nu mi-a trecut de tot. Cînd sînt obosit, tuşesc", îi explică el. Ştia că nu-i adevărat, vroia s-o înşele nu numai pe ea, ci şi pe el însuşi.

Mama tăcu mult timp, apoi îi spuse, oftînd : „N-ar fi trebuit să te duci la lucru, dar n-aveam încotro !"

Nu putea să-i răspundă, era foarte trist. Cu cît încerca să se abţină, cu atît tuşea mai tare. Iar cînd tuşea, nu se mai putea opri, i se înroşea toată faţa şi îi lăcrimau ochii. Mama alerga în asemenea momente prin casă încolo şi încoace, ba să ia apă fierbinte, ba să-l bată pe spate. În cele din urmă, tusea contenea. Lua prosopul din mîna mamei, ca să-şi şteargă faţa. „Nu-i nimic, spunea el obosit", uitîndu-se la ea cu recunoştinţă.

„Odihneşte-te", îi spunea mama cu milă.

„Nu-i nimic, lasă-mă să stau puţin aşa", răspundea răguşit.

„Xuan, mîine mă duc să te învoiesc pentru o lună, două. Trebuie să te odihneşti. Nu fi îngrijorat de traiul nostru. Dacă nu vom avea încotro, voi munci ca servitoare", îi spunea mama, de parcă ar fi luat deja o hotărîre.

El o dezaproba dînd din cap. Şoptea obosit : „Mamă, eşti bătrînă, cum se poate ! Nici nu poate fi vorba despre aşa ceva. Nu sîntem singurii care suferim. Trebuie să luăm viaţa aşa cum este, n-avem ce face."

„Dacă-i aşa, mai bine mor", spunea ea supărată.

„În vremurile astea, nici să mori nu poţi", ofta el, simţind iar o durere surdă în piept. Boala îi mînca plămînii, iar el nu avea nici un pic de rezistenţă. Avea să moară, indiferent dacă vrea sau nu, şi va muri curînd.

Mama îl fixa cu privirea, fără ca el să pară că bagă de seamă. Îşi amintise de discuţia colegilor lui despre tuberculoză. La masă, Xiaopan povestise cu ostentaţie despre moartea cuiva din familie. „Moartea suferinzilor de tuberculoză este cea mai cumplită şi cea mai dureroasă. Dacă eu aş avea tuberculoză în faza a doua m-aş omorî cu siguranţă", spusese Xiaopan, cu privirea pironită pe faţa lui. De fapt, vorbele îi erau lui adresate, anume.

„Se spune că există un medicament străin bun, cu efect rapid, însă extraordinar de scump", interveni domnul Zhong.

„Şi totuşi, nu-i bun. Boala asta nu se poate vindeca numai cu medicamentul", spusese Xiaopan triumfător.

„Cea mai cumplită şi cea mai dureroasă !" se gîndea el : nu putea să-şi alunge gîndurile astea din cap. Disperarea şi teroarea îl încolţeau tot mai mult. Se scutură ca de frig, fără să-şi dea seama (îi era frig, cu toate că era vară ; i se părea că se prăbuşise într-o peşteră de gheaţă).

„De ce nu există un medicament cu efect imediat şi pe care să-l poată cumpăra oricine ? Oare chiar trebuie să mor atît de cumplit şi de dureros ?"

Se întreba, disperat, în taină.

„Xuan, culcă-te devreme. Nu te mai gîndi la nimic. Despre învoire mai vorbim mîine dimineaţă", îl sfătui mama blînd, cuprinsă de îngrijorare ; nu mai îndrăznea să-i vorbească, văzîndu-l abătut, cumplit de palid, cu privirea fixă şi îngrozită.

El tresări. Parcă s-ar fi trezit dintr-un vis rău. Aruncă o privire de jur-împrejur. Lumina zilei abia se pierdea. Sub locuinţa lor era gălăgie, se auzeau arii din opere şi bătăi de tobe, înjurături şi ceartă ; zgomotele astea ciudate păreau să se fi adunat toate într-un singur

loc. I se făcu sete şi se duse să-şi ia un pahar, îşi turnă apă călduţă şi bău. „Bine, mă culc, spuse el cu un zîmbet trist. Culcă-te şi tu, mamă. Văd că şi tu eşti tare însingurată."

„M-am obişnuit. Oricum, eu sînt un om care va intra curînd în mormînt. Nu mi-e teamă de singurătate", oftă ea uşor.

Mama se duse în cămăruţa ei şi închise uşa. El se întinse în pat. Acum nu-l mai durea pieptul doar în partea stîngă, ci şi în dreapta. Parcă tot trupul îl durea. Mintea îi era foarte limpede. Nu reuşea să adoarmă. Tobele şi cîntecele încă nu încetaseră. O familie chemase vraciul, să facă slujbă, iar cineva, o femeie, cînta cu înfocare o arie. Nu voia să audă cîntecele, dar cîntecele, nepoliticoase, îi pătrundeau în urechi, fără voia lui, tulburîndu-i gîndurile. Se răsucea în pat şi cu cît se chinuia să adoarmă, cu atît nu reuşea. Transpira tot, era îngrijorat. Nu îndrăznea să se dezvelească, de teamă să nu răcească. Se ferea, deşi chiar adineauri se gîndise că, oricum, boala îl va măcina pînă la urmă şi că se afla deja în preajma morţii.

În camera mamei, era încă lumină, mama nu adormise încă. Cîteodată tuşea. Ce face ea ? De ce munceşte fără odihnă, an după an ? Ce a obţinut în schimb ? Trăia numai pentru el şi pentru Xiaoxuan, dar cu ce putea el s-o răsplătească ? Gîndindu-se, îşi încleştă degetele în păr.

Apoi, se gîndi iar la Shusheng, al cărei chip frumos îi surîdea. Îl batjocorea sau îi era milă de el ? Alaltăieri, i-a trimis o scrisoare, în care îl intreba despre sănătate şi familie, ca orice bun prieten. Şi iar i-a trimis bani. Desigur că tot la bancă i-a depus. I-a răspuns, dar nu i-a spus că nu s-a atins de bani. La urma urmelor, ea ce vroia ? S-au despărţit, aşa cum a fost dorinţa ei. Dar de ce nu l-a uitat încă ? De ce îi mai trimite bani şi scrisori ? Cu cît se gîndea mai mult, cu atît nu reuşea să se lămu-

rească. Însă o dorinţă arzătoare îi fu trezită de toate gîndurile astea.

El, un muribund, avea aceeaşi dorinţă puternică a unui om sănătos. Şi asta îl chinuia, pentru că înţelegea el însuşi că era o dorinţă ce nu putea fi cîtuşi de puţin satisfăcută. Nu o putea însă reprima, n-o putea înăbuşi. Se zbătea. Hainele ude de transpiraţie şi reci ca gheaţa se lipeau de spatele lui fierbinte.

„Vreau să trăiesc, vreau să trăiesc !" strigă, nemaiputîndu-se stăpîni. Şi, deşi nu striga tare, răguşi totuşi.

N-avea cine să-l audă, n-avea cine să-l bage în seamă. Dincolo de ferestre, se auzeau tot felul de voci, o mulţime de oameni umblau de colo, colo. La taraba ridicată de curînd în capul străzii, afacerile erau în toi, negustorii ţipau tare, iar clienţii sporovăiau. Auzea şi vocea care striga „orez cu apă dulce !" Era o voce tînără. Femei cu voci melodioase strigau : „Ia apă fiartă !" Sau : „Ia aici, orez cu apă dulce !" Acum, cel care striga „orez cu apă dulce" era un altul. Şi avea chiar foarte mult de lucru. Singur el zăcea în pat, liniştit. Era deja foarte aproape de moarte, dar nimeni nu-i purta de grijă.

„Vreau să trăiesc !" striga. Singur el se putea auzi însă. Cui i se adresa ? Nu putea spune asta.

CAPITOLUL 28

Încetul cu încetul, își pierdu vocea. Vigoarea i se topi și ea treptat.

În fiecare zi cînd venea acasă de la lucru, intra, întotdeauna gîfîind. Trebuia să se așeze în fotoliu, și abia după ce zăcea acolo un timp, ca și mort, reușea să umble iar și să vorbească.

„Xuan, învoiește-te pentru cîteva zile, altfel cazi iar la pat", îl sfătuia mama cu milă. Știa că boala lui se agrava, dar cum ar fi putut să-l salveze ? Zhang Boqing nu mai era de nici un folos, și nici spitalul nu ar izbuti mai mult. Ști apoi, ei amîndoi, mamă și fiu, erau săraci lipiți.

„Nu-i nimic, mai pot rezista", răspundea el cu o voce indiferentă. Însă inima îi era străpunsă parcă de o mulțime de ace. Își amintea foarte clar cum, la birou, tușea și citea șpalturile, iar cînd citea prea mult, gîfîia. Își amintea de asemenea cum colegii lui îl priveau cu ochi plictisiți și răi atunci cînd luau masa. Cît timp oare va mai putea rezista ? Nu îndrăznea să se gîndească, dar nici să nu se gîndească nu putea. Nu ar fi vrut însă să ajungă să pomenească alții despre acest lucru în fața lui.

Mama îl privea tăcută, îndurerată. „De ce ești atît de încăpățînat ? Oricum, trebuie să fii foarte atent cu sănătatea", îi spuse din nou, neputîndu-se stăpîni. Îl văzu ridicînd ușor capul, cu o expresie de neputință. Își dădu imediat seama — „Eu i-am pricinuit necazuri, eu l-am obosit". Vru să plîngă, dar se stăpîni din răsputeri. „Nu, femeia aceea i-a adus necazurile", se gîndi furioasă și-și ridică sprîncenele.

Dincolo de ferestre, pe șosea, se auzeau din cînd în cînd plînsete și pocnete de bici. O femeie plîngea sfîșietor.

„Cine plînge ?" întrebă deodată, speriat.

„În față, la croitorie, a murit un om, avea holeră. Ieri, era sănătos, s-a stins într-o singură zi", îl lămuri mama.

„E mai bine așa, la ce să mai plîngă", își zise el în sinea lui.

„Zilele astea trebuie să fii atent cînd ieși. Știu că nu vei mînca nimic rece sau necopt, dar acum ești slăbit și de aceea e mai bine să fii atent", îl sfătui ea cu multă grijă.

„Știu", răspunse el fără chef, gîndindu-se la cu totul altceva : dacă omul moare, spiritul dăinuie ? Și îi mai cunoaște pe cei apropiați, din timpul vieții ?"

Cine ar fi putut să-i dea un răspuns sigur la această întrebare ? Știa că e o întrebare care nu poate primi în veci răspuns. În trecut, cineva îl întrebase același lucru și el îl batjocorise. Acum își punea el însuși aceeași întrebare. Mama, Shusheng, Xiaoxuan, oare ei trebuie să-și ia rămas bun de la el pentru totdeauna ?

Își întoarse din nou privirile, pe nesimțite, către maică-sa. Ce chip blînd ! O strigă înduioșat : „Mamă."

„Da" — mama își întoarse privirile spre el. Văzînd că nu-i spune nimic, îl întrebă : „Ce este ?"

„Mă uit la tine", îi mărturisi el cu căldură. Se strădui să rîdă, apoi spuse : „Poimîine, Xiaoxuan se întoarce acasă. Nu știu, dar parcă a slăbit, în două săptămîni."

„Sănătatea lui este ca și a ta. Nici el n-arată prea bine. Tonicele sînt prea scumpe, altfel i-am fi cumpărat și lui", zise mama. Îl privi cu atenție. Deodată, își întoarse capul : două lacrimi îi atîrnau în colțurile ochilor.

Xiaoxuan aducea în viața acestor oameni singuratici puțină căldură și măcar acum aveau un interlocutor mai mult cu care să poată vorbi. Bunica se interesa despre viața pe care a dus-o nepotul în ultima jumătate de lună, despre lecții, despre hrană. Xiaoxuan îi răspundea foarte simplu. Era un copil căruia nu prea îi plăcea să deschidă gura, dar la întrebările bunicii n-avea încotro, trebuia să răspundă. Chiar și un om tăcut trebuia să spună cîteva cuvinte.

„Tatăl tău a vorbit mult despre tine zilele astea, i-a fost dor de tine. Se întoarce acasă curînd și o să se bucure cu siguranță cînd te va vedea", îi spuse bunica.

„Da", răspunse scurt Xiaoxuan, fără să zîmbească. „Copilul ăsta s-a maturizat și mai mult !" se gîndi uimită bunica. Apoi îl întrebă îngrijorată : „Nu te simți bine ?"

„N-am nimic." Xiaoxuan răspunse tot scurt, apoi își încruntă sprîncenele și adăugă : „Nu pot să fac față la lecții."

„Nu trebuie să fii îngrijorat dacă nu poți. Încetul cu încetul, se rezolvă. Oricum, ești tare tînăr", îl încurajă ea blînd.

„Dar profesorul e foarte sever, mi-e teamă ca nu cumva să rămîn corijent, o să mă simt vinovat față de voi", spuse Xiaoxuan, vărsîndu-și parcă tot focul.

„Ești prea mic ca să te mai gîndești dacă rămîi sau nu corijent ! Sănătatea ta e mai importantă. Să nu ajungi ca tatăl tău", îi spuse bunica cu milă și durere.

Tatăl împinse ușa și intră. Gîfîia, fața îi era cenușie ca hîrtia lipită pe fereastră, îmbîcsită de praf. Merse pînă la birou și se prăbuși în fotoliul de trestie. Fotoliul se legănă puțin. Un picior i se strîmbase deja. Wang nu vorbea, ținea ochii strîns închiși, fără să se miște.

Bunica îi făcu nepotului semn cu ochiul să nu cumva să-și deranjeze tatăl abia întors acasă. Privea spre el cu spaimă.

După un timp, fiul deschise brusc ochii și strigă : „Mamă !" Vocea îi era aproape răgușită. O căuta din ochi.

Ea se apropie și-l întrebă blînd : „Ce este, Xuan ?"

El întinse o mînă tremurîndă, o apucă de braț și i-l strînse cu putere. „Unde e Xiaoxuan ?" întrebă cu vocea tărăgănată, căutîndu-și din ochi fiul. De fapt, Xiaoxuan stătea în dreapta lui, puțin în spate ; el nu privea însă decît înainte și nu-l observase.

„Hai, vino iute, vino iute, te cheamă tatăl tău !" îi spuse ea cu glas disperat lui Xiaoxuan, crezînd că fiul ei își dădea duhul și vroia să-și ia rămas bun. Vocea îi tremura puternic, inima i se zbătea. Xiaoxuan se apropie repede de tatăl său.

Prinse mîna fiului său cu cealaltă mînă. Își privi cu atenție copilul. „Cum o duci ?" îl întrebă. Parcă ar fi vrut să rîdă, dar nu rîse, închise doar ochii. Mîinile lui strîngeau mîna mamei și pe a fiului.

Mamei îi curgeau lacrimile. Xiaoxuan îl privea înnebunit. Amîndoi credeau că momentul cel cumplit venise. „Gata", se gîndea mama, și în fața ochilor săi totul se făcu negru. Singura ei speranță era că mîna fiului său nu se răcise încă.

„Xuan !" îl strigă ea cu tristețe. „Tată !" îl strigă de asemeni fiul.

El își deschise ochii, zîmbi chinuit și făcu o mișcare ușoară — „Nu vă temeți, nu voi muri."

Mama răsuflă ușurată, sufletul ei încordat se destinse puțin. Îl întrebă încet, abia reținîndu-și lacrimile : „Ți-e rău ?"

Wang clătină din cap : „N-am nimic."

Xiaoxuan rămăsese cu ochii pironiți asupra lui. Mama îi zise blînd : „Culcă-te ! Mă duc să chem doctorul". Își

descleștă mîinile dezmorțindu-se puțin. El spuse, cu voce tare : „Nu te du, mamă ! Nu-i din pricina bolii."

„Xuan, nu fi încăpățînat. Cum se poate să spui că nu e din pricina bolii ? Nu trebuie să-ți fie teamă de boală. Trebuie doar s-o tratezi la timp."

„Nu mi-e teamă", dădu el iarăși din cap. Își băgă mîna în buzunar și scotoci puțin, apoi scoase o hîrtie boțită și i-o dădu mamei în mînă, fără să-i spună despre ce e vorba.

Mama netezi hîrtia și citi încet următoarele :

„Domnule Wenxuan,

Noi toți sîntem mici funcționari, care trăim dintr-un salariu, hrana noastră de fiecare zi este insuficientă, iar munca prea obositoare. Sănătatea noastră este precară, bolile sînt frecvente printre noi. Față de bolnavii de tuberculoză, ca dumneavoastră, avem sentimente de compasiune, nu-i tratăm discriminatoriu. Dar boala dumneavoastră, domnule, a ajuns deja în faza a treia, ar trebui să solicitați concediu pentru tratament ; chiar dacă sînteți silit, pentru rațiuni de existență, și nu vă puteți lipsi de post, ar trebui totuși să vă respectați pe dumneavoastră înșivă și să nu stați la aceeași masă cu ceilalți, să beți din aceeași ceașcă de ceai cu ceilalți, asta ca să nu transmiteți microbii și să nu-i molipsiți pe ceilalți. De aceea, pentru sănătatea tuturor colegilor, vă rugăm, domnule, să vă retrageți de la cantină și să luați masa acasă. Și vă mai rugăm să procedați în consecință chiar de azi. Altfel, colegii vor recurge la măsuri extraordinare împotriva dumneavoastră și nu veți putea spune că nu v-am avertizat." (Jos, semnăturile a șase persoane și data.)

„Ți-au dat în mînă hîrtia asta ?" îl întrebă mama.

„L-au trimis pe omul de servici. Este scrisă de Xiaopan. Din cei șapte colegi ai mei, au semnat toți, cu excepția domnului Zhong", îi răspunse. Tăcu puțin, apoi continuă : „Cu toate că au dreptate, nu trebuiau să mi-o spună în

termenii ăştia. Dacă aveau ceva de spus, puteau să-mi spună cu vorbă bună, că și eu sînt om..." Vocea i se frînse şi tăcu.

„Prostii ! Nici măcar o scrisoare nu știe să scrie cum trebuie, și mai e şi arogant ! Îţi sînt colegi de un an-doi, oare ei nu simt chiar nimic faţă de tine ?" exclamă mama după un timp, cu voce tremurătoare, cu faţa îmbujorată de mînie și rupse scrisoarea.

„Tata nu trebuie să le dea atenţie, și să vedeţi atunci cum se vor comporta", zise Xiaoxuan indignat, schimbat și el la faţă.

„Toţi sînteţi colegi. De ce să nu poţi lua masa la serviciu ? Dacă ei spun că cei care suferă de tuberculoză împrăștie atît de ușor boala, de ce noi, cei de aici, n-am dat încă ochii cu moartea ? Numai omul slab se teme", ocărî mai departe mama, fără să se poată liniști.

Wang dădu din cap și, cu greu, spuse cu voce răgușită : „De fapt, totul este din vina bolii mele nevindecabile". Mama și fiul său îl priveau cu nedumerire, așa că după o clipă reluă : „Nu-i putem învinui. Se tem să nu se îmbolnăvească și ei de boala mea. Într-adevăr, ce s-ar face dacă s-ar molipsi și ei ?..."

Mama scuipă minioasă. Îl întrerupse : „Nu știu ce să mă fac cu tine. Ai ajuns în halul ăsta și încă îţi mai pasă de alţii ! Dacă aş fi în locul tău, i-aș molipsi pe toţi. Dacă-i vorba de necazuri, apoi să le îndure toţi. Să nu se bucure nici unul de nenorocirea altuia."

„Şi la ce mi-ar servi mie asta ?" întrebă Wang, rîzînd cu amărăciune. Vocea lui răgușită dădea impresia că beregata începuse să-i putrezească. Se ridică, legănîndu-se, şi-şi zise ca pentru sine : „Să beau un ceai."

Mama îl sprijini imediat şi-l trimise pe Xiaoxuan : „Du-te și pune-i un ceai tatălui tău". Xiaoxuan încuviinţă și se întoarse repede cu un pahar care aburea.

Luă paharul, privindu-l, apoi spuse indignat doar două cuvinte : „Apă fiartă". Îl ridică și sorbi cu zgomot. Îi îna-

poie paharul lui Xiaoxuan și-i spuse, precaut : „Xiaoxuan, ține minte că trebuie să-l speli cu apă fierbinte".

Făcuse un mare efort ca să poată rosti distinct aceste cuvinte.

„Nu trebuie spălat așa, mie nu mi-e teamă că mă voi molipsi. Oare și noi, familia, trebuie să-ți scriem o scri-soare ? îl întrebă maică-sa cu durere și tristețe.

El o privi, îl privi apoi pe Xiaoxuan și zise : „Xiaoxuan este încă tînăr. Adăugă : Familia noastră Wang are un singur băiat..." Se îndreptă spre pat. „Vreau să mă întind puțin", își zise cînd ajunse în fața patului. Se prăbuși în pat de parcă ar fi căzut de undeva.

A doua zi se duse la lucru, ca de obicei. Haina lui, cumpărată de la solduri, era pătată, niște pete cenușii, și-n față, și-n spate. Urcă la etaj, transpirînd și gîfîind. Ajunse în birou, deschise sertarul și scoase șpaltul, pe care nu-l terminase ieri.

Încă înainte de a începe lucrul, își dădu seama că nu va mai putea rezista. Transpira abundent, își simțea capul gol, nu știa ce face. Trebuia totuși să strîngă din dinți, să se liniștească, să se silească să înceapă lucrul.

În fața lui se afla un șpalt al unei lucrări importante, care proslăvea merite și calități morale. Confruntă cuvînt cu cuvînt. În cuvinte bombastice, fără rușine, autorul vorbea despre cum progresase China în ultimii ani, cum a înfăptui reforme, cum reușise să se transforme dintr-o țară semicolonială într-un stat modern, ajungînd una din cele patru mari puteri ; și cum se îmbunătățește mereu traiul poporului, cum sporesc drepturile lui ; cum se pre-ocupă guvernul național [1] de suferințele maselor și cum poporul, drept mulțumire, se înrolează activ în armată, plătește impozitele și predă cereale... „Minciuni ! Min-ciuni !" își spunea întruna, în sinea lui, dar nu putea să

[1] Guvernul guomindang-ist.

nu citească în continuare cu atenție, să nu corecteze greșelile de culegere, să nu scoată „cuiele".

Munca asta îl epuiza, trebuia însă să persevereze, strîngînd din dinți, să continue, încet-încet. S-ar fi putut prăbuși în orice clipă și lucra, sprijinindu-și capul în mîna stîngă. Deseori tușea, însă nu trebuia să aibă grijă că-și deranjează colegii, pentru că tușea fără zgomot. Desigur, scuipa sînge. Scuipa în hîrtii mototolite, pe care le arunca grămadă în coșul de hîrtii. Odată, din neatenție, a scuipat puțin sînge pe șpalt și cu o hîrtie uzată a șters petele, ușurel, nu îndrăznea să șteargă cu putere, ca nu cumva să rupă șpaltul imprimat pe hîrtie proastă. Aruncă hîrtia uzată, însă culoarea sîngelui rămăsese printre frazele care proslăveau acea viață a poporului. „Pentru prostiile astea ale tale, sîngele meu o să se termine curînd!" gîndi el mînios. Ar fi rupt șpaltul, dar nu îndrăznea. Oftă, privind fix urmele vagi de sînge. Termină în sfîrșit de citit și șpaltul ăsta.

Deodată, se auzi larmă la parter. Se pare că se întîmplase ceva neașteptat ! Cineva coborî în fugă. Apoi și sus, la etaj, se făcu simțită agitația. Toată lumea discuta cu voce tare, numai el stătea ghemuit la locul său, cu ochii fixați pe șpalt. În cap îi răsuna un țîrîit de greieri. Nu făcu nici o mișcare. Auzi pe cineva spunînd : „Domnul Zhong !" Oamenii pomeneau numele domnului Zhong. Își ridică speriat capul. Directorul discuta grav cu șeful de secție.

„Ce s-o fi întîmplat cu domnul Zhong ?", se gîndi. Vru să se ridice, însă nu îndrăzni. Rămase, nemișcat, la locul lui, ca și cum ar fi prins rădăcini în scaun.

Apoi și directorul, și șeful de secție au coborît. Wang îi petrecu cu priviri întrebătoare. Nu mult după aceea, șeful de secție urcă singur, iar gălăgia de jos se mai liniști.

„L-au dus. Precis e holeră. Noroc că s-a împrumutat o mașină, să-l ducă. E o distanță de 20—30 de *li*", îl auzi pe șeful de secție vorbind cu cineva.

„L-a însoţit cineva?"

„S-a dus Xiaopan, care se va întoarce cu aceeaşi maşină. Mai tîrziu va fi trimis şi omul de servici să-l vadă", spuse şeful de secţie.

„Xiaopan ! gîndi el mirat. Cum de nu-i mai era teamă acum că se molipseşte ? Numai pe mine mă jigneşte." Simţi în piept o durere violentă.

În timpul prînzului rămase la locul lui. Directorul ieşi ultimul şi, văzîndu-l nemişcat, îl întrebă : „Nu cobori să iei masa ?"

„N-aş vrea să mănînc", îi răspunse el jenat.

„Nu te simţi bine ?"

„Ba da", şi se ridică grăbit, clătinîndu-se. „Nu ştie", se gîndi, mulţumit.

„Ţi-ai făcut vaccinul ?"

„Nu", dădu el din cap.

„Trebuie să-l faci. Domnul Zhong a fost dus la spital. Trebuie să fie holeră", îi spuse directorul îngrijorat.

„Da, vă mulţumesc", răspunse el.

„Eşti răguşit de cîteva zile, încă nu te-ai dus la doctor ?"

„Am fost. Iau medicamente fără întrerupere, însă nu se vede nici o ameliorare", răspunse Wang cu capul plecat.

„Trebuie să fii atent. Dacă nu te simţi bine, poţi să te învoieşti o zi sau două", îl sfătui directorul, încruntîndu-şi sprîncenele.

„Da", răspunse el, dar nu putu să-şi ridice capul.

Directorul coborî. Rămase singur la etaj. Deodată, se gîndi : „Oare directorul îmi sugerează să demisionez ?" Era tare abătut. Sănătatea lui atît de şubredă primise parcă un nou atac neaşteptat. Se va prăbuşi şi nu se va mai putea ridica. Îşi ţinea capul în mîini şi privea perplex şpaltul.

„Nu se poate, se comportă politicos faţă de mine", îşi zise deodată. Acest gînd îi atenuă durerea şi îndoielile şi-l făcu să se simtă mai bine.

Nu se primise nici o veste de la Xiaopan. Dar cu o oră înainte de terminarea lucrului, tînărul se întoarse. La început stătu de vorbă la parter, apoi urcă şi intră în biroul directorului.

„În drum spre spital, maşina s-a defectat şi am întîrziat mai bine de două ore", zise Xiaopan.

„Cum e cu boala domnului Zhong ? Nu e grav ?" întrebă directorul, îngrijorat.

„Spitalul e improvizat, e prost de tot. Are doi doctori şi patru surori la douăzeci de paturi. Acum s-au primit peste treizeci de bolnavi. Unii sînt lăsaţi pe culoare, jos, pe podea, fără să li se facă nici măcar injecţii cu apă sărată. Pe jos este plin de urină şi fecale, care răspîndesc o duhoare insuportabilă. Bolnavii sînt aduşi necontenit. Există doar acest spital pentru boli infecţioase în tot oraşul. Maşinile pot să ajungă doar pînă la poartă şi de aceea pacienţii trebuie să fie duşi pe targă pînă la spital. După ce domnul Zhong a fost instalat, doctorul a venit să-l consulte şi a constatat că intr-adevăr are holeră. A mai aşteptat o oră, pînă cînd a venit cineva să-i facă injecţii cu apă sărată. Doctorii şi surorile sînt cu toţii mult prea ocupaţi şi istoviţi. Se pare că trebuie neapărat să fie trimis un om de serviciu să-l îngrijească..." Surescitat, Xiaopan spunea toate acestea pe nerăsuflate.

„Ce spune doctorul ? Dacă e holeră şi i-au făcut injecţii cu apă sărată, înseamnă că nu mai poate fi în pericol", fu de părere directorul.

„Doctorul n-a spus nimic, doar a clătinat din cap şi a oftat. Părea să spună că şi el, şi celălalt erau simpli doctori, iar acum, deşi viaţa tuturor oamenilor din oraş le-a fost dată lor în grijă, nu-şi puteau lua asemenea răspundere", zise Xiaopan.

„Bine, aşa va să zică. Mîine avem zi liberă. Să facem curăţenie cum trebuie şi să dezinfectăm, să nu se molipsească şi alţii", zise directorul după un timp de gîndire.

Colegii continuau să discute despre domnul Zhong. Numai Wang Xenxuan stătea cu nasul în șpalturi, fără să îndrăznească să intervină în discuție. Cu ochii minții vedea fața blîndă și cam caraghioasă a domnului Zhong. Parcă visa. Azi, cînd s-a semnat în condică, domnul Zhong încă nu venise. Desigur, venise bolnav la lucru, de aceea întîrziase. Apoi i-a venit rău, pe neașteptate. Domnul Zhong este în pericol ? Nu se poate, ieri era atît de sănătos, de zdravăn, nu ca el, care slăbea pe zi ce trecea. Oare de ce spusese Xiaopan lucrurile acelea groaznice ? se întreba. Domnul Zhong era singurul lui prieten din instituție. Domnul Zhong nu a semnat scrisoarea. Nu putea să nu se gîndească la domnul Zhong.

După lucru, se întoarse acasă și-i spuse și mamei tragica veste. Mama a oftat și a rostit cîteva cuvinte pline de compasiune, apoi n-a mai pomenit numele domnului Zhong. El însă n-a dormit toată noaptea. Cîțiva țînțari și muște îl deranjau, iar șoarecii îi luau odaia drept teren de concurs. Pînă pe la miezul nopții, sub fereastra lui, pe stradă, oamenii se tot certau, plîngeau, glumeau, se înjurau. Wang însă vedea întruna fața zîmbitoare, chelia strălucitoare și nasul roșu al domnului Zhong. Se gîndea tot timpul la necazul domnului Zhong. Va muri domnul Zhong ? Nu va muri ? Poate știința să-l salveze pe bătrîn ? Pentru el holera nu era deloc un cuvînt străin. Pe cînd avea unsprezece-doisprezece ani auzise deja despre „puterea“ holerei.

Toată noaptea, între somn și veghe, se simți apăsat de o greutate înspăimîntătoare pe piept. Gemea fără întrerupere. Visa că a murit domnul Zhong, că au murit toți oamenii din instituție. Îi plîngea, cu voce scăzută. Vocea și-o putea auzi doar el, de aceea mama nu se trezi.

A doua zi dimineață, se simți amețit, brațele și picioarele îi erau moleșite. Mama îl întrebă îngrijorată : „Xuan, de ce-ți sînt ochii roșii ? Azi noapte cum ai dormit ?“

„Prost. M-am trezit de nu știu cîte ori“, îi răspunse el.

„Atunci, nu trebuie să mai ieși azi din casă. Dacă e zi de odihnă, atunci odihnește-te,“ zise ea.

„Vreau să mă duc să văd dacă domnul Zhong e puțin mai bine“, murmură el.

„Te duci la spital ?“ îl întrebă mama surprinsă.

„Mă duc la instituție, acolo trebuie să existe vești“, îi explică el.

„Azi e zi de odihnă, ce poți afla acolo?“ îl dezaprobă ea.

O privi și nu mai spuse nimic. Rămase acasă toată ziua și dormi mult, cum dorise mama, dar tot timpul se gîndi la domnul Zhong. Se simte rău ? Se simte bine ? Ar fi vrut chiar să se roage. Lasă-l pe „el“! Fă să-l salveze puterea științei ! — se rugă toată ziua, iar noaptea nutri aceeași speranță.

Inima i se zbătea mereu, fără să se liniștească. Cu greu veni și dimineața următoare, cu greu veni și ora lucrului. Ajuns la instituție, văzu că totul mergea ca de obicei — numai locul domnului Zhong era gol. Urcă la etaj și se așeză la birou, apoi scoase șpaltul pe care nu-l terminase alaltăieri și continuă să-l corecteze. Nu dură mult timp și omul de serviciu îi aduse un bilet din partea șefului din secție Wu, în care acesta îi cerea să facă o prezentare scrisă a „capodoperei“ pe care tocmai o corecta.

Biletul era egal cu un ordin căruia trebuia să i se supună. Gîndindu-se puțin, scoase o coală de hîrtie, luă tocul și se hotărî să scrie vreo sută de hieroglife. Dar abia scrisese o propoziție și se poticni. Cuvintele și propozițiile i se amestecaseră în minte și nu le mai putea separa. Încetă să se mai gîndească. Lua tocul în mînă, îl muia din cînd în cînd în tuș, dar nu putea să scrie nici o ideogramă. Fruntea i se îmbroboni, fața îi ardea ca focul. Nu avu încotro, puse la o parte biletul și continuă să citească șpaltul.

Deodată, îl auzi pe șeful de secție Wu tușind. Se sperie. De fapt, acesta nici nu tușise intenționat. Wang credea

însă că era un semn de nemulţumire. Luă din nou hîrtia aceea şi şi-o puse în faţă. „Nu-i nimic, voi scrie cîte ceva." Gîndindu-se, scrise de mîntuială vreo sută cincizeci-şaizeci de heroglife. Le reciti. „Minciuni, curate minciuni", se ocăra singur. Totuşi luă prezentarea, se duse la biroul şefului de secţie şi i-o dădu în mînă respectuos.

„Nu prea e bună. Cam puţine cuvinte de apreciere, spuse şeful de secţie Wu, dînd nemulţumit din cap şi, încruntîndu-şi sprîncenele, adăugă : o capodoperă trebuie neapărat să fie prezentată cu seriozitate. Altfel, un anume domn nu se va bucura citind-o."

Se referea la autorul acestei cărţi, membru supleant al Comitetului Central [1], persoană importantă în cercurile politice. Să dea oare atenţie chiar şi prezentării de librărie ? Nu prea avea încredere în vorbele şefului de secţie, aşa că spuse, în treacăt :

„Poate că acel domn nici nu va băga de seamă."

„De unde ştii ? Asemenea oameni, cu funcţii înalte, se interesează de orice. Domnul acesta este format în cercurile culturale, îl preocupă foarte mult cultura şi interesul lui pentru creaţie nu e mai mic decît cel faţă de politică. Mai e şi membru permanent în consiliul de administraţie al instituţiei noastre", zise cu gravitate şeful de secţie Wu.

„Da, da", făcu Wang cu capul plecat.

„Atunci ia-o s-o refaci", îi zise şeful de secţie Wu şi-i înapoie prezentarea.

Încuviinţă de cîteva ori şi, cînd dădu să plece, îl auzi pe şeful de secţie Wu spunînd :

„Mai e ceva. Cînd faci corectura la cartea asta, trebuie să fii foarte atent, să nu scape nici un caracter greşit, de obicei, este foarte atent la greşelile din cărţi."

Plictisit, se duse la locul lui, fără măcar să-şi ridice capul. Îşi zise, indignat : „Bine, atunci ia să-l laud zdravăn". Iarăşi luă tocul şi, cu trudă, căută cele mai elo-

[1] Comitetul Central al Guomindang-ului.

gioase cuvinte și le scrise de mîntuială pe hîrtie. „Uite, și eu pot să mint, își zise el cu durere. Bine că aceste cuvinte nu pot fi ascultate și de ceilalți."

Deodată, auzi pașii lui Xiaopan. Acesta urcă agitat, intră în biroul directorului și zise cu voce tare :

„Domnule director Fang, Zhang Haiyun a dat adineauri un telefon anunțînd că domnul Zhong a murit azi-dimineață. A dat telefon de cîteva ori, dar firul era ocupat."

Totul devenise negru în fața ochilor lui, iar în urechi îi răsună dangăt de clopote. Își cuprinse capul în mîini.

CAPITOLUL 29

Avusese un singur prieten în instituţie, pe Zhonglao. După moartea acestuia, legătura dintre el şi instituţie s-a dus. Acum putea spune că instituţia nu mai avea nici o legătură cu el. La sfîrşitul programului, şi-a strîns în ordine lucrurile de pe birou. Înainte de a pleca, se opri puţin la biroul domnului Zhong. Nici el nu ştia ce ar fi vrut să facă. După ce ieşi pe poartă, se uită spre intrare cu priviri stranii, simţind că în curînd îşi va lua rămas bun de la acest loc pentru totdeauna.

De fapt, a mai venit la lucru — a doua, a treia, a patra zi, pînă într-a şasea zi.

În după-amiaza acelei zile, cîţiva colegi s-au înţeles să meargă la mormîntul domnului Zhong. A mers şi el. Au luat autobuzul pentru curse lungi, cu care de altfel urmau să se şi întoarcă. Călătoriră înghesuiţi ca sardelele într-o conservă. Nu era nici atîta loc, cît să stai în picioare şi fusese nevoit să-şi ţină piciorul stîng ridicat. Tot drumul l-a zguduit teribil. În maşină era zăpuşeală, aer închis, iar el se simţea rău. Abia izbuti să nu verse.

Domnul Zhong fusese înmormîntat chiar în apropierea acelui spital provizoriu, pe o mică pantă. Pămîntul de pe mormînt se uscase deja, dar încă nu crescuse iarba. Pe el

era doar o singură coroană de flori din hîrtie roșie, albă și verde. Pe panglică, în dreapta, scria : „Odihnească-se în veci domnul Youan". Iar în stînga : „Din partea Editurii chineze nr. 1". Mai era și o altă coroană, legată de un cadru de lemn, pe un loc înalt, în fața mormîntului. Pe panglică, într-o parte scria : „Odihnească-se în veci domnul Youan", iar în cealaltă : „Din partea fratelui Fang Yongcheng". Era tot din hîrtie și fusese trimisă de director. Nu avuseseră timp să pună o piatră în fața mormîntului, așa că așezaseră în grabă cele două coroane fără parfum, una sprijină, alta culcată, să-l însoțească pe bătrînul acesta cumsecade.

„Prea simplă ceremonia organizată de instituție, nu s-a cheltuit mare lucru", zise un coleg.

„E și asta ceva. Să fi fost directorul Zhou, poate că nici măcar atît nu s-ar fi făcut", spuse un alt coleg.

„La urma urmei, ar trebui să gîndim mai cinstit. Pentru un om, după ce a murit, nu mai are nici un sens să mai faci ceva. Mai bine te porți frumos cu el în viață", interveni al treilea coleg.

Nici unul nu vorbea cu Wang Wenxuan. Parcă îl evitau. Stătea singur, într-un colț, privind timid mormîntul prietenului său, de parcă colegii l-ar fi putut alunga oricînd de aici.

Lacrimile îi tulburaseră vederea, îl dureau plămînii, îl durea gîtul, iar acuma îl dureau și ochii. Își frecă ochii și îi șterse cu putere. Cum, pe coroane este scris numele lui : Wenxuan ! Se liniști însă repede. Văzuse greșit. Acolo era scris clar Youan [1]. Nu, nu văzuse greșit, se gîndise numai la o coroană pe a cărei panglică albă ar fi fost scris citeț numele lui. Și el o să zacă sub o movilă de pămînt la fel ca asta, și pe el îl va învălui aceeași atmosferă dezolantă.

---

[1] Între ideogramele Wenxuan și Youan există oarecare asemănare.

Colegii lui plecaseră, întorcîndu-se în oraş, fără să-l fi chemat şi pe el. Rămăsese în faţa mormîntului, singur, uitîndu-se uneori în dreapta şi în stînga, ca şi cum nu venise pentru un prieten, ci ca să-şi vadă noua lui aşezare, simplă şi nearătoasă.

Pe cer se adunau nori, mereu mai groşi şi negri, de jurîmprejur se întunecase, şi pînă şi el observă acest lucru. Nu putea să mai rămînă şi o luă în grabă înspre staţie. Nu alergă deloc, dar cînd ajunse în staţie, era transpirat şi gîfîia puternic. După doar o jumătate de oră de aşteptare se trezi înghesuit în autobuz. După o oră şi douăzeci-treizeci de minute, se afla în apropierea locuinţei sale. Obişnuit, maşina făcea doar patruzeci de minute, dar de data asta plouase tare şi trebuise să se oprească un timp pe drum.

Întors acasă, se trînti în pat, epuizat. Din ziua aceea nu s-a mai dus la slujbă.

Zăcea în pat toată ziua. Avea puţină febră, transpira şi gîfîia necontenit. Cînd vorbea, gîtul îi hîrîia. Îl dureau tare pieptul şi gîtul. Cu toate astea gemea numai rareori... Răbda totul în tăcere. Nu-l lăsa pe Xiaoxuan să vină acasă. Vorbea puţin cu mama, iar cînd o vedea lăcrimînd, surîdea cu amărăciune.

Nu mai avea nici o speranţă. Mama însă nu voia să renunţe la lupta asta disperată. Rugă un medic, specialist în medicină europeană, să-l consulte, însă acesta clătină din cap a neputinţă, semn că boala nu se mai putea lecui cu medicamente. Fusese nevoită să-l roage iar pe Zhang Boqing, cel care altădată îi dăduse o rază de speranţă, dar acum nici acesta nu mai era sigur că boala lui se mai poate vindeca.

În cele din urmă, îşi pierdu de tot vocea, nici el însuşi nu se mai putea auzi cînd vorbea. Cînd îşi dădu seama de asta, prima dată, plînse amarnic. Şuvoiul lacrimilor îl făcu să se simtă mult mai uşurat. Văzîndu-l, mama se apropie

de el și-l întrebă de ce plînge. Neputîndu-se ajuta de glas, își deschise gura și-i arătă cu degetul gîtul. Ea se lămuri și-i înțelese durerea. Tăcu mult timp, apoi îi spuse plină de milă :

„Xuan, nu fi trist... Ești un om bun... Cerul nu e orb..." Și vocea îi fu gîtuită de emoție.

„Nu-s trist, mamă. Dar cum de ai început să ai încredere în cer !" ar fi vrut el să-i spună, dar nu reuși.

Tot ceea ce putea face era să-și ascundă tristețea, dădu din cap forțînd un surîs : „Să nu-ți fie teamă, nu vei muri", zise.

„Nu mi-e teamă deloc, doar fiecare om moare. Sînt însă foarte trist la gîndul că te voi lăsa să petreci singură o viață atît de amară. Și Xiaoxuan este încă prea mic..." se trăduia el să spună, dar mama nu putea auzi decît niște hîrîituri scoase din gîtlej. Ea nu știa ce-i spunea el, zbaterea lui însă a înfricoșat-o și a întristat-o. Uitîndu-se la el, îl întrerupse :

„Nu mai vorbi, mai bine odihnește-te", mușchii feței ei se crispaseră, iar ochii îi erau plini de lacrimi.

El oftă prelung, își deschise larg ochii înlăcrimați și o privi rugător.

În cameră era nefiresc de cald. Pereții de lemn păreau că stau să ia foc în orice clipă. Își dădu într-o parte cearceaful și prin găurile maiorului zdrențuit își văzu pieptul galben, numai piele și os.

Mama îi cumpără un clopoțel. Cînd voia să cheme pe cineva, folosea clopoțelul, iar cînd voia să ceară cuiva ceva, apela la hîrtie. Acel cineva era mama lui, singură. În afara ei, în camera lui mai intrau, rareori, doctorul și poștașul. Poștașul nu venea prea des, Xiaoxuan scria rar acasă, iar scrisorile lui Shusheng erau tot mai puține. Îi trimitea banii tot lunar. Se atinseseră deja de ei. Banii depuși „pe termen fix" cu cîtva timp în urmă erau scoși acum de mama unii după alții. Ea fusese cea care a deschis gura ca să-i ceară carnetul de depuneri și apoi tot ea se

duse să scoată banii. Pentru salvarea vieţii fiului ei ar fi putut face orice, dar nu şi să-i scrie ea mai întîi lui Shusheng. Scrisorile către Shusheng le scria chiar el. Nu voia s-o lase să i le scrie ea. În fiecare scrisoare, îi spunea : „Sînt bine, sănătatea mea se îmbunătăţeşte încetul cu încetul, aşa că nu fi îngrijorată pentru mine". Şi alte asemenea vorbe. Lui Xiaoxuan îi scria cîteodată el, cîteodată mama. Întotdeauna îl ruga să nu vină acasă (îşi petrecuse vacanţa de vară în casa unui coleg), să înveţe bine. Scrisorile mamei conţineau mai multe lucruri, ea nu se putea stăpîni şi-i descria realitatea, sperînd în adîncul sufletului că fiul i se va însănătoşi.

Dar, în ciuda dorinţelor sale, starea lui se înrăutăţea văzînd cu ochii. Simţea cum putrezeşte pe dinlăuntru pe zi ce trece. Plămînii şi gîtul îl dureau din ce în ce mai tare. Pînă şi mama îşi dădu seama că fiul ei se apropie încet de moarte.

Ea însă nu putea renunţa uşor la speranţele sale. Îi dădea mai departe medicamentele, îi dădea lapte proaspăt şi supă de pasăre, îl ajuta să se îmbrace, să-şi facă nevoile. Făcea tot ce nici o servitoare nu ar fi făcut. Dar într-o zi, Wang scrise obosit următoarele cuvinte :

„Mamă, dă-mi otravă, să mor repede. Nu mai vreau să te văd în halul ăsta. Sufăr, insuportabil, pentru tine."

În timp ce ea îi citi biletul, el o privi cu ochii înlăcrimaţi.

„Nu pot ! Am un singur fiu", izbucni ea în plîns.

Apoi el scrise iarăşi : „Oricum voi muri".

„Dacă mori tu, voi muri şi eu cu tine, nici eu nu mai vreau să trăiesc." Mama plîngea în hohote, nemaiputîndu-şi stăpîni durerea.

Puse stiloul jos, apoi îşi lăsă obosit capul pe pernă.

Canicula îi accentua durerile, vacarmul i se părea ca untdelemnul pe foc. Holera luă cu ea mulţi oameni din

oraș, iar pe stradă se auzeau foarte des bocete sfîșietoare. El zăcea, zăcea toată ziua în pat, fie cu fața în sus, fie pe o parte, iar cîteodată cu fața în pernă. Nu se putea liniști, nu reușea să doarmă bine măcar un sfert de oră.

Nu putea nici să se îmbrace și nici să se ridice singur în capul oaselor. De cîte ori îi scria lui Shusheng, se străduia din răsputeri, își stăpînea durerea insuportabilă și abia mîzgălea patru-cinci rînduri. „Sînt bine, încă o mai duc cu sănătatea", așa îi scria întotdeauna.

„De ce te chinui ? Lasă-mă pe mine să-i scriu", îl ruga mama, dar fără folos, el nici nu voia s-audă. Dacă nu-i scria cu mîna lui, atunci ea ar fi aflat că, desigur, boala i se agravase.

„De ce nu vrei să știe ?" îl întrebă mama într-o bună zi, fără să se mai poată stăpîni.

După ce ezită mult timp, scrise doar cîteva cuvinte : „Doresc să fie fericită".

Mama se gîndea : „Acum ea este a altuia. De ce să nu fie și ea tristă, să nu aibă remușcări? Ce prost mai ești", îi reproșa cu blîndețe. Cînd însă își aruncă din nou privirea pe cuvintele tremurătoare de pe hîrtie, i se înmuie inima. Apoi se gîndi din nou : Oare ce bucurii a avut în viață fiul ei ? A trăit numai în necazuri. Trăiește și așa o viață amară, de ce să nu-i respecte măcar această mică dorință? Doar este sînge din sîngele ei. Îi privea în tăcere fața slabă, fără strălucire, și inima o durea, de parcă i-ar fi fost străpunsă. Ar fi vrut să rîdă, să strige. Ar fi vrut să se deschidă o groapă sub ea și s-o înghită, ar fi vrut să cadă din senin o bombă, să-i distrugă cu totul mica ei lume.

În această după-amiază, un vecin tînăr a murit de holeră. Două femei îl plîngeau sfîșietor. Plînsetele lor ajunseră și în camera lui. Le ascultă un timp, apoi îi scrise mamei pe hîrtie :

„Mamă, cînd voi muri, să nu plîngi."

„De ce spui asta ?" îl întrebă ea îndurerată.

„Nu pot muri la gîndul că vei plînge. Şi mă simt şi mai nefericit", îi răspunse el.

„Nu vei muri ! Nu vei muri !" strigă atunci mama cu ochii în lacrimi.

Canicula a trecut. Aerul din cameră deveni ceva mai suportabil. Boala lui însă evolua ca şi pînă acum, durerile creşteau neîncetat. Wang îşi înfrunta boala cu şi mai multă răbdare. Cînd nu se mai putea stăpîni, gemea, dar gemetele lui de durere nici măcar nu se auzeau.

Într-o seară, mama îi dădea să mănînce supă de pasăre. I-o dădea cu linguriţa. Înghiţi de două ori, apoi îi împinse deodată mîna, dînd din cap.

„Mai ia cîteva înghiţituri, ai mîncat prea puţin astăzi, aşa nu se poate", îi spuse mama.

Luă tocul cu mîna tremurătoare şi scrise cu greutate : „Mă doare în gît".

Mama se cutremură. Îi tremura şi mîna care ţinea linguriţa. Îl îndemnă, disperată : „Mai ia puţin, învinge-ţi durerea, nu se poate să nu mănînci !" Apoi îi mai duse la gură o linguriţă. El îşi deschise gura tremurînd şi înghiţi cu greutate supa, dîndu-şi ochii peste cap, în timp ce cu mîna mototolea aşternutul.

„Xuan", îl strigă încet mama ; el o privi înlăcrimat şi oftă încet.

Ea îşi strînse buzele şi-i duse încă o dată linguriţa la gură. El înghiţi cu aceeaşi durere supa, apoi mai luă de două ori. La a treia linguriţă de supă se înecă. Tuşi un timp fără zgomot. Mama puse imediat jos bolul de supă şi îl frecă pe piept.

Wang închise încetişor ochii. Ar fi vrut să doarmă, dar durerea îl ţinea treaz. Nu putea geme şi nici să strige. Lupta în tăcere cu durerea. Mîna mamei îi aducea mîngîiere. Încercă să-şi concentreze gîndurile numai asupra ei. Dorea să uite de durerea lui chiar şi numai pentru scurt timp.

Deodată, pe stradă, se auziră pocnituri de petarde. Cu toate că, de cîţiva ani încoace, asemenea zgomote se auzi-

seră foarte rar în acest oraş de munte, nu le acordară nici un fel de atenţie. Pocnetele însă se auzeau fără întrerupere, din toate părţile, de parcă s-ar fi întîmplat un mare şi fericit eveniment. Oamenii făceau gălăgie, mulţi alergau, unii cîntau tare, alţii vorbeau rîzînd.

„Ce s-o fi întîmplat ?" se gîndi Wang.

„Japonezii au capitulat ! Japonezii au capitulat !" strigau pe stradă glasuri de copii şi tineri.

El tresări. Mama îl întrebă cu voce tare, uitînd parcă totul : „Ai auxit, Xuan ? Spun că japonezii au capitulat !"

El clătină din cap, neîndrăznind să creadă, însă pocnetele, afară, se îndeseau. Oameni treceau valuri-valuri, pe mijlocul străzii, pe sub fereastra lor.

„Poate că-i adevărat, altfel nu s-ar întîmpla toate astea !", exclamă mama exaltată.

El continua să clatine din cap. Vestea venise prea pe neaşteptate. Cineva striga pe stradă :

„United Press transmite : Guvernul japonez a capitulat necondiţitonat în faţa Chinei, Americii, Angliei, U.R.S.S.-ului".

„Auzi, nu-i aşa că-i adevărat ? Japonezii au capitulat ! Războiul antijaponez a triumfat ! Nu vom mai duce viaţa asta amară", strigă ea isteric.

Rîdea, şi pe faţă îi curgeau lacrimile, de parcă ar fi uitat că se afla într-o cameră întunecată şi că în faţa patului pusese pe o masă de lemn o lumînare. Lumina ei tremura înfiorător, feştila se aplecase într-o parte, iar ceara picura printr-o gaură.

Wang o privea dus, cu ochii larg deschişi, de parcă nu-i înţelegea spusele. Deodată, îl podidi plînsul. Ar fi vrut să rîdă şi să plîngă în acelaşi timp. Se linişti însă curînd, oftă prelung şi se gîndi : „S-a terminat cu voi, dar şi eu sînt sfîrşit".

„Ediţie specială ! Ediţie specială ! Japonezii au capitulat !" striga vînzătorul de ziare, alergînd pe sub fereastra lor.

Luîndu-i mîinile, mama îl întrebă, zîmbindu-i blînd : „Xuan, ești fericit ? Am învins ! Am învins !“

El luă tocul cu mîna tremurătoare și scrise cu greutate :

„Acum pot muri liniștit.“

Mama, uitîndu-se la cuvintele lui tremurate, uită totul și strigă, plîngînd și rîzînd : „Xuan, nu vei muri ! Nu vei muri ! Am învins și nimeni nu trebuie să mai moară !“

Lacrimile îi șiroiau pe față în timp ce strîngea cu putere mîinile fiului ei, fără să știe dacă în inima sa era bucurie sau tristețe.

CAPITOLUL 30

Dorinţa ei nu s-a realizat. După ce spusese vorbele acelea, într-o seară, tîrziu, stătea pe marginea patului, veghindu-şi fiul. Lumina becului era ca-ntotdeauna, palidă, pe măsuţă aburea un castron plin cu supă de pasăre. În castron era o linguriţă.

„Xuan, mai ia două înghiţituri", îi spuse mama.

Îşi dădu o clipă ochii peste cap, se mişcă uşor, ridică un braţ, dar nu mai apucă tocul. Nu răspunse.

„Xuan, n-ai mîncat nimic, de două zile. Îndură durerea, şi mănîncă puţin", îl imploră ea.

Îşi mişcă încetişor capul. Îşi deschise gura, întinse iarăşi braţul şi-l duse cu mare trudă la gură, apucîndu-şi buza de jos. Apoi îi dădu drumul şi îşi vîrî degetele în gură, de parcă voia să-şi apuce limba.

„Xuan, te simţi rău ? Mai rabdă puţin", îi spuse ea îndurerată, strîngîndu-i mîna cealaltă.

Încuviinţă din cap, îşi scoase degetele din gură, apoi şi le duse la gît. O privea cu ochi înlăcrimaţi.

„Nu fi trist ! Nu vei muri !" îl linişti ea.

Îşi freca întruna gîtul cu toate cele cinci degete. Avea gesturile încete, iar degetele-i erau înţepenite. Deodată, îşi ridică puţin capul.

„Xuan, ce vrei ?" îl întrebă mama.

Nu răspunse. După multă vreme, cele cinci degete țepene i se înfipseră înnebunite în gît. Corpul i se cutremură, iar patul începu să se zgîlțîie.

„Xuan, liniștește-te", zise mama. Dădu drumul mîinii lui stîngi, se ridică și-i luă mîna dreaptă de la gît. Dar după două-trei minute, el își duse din nou mîna dreaptă la gît, deschise larg gura, începu să gîfîie cu putere și-și dădu ochii peste cap. Degetele cu unghii mari i se înfigeau de-a valma în gît, zgîriindu-se pînă la sînge.

„Xuan, liniștește-te, nu se poate. Nu trebuie să faci asta !" îl imploră îndurerată mama. Privirile lui se îndreptară încet spre fața ei. Spunea parcă din priviri : mă doare tare. Trupul i se zgîlțîia pe pat și tremura.

„Xuan, te doare tare ?" îl întrebă ea.

Încuviință, din cap. Își luă mîna dreaptă de la gît. Degetele i se crispau în aer, însă ea nu înțelegea ce anume vroia.

„Ce dorești, Xuan ?" îl întrebă.

Privirile lui se îndreptau încet spre tocul lăsat lîngă perne.

„Vrei să-mi spui ceva ? Vrei tocul ?" îl întrebă punîndu-i-l între degete. Vru să-l apuce strîns, dar degetele îi tremurau prea tare. Puțin lipsi să nu-l scape din mînă.

Mama îi dădu o carte. „Scrie pe copertă", îi zise.

Cu o mînă ținea creionul și cu cealaltă cartea. Scrise cu mare greutate un singur cuvînt : „Doare". De fapt nici nu mai semăna cu un cuvînt. De corect, scrisese corect, însă alandala.

Citind, mamei îi dădură din nou lacrimile. „Xuan, mai rabdă puțin. Te vei face bine, Xiaoxuan îl va aduce pe Zhang Boqing." Vroia să-l încurajeze, însă spunînd vorbele astea, își întoarse capul și începu să plîngă încet.

Mintea îi era limpede. Simțea cu ascuțime durerea, propria slăbiciune. Știa că părțile din care-i era alcătuit corpul mureau toate treptat, că în curînd urma sfîrșitul.

Resimți cu acuitate părerea de rău după viață și groaza de moarte. Văzuse și ce durere îi pricinuia el mamei. O văzuse îndreptîndu-se plîngînd spre fereastră. Ce putea să facă ? De i-ar spune măcar o singură vorbă, cîteva cuvinte de rămas bun, și tot ar fi ceva. „Ce rău am făcut eu ? Sînt un om cumsecade ! De ce trebuie să îndur pedeapsa asta ? Și ea, mama mea, după ce voi muri, cum va trăi ? Din ce va trăi ? Și Xiaoxuan, el cum va trăi ? Și ce rău au făcut ei ?" Era plin de mîhnire și nemulțumire, ar fi vrut să strige, să se jeluiască, dar nu avea voce. Nimeni nu-i putea auzi vorbele. Cerea „dreptate". Dar unde putea găsi „dreptatea" ? Nu-și putea striga indignarea. Trebuia să moară în tăcere.

Pe stradă se certau doi, soț și soție, femeia plîngea și striga, bărbatul o bătea și o înjura, mai era și un altul, care încerca să-i despartă. Altcineva trecea pe sub fereastră, cîntînd o arie de operă de Sichuan.

„De ce ei trebuie să trăiască, iar eu trebuie să mor, și încă atît de dureros ? gîndi. Vreau să trăiesc !" strigă neauzit.

Mama își întoarse capul, îl privea. Ochii ei erau umflați și roșii, iar fața îi era palidă, de parcă avea să cadă grav bolnavă.

„E și ea atît de obosită", se gîndi el îndurerat. Își mișcă ușor capul și deodată îl cuprinse o durere violentă. Îl dureau deopotrivă gîtul și plămînii, durerea asta era insuportabilă. Mîinile i se agitau, apucînd aerul la întîmplare. Își căscă gura, dar nu scoase nici un sunet. Deschise gura larg, cu putere, dar tot nu putu scoate vreun sunet. Fruntea toată i se udase de transpirație. Simți că cineva îi strîngea mîinile, parcă mama îi spunea ceva... Leșină de durere.

Fu trezit de plînsul și de strigătele mamei. Zăcea în pat, leoarcă de transpirație, cu pantalonii uzi de urină. Ținea strîns mîna mamei, privind înlemnit chipul ei atît

de drag. Durerea mai slăbise puțin. Ar fi vrut să-i zîmbească, însă lacrimile îi curgeau fără voie.

„Ți-ai revenit, va fi bine", se bucură mama, respirînd ușurată ; pe obraji și în colțul ochilor încă i se mai vedeau urmele lacrimilor.

El clătină din cap nepăsător.

Xiaoxuan intră în cameră și spuse imediat : „Bunică, Zhang Boqing are malarie, nu poate veni".

Mama înlemni. Totul se sfîrșise ! Inima îi fusese lovită parcă de o piatră. Îl întrebă : „De ce ai întîrziat ?"

„Pe stradă e multă lume. Mîine se sărbătorește victoria. Pretutindeni se fac pregătiri și m-am rătăcit. Apoi am ajuns la casa lui Zhang, am stat și acolo mai mult timp, răspunse Xiaoxuan. Și adăugă : diseară va fi zarvă mare. S-au pus peste tot lampioane."

„Ți-o fi foame ? Ai bani la tine, du-te să mănînci undeva tăiței. Azi n-am pregătit nimic de mîncare. Eu am mîncat orezul rămas de dimineață. Du-te repede să mănînci", îi spuse ea.

„Bine", răspunse Xiaoxuan.

Auzise și el totul. „Lumea petrece", se gîndi. Ar fi dorit să le surîdă, însă durerea îl împiedica. „Victoria le va aduce oare salvarea ?" se întrebă, cu gîndul la mama și la Xiaoxuan. Durerea îl împiedica să și gîndească, suferința îl cotropise cu totul. Durerea — ce groaznic lucru ! — se accentuase, treptat, neîncetat, gonind orice altceva. Îl făcuse să uite totul, nu se gîndea decît cum să o rabde, ori cum să încerce să scape de ea. În el se desfășura o luptă disperată, deși era dinainte învins. Totuși nu putea să nu continue lupta. Strigă, tot fără glas : „Să mor, nu mai pot suporta această durere".

Ai lui însă, cei dragi, mama și fiul, nu-i puteau cunoaște limbajul mut, și nici nu-l puteau ajuta să scape de durere.

Durerea era continuă, mai mult, creștea fără încetare.

3 septembrie, ziua victoriei, a bucuriei, nu aduse nici o schimbare în camera asta. Pe stradă, oameni cu fețe zîmbitoare demonstrau în cinstea victoriei. Avioanele evoluau spectaculos pe cer, răspîndind manifeste de sărbătoare. Însă în camera lui Wang Wenxuan era numai durere, erau numai plînsete.

În ziua aceea, și-a pierdut de trei ori cunoștința. Simțea că ajunsese la capătul durerii pe care un om o poate îndura. Dorea să vină moartea, să-l ia imediat. Dar tot mai trăia. Mama și Xiaoxuan stăteau întruna în fața patului. El îi privea cu ochii scăldați în lacrimi. Îi implora să-l ajute să moară cu un sfert de ceas mai devreme.

Viața lui se topea, dar mintea îi era limpede, chiar dacă nu putea să se gîndească prea mult. Nu vroia, în acele ultime clipe, cu nici un preț să-și ia privirile de pe chipul mamei și al lui Xiaoxuan. Îi vedea tot mai tulbure. I se părea că vede și o a treia față, desigur, a lui Shusheng. N-o uitase nici pentru o clipă. Dar nici chiar chipurile atît de dragi lui nu-i puteau ușura durerea. Îl duru pînă la sfîrșit. Nu putea muri, pentru că mai avea încă viață în el. Mama și Xiaoxuan îl țineau fiecare de cîte o mînă, așteptînd ca el să-și dea duhul.

În sfîrșit, cînd a încetat să mai respire, avea pleoapele întredeschise, ochii dați peste cap, gura deschisă, de parcă tot ar mai fi cerut cuiva „dreptate". Era ora opt seara. Pe străzi răsunau gongurile și tobele, oamenii petreceau, serbau victoria, aprindeau cu petarde lampioanele în formă de dragon.

EPILOG

După două luni, într-o seară, în orașul de munte se opri curentul din pricină că se repara cazanul cu aburi. Toată dimineața plouase, iar după-amiază se făcu deodată frig. Vîntul rece sufla peste oraș, gonind clienții din fața tarabelor. Dus de vînt, mirosul lămpilor cu carbid plutea peste tot, iar lumina flăcării lor tremura tristă.

O ricșă trecu pe strada întunecată, friguroasă și pustie și se opri în fața unui bloc. Din ea coborî o femeie modern îmbrăcată, cu o geantă în mînă. Intră pe ușa batantă, își lumină drumul cu o lanternă, trecu prin coridorul întunecat și urcă la etajul întîi, apoi la etajul doi.

Se opri în fața unei uși. Inima îi bătea cu putere. Ciocăni, emoționată.

Nu răspunse nimeni. În cameră era lumină, iar la ușă nu era lacăt, de aceea se gîndea că nu se poate să nu fie cineva înăuntru. Poate că dorm. Bătu iar în ușă, mai tare.

„Cine-i ?" întrebă o voce de femeie. Vocea îi părea cunoscută, fără însă să poată spune a cui este.

„Eu sînt", răspunse ea într-o doară.

Ușa se deschise și o fîșie de lumină se lăți. Pe masă, văzu o luminare aprinsă. Ușa o deschisese o femeie. N-o putea recunoaște, pentru că stătea cu spatele la lumină.

„Pe cine cauţi ?“ întrebă speriată cea care îi deschisese.

„Spuneţi-mi, vă rog, familia Wang aici locuieşte ?“ întrebă ea uimită.

„Aici nu e nimeni cu numele Wang“, i se răspunse.

„Nu locuia aici familia Wang ? Chiar în această cameră. Şi mobila e aceeaşi“, spuse ea cu o uimire şi mai mare.

„A, doamna Wang. Intră, te rog, şi ia loc ! Azi s-a oprit curentul, de aceea nu te-am recunoscut“, îi spuse cea care-i deschisese uşa. zîmbind şi dîndu-se la o parte imediat, ca să-i facă loc să intre.

„Doamna Fang, dumneavoastră nu locuiaţi la etajul întîi ? Cînd v-aţi mutat sus ?“ Îşi aducea aminte precis că doamna Fang locuia înainte la etajul întîi. În sfîrşit, dăduse peste un cunoscut şi se mai linişti puţin. Înfăţişarea camerei nu se schimbase prea mult, doar pereţii erau mai albi şi mai plăcuţi la vedere.

„La mijlocul acestei luni, răspunse doamna Fang. Doamnă Wang, ah, oare cum te-o fi chemînd acum ? Nu erai la Lanzhou ? Cînd te-ai intors ?“

„Chiar astăzi, doamnă Fang, şi nu mi-am schimbat numele“, răspunse Shusheng aprinsă la faţă. Apoi o întrebă cu voce tremurătoare : „Doamnă Fang, ei unde s-au mutat ? Mă refer la Wenxuan“.

„Vorbeşti despre domnul Wang ? Nu ştii ?“ o întrebă uimită doamna Fang.

„Nu ştiu nimic. Nu am mai primit nici o scrisoare de la ei de două luni“, spuse Shusheng neliniştită.

„Domnul Wang nu mai este“, şopti doamna Fang.

„Nu mai este ? Cînd ?“ strigă Shusheng speriată, schimbată la faţă, cutremurîndu-se.

„Luna trecută, chiar în ziua în care se sărbătorea victoria“, răspunse doamna Fang.

Shusheng se cutremură.

„Bătrîna a plecat cu nepotul. Camera ne-a lăsat-o nouă. La fel şi mobila. Am plătit puţin.“

Shusheng se simțea luată de frig, de parcă cineva ar fi udat-o cu apă rece. Fața ei era palidă. După un lung răstimp, abia putu îngăima : „Unde s-au mutat ?“ Își ridică mîna și se frecă la ochi, întorcîndu-și fața într-altă parte.

„Nu știu. Am întrebat-o pe bătrînă și mi-a spus că mai întîi se mută la o rudă pentru cîteva zile, apoi mi-a spus că vor pleca la Kunming. A mai spus, mi se pare, că va ruga pe cineva să-i cumpere bilete de vapor“, răspunse doamna Fang după ce se mai gîndi puțin. Vocea ei era neutră, de parcă nici ea nu ar fi fost sigură de vorbele sale.

„Nu avea de ce să cumpere bilete de vapor pentru Kunming. N-au nici o rudă acolo, spuse îndoită Shusheng. Nu știu unde s-or fi dus.“

„Așa spunea bătrîna, răspunse doamna Fang. Dar eu cred că mai degrabă vroia să plece la Kunming. Înainte de a se muta, și-au vîndut aproape toate lucrurile. Au pus o tarabă în fața intrării. A, doamnă Wang, dar ai venit de atîta timp, iar eu nu ți-am făcut nici măcar un ceai“, spuse ea, parcă cerîndu-și scuze. Se ridică, îndreptîndu-se spre o măsuță unde erau un termos, ceainicul și ceștile.

„Doamnă Fang, nu te deranja, nu mi-e sete, spuse Shusheng, ridicîndu-se puțin. Spune-mi, te rog, știi cum a murit Wenxuan ? Unde e înmormîntat ?“

„Doamnă Wang, nu te întrista. Odihnește-te puțin, bea un ceai“, îi spuse doamna Fang cu blîndețe, și-i puse lui Shusheng în față un pahar cu ceai.

„Mulțumesc. Te rog, spune-mi cum a murit. La Lanzhou credeam că încetul cu încetul s-a însănătoșit. În fiecare scrisoare, spunea că se simte bine. Te rog să-mi spui, nu mi-e teamă, spune-mi adevărul.“

„De fapt, nu știu. Nu știu, într-adevăr. Cînd era el bolnav, am fost doar o singură dată la bătrînă. Știu doar

că vocea îi era răgușită și că a murit la mai puțin de două luni după ce a căzut la pat. Atunci, l-am văzut în pat, nu putea vorbi, era foarte slab", povesti doamna Fang cu voce tristă.

„Unde este înmormîntat ? Vreau să mă duc să văd", o întrerupse Shusheng, nemaiinteresînd-o altceva. Simți o durere ascuțită în inimă. Regreta totul. Ar fi vrut cu adevărat să meargă imediat la mormîntul lui.

„Nu știu. Am auzit că încă înainte ca domnul Wang să moară nu mai aveau bani. L-au depus aici, în cameră, fără să i se facă vreo altă ceremonie. Și noroc cu bătrîna, a umblat două zile, a făcut rost de niște bani și a cumpărat sicriul. L-au pus în sicriu și l-au dus la groapă. Nu știu însă unde anume a fost înmormîntat domnul Wang. Am întrebat-o pe bătrînă odată, dar ea nu mi-a spus. Bătrîna era într-adevăr nespus de amărîtă. În două luni, slăbise foarte mult, iar părul îi albise tot", spuse doamna Fang, privind-o cu ochi plini de milă.

Shusheng o asculta și-și mușca buzele. Simțea cum o înțepau lacrimile sărate și cum inima îi bătea cu putere. Un sentiment de profund regret o învăluia. Lacrimile îi șiroiau pe obraji. Totuși, se stăpînea. „Poate printre ceilalți vecini o fi vreunul care să știe unde este înmormîntat ? Nu se poate să i se fi pierdut chiar așa urma. Cineva, de la instituție, trebuie să știe. Măcar domnul Zhong", spuse ea, certîndu-se parcă cu cineva. Nu știa că nici domnul Zhong nu mai era pe lume.

„Oamenii de pe aici nu știu. Sicriul a fost luat dis de dimineață. Nimeni nu s-a dus la înmormîntare. Și nici bătrîna nu ne-a înștiințat. Dar poate că la instituție știe cineva", spuse doamna Fang cu bunăvoință. Ar fi vrut mult s-o ajute, însă își dădea bine seama că nu avea cum.

„Mîine mă duc la instituție să mă interesez", spuse Shusheng disperată. Își înclină capul, ștergîndu-și lacrimile cu batista. Apoi întrebă iar : „Cînd s-a mutat bătrîna ?"

„Îmi amintesc că era în 12. A doua zi după ce s-au mutat, am văruit, iar în a patra zi, ne-am mutat aici. Camera de jos o folosește soțul meu pentru musafiri sau ca birou pentru afaceri. A, doamnă Wang, încă nu te-am întrebat, unde locuiești ?" se interesă doamna Fang îngrijorată.

„Deocamdată... la prieteni... Plec peste cîteva zile", răspunse Shusheng ezitînd.

„Te mai duci s-o cauți pe bătrînă ?" întrebă doamna Fang.

Deodată, se auziră din cămăruță plînsetele unui copil. Nemaiașteptînd răspunsul musafirei, doamna Fang se ridică și spuse grăbită : „S-a trezit fiică-mea. O clipă, te rog". Și se duse repede în cămăruță.

Shusheng scăpă de răspunsul la această dureroasă întrebare. Stătea singură, lîngă o lumînare. Deodată, avu senzația că visează. Era camera în care locuise, mobila pe care o folosise : masa, biroul, rafturile de cărți, dulapul de bucătărie, patul... Totul îi era cunoscut, deși cele stricate fuseseră reparate, cele vechi fuseseră curățate, iar pereții fuseseră văruiți în alb. Numai ea, cea care stătea acum pe scaunul pe care a stat atîția ani, devenise o străină, un musafir. Ba mai mult, pe toate obiectele astea atît de cunoscute, nu mai putea descoperi nici măcar o urmă a trecutului. Și, deși ardea și acum tot o singură lumînare, camera era mult mai luminoasă decît odinioară. În mai puțin de un an, se schimbase totul. El murise, iar mama și băiatul au plecat. Unde o fi înmormîntat ? Încotro or fi plecat ? Nu știa. De ce nu putea oare să afle ? Ce mai putea face ea ca să afle ? Acum, un copil al alteia plîngea în fosta ei cameră. Ce voce curată ! Tînăra mamă se plimba prin cămăruță cu copilul în brațe și-i cînta un cîntec de leagăn. Tot așa și ea, cu Xiaoxuan, în urmă cu mai bine de zece ani. Dar azi, azi oare unde este Xiaoxuan al ei ? Copilul acesta nici nu se gîndea la ea, și firește, nici ea nu și-a arătat în suficientă măsură dragostea de mamă

față de el. Îl neglijase și deci îl va pierde definitiv. Și nu-l are decît pe el ! Doamna Fang încă nu revenise — copilul continua să plîngă, iar ea se plimba și-l bătea ușurel pe spate, cîntîndu-i cu răbdare. Femeia asta pare să fi uitat de ea, se preocupa doar de copilul ei, uitase de musafira care rămăsese în camera din față, asaltată și chinuită de amintiri. Deodată, își aminti scena petrecută pe scară. Își strîngeau mîinile în întuneric. Ea, cu ochii înlăcrimați, se lipise de el și-l săruta. „Ți-am spus să ai grijă de tine ! De ce nu mi-ai spus că ești atît de bolnav ? gîndea îndurerată. M-aș fi întors, dacă asta ție ți-ar fi făcut bine. Eu nu ți-am greșit cu nimic". La fel gîndea și cînd a coborît din avion. Ar fi putut să-i mărturisească sincer... Acum, însă, era prea tîrziu, prea tîrziu ! Pentru fericirea ei, distrusese pe altcineva... Și tot gîndindu-se, se ridică brusc. La ce bun să mai rămînă aici ? Nu mai putea suporta camera asta, și nici mobila, căci fiecare obiect vorbea despre povestea lor. Fiecare lucru îi înjunghia inima. Nu mai putea suporta nici cîntecul de leagăn al acestei tinere mame. Cîntecul îi amintea că și ea fusese mamă, îi trezea amintiri de mult înmormîntate. Trebuia să plece.

„Doamnă Fang, am plecat, nu trebuie să mă conduci", spuse cu voce tare, luîndu-și geanta și îndreptîndu-se spre ușă.

Doamna Fang ieși repede, cu copilul în brațe, și strigă :

„Doamnă Wang, mai stai puțin. E încă devreme."

Shusheng se opri și întoarse capul :

„Am plecat, mulțumesc !" spuse.

„Nu te grăbi, o rugă doamna Fang cu duioșie. Apoi adăugă : Mai vino pe la noi."

„Mulțumesc, n-o să mai vin", spuse Shusheng, clătinînd din cap. De data asta nu mai plîngea, simțea însă o amărăciune mai puternică decît un șuvoi de lacrimi.

„Atunci, așteaptă puțin, să iau lumînarea și să te conduc. Afară e foarte întuneric", se oferi doamna Fang ama-

bilă. Cu o mînă strîngea copilul, iar în cealaltă ţinea lumînarea.

„Doamnă Fang, rămîi aici, am lanternă, pot să văd. Aici totul îmi este cunoscut“, răspunse politicoasă Shusheng şi se îndreptă grăbită spre coridor.

„Doamnă Wang, o clipă ! te conduc pînă la scară“, strigă doamna Fang, apoi începu să se plîngă : „Ce rău e cînd se opreşte curentul. Două luni au trecut de la victorie şi nimic nu s-a schimbat în bine, dimpotrivă, în unele privinţe e mai rău“.

Shusheng ajunse la scară. Întoarse capul şi, îndreptînd lanterna spre doamna Fang, spuse cu voce tare :

„Doamnă Fang, întoarce-te, am plecat !“ Şi coborî grăbită, fără să-i mai aştepte răspunsul. Într-adevăr, pe aici ea a trecut de multe ori, de aceea se descurca acum uşor.

Cum ieşi pe poartă, un val de aer rece o întîmpină, se zgribuli : „E abia sfîrşitul lui octombrie şi e atît de frig seara !“ îşi spuse şi simţi că paltonul ei de toamnă nu-i mai putea ţine de cald. În faţa clădirii, nu se zărea nici o ricşă. Întoarse capul să vadă încă o dată poarta şi felinarul acela care semăna cu nişte ochi închişi, apoi oftă înăbuşit. Nu ştia unde-ar fi fost bine să se ducă. Îşi simţea sufletul pustiu. Nu dorea decît să găsească un ungher undeva, să închidă uşa şi să plîngă. Dar n-avea-ncotro. Îi rămînea doar să meargă aşa, încet, pe trotuar.

„Domnişoară, am venit din Guilin, în pribegie, şi ne-am pierdut toate lucrurile...“

Deodată, din întuneric, îşi făcuse apariţia o siluetă, şi o mînă slăbită şi zbîrcită se îndreptă spre ea. Se sperie, dar după ce se uită cu atenţie, îşi dădu seama că era o bătrînă.

Deschise geanta, scoase o bancnotă şi o puse în mîna aceea neagră.

„Mulţumesc, domnişoară“, spuse bătrîna, apoi dispăru în întuneric.

Shusheng clătină din cap şi-şi văzu mai departe de drum. Pe urmă, zări o lumină.

„De vînzare ! De vînzare ! 500 yuani... 300 yuani... 200 yuani..."

Mirosul lămpii cu carbid ajungea la ea, adus de vînt. Din guri zîmbitoare, se auzeau numai strigăte triste. O femeie tînără stătea pe o laviţă scundă, cu un copil adormit în braţe, cu privirea aţintită spre acea grămadă de obiecte ce nu puteau fi vîndute.

Shusheng se cutremură din nou. „Ce frig e noaptea!" se gîndea ea. „Şi ea e mamă", gîndi iar. Se opri o clipă în faţa tarabei şi se uită, plină de compasiune, la acea femeie şi la copilul din braţele ei. „Trebuie să-l găsesc pe Xiaoxuan", îşi spuse. Privi iar la mama cu copilul din faţa ei. „Şi ei au pus o asemenea tarabă", se gîndi iarăşi. Acest „ei" se referea, fără nici o îndoială, la soacra şi la copilul ei. Se simţi încă şi mai tristă.

„Cînd pleci ?" întrebă cineva în apropierea ei.

„Nu pot pleca. Noi, oamenii de rînd, cum să facem rost de bilete ?" răspunse un altul.

„Să găsim altceva. Mergem clandestin !"

„Acum, favorizaţi sînt toţi cei avuţi, nu noi, oamenii simpli. Am o rudă care a plecat clandestin, pentru că n-a găsit bilet, a fost însă prins şi dat jos. Degeaba a mai dat bani pentru vapor."

„De tine încă e bine. Dacă nu poţi pleca, poţi sta cîteva luni în provincia Sichuan, fără să duci grija mîncării. Dar eu, dacă nu plec pînă luna viitoare, voi răbda de foame. Am vîndut aproape totul şi am mîncat banii. La început, credeam că odată cu victoria o să mă pot întoarce acasă."

„Victoria e a lor, nu e a noastră. Noi nu ne-am îmbogăţit din suferinţele ţării, dimpotrivă, am pătimit pentru victorie. Să fi ştiut, nici nu participam la demonstraţia închinată victoriei."

O străbătu iarăşi un fior de frig. Se cutremură, de parcă, brusc, căzuse într-o grotă de gheaţă. Privea năucă

în jurul ei. Şi i se părea că nimic din ce vedea nu era adevărat. I se părea că visează. Ieri, pe vremea asta, lua masa într-un local aglomerat dintr-un alt oraş, şi asculta cum un bărbat o laudă cu vorbe linguşitoare. Iar astăzi, stătea în faţa unei tarabe, într-o noapte friguroasă, şi asculta plîngerile acestor străini. De ce s-a întors ? Şi cum a plecat din camera aceea... Şi ce va face de-acum înainte ?...

Va aştepta ziua de mîine.

Unii au murit, alţii au plecat. Şi chiar dacă mai rămîne aici pînă mîine, în cel mai bun caz va găsi doar un mormînt. Îl va găsi oare pe Xiaoxuan al ei ? Poate ea să schimbe ceva ? Ce ar trebui să facă ? Să bată toate cele patru colţuri ale lumii şi să caute ceea ce ştia bine că nu mai poate fi găsit ? Ori să se întoarcă la Lanzhou şi să accepte cererea celuilalt bărbat ?

Îi mai rămîneau două săptămîni de concediu. Trebuia să-şi pună treburile în ordine... Mai avea atîta timp, şi treburile ei nici măcar nu erau greu de rezolvat. De ce atunci să stea în faţa tarabei şi să se lase s-o şfichiuiască vîntul ăsta atît de rece ?

„Voi avea tot timpul să iau o hotărîre", îşi spuse, în sfîrşit. Plecă. Mergea încet, cu paşi egali. Umblînd aşa, pe strada întunecoasă, fu năpădită deodată de o senzaţie ciudată. Întorcea capul şi se uita cînd într-o parte, cînd într-alta. Îi era teamă ca nu cumva vîntul rece să stingă lămpile acelea cu carbid care se legănau. Noaptea era într-adevăr foarte rece. Avea nevoie de căldură.

31 decembrie 1946

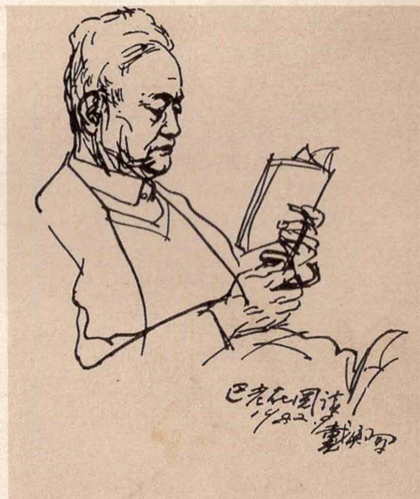
Lector : RODICA IOAN
Tehnoredactor : ELENA CĂLUGĂRU

Bun de tipar : 14.05.1985
Coli ed. 13,68. Coli tipar 9,5

Comanda nr. 40 570
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii",
București — Piața Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România

ba jin

«Opera de romancier a lui Ba Jin trebuie înțeleasă ca o continuare a tradiției epicii clasice chineze și totodată ca o pagină nouă deschisă în Noua Literatură a Chinei. Un roman precum *Familia* este, fără îndoială, replica plină de talent la *Visul din pavilionul roșu*, așa cum unui roman ca *Nopți reci* nu i se pot tăgădui modernitatea și originalitatea.

Creația lui Ba Jin dă un răspuns magistral problemei raportului dintre tradiție și inovație...»

PAUL MARIȘ

Lei 8

editura minerva